

1134
2003

1-2
საქართველო
საგარეო ურთიერთობების
სამსახური

ს რ ი ლ ი

№1 (187)

საზოგადოებრივ-წიგნიკაზოგადოებრივი ჟურნალი

28 თებერვალი

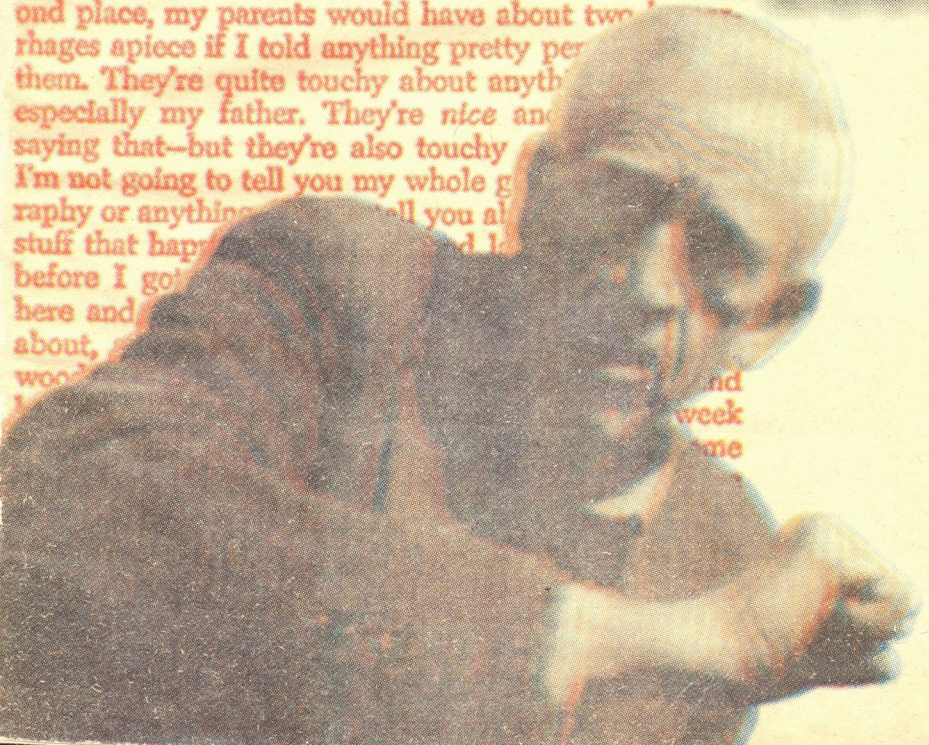
ფასი 1.50 ლარი

160

IF YOU REALLY want to hear about it, the first thing you'll probably want to know is where I was born, and what my lousy childhood was like, and how my parents were occupied and all before they had me, and all that David Copperfield kind of crap, but I don't feel like going into it, if you want to know the truth. In the first place, that stuff bores me, and in the second place, my parents would have about two rhages apiece if I told anything pretty per them. They're quite touchy about anything, especially my father. They're nice and saying that—but they're also touchy. I'm not going to tell you my whole biography or anything, but I'll tell you all the stuff that happened before I got here and about, wood and week me

#1

2003

არლი

საზოგადოებრივ-ლიტერატურული
ასოციაცია "არლის" გამოცემა

The Literary Magazine ARILI

არლი - დასაცენებელი სინწინდთა(ნი)
სულან-საბა

წილი - მზის შუტი, რამეზე დამდგარი
ძარიული პნს
ბანარაბთი ლხბიკონი

მთავარი რედაქტორი
შადიმან შამანაძე

სარედაქციო საბჭო

მაღლაზ ხარბედია
(მთ.რედაქტორის მოადგილე)

ლევან აბაშიძე
ია ანთაძე
ირმა არჩუაშვილი
შალვა ბაკურაძე
ანდრო ბუანიძე
ნოდარ ებრალიძე
თამაზ ვასაძე
ეთერ ვიბლიანი
ზაზა თვარაძე
ზურაბ კიკნაძე
ვახტანგ კომასიძე
ვასილ მაღლაფერიძე
ზვიად რატვიანი
ირაკლი სამსონაძე
გულუსუნდა სიხარულიძე
სოზარ სუბელიანი
ზაზა ფაჩუაშვილი
ზაზა ჭილაძე
ბესო ხვედელიძე

მხმეძარი - ნანა ჩხვიმიანი
კომერციული დირექტორი
გიორგი სუბარო

კომპიუტერული უზრუნველყოფა
თამაზ ჩხაიძე
ელისო კალმახელიძე
მანანა კორძაძე

ტელ: 93-37-43; 99-83-00

ფაქსი: 98-67-90;

e-mail:

kharedia@yahoo.com

მისამართი: ლესელიძის ქ. N4

შპს-ის იმპრესია
ბაზით "კავკასიონის"
სარედაქციო ბაზაზე

№1, 28 თებერვალი, 2003

ლიტერატურა

ვასუშტი კოტეტიშვილი
საიდან - საით?1

ირაკლი სამსონაძე
ჭურთაპალიში2

ბესო ხვედელიძე
უბარნაზარი ბაზარი3

ლია სტურუა
ლმძეი32

გივი აღბაზიშვილი
ლმძეი35

ანტონია ს.ბაიეტი
პრევიენციული ზამთარი37

თომას მაკგუგინი
ავაღიში კანონი43

სალმან რუშდი
კითხვი რჩევა ბაღაზაზე ძვირი ღირს48

"თავაზი ჭვავის ყანაში" - ნახევარი საუკუნე

ანა მყაშვილი
მს მისეა რუკ-ან-რუკაზე51

ტიმ ლილერი
საით მიღიან იხვავი ზამთარში?52

ბრაიან ბენჭი
ჯ.დ. სელინჯერის "თავაზი ჭვავის ყანაში"53

ჯეიმზ სტერნი
მს წყაული საგხარო!54

ნემ კ. ბერჯერი
მეოქალღური ნიშანი55

პარისონ სმითი
მანობილური მხარეული ულია56

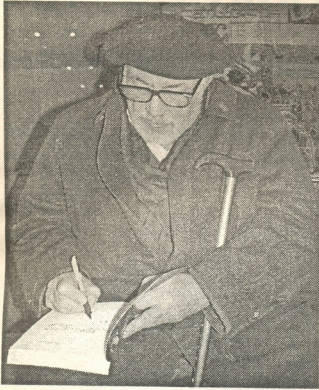
როში - O TEMPORA! O MORES!

გორ ვიღალი
როზარტ ბრეივის და თორეზი კიხარი57

ლუციუს ანუეს სენეკა
მორალური წერილები ლუციუსისადაზი62

საიდან - საით?

მარიცხი რილკეს თემაზე
და არა მხოლოდ...

ცნობილი ფრიანდი გამონათქვამი: "ჩვენ მოვდივართ ჩვენი ბავშვებიდან" - არცთუ იშვიათად დამავრებლად უძღვრის, ვინაიდან აქვე იბადება შემდეგი ლოგიკური კითხვა: ბავშვობაში საიდანაა მოვედით?

მაგრამ ამ კითხვას ჩვენ ვჯობად ვაშრებთ, ვინაიდან ქვეყნობრივად ვცოთ პასუხი - შემზარავი და თავზარდამცემი თავისი ნიადაგი სიღრმით, უკიდვანობით და განუზომელ განზომილებათა ბოლომდე შეუცნობლობით.

ეს მიკროკოსმია, ჩვენი პრასამობლო, ჩვენი წინარეარსებობის ამოუცნობი საყარო, გენეტიკის დანისლული ბინდებუნი, რომელსაც ინტუიტიურად ვგრძნობთ და არ გვირად მასში ჩაღრმავება, ვინაიდან გვემინია მის უძირო უფსკრულში ჩახედვისაკ კი, ვუფრობით მასთან მიახლოებას და მზერა სასწრაფოდ აქტი გადმოგვაქვს, ამქვეყნიურ ყოფიერებაში, რომელიც უფრო გვემყუდროვება მისი საზღვრულობისა და ვითომ ამოსინილობის გამო.

ნამდვილად კი ამოსინილი არავფერია. საგნებსა თუ მოვლენებს, რომლებსაც შენ სახელებს არაშეცდ და ჩიქორთული, ოკრო-ბოკრო განსაზღვრებებით მოსახ, გაცნობიერებული გგონია და თავს იმშვიდებ მეცნიერული თავმოწონიობით. კარკითიკა შედგენილი გაქვს და ყველაფერი იერარქიულ კიბეზე ჩამოწერივებულად გეჩვენება.

ვაგლას, რომ ყველაფერი შენი ნება-სურვილისა და მცდელობისდგავარდა ასე იოლად ვერ წესრიგდება ამ ზობოქორ მდინარეებში, რომელსაც შენ სიკვდილ-სიცოცხლის საზღვრებს შუა აქვე, შესწავი მიერ მოგონილ საზღვრებს შუა, ვინაიდან შენ არც სიცოცხლისა გაგეგვება რაიმე და არც სიკვდილისა. დაბადება სიცოცხლის დასწყისი გგონია, ხოლო სიკვდილი - მისი დასასრული. ანგლოსი კი, რომელიც ზემოდან დაპყრებს ამ უკვლამობო დინებას, შენ მიერ აღმართულ მოქცევებით საზღვრებს ვერც კი ხედავს, ვინაიდან მოსივს კი ყოფიერების მარადილი მდინარებაა, უსანყისო და უსარკული.

მაგრამ ისევ იმ მიწოდებულ კითხვას დავუბრუნდით, იმ მიკროკოსმს, სადაც შენ არსებობდი ვერ როგორც მხოლოდ შესაძლებლობა, როგორც მამაშენში პაპისა და პაპის პაპათაგან გადმოსული გენეტიკური კოდი, საერთაშორისოდ განსხვავებულ-გამატრიციალურებული ისევე, როგორც მილიონობითი შენი და-ძმა, შეინაბე ერთად მოქცევილინი სპერმის აზვირთებულ ნაკაში. თქვენ ყველანი ერთი მიზნისკენ მიონარაფივით დღდის საშობი, კვერცხუფერდისკენ, განაყოფიერების დაუკლებელი ერთი ატანდინი. შენ არაფერს ვერდებოდი, გზას მიკვლევდი ნისლებით და მუკლუგუნებით, სასიკვდილოდ იმეტები შენს და-ძმებს, გადადიდი მათ ნაქ-

ცეულ სხეულებზე, უფსკრულზე ჩქავად მათ და მხოლოდ მათი მკვლელობის ფასად მიადნიე შენს მიზანს, იქვე ნაყოფის ჩანახადად, შენ ერთადერთი მილიონ და-ძმისა სანაცვლოდ. ჩასახვისთანავე შენი შემოკვივდენი დედის გენები, რომლებიც შეეცოთქენ მამის გენებს, იმაგან ზოგი აბობოქრდა და ამბივიერდა, ზოგიც მიუყნა და მიინაბა, მაგრამ დროებით, იქამდე, სანამ მისი ნამოკვლევლების დრო დადგება, რათა იფეთქოს და აგიმდვიროს სისხლის მდინარე.

მამსადავებ, შენ ვერ კიდევ დაბადებამდე ბევრად ადრე უკვე იყავ ცოცხლი და ამ ქვეყნის უმაკრო ბავშვად კი არ მოვლენ, არამედ უკვე კანად. შენ თითქოს გაიმარჯვე, მაგრამ ამდე დროს დამარცხდი კიდევ, დამარცხდი ზნეობრივად, როგორც დანაშავე, როგორც ბრალდული. აი, რატომაც არსებობდი იმ შეკითხვას შენი დასაზარაველის შესახებ, რატომ ჩქავადი თვით შენთვისვე შემზარავი პასუხს. ვინაიდან საკმარისია, ეს ყოველზე ბოლომდე გაიზარო და უკვე სულ თავდაყარა დადგება ბევრი რამ ამ ვითომცდა ამოხსნილ და მოქცევივებულ საყაროში.

სხედვ, თურმე საიდან და როგორ მოესლოვით ჩვენს ბავშვობაში? და ჩვენი ქვეყნად მოგონებისთანავე უკვებ მოხდა და სასწაული: იმ მოხვედვებით ცნარების მქონე, ამოხეხული და ბობოქარი არარსებობიდან გადმოხვედი ყოვლად უწინო არსებობაში - იქვე ჩვილად, თითო ბავშვად, ყოველად დაუცველად, სალოლივად და საპატრონიოდ. ვინ გაქცია ასე პატარა? - დედამ. დაბ, დედამ. და იგი იცა შენს სიძულე თავსუკვად, ალერსივად გადმოხრილი და გადმოხრილი შენს აკვანზე. იგი დაშული საწალით შენს ირგვლივ ჩამავებულ უკუნეთს კი არ გინათება, არამედ თავის სიძულე საბოლოვს, რათა დაშვიდებდინე, გაეცარწყლებინა შენთვის ვარის იდუმალი მარო-მური თუ იტაცეს ფოცრების სავეჭო ქრატყნი.

დაგამშვიდება, დაგაბრინება, საბანს ამოვივება და მშვიდად ეგულებოდი. მაგრამ მან რა იცოდა, რომ შენ შენს სიზმარულ ხილვებში ისევ იქ იყავ, იმ ბნელ ნიადაგში, ქვეცნობიერის ქვესხელებში, შეუცნობის მფიარებში გახლართული და ბნელ სინოტივში მოტივტივე. კვლავ უკან გისობდა მირველსანისის ნოსტოგია. იმ მიკროკოსმის სიგრევთა უკიდვანობას ვეღარ ახვედია იმ მიკროკოსმის არტახებში. აბოლობა გვეწონოდა და სული გაფუთებოდა, ვერ იქნა და ვერ გეგუდროვა უცხო გარემო.

და როდესაც უკვე ავიყვებულ-ავევილებული, გაურკვეველ სიმინეში შესული, თვალდაბნეული და სისხლბოლოვული რომელიცა მდებარის ძუძუს წანყიდი, კვლავ ბავშვებით მიგვათურვ, ხარბი ფრით დანეავე არა რძის გამო, არამედ უკან დასარბუნებლად, კვლავ საშობი, მას ნილსა და მიღწერი სიღრმეებში ჩასაძარავად...

და მს შემდეგ სულ იქით მიბობივ, შემართული და ამავად თავადროული. "სუბამ, გაილი!" მაგრამ მიღწერი კარიბზე არ იღება, შენთვის საძარაბისოდ დახმული რჩება და იქ ვეღარასოდეს მგეგმენინება.

არაქათგამოკლილსა და მოთენილს ერთი უსასო გმინავად ამოგაგება და შურცხვნილი, დანაივებული და თავსლავდასხმული უკანვე ბრუნდები საამქვეყნოში, სადაც საქირილსა და ნახარბ სუფრანზე მუდამ გაიძმის შენს მცავსთა უტფარი ყოყინა და უაზრო ღრინაცული:

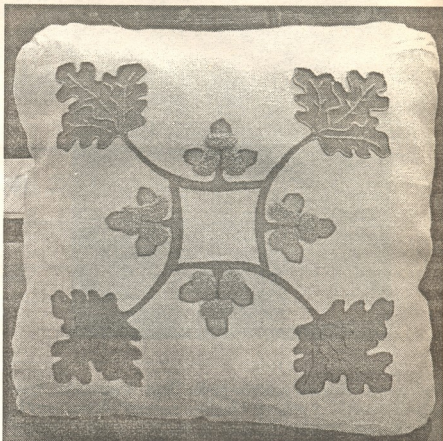
- გაუმარ...
- ვოს!
- არ ვარგა! გაუმარ...
- ვიოოს!!!
- კარგაა!!!

ირაკლი სამსონაძე

ყურთუბალიში

გაციებისწინა ფრუანტელი ფერდებში. თუკი შარდვისას გაციებისწინა ფრუანტელი გვილის, გეჭვენება, რომ გრიობის ბაცილა გამოდევნე სხეულიდან და შენდაუნებურად ოპტიმისტი ხდები. დიდხანს არა. წამიერად ნაგრძნობი წყალს მიაქვს. წილი. არა. წაიყოლია. საკეტი. ტუალეტებიდან ვიწრო დერეფანში. სააბაზანოსკენ. სააბაზანოს კარი. სააბაზანოში. სარკე. სარკეში მე. წვერში მეტი ჭალარა, ვიდრე თამში. ცხვირის ძვალი შეზნექილი. შემუშებულ უფებთან სიყვითლე. მარცხენა უბესთან სისხლჩაქცევა. სახე სარკესთან. ახლოს. უფრო ახლოს. ორ დღეში სიყვითლე გაივლის. მერე სისხლჩაქცევაც გაქრება. ნესტოები სარკეს ორთქლავენ. ჩემგან სითბო გამოდის. მე სიცივეს ვისრუტავ. ცივი თითებით ონკანის საკეტს. შეჭირბული წყალი მუჭში. სახეზე. ისევ. ისევ. ხაიანი პირსახოცი. მშრალი. ჯანსალი. სავარცხელი. თმის ძირებში ტკივილის შეგრძნება. ვცივდები. გავცივდები. გრიობი. ხელი ონკანის საკეტზე. წყლის ხმა მიწყდა. სააბაზანოდან ვიწრო დერეფანში. სივარეტი. მინდა. სივარეტი. მაქვს. სამზარეულოს კარი. სამზარეულოში. მაგიადაზე სივარეტის გახსნილი კოლოფი. ყავა. მუქი არ არის. არც გაზია. სივარეტი. მინდა. ჯერ ლუკმა. ლუკმა უნდა ჩაიცივდნო. უნდა. რატომ. არ ვიცი. ვლჭავ. ლბება. ყელს ჩასცადა. ჩაღვნილმა ლუკმამ თმის ძირებში გაივლივა. ახლა შეიძლება. სანთებელა მეორე ანთებაზე. სანთებელა უნდა ვიყიდო. ნავაზი. უგემური. მბბრუბეს. სხეული სკამზე. ნავაზი. დილის სივარეტი ექვს-შვიდ ნავაზში. ვახო. აღბათ დამირეკავს. პოლანდიიდან. ან ბელგიიდან. ან გერმანიიდან. ფანჯარა. მინის მიღმა გამდნარი თოვლით დასველებული დაფენილი. ხიდი. ხეები. მოღრუბლული დილა. როდის ვიყავი უკანასკნელად ქუჩაში. ერთი კვირის წინ. ანარ. ოთხი დღის წინ. თუ ხუთი. ჰო. წინიწარა ნავილეზარაში. მაკარიონი. მიტინგი. გადაკეტილი ქუჩა. ზურგივით მომიწინა ტომრის თრევა. ქუჩაში. ტომრის ყელს ორივე ხელით ჩაჭიდებული. სიმძიმისაგან ოდნავ წინწახრილი. კაცი ქვაფენილზე. ცოცხალი. მკვდარი. ცოცხალი. არ ვიცი. გავცდი. გავცვალე. მისი პრობლემა. რატომ გავცვალე. ტომარა უნდა მიმეტანა ბაზარში. ლეილა. შაკა. დარეჯანი. პურის ფული. გავშორდი. გავცვალე. დარჩა. ცოცხალი. მკვდარი. არ ვიცი. შეიძლება დღესაც მომიწინოს თრევა. ყოფილების საზოგადოებაში ხშირია მიტინგები. შემაქვს კომპლექტი. დაუოკებელი სურვილი, აგისნას, რამ ათქვამა შემაბო. ახრიალებულ მეგაფონებში ჩასახიზო. ამის ეს იყავი შენ ეს გქონდა! ახრიალებული მეგაფონებიდან მოუწონებენ. შენ ასეთი უნდა იყო! როგორი უნდა იყოს. მათი ელექტრონის ნაწილი. ეს არის და ეს. ჯერ ასხენებენ, მერე მოითხოვენ. მასაზე ხეობიჭმედების საუკეთესო საშუალება მასის კოლექტიური არსებობაა. მჭირდა. ყივავი. ყივავი. მჭირდა. ეს საზოგადოება ყოფილების საზოგადოებაა. მე ამ საზოგადოების ღირსეული წევრი ვარ. ადრე ვწერდი. მერე წერილმანი კონტრბანდისტკი გავხდი. ყოფილი მწერალი ყოფილების საზოგადოებაში. მეც მათსავით. ტაქტის მძლედი ყოფილი მშენებელია. სამშენებლო ფირმის მეპატრონე ყოფილი ექიმი. ძველ ბიჭმა კალკულატორი გაიჩინა. სპორტსმენს პოლიტიკოსობა სურს. გლუბი გაფარება. იმპერია დანგრავა. ადამიანები იხსენებენ. იმ პირისსილიან იმპერიაში მე ეს ვიყავი. იმ ტყუილსა და გაიძვერობაში მე ეს მჭირდა. ადამიანებს არ გაემტყუნებათ. ახლა სხვა ტყუილსა და გაიძვერობას გადავანდენ, ჰოდა იხსენებენ. ვახო. ვახოს მიაჩნდა, რომ ეს ქვეყანა და ეს ქალაქი მისია. ვახო ალბათ დამირეკავს. მე და ვახო. მე და ვახო ზაგუმობის მეგობრები. ვართ — მოიკვცა. ფიქრი არ სჭირდება — ვართ.

ფიქრში თავისთავად იგულისხმება, რომ მე და ვახო ბავშვობის მეგობრები ვართ. ფიქრს ფიქრი მოსდევს. ფიქრი სიტყვებს ვეკვავს. არა. ყლავს. უეცრად ამტყველებული მუნჯავით. წერა. მწერალი. მწერალმა უნდა წეროს. ბობოლა კონტრბანდისტს საიმედო ფართან და დიდ ფულთან ერთად, მტაცებლის ყინი უნდა ჰქონდეს. წერილმანი კონტრბანდისტს ზარმაცად მდგომ ბლოკოსტებით დასარგებელი ორლოარიანები. ნავეტელი ომის შემდეგ ვახო იმ ავტობუსი გაყიდა და ზარობაზე ახალი იქირავა. ვახოსთვის აფხაზეთის ომი პირველი ომი არ ყოვილა. იქ ამდ ცხინვალი იყო. მერე თბილისის ომი. მერე აფხაზეთი. ვახომ მესამე ომის მერე გაყიდა ავტობუსი. ჰორჩა, — თქვა ვახომ, — ჩემი საომარი ვიოზე. ეტყობა, ცუდი მეომარი ვარ, ვნახოთ, როგორი ვაჭარი ვიქნები. მეც შემომთავაზა. უარი ვუთხარი. რატომ. არ ვიცი. ტელევიზორს ვიყავი მიჩვენებული. მერე ვახომ დახლს თავი ანება და თურქეთთან გამაგრლებული სასმელების და ლუდის შემოტანას მიპყო ხელი. შემომთავაზა. მაშინაც უარი ვუთხარი. გამოგაღმენებს ტელევიზორს ცეკრა. — მითარა ვახომ. მეც ეგ მინდა. — ვუპასუხე. დროდადრო მქმარებოდა. ვახოს არასოდეს დაუტოვებია ფული ქეთინოს დანახნად. მარტო დამიგულებდა, ფულს ჩამიდებდა ჯიბეში. ამოიოსუთქავდა. ღრმად. ღრმად. გულს ამოიღებდა თითქოს. ვახოს პაერის ნაკლებობა აწუხებს. როდესაც ცოცხალი უქალებ, ვახოს გული მეტ პაერს ითხოვს. გული. თირკმელი. თირკმელთან შლეგი კოლია. საქმე დამოლეული. კოჭლი ნანა. მე და ვახომ ჩვენ-ჩვენი თირკმელი შევიავაზეთ. ჰო. კოჭლ ნანასთან ჩემი სორცის გასაყიდად მივედი. მაქსიმეს მეგობრის კავშირ — ჩემი სულის გასაყიდად. ამ ამავას და იმ ამავას შორის ათი წელი. თუ თორმეტი. ათი თუ თორმეტი. დაასლოებით. ვახოს მალე ბერძნება წამოწყებული საქმე. გამაგრლებული სასმელებისა და ლუდის შემოტანაც მომეზრდა. პროფელატკიკის ქირაობა შემომთავაზა. დაეთანხმე. ქეთინოს როლიად გავყვადეთ. ქეთინოს გული დანყდა, მაგრამ შევევა. ქეთინოს ძალიან უნდოდა, ავმოირავებულაყვი. ავმოირავდი. პროფელატკიკა ზამთრის ქუჩრ დილაში. საკამებად უყვარვინი საპურავები. დაბალი მაგიდა. მაგიდაზე მანქანის საცხიტი გაქონი

ლი კარტი. დომინოც. თეირი. ნასვრეტებში ჭუჭყითა და მახუთით ჩაშვებოლი. კაკური. ბრაზხუნი. ჭრიალი. მე საბურავზე ფეხბორობითი. გარეთ ზამთრის მოჭურველი დღე. გინდ ტელევიზორისთვის გიკქერია, გინდ ზამთრის მოჭურველი დღისთვის. ერთხანს ჯე. ვახში მოხდა, რომ სანამ ქეთინოსთვის როიალს არ ვიყვიდეთ, იქმედ კაპაიკს არ ავიღებდით სანილოდან. ვიყვიდეთ. არაუშავდა. ქეთინოს გაჯერად. მოწაფეებს ავიყვან, — თქვა ქეთიმო, — ახლა, როცა ჩემი ქმარი შინიდან გავაძვებ, აუცილებლად ავიყვან მოწაფეებს. აიყვანა. ამით კარი გამოიშკვება. სერვერს ნიწკრის მონოტორული კაკური კლავიშებზე. მე სამხარეთლოში, სკაპზე. ოთახიდან ქეთინოს შედაგოვიური ხმა: — აბა, დაეძინო. რიგოლინი. ფა. სოლ. ფა. სოლ. ფა. სოლ. ფა. მი. დო. დო. ნიწკრის. წრეებს. პროფილაქტიკის მხაური სჯობს. ჯერ ერთი პროფილაქტიკა გახსნეს ჩემს სიახლოვებს. მერე მეორე. მესამეც; ვახში მოხარა, რომ პროფილაქტიკისთვის თავი დავეცივებინა და კონტრბანდისტები გაუმდარიყავით. მე და ვახში სწოლმანი კონტრბანდისტები გავხვით. ვახში სჯეროდა, რომ ერთხელად აიღ ფულს გაჭირდა. ფულის გაჭირა. ფული გავჭერი. ფული გაჭირა. საიდან მოვიდა ეს სიტყვა. დაშვიდრდა. პო. დამკვიდრდა. დროის სუნთქვა. დროის ხასიათი. სიტყვიდან ნაგრენობი დროის სულისკვეთება. მე და ვახში მანქანაში. ვახში საქვსთან. მე გვერდით. — დედას ვუტრიაობ, მაინც გავჭერი და ფულს. — ამბობს ვახში. შემდეგ ღრმად ამოსუნთქავს. ღრმად. ღრმად. გულს შეუბას მისცემს. ისე გადაიხრება, თითქოს ტან-ფეხიანად უნდა შემოესალტოს საქვს. გაზზე ბოლომდე აჭერს ფეხს. შინდისფერი ფიგული ვახშის ემოციას მიჰყვება. რანახებუნდა. დღუბოს იწყებს. ვახში შერევილია. როდესაც ყრით არის აბანოლი, ვერც კი ხედავს ვის ნიწ რა ხდება. ავარი. რანდინიჭვერე გადაფურჩით. ვახში ბევრ სიხვას გადაურჩა. დაჭრეს. მაშინაც გადაურჩა. მე და ვახში სოხუმში. ვახშის გვარდილის ფორმა ავცია. ხელში ავტომატი. ფეხებზე კეტები. დამინიბას. ავტომატი შეყვანა. მივიცის. მერე ცაში მისცა ჯერი. დედას ვუტრიაობ, გავამირაჯებო! — დავმარცდილი. დიდხანს ვიჯექი ტელევიზორთან. რით ვარსებობდი. ბაბუაქიმის ბინა. რკინის მატარა აივანთან მაღალი ჭადარი. ზამთარში ვერ ვხედავ იმ ხეს. ადრეულ გაზაფხულზე ვხედავ. წელიწადის ყველა დროში ვხედავ, ზამთრის გარდა. ერთი ბინა გაყვირდა — ორი შევიდითო. ერთი-მეორის სიახლოვე. დედას ერთობიან. მე, ქეთინოს და ბიჭს — ოროთიანნი. ცოტა ფულაც დაგვარა. მე მიწიდავ, ყველას ერთად გვეცხოვრა, მაგრამ დედამ ქვა ააგო და თავი ვერაუშვირა. დამსვენეთ ამ სიბერეში, — თქვა დედამ, — ძალიან გიბოხეთ, ამ სიბერეში დამსვენეთ. დედა ასე არ ფიქრობს, მაგრამ დედას ვერ გამოტყვავ. დედა ვაჯობა. მე დალილი. ქეთინო კი იმხანად რალა-ცნაირი გახდა. თითქოს სოროდან იცქერებოდა გადაციკცებული. მე არ მიყვარს ასეთი ქეთინო. თუმცა, ასეთი ქეთინო, ალბათ, ქეთინოსაც არ უყვარს. ეტყობა დედა ფუტურითა უნდოდა. ყველა ქალს ეს უნდა ბოლოს და ბოლოს. ზოგი ახერხებს, ზოგი ვერა, მაგრამ ყველას ეს უნდა. დედა მიუხედავ. აქეთ მოგვლო შარი. ვივლი ჩვენ დაველოდეთ და ჩვენგან დასვენება სურს. მე ყველაფერს ცხადად ვხედავ, მაგრამ ჩემი დილა დალილიობით იწყება. ალბათ ამიტომაც გავხვი წვილიმანი კონტრბანდისტი. ვახში საქვსთან. მე მის გვერდით. სამარშუროტო ტაქსის ხაზი რომ დაგვიარეყნა. — ოცნებობს ვახში. აბა, აბა, — ვუთანხმებ მე. დათორეთ. — ამბობს ვახში. ამ დროს თანხმობის ნიშნად თავი უნდა დაუყუჩო და ამით გავამწმუნო. ვახშის სჯერდება განმეგება. პოდა, მეც ვანმეგებ. ორლანინებთ თბილისშივე მოვიმარაგეთ. ჩაყვარეთ საბარგულში ხელჩანთები და ბუნუნაქყოფიანი ტომარა. დავიმარეთ ერგნეთისკენ. ერგნეთის ბაზრობაზე მე და ვახში

ვიყვიდით რუსული წარმოების ნინიბურას. ბლოკებით სიგარეტს. მაკარინს. შაქარს. ტუშონიკებს. ავაგებთ ჩანთებს და ტომარას საქოლით. დავაგინებთ საბარგულში. ნამოვალთ თბილისში. ზარმაცად მდგომ ბლოკოსტებთან აზორლიანებს დავარჩებთ. საქონელს კოლმუშაგონების ბარის მიმდებარე ტერიტორიაზე ჩამწერებულ ვახშირებში გავანანილებთ და მოგებებს თანაბრად გავიყოფთ. სამი ერთნაირი ვახშირი. ერთი და იგივე საქონელი ერთნაირი თარიღებზე. ლეილა. მაკა. დარეჯანი. დარეჯანის ხშირი ღონილი მოსდებია მსუქან ლოყებზე. მაკა ავადყოფილად გამხდარია. ძალიან დამოუკიდებელი. საკუთარი დამოუკიდებლობით გატანჯული. ლეილა სუფთა და გათიქარული ქალია. რძემი ჩამაღლი ფუნთუშა. ქოთქოთა. ცუხლუტი. ვითომ კეთილგანწყობილი, მაგრამ აშკარად რადიკის მომლოდინე, რადგან უაღრესად პრაქტიკული. ლეილა ვახშის გვერდებზე. ვახში იცის, რომ ლეილა ცუხლუტია და გამორჩენას ელის მისგან. ამიტომაც ვერცხვება. თუმცა, ვინ იცის, იქნებ მე შექვნივდა ასე. არა. არ შექვნივდა. რაღაც რომ ყოფილიყო, ვახში მაგარინობინებდა. თბილისიდან ერგნეთისკენ, ამ ერგნეთისკენ თბილისისკენ მიმავალ გზაზე. გადმოშვდავდა. ლეილაზე ჩამოგადებდა სიტყვას. ჩემს კითხვას დალეოლებოდა: — რამე ხომ არა, ბიჭო?! არაფერს მიპასუხებდა, მაგრამ გაზზე მიატყრდა ფეხს. ამით ყველაფერს შეტყობდა. უცხო ქალი. სიახლის მოლოდინში აძვირებელი გული. მოქანატრა. შორს დარჩა. ქეთინო. ჩემი. ნაგნობი სხეული. მე და ქეთინო ზამთრის ღამეში. ქეთინომ ბიჭი დაწანინა. ქეთინო კოკა-კოლას ცარიელ ბოთლში ცხელ წყალს ასხამა. პლასტიკის ბოთლი იკუმშება. წელში ტყდება. ტანჯულ ხმებს გამოსცემს. ქეთინო თავსახურს უჭერს ბოთლს. დააყირავებს. შეამომშებს. შემდეგ გულზე მიიკრავს და მოწყვება. ქეთინოს ნაგნობი სხეული, რომელიც ზამთარში მაინცხვება. ვედილობ გაიგისენო, მძიმე პერანგი ავასხლიტო და გავიხარო. ქეთინოს ჩამწერო: — მოიცა, ცივა. მოუწილ საბანო ნიკაბამდე ჩამწერო ქეთინო. საბნის ქვეშ ჩემი ხელები დაცოცვევენ და ქეთინოს სხეულის გახსენებას ღამობენ. საბანი შიგნიდან კოკა-კოლას ცხელი ბოთლით დიაცვარა და კიდევ უფრო მოუწიელი გახდა. ქეთინო ჭიამდე მანებებს სხეულს. ჩემი ბარძაყი ქეთინოს შიშველ ბარძაყებზე. სიცხე სიცვეში. სიცხე ქეთინოს ჭიამდე მიუბეჭდო სიზმლისგან. შერწყმის მოლოდინიდან. შინეული "დეიოკეისი" ადალანებულ სიახლოვისგან. სიცხე სრულიგან. საბანი ჩემს ზურგზე. ქეთინოს სიცხე. ქეთინოს დაბნდული თვალები. მაინც მიტანება საბანს — გვერდიდან არ დაუბეროს. ახლა-პო. პო. პო. პო. პო. ერთხანს ასე. საკუთარი სხეულის შერწყმება მწიფდება. პო. პო. კიდევ ერთხანს. შევბისმოგვერეო ოხვრის სიახლოვე. პო. მწიფება. მოწყვება. დამთავრდა. ზამთრის ღამეში ჩამირული ჩვენი ოთახი. მე და ქეთინომ ერთმანეთით საკუთარი სხეულის შერწყმება დავიბრუნეთ. ქეთინო თავის პერანგში. ქეთინო ღანდითი საბანზარისკენ. მე ღამის ადალანებულ სიბერეში. მოლოდინი ადალანებულ სიბერეში. არაფრის მოლოდინი. ქეთინო სწრაფი ნაბიჯით ლოკინისკენ. ქეთინო ნიკაბამდე ჩამწერო საბანი. თუ. თუ. ცივა. ცალკე. ვალმობილით დამოუკიდებელი. ისეც. ზამთრის ცივ ღამეებში, აქა-იქ ადალანებული "დეიოკეისის" ხმაურში, მე და ქეთინო ცოლქმრობის ვალს ვიყვან. არა. ზამთრის ცივ ღამეებში მე და ქეთინოს სიყვარულის ვალი გვანუხებს. თუ იმ ღამეს არ გვიყვარს ერთმანეთი, უსიყვარულოდ ჩავლილი ღამე გვანუხებს. თუ გვიყვარს — ის გვანუხებს, რომ ვალის გამო გვიყვარს. იქნებ ამიტომ მოვიგონეთ თამაში. არა. მოვიხმეთ. არა. მოვიშველიეთ. გამოიშენილი ადამიანი — მან-ზე. მოპასანი — ვამპო-ზე. მოკარტა — ამბობს ქეთინო. მიქელანჯელო. მერიმე. მოდილიანი. მარკესი. მიქიანინი.

რა შუაინა მიქოიანი. ვინ არის, საერთოდ, მიქოიანი? მიქოიანი არ იცი? შუაინი კი არა, თავშია. ვიცინით. ვინანბნებდით. ან ის მიითმის. ან მე უფთხობ. მილიერი. მარადონა. მილიერი. მონორი. მასტროიანი. მახინა. მატისი. მანე. მონე. როდესაც ერთ-ერთს მანე ასწავნებდა, მეორე აუცილებლად ამბობს მონეს, რადგან მანემ არ შეიძლება მონე არ გაეახსენოს. ქეთინოს ხმა მამშვიდებს. ისიც მამშვიდებს, რომ სადღაც ვიღაცამ თავისი კვალი დატოვა და ახლა თავს ახსენებს ყოფიერების მოუყენელ სახანში გახვეული ცოლ-ქმარს. ქუთუთულით მიმძიმდება. ვინძინებ. უკვე მურამბერედ გზად იმ სიზმარს. დიდი ცხოველის ხერხემალზე პატარა, გულწითელა ჩიტა ხის. არც კი ვიცი, რა ცხოველია. იქნებ მარტორიკა. იქნებ დინოზავრების ერთ-ერთი სახეობა. ღია მწვანე ფერის კანი აქვს, რომელიც აქა-იქ გადახსნიდა და იქიდან თითქო, უსუსური ხორცი მოუქანს. ბეგრები არა. მუცელთან კვიდა ხორცი. ფეხებთანაც. თავ-პირზე, ფერდებზე და ხერხემალზე აღარაფერი შერჩენია. ჩიტს თავის ტანთან შედარებით ძალიან გრძელი, ბოლოში დასრულდ მოკაუჭებული ნისკარტი აქვს. ხის დიდი ცხოველის ხორცმეშვილი ხერხემალზე, ადგილიდან არ იძვრის, მაგრამ დროდადრო თავს გასასრავებს ხოლმე. უცნაურია, დიდი ცხოველის ღუმზე შემოემჯდარი პატარა, ძალიან ცოცხალი, გულწითელა ჩიტა. უცნაური და დაძლიელი. დამძლიელი, რადგან გაუგებარია. აუხსნელი. რადიკალური სიკეთით გამოხატებული წყვილისის სიმორინები. იქნებ ხილვაც არის, რომელიც ბედნიერის ავებდილობით დამდეგს და თავს მასწენებს. ნაგავსაყრელზეც მჭირდა ეს ხილვა. ხილვა თუ სიზმარი. დედამეტიანაც მჭირდა. პო. მქონდა. დედა. დედა გუშინ იყო ჩვენთან. დედაჩემმა ჩემს ყურთბალიში შეუკურა. განმარტოვდნენ. ბიჭმა დამიხან: — ნახე, რა შემიკურა ბებოში! — დედამჩემის მარლიბისგან დაკარგნული ხელებით შეკურნილი ყურთბალიში. ბიჭის სიხიან თავლებში სისარულის ნახე-ნი ბრჭყეინავს. ბიჭი. ავად არის. ან მისგან გადმოიმდღ გრიობი, ან მე გადავდე მას. ქეთინოსა და ბიჭს ახლა ვევერდი-ვევრდ სიხიან. კარადა. კარადაში ცხვირსახოცი. უნდა ავიღო. ფრთხილად შევალ. ცხვირსახოცი უნდა ავიღო. სიგარეტი ჩემს თითებში. უკვე მეორე. როდის ავიღე მეორე სიგარეტი. არ მახსოვს. სიგარეტი ჩვეულებად. ჩვეულებად ყველაზე შეუმჩნეველია. ფილტვი საფერფლეში. ნაპერწკალი ფილტვის მიველდა და ჩაქრა. კუნთები მოძრაობაში. კუნთები მტკივნეული უღონობა. ცვიცვები. გავცივდები. გრიობი. სამზარეულოს კარი. ვინორ დერეფანში. ხუთი ნაბიჯი. მეტყესე არასრული. ცვი თითები რკინის სიცივის. კარი ხრქიალით. ჩუ. ჩუმად. ფრადენამოფარებული თობის ბინდი. თვალს კამეცე. ემეცეა. ქეთინოსა და ბიჭს ერთნაირი უშვითველობა სახეზე. ყურთბალიშზე ჩემი ბიჭის პატარა ხელი. შორეული მოკრებვა. ჩემი სვედა. სვედა ფრადენამოფარებული თობის ბინდში. კარადა. კარი. ქრიალით. ჩუ. ჩუმად. ქეთინოსა და ბიჭს იგივე უშვითველობა სახეზე. კარადის ზედა თარხზე ცხვირსახოცი. კარი ვიღებ. მშრალი. ვახსალი. ვიღებში. კარი ღია იყოს. ფესვრეფით თობიდან. რკინის სიცივე თითებზე. სახელური ფრთხილად. ვინორ დერეფანში. ორი ნაბიჯი. ვიღებან ცხვირსახოცი. ძალი. ტკივლი. სამზარეულოსკენ. ცხვირსახოცი ცხვირთან. ჩემგან გამოდევნილი გრიობის ბავალი. ცხვირის ძალზე ტკივლი. სუნთქვა მუხსნება. ცხვირსახოცი ვიღებში. მაკვივარი. მაკვივარი ენვერის არაყი. არაყი და ნიორი გრიობის წამალია. ვინ მოიგონა. ალბათ ლომთა. სულერითა. მაკვივართან. მაკვივრის კარი. ბოთლის ყელს ორი თითით. მუხარ ბოთლს. ნახევარზე მეტს. ტუმონაც. მაქს. მუქი არ არის. არც გაზია. ნიორი. სამზარეულოში უნდა იყოს. სამზარეულოს კარი. სამზარეულოში. ბოთლი მაგინავზე. უჯრა. ნიორი. სახსრებში დალილობა. დედანადელი დილა უნდათი დანეყო.

პური ძველია. პურის ფული. ლელია. მკა. დარეგინი. ტომარა ჩემს ზურგზე. დალილობა. შორიდან დადროლი. ჩემთან გაჩერდა. არა. მე და დალილობამ ერთად ვიპოვებურეთ. ახლა სამზარეულოში ვართ. ნიორს ვფეცქვით. გაფეცქვით ნიორის კიბლს ვაჯალკვევით. ჩემის სახავე ყუთში ვყრით. ვართ ცოცა. ზამთარია. ჩემი ფანჯრები ხიდი. შიშველი ხეები. გამდნარი თოვლით დასველებული ქვაფენილი, რომელზეც დროდადრო მანქანით ჩაიშვებულ ბენ. ნიორის მიძიე სუნი. ნიორის და არქის. დიროს ვიყიდი. დიროლი. გრილი პიტნა. ქეთინო. ქმარი დილიდან იწყებს მასს. სამზარეულოში შემოსული ცოლის გამოძეცვლებს. არა. თავსწამოდავარის. რადგან დილა ხე იწყება, ესეიერ რაღაც ვერ არის წესრიგში. უიმედობა. მასაც. მეც. ბავშვს სწავლი მასხლის რცხენია. რატომ რცხენია. სკოლის ფონდის ფული აქვს მისატანი. ვვიღობ რაღაც სასაცილო ვაგისენო. ამბავი. ანეკდოტი. შემოსევეა. სულერთია. მტკივნეულად ვცდილობ. ვისწენებ. ვყვიბი. არ იცინის. ვილიზნება. ქეთინოს შეუდრეკელი სიცივე რადიზიანებს. არ ესმის. არ ესმის. არ ესმის. სიცილი, მოღიზიანებს ის ამბავი მოვეყვი, ახლა ძალიან ყელბი და უსუსური მეჩვენება. მურამბეყოფილად ვგრძობ თავს. უფრო ვილიზნება. ასეთ დღეებში მე და ქეთინო ვსუბობთ. ჩვენი დაძაბული სახეები. ჩვენგან წარმოიქმული სიტყვები. ჩემი ბიჭის თვალებში შიში. მახვილობს. წერილები. რამდენიმეჯერ ვერ მოვიყოფ თავი. აბილი ნილის სამხალისა. ქეთინო ხელეზურ ნაძვის ხეს რათავს ქეთინოს ძალიან ძველი სათამაშოები აქვს. ალბათ მისთვის განსაკუთრებით საყვარელი. მე და ქეთინო ყველწლიურად ორ ან სამ ახალ სათამაშოს ვუმატებთ ძველ სათამაშოებს, რათა ბიჭმა სახლის შეგრძნებით გასაბროს ქეთინო დილიდან მარცხადა ფხვტა ამდგარი. ჩსუბი უნდა. ვგრძობი. ჩსუბი უნდა, რადგან მაკვივარი ცარიელია მე ვიცი, რომ რაღაცას მაინც მოვახერხებ. ვალით თუ ვახზით, მაგრამ სახალწლოდ ყველთვის ვახერხებ პატარა სულერის ვაგისებს. თუქცა, ქეთინო ღელავს და ამიტომ ჩსუბი უნდა. ვერ გავერედე. რაღაცამ მიმავჯავტა სავარძელში. იქნებ იმის სურვილმა, რომ ზამთარისთვის ერთი დედა გამომეტყუებინა. პო. როცა ჩემს ბინანში ნაძვის ხე ითივება და ჩემს ბიჭს უხარია, მეჩვენება, თითქოს ზამთარს ერთი დედა გამოვტყუე. რამდენიმე რეპლიკა ქეთინოსგან: არ უნდა მიხაროდეს. ან, მოდის თორემ. ან ბიჭს თავყურა უშეზოდა. გალიზანება ყელთან ფოთოფოთებს. ბავს ვიკავებ. არაფერს ვუფუნები. ამიტომ უფრო უნდა ჩსუბი. ბიჭს ერთი სათამაშო უსლტებდა ხელიდან. სათამაშო ნაძვილი იატაკზე. ქეთინო ბიჭს არტყამს. გამეტებთ. მი. მაღლიდან დაბლა. პაწია თავში. მაღლიდან დაბლა გამეტებთი. პაწია თავში. სანამ მეორედ დადარტყამდეს, ქეთინო ჩემსკენ იცხვირება. გამოიწვევდა. გაბორტებთი. აყად პირმოკუჭებთი. მე ქეთინოსთან. ხელუკლუმა სახეში. ქეთინო იატაკზე. ვცემ. ფხვით. ვცემ. არ მახსოვს, რამდენ ხანს. ბიჭის ხმა მიუხიზლებს. ხმა არა. სულის შეგვევა. სულის შეგვევა ნაწყვეტანწყვეტ ნათეცამი: — მოკვდევები. მე ახლა მოკვდევები. ერთი ხელით შარვალზე მეზალუჭება, მეორით მირტყამს. სულ უგუბებდა და ნანყვეტ-ნანყვეტ ამბობს: — მე მოკვდევები. მე ახლა მოკვდევები. კარიან ვარ. კარი ვახსენით. ბიჭის სულის შეგვევა და მის მიერ ნათეცამი სიტყვები მიმყვება. მძიმეა. გულზე სიმძიმე. გული მძიმე. სხელი გულის სიმძიმით ჩიავდება. ვახო. ვახოსთან არაყს ვსვამ. ვერ ვთვრები, რადგან გული მძიმეა. ვახო თვრება. ვახოს თვალები უწითლდება, როცა თვრება. სკაპს ფხვი ნაძვილი. ნაძვირავდა. ტელეფონზე რეკავს. ვისთან რეკავს? ტყუპ დებთან. ვინ ტყუპ დებთან? მია და მანანა. ვახო ამბობს, რომ ტყუპები მისთვის ნისიზე იძლევიან. არა. ვახო ამბობს, რომ ტყუპები პოსლზე იძლევიან. პო. ვახო ასე ამბობს. პოსლზე.

მე ვუბნები, რომ ბოზების თავი არა მატქს. ვახო მაინც რკვეს. არ პასუხობენ, მაგრამ მაინც. სადა ხართ, ბოზებო! სადა ხართ, ნაკლები! ამბობს ვახო და გამუდმებით კრებს სიმარს. მე ყურადღებას აღარ ვაქცევ ვახოს. ბოჭბე და ქეთონზე ვეფერებ. ვეფერებ — ბიჭის სიტყვები მასხენდება. ვეფერებ — ქეთონზე გაცოფებული ვარ. იმ ახვც ვეფერებ, რომ სილატაკით გავიხედო. სამივენი. პო. სამივენი. სილატაკით გალახულები. ქეთონმა ბიჭს. მე ქეთონის. ბიჭმა მე. ყველას შეგვეგო ერთმანეთის ხელი. ოჯახი. მიგრისაშაყარი. ქაოსი მიგრისაშაყარი. მინისმარა. ლავროვი. შავი ჭირი. სილატაკის ყოველდღიურობა, რომელიც ასეთი შეუბრალებელი მიზანდასახულებით აგროვებს ადამიანებში უშიშრობას. უშიშრობა აპოროტებს. უშიშრობა ერთ დღეს ნადიშით სკდება. გასკდა. გაიფანტა. ნამსხრევნებზე მოედო ბინას. დენისის სუნივით მძაფრი. გულწრფელი ბავშვის მიერ ნათქვამი ტყუილივით მიწვევა. სილატაკე სირცხვილივით მწველია. პო. მწველია. სირცხვილივით. ვახომ მაინც მიაღწია თავისას. ვახო ახლა ფიზიკურად ლაპარაკობს. მოდი, — ამბობს ვახო, — ორ-ორი მოდი. მერე უსმენი. შეგევეწერო? — ციკობენი, — მო-მისმენ, — ამბობს შემდეგ, — შენ მია ხარ თუ მანანა? მია, შეგევეწერო? — კითხულობს ვახო და ყურმილს კიდებს. ვახო ისევ თერება. ნაკლები. — ამბობს ვახო, — ხუთდღიანი ნაკლები. თურქს ხუთ დღიანად აძლევენ, მე მახუნწინებენ, ეს ნაკლები. სუთიღიარანი ნაკლები მახუნწინებენ. ვახო ახლა თავს იღიზიანებს. ასეთია. თავი თუ არ გაიღიზიანა, გული არ მიუვა. არც იყო გულ-მისასხლელი. მსუტანი, ატყაყანებული კახები. ორივე ზუსტად ერთნაირი. ყვითლად შეღებილი თმა. იაფვასიანი სუნამოს სუნი. კიდევ დაუზანადობის სუნი, რომელიც კარბის სუნს ჩამოჰგავს. ტატყანი. გაუთავებელი. უსაგნო. ტატყანი ტატყანისთვის. თურმე ექსტრასენსორული ნიჭით დაჯილდოებული. თავად ასე თქვას. პო. ექსტრასენსორული ნიჭით დაჯილდოებული. ისიც და ისიც. ყავაზე მკითხაობაც იცანა. ორივეს უნახავს სიზმარი, რომელზეც მათი გარდაცვლილი მამიდა გამოცხადებიათ. პოდა, ორივე მკითხაობს. თან მორწმუნენი. ასე თქვას. უღრესად მორწმუნენი. თანაც პატრიტები. ეროვნული მოძრაობის აღზევების ხანაში იქ ტრიალებდნენ, მთავრობის სახლის წინ გაბლილ კარებიდან. ერთმანეთს საუბარს არ აცლი-ან, ამიტომ, ერთმანეთს იმზუნებენ. ასე არ იყო, მია?! ასე არ იყო, მანანა?! პო, მია! პო, მანანა! და ნავიდა. სად ნავიდა? გამოკვართულ მოკლე კაბში მსუტანი გავის ტყაპატყუით სამზარეულოსკენ. რომელი სივანდა? არ ვიცი. სულერთია. ძალიან შინაურულად იქცვიან. გოგო, მია! გოგო, მანანა! ევროპულ სექსს არ სცნობენ. რას ნიშნავს ევროპული სექსი? ნუთუ არ იცის! სიცილი. ვიცი. რატომ ვიცი. არ ვიცი. სულერთია. რას ნიშნავს და მინტეს ნიშნავს. გასაგებია, რასაც ნიშნავს?! დიხ. გასაგებია. პოდა. ასე ვთქვამ. მთერალი. მე მთერალი. მათი ხმაშალაი ლაპარაკი. ერთმანეთს არ აცლიან. მოძოლურ-ის შექმნა სურთ. ერთი კი აქვთ, მაგრამ ახლა იმის შექმნა სურთ, ძალიან ახალი არის. მაგადაზე ძებვი. არცის ბოთლი. კიდევ რაღაცა. რაღაცეები. ამითი ტატყა-ნი. დაუზანადობის სუნი კარბის სუნს ჩამოჰგავს. დავიწყების სურვილი. პო. დავიწყების. სულერთია, რით, როგორ, რა საშუალებით, მაგრამ დავიწყების. ჩემი ხელი ერთ-ერთის გავაზე. რომლის. რომელიც ჩემს მარჯვენე დაჯდა. იცინის. რატომ იცინის? იმისთვის კი არ მოვიდნენ, უბრალოდ, მატის სცემენ ვახოს. რას ნიშნავს იმისთვის? სიცილი. ვითომ არ იცის, რასაც ნიშნავს. პო. ბავშვია. ჯერ არაფერი იცის. სიცილი. ვიცი. რატომ ვიცი. არ ვიცი. სულერთია. ჩემი ხელი ერთ-ერთის ხელს ეტება. რომლის ხელს? რომელიც ჩემგან მარჯვენე ზის. ხელზე ხელს მიჭერს. მრგვალი პირისახე, ყვითლად შეღე-

ბილი თმა. ვახო გოგოვებს აქებს. რატომ აქებს. იმიტომ, რომ მოვიდნენ და რადგან მოვიდნენ, ესეიგი კარგი გოგოები არიან. ვახო ერთს თავზე კოცნის. მეორეს ლოყაზე. ლოყაზე რომელს. რომელიც ჩემგან მარჯვენე ზის. გუნებაში პირველს ვარქმევ. რატომ. არ მასსუსეს. პო. პირველი ჩემგან მარჯვენე. მეორე ჩემგან მარცხენე. ჩემს პირდაპირ ვახო. ვახო კითხულობს: — რომელი ელაპარაკა ტელევიზორზე? იმას ულაპარაკა, პირველს. — არაყი და ძეხვი სინახე, გოგოები პოსღენე. — ამბობს ვახო. არაფერი შეეშალის. რატომ უნდა შეეშალის? იმიტომ, რომ დღეს პარასკევია. ვინ პასუხობს? პირველი. პო, რომელიც ჩემგან მარჯვენე ზის. ვახო თითქოს ამას ელოდა. ერთი ნუთით იქით გავიწი. — ეუბნება პირველს. რატომ უნდა გავიწინე იქით? მაშინ აქვე მომიცი. — ეუბნება ვახო. — აქვე, მაგიდასთან. თუ გინდა მაგიდაზე. — ნეტა რისი თავი გაქვს! — ამბობს პირველი. სიცილი. ვიცი. რატომ. არ ვიცი. სულერთია. ვსვამთ. ბოთლი ცარიელია. მსუტანი გავის ტყაპატყუით სამზარეულოში. იქიდან არცის ბოთლი ხელში. რომელი. მეორე. ვდებთ. ვსვამთ. ვიცი. ჩემი ხელი მეორეს ეტება. ხელზე ხელს მიჭერს. მრგვალი პირისახე. ყვითლად შეღებილი თმა. მერე ვდგები. — ნამოდი! — ეუბნები იმას. რომელს. ეტყობა პირველს. რატომ. იმიტომ, რომ ვახო ამბობს: — ეს აქ დარწმუნეს. რატომ დარწმუნეს აქ? მაშინ ვეუბნებ ეს ელაპარაკა და იმ-იტომ. რა მნიშვნელობა აქვს. სულერთია. ნამოდი! — ეუბნები მეორეს. კოკა-კოლას ბოთლს მისხნებ. მოიპებს. მიიღის. მე და მეორე ოთახში. რატომ არ ვაქცევდი უზარდადებს მაგიდასთან? როგორ არ ვაქცევდი. ასე ჰგონია, რომ მისი და უფრო მომწონს. რა მნიშვნელობა აქვს. ზუსტად ერთნაირები არიან. არა. არ არიან ერთნაირები. ძალიან განსხვავებული ხასიათი აქვთ. ის, მისი და, ჩემწმინდ იმასაც აკეთებს. რას აკეთებს? იმას ვერ მეტყვის. ევროპულ სექსს გულისხმობს? არა, ვერ მეტყვის. იქნებ მეორევეც გააკეთოს. არა. იქნებ. არა. იქნებ, იქნებ. არა, არა. აკეთებს. გაასხენდა, რომ რეზინკა არა აქვს. პო. რეზინკა. ასე ეძახის. იმის ხათრითაც აკეთებს, რომ მოვეწინე და ცოტა შეივარა. ჩემი ხელი ყვითლად შეღებილი თმაზე. მისი თავი მორწმუნული მოძრაობის, დროდადრო კი ყუწდება. მოძრაობს. მოძრაობს. ყუწდება. გაუყუწდა. ცხოველური მოლოდინით გაუყუწდა. ჩემგან სიტყვ გამოიღის. იფანტება. მუხლებში სისუსტე. ცარიელი. ცარიელი. უძალი. ჭჭყა. ჭჭყაინი. დაუზანადობის სუნი კარბის სუნს ჩამოჰგავს. ჩემს გვერდით. ახლის. გვერდით. სავარძიანი. უფრო ამბავებულად. ბოთლიდან კოკა-კოლას სვამს. მე სანოლზე. თვალებს ვხუტავ. რატომ. მეჩვენება, თუკი თვალებს დავხუტავ, მძლე კარბის სუნი გაქრება. იაფვასიანი სუნამოს სუნიც. ახლოს. გვერდით. არ ქრება. მერე მეზობელი ოთახიდან მესმის: რატომ მახუნწინე, შე ნაკლა! ტყლამ. თურქს ხუთ დღიანად და მე მახუნწინე, შე ნაკლა! ტყლამ. რაღაც გადაბრუნდა. ჩემს გვერდით მყოფი იქით გარბის. მძლე კარბის სუნი მაინც რჩება. კარი გაღვი, თორე შეშვამტრევე — იძახის ის. აღბათ მეორე. ნადი, შენი! — ამბობს ვახო. ის კი ხრილობებს. პო. ხრილობებს. მე უძალი. ჭჭყაინი. უძალი. — ჩუ, შე ნაკლა! ტყლამ. ტყლამ. ჩუმდება. ახლა მარტო ის ხმა-ურბოს ჩაყვრულ კართან. აღბათ მეორე. მერე სანოლი აჭრიალდა და ისიც ჩუმდება. — თურქს ხუთ დღიანად, შე ნაკლა! ჭრაჭრაუნობს. მე მახუნწინე, შე ნაკლა! ჭრაჭრაუნობს. მოხიზრებულია. უფრო. აჰ! — ამბობს ის. პირველი. პირველი თუ მეორე. რა მნიშვნელობა აქვს. რაც მთავარია, სიჩუმეა. ვიცი, ახლა ნავლენ. დავიძინებ. ჭჭყაინი. ჭჭყაინი. უძალი. მიდიან. ვიძინებ. ჭჭყაის შეგრძნება დაიშთაც მატქს. გულისრევასაც. ვახოს მამელიანეც გლობალს უნდა. პირველივე ჭჭყაის მამელიანეც. დედაშენთან ნავიყვან. — ამბობს ვახო. თვითონ

წავალ, — ვუბნები მე. არა. ვახო ამ მდგომარეობაში ვერ გამიშვებს. უბოში წავიდვარ. ვახის ძველსცხელთ ვიგულე. მანქანაში ბუნუნაქსოვილიანი ტრონის სუნე. თავგის ცურცლი. თავგის ცურცლი. მანქანიდან გადავდივარ. ვილაცის გარეთან ვირე ვულს. წაველიდან დაბრუნებული სიმეგა. ცოტა მომეშვა. ისევ მანქანაში. შენ დედა გავცე ცოცხალი, — ამბობს ვახო, — ოჯახი გაქცე, ამიტოვად ხარ ზიზინალი. პო, — ვამბობ მე, — ნავეთე დედაქმთან. ოჯახს უნდა მოვედრო, თორემ გავკრეკვ. — ამბობს ვახო. დედაქმე არაფერს მეკითხება. დედა წყალს მიცხვლებს. ვახაპობს. დიდხანს. დიდხანს. დედა ოთახს მიბოძებს, მოწარავებს კი სამწარავლოში ამეცადინებს. მეორე დღეს დედა მიდის. შემდეგ ბრუნდება. ბოქმა მოგიკეთია, — ამბობს დედა, — ძალიან მოგატყობ. შინ მივიდვარ. ქეთინისა და ბიჭისგან სურცხოვს ვერწმობ, რადგან ის ეცეკვიანს ერთმანეთს, თითქოს არადღერი მომხდარიყოს. ქეთინო მეზობლის ბავშვთან სათამაშოდ ვაგზანის ბიჭს. სანამ შინიდან გავიღოვხე, ბიჭი ჩემთან მოდის. ბიჭის მზერა — მოულოდნელად გაზრდილი. ბიჭის საცეკველი — არ მკვიცნის, მაგრამ ჩემს ფეხს გავგეღისება. კოცნით მე ვკოცნის. ის ჩემს ფეხს გაგეღისება და მიდის. მე უკვლით, ქეთინოს მზერა და დავიჭირე. ქეთინო თვალს ვერ მისწორებს. ჩემი პატრიმეცავრობა მწვედდება, რადგან ქეთინო თვალდაბრლი მიმეშს. ვლანარაკო. შემანუხებულად ხშირად ვახსენებ სიყვარულს. თუკი არ გვიყვარს ერთმანეთი, რა ძალაა. ან, თუკი არ გვიყვარს ერთმანეთი, ბიჭის ვერწმობა. რადგან ამისმავკარი. ბოლოს ვრიგდებით. შერეგების შემდეგ მე და ქეთინოს ისევ გვიყვარს ერთმანეთი. ყოველთვის ასე იყო. ახლაც ასეა. შემინებულ აფამიანს ჭამის მდა და ეწყება უშმაფრდება. როცა ვხვდებით, რომ ამ წუნკალ ზამთარის შესაძლოა მარტონი შვერწმინდით, უცხრად შინი გვიყვარს და ვენება გვიცხოვრდება. ერთხანს ასეა. მეორე ჩვეულებრივად. დროადდრო ცოლ-ქმრობის ვაღს ვიხებით. თუ არაზე, გამოჩინელი ადამიანების გავრცეცხე ვიხსენებ: — არაზე, ბანაზე, ვანაზე, დონაზე, ენაზე, ვინაზე, ვიძინებთ. ვიციკიებთ. ხან გვიყვარს ერთმანეთი. ხან არა. ზამთარი გრძობია. განულოლი. სიყვარულსაც იტევს და ერთმანეთით ვალიზინებსაც. ორმოცდაათგრაძინანი თლილი ჭიჭი. ანგრაძინის ცხახან. ბაბუაქემის ნაქონი. ბოთლიდან ჭიჭინა. ბოლომდე. ენგვარს არაყი. ჭიჭი. სპირტოლი. სივრის კბილი სამართლები. ხელი ჭიჭიზე. ქუჩა. ზამთარი. ხიდი. ხეები. ჭიჭი ტუქუბთან. ორ დიდ ყულუბად. ვალეჭილი სივრის სიმახვერე. თვალმეტე ცრემლი. ცხვირსახოცი თვალმეტეზე. ცხვირსახოცი ცხვირთან. ძვალი. სტაკოლი. ვახსინელი სურცხეა. ცხვირსახოცი ვიძინებ. სივარტე. მინდა. სივარტე. მაქცე. სითბო. ფეხის ძირებებან მაღლა. სანთებულა პირველივე ანთებუბა. დაინყო. გათბა. სივარტეტი კარგია. კვამლი თბილი და მათობიღლა. მზერა ჭიჭის. დედაქმისგან წამოვიღე. დედაქმთან ვალურინანის სუნე ჭქონდა. ვალურინანს ხივათის სუნე აქვს. სამედიცინო სპირტს უფრო მეტი ხივათის მამა. ჩემი ბიჭზე ხუთი წლით უფროსი ვიქემბოდი მამის. პო. სურცხე. კართან ატუხული. ზოგი თავზე მისვამს ხელს. ზოგი მხარზე მეტება. მე ვდგავარ. ისინი მეტებან. დიდსერთობა თითქოს ბედად დავგეწვარ. მამაქემზე დიდსერთობა იყო. მეც დედისსართა ვარ. ჩემი ბიჭიც. ბაბუა არ იყო დედისერთა. მამა ჰყავდა. ბაბუა ქალაქში დასახლდა. მისი მამა სოფელში დარჩა. პუსის მამიდა და მამაქემი ბიძაშვილები იყვნენ. მამიდა ორამწროტი გათხოვდა. პუსის მამიდა და ნესტორ ბიძია. ორამწროტი. ორამწროტი, ორამწროტი, სამი ლუტეჩი გიორგი მირა. ზღვის სანამარინთან პორწერთა ბანაკი. რუსი მოზარდების სახელდასხვლო შექმნილი სიმღერა და მოლაქობა. ქალაქის ცენტრში ლენინის ერთი ბუნო ძეგლი. იმდროინდელ საბჭოთა კავშირში ალბათ ყველაზე პატარა და სასაცილო. კაროკატურა, ძეგლი კი არა. ორ-

ამირის რკინიგზის სადგური. იქ ფეხდადგმულს მოხშირებულიდ მიგვარს გული. სადგურთან პატარა მოედანი. ორამწროტიცეკარიჩელის ავტობუსები. ორი ან სამი. ერთორთ ავტობუსთან ხალხი. ქალბი შევ კანებში. კაცები სივარტეზე ეწყვიან. მოედანზე თხები. მოედნის გადაღმა, მიწლიორზე, სასაუბზე და რამდენიმე წითური ძროხა. სასაუბზეში ხინკალს აეთებენ. ძალიან მწვინლიანს და ცუდს, მაგრამ კლიენტები მიწვ აყავთ. მოედნიდან სამი ქუჩა. მამიდას ბინა ცენტრალურ ქუჩაზეა. რკინიგზის სადგურთან ზღვას შუა. მივიდვარ. ვუახლოვდები. გულისცემამ მოუშვარა. მამიდას შინაურის სურწული აქვს. მამიდა მამიქორებს და მერე, როცა გულს იკვრებს ფერებიანი, რაღაცას შემომჩვილებს. როგორც დედეები ჩვიანი მონატრებულ შვილებთან, ისე, მე ნესტორ ბიძიზე მოვაყოლებენ რამეს. სულერთია, რას. როგორ ნახანარ ნესტორ ბიძის ბოზთან. როგორ იმართლებდა თავს ნესტორ ბიძია. ან მათი იმდროე შეხვედრის ვახსენებინებ. რაღაც სასაცილო. კეთილად მოსაგანარს. რამეს, რათა მე და მამიდამ ერთად ვიცინოთ. მივიდვარ. ვუახლოვდები. გულისცემამ უფრო მოუშვარა. შინიდან შინ მივიდვარ. ნესტორ ბიძია. მსუქანი, ღვარღვალა ვაცი. სანახევროდ ან ქსმის, რას მელაპარაკება. მელაპარაკება და გამომცდელი თვალებით მიცქერს. უფრულ დღეში ვარ, რადგან ან პო უნდა ვუთხარა, ან არა. ვერადერი ვაცივე, ის კი გამომცდელი თვალებით მიცქერს და გამუდმებით ღვარღვალებს. ალბათ პოლიტიკაზე. იმდროინდელი პოლიტიკა სტალინზე ლაპარაკს ნიშნავდა. სტალინზე? არა, ენგვარზე. ენგვარა ახსენა. ენგვარა. ოპს ვაგვს. მოკლე და სხარტე მუხებილი. ასეა. ენგვარა ოპს ვაგვს. დაბალა. ცოცხალთვალეზა. გამზღარი, მაგრამ ძარღვიანია. თითქოს წინასწარ ვაკვირვებულა. თუ წინასწარ სხებურად მომართული. თუ წინასწარ ოპ — შეხვედრისთვის გამზადებულა. ხის ჭიჭირა. სამართალიანი სახლი. ჩემიანები პირველ სართულზე ცხოვრობენ. შუშმანდანი ლომებზე ბიძიქვის ტალავარი. ტალავარის სიგრძობეში. კიბეზე. მამიდა. პუსის მამიდას ვაზრდილი ვეჭვენები. წლიდან წლამდე. მუდამ. — ნენა, ნენა, როგორ ვახრდილებ, მამიდა! — მამიდა, ნესტორ ბიძის არაყს დამხლელებ? — ცოლია, მამიდა, დავცოვაქს! — დამხლევინი, მამიდა! სუფრა შუშმანანში. შუშმვარი კარტოფილი. შუშმვარი კერკე. ჩილი ყველი. გემრიელქერიანი პური. ტყემალი. ღრმა თევში წაჭილი კობრა და პამიდონი. ბლომად ხახმყოყრილი. აჯიკაშერეული. მაგრამ შეჯვანჯღარებულა, რათა ისედაც სურწინელი მართობედა, მეტი სურწინელი დაფერქციოს. მაცივრიდან გამომღებული წერილყლა სარაყე გრავინი უცუბე ორთქლებდა. მე მამიდაქმებდა, ნესტორ ბიძისთან და ენგვარსთან. სამოთხიანი ბინა, რსტორი ერთ — ერთი ოთახი ახლა მე მეკუთხენი. ზახვლი. ზღვის ხმა მამიდას ბინამდე ვერ აღწევს, მაგრამ მისი სუნე საგანძობია. მარლოსა და ნესტოს. იოლის. სიციხის. შიშის. სურვილის. შუშმანანდიდან ლომებზე რამდენიმე ნაბიჯია. ბიძიქვის ტალავარი. იქვე სკამმაგადა, სადაც მეზობლები კურტსა და დომინოს თამაშობენ. სანამპირდად დახრუკული და შვიერი ვერუნდები. როგორც კი ტალავარის ჩრდილი შემოვივადებ ფეხს, შინდავუღებულები ვარ. სულმთქმული. დარწყოლებული. რამდენი ღვინო უნდა დაქნურა ბიძიქმს, რომ წლიდან წლამდე სამყოფი ყოვლიყო სტუმრინანი ოჯახისთვის. უნრამდე. ძალიანაც აქედან. თითონ დიდყვდა სივის დასახანად. ენას სიმეავე ვკიდებდა და შაქრის გემო გულს ძმარავდა. ფერი — უფროვე ყვეთილი თითქოს ლილსვერი გამკურთალა. არაყს კი კარგს ხდიდა. ცოტახს, მაგრამ კარგს. მძაფრს. უცუბე საგრძნობს. ალივით ანთებულს. არაყი თლილ ჭიჭინა. ჭიჭი ტუქუბთან. ორ დიდ ყულუბად. ყელთან სიტყვ. გულ-შვერდ ვაგამალა. კარგია. ენგვარც ნესტორ ბიძისსავით არაყს ხდის. ენგვარს არაყი შუშმან-

ნდში გავლილ სუფრას დახსენებს. ენვერა. აფხაზეტიდანი გურის მუფარბული. თბილისში ბინის დათრევაზე მელა-პარავა. დათრევა. დათრევა. დროის სასათია. სიტყვიდან ნაგრძნობი დროის სულისკვეთება. თბილისში ბინის დათრევა ლტოლვილების სასაუბრო თემაა. საკუთარი სახლიდან გამოძევებულ ხალხს სურვილი უნდება, თავის მხრივ გააბითოროს, თუ გამოისძილოს, თუ დაითრეოს. მე უკეთესი თანარი ენვერას, რომ არაფრის დაბორევი ის არ არის. ენვერამ მიხონრა, რომ ისე კარგად არის დაბორევი, როგორც დაბორეობია. ენვერას ვიზიტიც აუბა მხარი. აბა, როგორ მოიქცეს? — მეთხა ვახო. ჩქვთან იცხოვროს. — უკეთესე მე. მასე გურიაშიც ცხოვრობს. — მიხონრა ვახომ. იმი, რომელშიც დაეპარცხდით. ვახო და ენვერა. წვიმის წინ ვახოს ბეჭქვს გაკრავს ტკივილი, იმიტომ რომ ბეჭქვია დაჭრილი. წვიმის წინ ენვერა ფეხს იტკივებს, იმიტომ რომ ფეხშია დაჭრილი. ერთსთულებოდა არ იყო, მიტომაც დაეპარცხდით. — ამბობს ენვერა. რუსმა გაგვიჩვენა ეს იმი და რუსმა დაეპარცხა. — ამბობს ვახო. ოპ, ახალი ამბავი. — ამბობს ენვერა. მერე ვიხსენებთ ოჩამჩირვს. ჩემი და ვახოს სტუდენტობა ენვერასთან. ორი ენავადმოგვადებული, დაუგეგმავი მწვეარი ოჩამჩირვის ბულვარზე. გიგონებთ ღია ანარქიზმი. გიგონებთ საშინაო ხალაოებასა და თითებშუა ანარქიზმი. "შლიოანცეპსი". მათი სიშიშველე. ასე უფრო და გამართებული მოღიაებული სარაფნიდან თუ დილ-შესხილი ხალათიდან. პო. გამართებული. შერვას შეეფი-თებული. ღონიერი. მუხეიტილებული. სურვილით სახე-რატომღაც გაბუტული ჩვენზე. თუ გულგრილობით გამო-მწვევი. თუ შეურბარლებელი დაუდევრობით მოწინელი. ვახო ჩემზე ყოჩაღია და გიგონასთან გამოლაპარაკებას ახ-ერებებს. ვახო უცებ იზრდება ჩემს თვალში. მაგნოლიები. მაგნოლიები. ჩვენეი ყმაჩელოკობა. მაგნოლიები ჩიტების ქვქვიში იღვიპებენ. მაგნოლიები მაშინ ეწაბდებიან დასა-ბინებლად, როდესაც წიელი მზის დისკო მოღვივლებე ბი-ლის გააფრეს ზღვის უფერად ჩამუჭებულ სხეულზე. მზე ზღვაში ჩადის — მაგნოლიებს თვალეტი ებინდებათ. მზე ზღვაში ჩადის — მაგნოლიებს თვალეტი ებინდებათ. მზე ზღვაში ჩადის — მაგნოლიებს თითქმის სძინავს. მზე და-ლიან დაბატარავდა, ნურტილად იქცა, მერე კი უბრალოდ ჩაქრა. — მაგნოლიები ახლა უცვე ვინაობა თუ ნელ-თბილ სიზრბებს ხედავენ, რომელიც ჩემს, თანაბარ, უმეფთველ სუთქვად ეფრებება ბულვარს. ბულვარზე მე და ვახო. "შლიოანცეპსი" მაცდური ფლარტიერი. მარლაყოლილი, მომიბეღელი სხეულების ბედნიერი მოთენილობა. ზღვის-პირა ქალაქის ბულვარისთვის ასე ნაცნობი და აუცილებე-ლი ფოტოგრაფი. სომბეროწამოისყვითელი. წერილი ულ-ვაშებით. ბატარა, დილისთამება, გადაცვიტებულშპირიანი მაიმუნის თანხლები. ბულვარზე მოსიყრენეთა შორის იქ-აურს უმაღ გამბარჩევე. პროცინციული ქალაქის მაშინდე-ლი მოდა. ნინდის ყელში თასმანჩენული, საგულდაგულე-ლი გაბირალბებული ფესვსებლები. ბარბახებზე მოცუცივი-ლი, ტრტავიერი — სლავი შარვალი. ასე დილზე ჩახს-ნილი, მხრებზე საყლოვადფენილი შერანგი. ბაკები. ულ-ვაშებით. ულვაშები. ბაკები. ენვერაც ერთი მათთავანია. ენ-ვერა ყველას იცნობს ამ ქალაქში. ეს ქალაქიც იცნობს ენ-ვერას. გამარჯობა, ენვერ! ოპ, გაუმარჯობა! ენვერ, როგ-ორ ხარ?! ოპ, არა მიშავს! რა შუაშია! — ოპ! მაგნამ ენ-ვერა ასეთია. ტანდაბალი. მორავი. ცოცხალთვალა. ოპ — შეხბილითი სმარტი და ცხელი. ოპ — შეხბილითი იმ-ის მიქცილება, რომ ყველფერისთვის შხავდა. ლაზარდა-ნობისთვის. სუბნობისთვის. ჩუხბისთვის, თუ საჩუხარანა. მოსახმარებლად, თუ ხელნასაყრავია რამე სახელობლოში. ამიტომაც ვუთხარი ენვერას, რომ ვერაფრის დაბორევი ის ვერ არის. ეს ენვერამაც იცის. იცის, მაგრამ მაინც ლაპა-რაკობს ამაზე, რადგან ქალაქში ბინის დათრევა ლტოლ-ვილების სასაუბრო თემად იქცა. პოდა, ისიც სხვებივით

ლაპარაკობს. სხვები კი ენვერასავით ლაპარაკობენ. ენ-მანეთი რასაც ლაპარაკობენ, იცვებს იმორებზე შინარე-ბთანაც. ეს არის და ეს. მერე მაღონა ასხნა ვახომ. ახ-სენა და უცებ დადუნდა. მაღონა. დამიანე და მისი ქალი-შვილი მაღონა. ჩამოჭრილულვაშა დამიანე. ცულულტი, მოხურული თვალეტი. ვინორ მხრები. ნაწინებულეული მუცილი. რაზეც არ უნდა ყოფილიყო საუბარი, აუცილებ-ლად ასხენება უფროს ვაჟს, რომელიც სარატოვში ცხო-ვრობდა იქამად. დამიანეს სამთვლიანი მოტოციკლეტი. ნელში ამავე გაზნეული დამიანე მოტოციკლეტით მირა-ბახსებს ოჩამჩირვის ასფალტყარილ ვახზე. დროდადრო მოტოციკლეტი შეხტება ხოლმე. დამიანეც შეხტება მოტო-ციკლეტთან ერთად. აქედან იქით გადმოტარებული თმა აეშლებს და მიწერის დროშასავით აუფრიალებდა. დამი-ანე მარცხენა ხელს შეუშვებს საჭეს. თმა თავის ადგილს მიუჭრეს. ზიგზაგებობა თუ ხტუნვა-ხტუნვითი მიმავალი, მა-გრამ მაინც ნობგანათლებელი და ნელში ამავე გაზნე-ქილი დამიანე. ნუთუ შესაძლებელია, დამიანეს ასეთი ლა-მაზი ქალიშვილი შეყოლია. მაღონა. მაღონა მაგნოლის სიხმარში ნახას ცოცხოს ჰგავდა. თეთრი. შეფუთილი. მუ-ქი შავი თითი. მაგნოლის ფოთოლოვით სახეს და მოსა-წყვეტად მოსარიდებელი. მაგნოლის ყვეცილი ღანგენა-ფერები. მშვიდი ხმით მოსაუბრე. კეთილად თვალდახი-რილი. სათრი. სათუთი. ყელმაღალი. იღვმელი უბრალოე-ტი განათებული. ოჩამჩირვის კინო. ვინორი. ხის საკები. ჩემსა და ვახოს შუა მაღონა ზის. ვახო დროდადრო რა-დაცას გადაულაპარაკებს მაღონას. მაღონა ეკრანს შესც-ქერის და მაღონა დაბალი ხმით პასუხობს ვახოს. მე მა-ღონას მოღვივებულ კისერს ვგრძნობ. ვახოს სურბობაზე მაღონა იღვიპება. ეკრანს თვალს არ აშორებს და იღვიპე-ბა. მე არ ვუცქერე მაღონას, რადგან მეჩვენება, რომ ჩემს მხრებში ყველაფერი უთქვლად გაცხადდება, მაგრამ მა-ინც ვგრძნობ, მაღონა ვახოს სურბობაზე იღვიპება. მომედ-ენო ზაფხულს მაღონა აღარ დაშვედნია ოჩამჩირვში. სა-მედიცინოზე ჩააბარა სარატოვში. დამიანე ისიც იქ გაგ-ზავანა, თავის უფროს ვაჟთან. ოჩამჩირე მაღონას გარემე-გათხოვდა? — ვკითხებოდი ენვერას. არა. — მასსუბიბე-დაცხენდა. მერე ამასაც აღარ ვკითხებოდი. თვითონ მომიყ-ვა ის შემზარელი ამბავი. საბრალო მაღონა. — ვთქვი ხმა-მაღლა. საბრალო, საბრალო, საბრალო მაღონა. — ვთქვი ჩემს გულში. სიგიჟით დამთავრდა მაღონა. პო. გაგიყდა. ქუთაისის საგიყეთშია ახლა. ან, რა გასაკვირია გაგიყეთე-ლიყო. პოდა, გაგიყდა საბრალო მაღონა. ლოცინად ჩავა-რდნილი დამიანე ვერ მიატოვა. ვერ გამოასწრო. ვერა. დამიანე ლოცინებულ ჩაუტყობოვდა. შერული რაზმის მე-თავრს ბატკა რჩევიდა. მაგრამ ბატკას არ მოუკლავს და-მიანე, იმან მოკლა. ოქროსკბილიანმა. შუბლზე დაადო იარაღი. ყირაოლა. მოკლა. გაიყინა. ოქროს კბილი გამო-აინა. ბატკა არ დროს "პარტიანას" იხვევდა ფეხზე და მაღონას შესცქეროდა. მაღონას სხვებიც შესცქეროდნენ. შვიანი. სხვადასხვა რჯულისა და ეროვნებისანი. ერთმა-სეთთან სიძულვილით გაურთიანებულნი. ხანტი, დამიანე-ვი პურჭყებით შესცქეროდნენ. პო. დროდადრო პურჭყები-ნი. პოდა, გაგიყდა საბრალო მაღონა. მოკლეთ მაინც. არა. არ მოკლეს. თქვენი გიჟი თქვენ გაყავდეთ. — აქეთ გადმოუშვეს. ქუთაისის საგიყეთშია ახლა. ქუთაისის საგი-ყეთში დოყლაბია შაკოია მუშაობს სახატრად. შაკოიას ბა-ლავანში შარქვეს ასე; იმიტომ რომ ჩამონულე ტურე აქეს, სახელად შაკოია ჰქვია და მართლაც დოყლაბია. ვი-არის დოყლაბია, მაგრამ, ამასთან ერთად, დოყლაბია შაკოია გიჟიყავა. მოეწონა დოყლაბია შაკოიას საგიყეთში ცხოვრება. დარჩა და დარჩა. დახვულ, განავალანცხობლ-ზუნრებს დაატყობს გორგოლაჭიანი ურთიკი. მიდის. მიდის. დაბაჯბაჯებს. თავის თავთან ხმაშალა ლაპა-რაკობს. მოკლდ და ბალნიან ხელებს მუქრით უღერ-

ერთი აკვრიტ მხარზე. პაერი ფილტვებიდან გამოთავისუფლდა. ტომარა ზურგზე დაბინავდა. სიმძიმემ ნაბიჯს უბოძა. ნადი მივიდვარ. არა, არ მივიდვარ. თუქვა შემძღვია ვიომგზაურ, მაგრამ ახლა ამას თავი არა მაქვს. ჯერ არა, ჯერ, მე და დადლოლობა ერთად ვისვენებთ. მე უნდა ვაგრძელო ვზივარი. ჩემს პირდაპირ ჩემი დადლოლობა ზის. მე და დადლოლობა ასე გრამი არავი დადლოვით. ერთ ჭიქასაც დადლოვ და მერე იქნებ ნავიდე კიდევ სადმე. სად? სადგზაურად. მე შემძლია ერთ ადლოვას ვიდე და ისე ვიომგზაური, რადგან გარინდებათაც ვის მოძრაობა. იქნებ, ყველაზე დიდი მოძრაობა სწორედ გარინდებაშია. იქნებ. ვინ იცის. მე მიომგზაურია ასე. ერთ ადლოვას ვიდე და ყველაზე შორეულ ასტრალეებში ვიმყოფებით. იყო. კი. მისხოს. მაგრამ ჯერ დადლოვ. პო. იმითომ, რომ დადლოლობასაც ეს უნდა. უნდა და უნდა დე. კეთილი. ბოთლიდან ჭიქაში. ბოლიმდე. ჭიქა ტუჩებთან. ფანჯრის მიღმა ზამთარი. ღრუბლიანი დილა. ხიდი. ხეები. ორ დიდ ყულუბად. თვალეზე ტყემლი. ცხვირსახოცი ვიბინდა. თვალეზე. ცხვირთან. ძვლი. ტკივილი. გახსნილი სუნთქვა. ცხვირსახოცი ვიბინდი. შერა ჭიქას. ორმოცდაათგრამიანი. ასგრამიანს ექსიან. ბაბუაქემი "ვიზიოვკას" სვამდა და ჭიქით. ერთ ჭიქას დადლოვდა. მეტას არა. უქმე დისი დილა. ბაბუა მაგიდისთან ზის. მაგიდაზე ქალაღლები და დიდი საანგრამო ჩოთიქი დევს. ბაბუა წერს, დროდადრო კი ჩოთქს ჩამოჰკრავს თითს. "სუტკა" მთავა პირსა. თავზე ქაღის ნიდა აქვს ნაკრული. სუფთა პირგაპარული ბაბუა ონდკოლონის სუნს აგრქვევს ოთახში. რადიოდან დიქტორი კაცის შემართული ხმა ისმის. მერე დიქტორი კაცის ხმა იკარგება და რადიოდან ძალიან შემართული მკვლედა ისმის. ბაბუა უფრადლებას არ მაქვევს. როდესაც ბაბუა საქითაა გართული, მე მმავად ვგრძნობ, რომ ოდგოკოლონის სუნი უფროსების სუნი. მაგიდის ქვეშ ვიჭრები. მაგიდა ჩემი სახლია. იქიდან გედევ მასოური სანოლის კუთხეს. სკამს. რკინის აივნას. აივნის კარი ღიაა. ჭადრის ფოთლები მზე თამაშობს. ბაბუას ფეხებს ვეგლოვებ. ბაბუა უფრადლებას არ მაქვევს. ოთახში ბებია შემოიღის. ბებია კითხოვს: — სად არის ბიჭი? — არ ვიცი! — მსუქობს ბაბუა. მზამალა ვიცი. მე მჯერა, რომ ჩემი სიცილი არავის ესმის, რადგან ბებია ისევ კითხოვდა: — ნეტა სად უნდა იყოს? — ხომ არ მოგვბარეს! — შემოვითეული ხმით ათხობს ბაბუა. მე უფრო მზამალა ვიცი. უი, სად ყოვლამ! ჭიქა! ერთად ვიცი. სამიქვინ. მერე ვას მოდის. ვახოს შეუძნევიდა, რომ ჩემგან გადადგომის კანფეტს ბებია მიეცხანება ხოლმე. ვახო ამას მაშინ მეუბნება, როცა ჩვენ ტბილ ფინიკს შეუქვევით. მე და ვახოს აზრი გვგებდა. ბა. მე და ვახო თან ვიცი, თანაც ფინიკებს ვქინავთ. ფინიკის გამოქმენვა იოლია. ფინიკის კურკაზე ყავისფერ პლასტინის ააგოვრ და ფინიკიც მზადა. მე და ვახო შეთქმულებივით დავდივართ ოთახში და შეუძნევლად ვყრივ იატაკზე სატყუარას ბებიასათვის. შემდეგ ისევ მაგიდის ქვეშ ვიჭრები და ველოვებით, როდის გამოჩნდება ბებია. ბებია მართლაც ვეყოვდება, რადგან თვალში სინათლე დააკვდა და კურკაზე აგორებულ პლასტელისს ფინიკად თვლის. იხრება. სულს უბრუნავ, შემდეგ ჩაკებქს. მე და ვახო ვიცი. ბებია გვიწყრება. ჩვენ ვიცი. დიდხანს. დიდხანს. ბებია აღარ გვიწყრება, ჩვენ კი გვირდა, ბებია გვიწყრებოდექ; ამიტომაც ისევ ვიცი. აღარ გვეცინება, მაგრამ მაინც ვიცი. ბაბუაგრა. ყურთბალიში. ყურთბალიშზე ჩემი ბიჭის პატარა ჩული. ჩემი სედა. ჩუმი. ჩუმი. შორეული მოგონება. ჩემი სედა. მე მიყვარს ასეთი სედა. მას არა აქვს ნადლოვს მწარე გემო. ნადლოვ შვიდან გლრნის. გაურკვეველობით გაფორიანებას. გართულებას. სედა ჩუმი. მოგონებები მოაქვს. სიბორნარევი. სუფთა. სისუფთავის შერგინება გაიმედებს. ნითელ-

ტარა ვაგარისი. ნითელტარა ვაგარისი ჩემთვის ცხვირი. სათამაშო ცხვირი მქონდა, მაგრამ ნითელტარა ვაგარისი მერა. რანიდის ბუნება მივინებ. მტრები გავგონებ. ვიდეც ცუბებ. ბორიტები. მათგან დაჭრილი გამწარები დაიჭვივინება. ამ დროს ერთ ღერ ვაგარს გამოვნივნივ დ ვაგარის. დადავებლობისთვის. ვიომ მართლა ეტკინა. ვიომ კი არა, მართლა. ოპ, როგორ სტკიცავ! მაინც ვერ დააჩქებენ. პირიქით, უფრო გამწარდება. ნისხლებით შესვდება ბორიტებს. ბოლოს თავიორავდება. რა თქმა უნდა, გამიორავდება. ყველა ნიფის თამირი სასათი. აუხსნელი, მაგრამ საგრძნობი ენერგეტკა. გაცრეცილი სავარძელი. შუაში გაცრეცილი. გვერდებზე ჯერ კიდევ მწვანე. მარტო. ბებერი. სედანი. ბებერი სავარძელი სედანი. დედაქმის მიერ ახალშექმნილი ფარდები. მსიარული, ნათილი ფერი. მზე მსიარული ფარდებიდან ოთახში. მე დედაქმეს ჩაკრული. ახალშექმნილი ნითი იმას ნინნავს, რომ ყველაფერი კარგადაა. დედა ახალგაზრდაა. დედა დიბნება. მზე მსიარული ფარდებიდან ოთახში. მსუქანი ჩაიანი. თითრი. გაბერილი. კეთილი. ჩაის ფინჯანი. პურზე ნახსული კარაქი. ზემოდან ყველის ნაჭერი. პურის სურნელს აყოლილი ნოყური სიღამისა და დაშაქრული ჩაის მოღლინი. ჩაიდანში წყალი აღუდა. თითრი. გაბერილი. კეთილი. ქმნახე. ტანსაცმლის კარდის იდეულ ნიაღში ნაფუტკისის სუნი სუფევს. ნაფუტკისის სუნი მარტოობის შერგინებას ამბაფრებს. მუშინია. მაინც იქით მიმინევს გული. ვიფუტები. ბოლიმდე ვიკავებ კარს. სინნელე. დაბურულ, უსერი ტყეში მარტო. გარინდული. გარინდული. მიყურადებული. ცოტა ხანში მზაკვრულად გამოდგმული ნაბიჯის ხმა. ჩემსკენ. ჩემში თუ გაუგებუნება. ჩემსკენ. გული გაჩრდა. გაკავდა. შეწყდა. მერე ძალუმად. გულისფეთქვა. უტეპ-უტეპ. სწრაფ-სწრაფად. ყელონად. ამოხტება. მამიქების უშეგებელი თოკავის კუთხე უფრო, საზაული ფრინველის ფრთასავით მდებდა კისრზე. დაბურულ, უსერი ტყეში მარტო. ჩემი ყურთბალიშიც იმ წლებიდან. ისიც აწიარი. გარინ იგივე შეყვითლოებული ფოლაქებით პირმოკრული. მაშინ ჩემი თათბა ვიციგებდა ყურთბალიში. ისიც პატარა. მეც პატარა. მე ჩემს შობილებს მიწოდებლი. ის — მამა ბალიშს მიწოდებლი. რატომ მამა ბალიშს. არ ვიცი. ასე მეუფერებოდა. სასაცილო მსვავება — დიდი მამა ბალიში და მისი შვილი — ყურთბალიში. ერთი მეორის ალი-კვლი. უწყევტობის შერგინება მათი მსვავებიდან და მათი ერთად ყოფიდან. გაუფერებოვნილი იმედი, რომ დროთა განმავლობაში მე და ჩემი ყურთბალიშიც ვაგინრდებით, ერთდროულად ვიქცევივთ გმირებად და ჩემი შვილების დინჯ, ყოვლისშემძლე მცველებად. იმედი ბნელ ოთახში. იმედი ბნელ ოთახში. მარტო აღარ ვგრძნობ თავს. რადენიმეჯერ ავუს-ჩამოვუსვამ ლოყას ყურთბალიშს. ერთ ხელს ქვეშ შეუკვებურ, მეორეს ზემოდან შემოვარდნი, რათა ხელბივითა ვიგრძნო მისი სახლოვე. ყურანტვლე. მოგონებისგან. არა. გაციებისწინა ყურანტვლი. ვცივდები. გაცივდები. გრიპი. გრიპიდან ცხვირსახოცი. ცხვირთან. ჩემგან გამოდგენილი ზიბობის ბაჯლი. სუნთქვა გახსნა. არავინ ცხვირის ძალეზე ტკივილი დააყუჩა. ყრუდ მტკიცა. ბოთლი. ჭიქა. ბოლიმდე. ტუჩებთან. ორ დიდ ყულუბად. მძიმედ ჩაკვიდა. ლუკმა. ნაფუტკები მაგიდაზე. ნიორი. არ მინდა. მზერა ქუჩას. უნდა ნავიდე, ღრუბლიანი დილა უნდათი გათენდა. ლელია. მავა. დარეჯანი. პურის ფუბი. ავი. ნელა. ძალიან ნელა. აღბათ უცნობ სახლს ეყუბ. მძიმედ მძიმე ბორბლებზე. იმ დღესაც ვიბნა ჩამიარა. ისიც მძიმედ მძიმე ბორბლებზე, რათა არ გადაგობობლოს. რომდე დღეს ჩამიარა. როცა ქვაფენილზე დაგდებოვლი კაცი ენახე. თანამშესწილი საშენდრო ბაიბენკი. გაცივდი. გავმორადი. ცოცხალი თუ მკვდარი. არ ვიცი. რატომ გავმორადი. ნესტი. ნესტი. მერე მიეტრიალდი, მაგრამ იქა-

მდე გავშორდი. ჯიბა გაჩერდა. ვუძვქრე. ვუძვქრე. მერე ისევ მიმძებნე დაიბა. ნელა. მიმძებნე. მზერა მიჰყვება. ჩემი მზერა. თვალგაცილებული. მიჰყვება. მასხენებს. რას მასხენებს. პო. მასხსენს. ან კი როგორ არ შემასხსენებდა, აუცნილებდა უნდა მასხსენებს — ხომალდი ზღვაში. აღწერილი ღრუბლები. სინითლებში შეჭრილი ქუფური და ქუფურში შეჭრილი სინითლე. ერთ ლბო მისხდა სინვანცე ცაში. ლბოში სინვანცე უფრო ამბავსურებს შავ-წითელი ღრუბლებს. ზღვა — მუტი ლურჯი. ორ-სამ ადგილას ზღვასაც დაჰკრავს სიმწვანე. ტალახისფერიც შერეულია ლაქად. ზღვის სიღრმეში დაბადებული და იქვე ჩამქვრილი ხშირ-ხშირი ტალღები. ტალღებს მოკიდებული თეთრი ქაფი. თეთრი ქაფი — თოლია გამოწნდა და დაიკარგა. თეთრი ქაფი — თოლია გამოწნდა. მერე დაიკარგა. მე ვფერდობზე. მარტო. ხომალდს თვალიშორებული. ხომალდი აინია. ტალღას გადავადგორდა. დავეშვა. შშორდებო. წვიმს. წვიმა. წარბიდან ჩამოვდენილი წვიმის შვერი თვალს არ მიმახამებს. წვეთები ყვრილობდა. კისერში. ყურთან. ყურში. ქისასეთი ცოცხალი წვეთი. მოძრავი. სველი. სკობინა მუცლით დაფურცული. იელვა. გააბო. ცცხლობისფერი. მოლდინი. ქქქქებს. ქქებს. ავისმომასწავლებლად. გარდუვალობად. დასაბრუნად. მზერა ხომალდს. ხომალდი აინია. ტალღას გადავადგორდა. დავეშვა. შშორდებო. ხვეში მდინარე. თვალის კუთხით სავარანბი. პატარა იყო. ადიდად. ზღვისკენ მიეწინებდა. ატალახისფერებული. აქოჩრილი. ზღვაში ტალახისფერ ლაქად შეჭრილი. დროდადრო ნაშობი მინა დაფუნთი მდინარეში. დგავდნის ხმა ფონად სხვა ხმებში. წვიმის ხმავე ფონად. ტალღებისაც. ღრუბლებში მონიატე ფრინველთა განწირულობისაც. ფერდობზე ღარები, რომელშიც უშარავი ახალგაქმნილი ნაკადული თუ რკ მიტეხნება ადგილები მდინარისკენ. ფერდობზე გადმოქრებული ხე. წყალმა მინა შემოუვალა ფესვებს. დაღაჯრქილი. აოჩრქვებული. ფესვიანად ნახში კბილით უფერად გაზრდილი და მახინჯი. შემდეგ ზაითი მდინარისკენ. გრუხუნით. ზაითით. მდინარეზე ჩაიხივია. ამოავგო. მიატქს. მდინარეს გავაშვებ მიატქს. ადამიანთა და პირუტყვისა. აქოჩრილი, მიზანსწრაფული სიშავიდან აქა-იქ თავი ხელი. მალდა აშვერილი ჩლიქი. გაბერილი, შიშველი მუცელი. მზერა ხომალდს. ხომალდი შორს. შშორდებო. ზღვაში ფრიალდალი ფრინველი ციდან. მოწყვეტილი. ვარდნით. ერთი შექანებით გაბრძოლებული და შემდეგ ქვაბქვეული სიძიმით ზღვისკენ. გაბრძოლებაში ბოლო ნიატი. ფრთებშუკვლით. იქაც. იქაც. ორი ერთად. ბოლო ნიატს მოყვებით ბოლო ნიატი. ხომალდი ტალღას გადავადგორდა. დავეშვა. შშორდებო. ნიატის სიხშირე განწირულობად თვალგაცილებულ განწირულობაში. ხომალდი შორს. შშორდებო. დაზღვეულობის შვერნება. შიშველობის. შინდაგულებულობის — შშორდება. მადლი. სხნა. ღმერთი. შშორდება. მზერა. მიჰყვება. შშორდება. მზერა. ჩემი მზერა. თვალგაცილებული მზერა მასხენებს. მზერა ქუჩას. ზამთარი. ხიდი. ხეები. სველი ახვალდე. ჯიბამ ჩაიარა. შინდაგულებულობის შვერნება. ასე უფერად გამსხლტარი ხელიდან. დაიკარგა. გაქრა. შორს არის. ანდრო. ანდროსგან შინდაგულებულობის სიამარვესკენ ვივრძინი. ეს სხვა შინდაგულებულობაა. ანდროსგან ასე ვივრძინი. ანდრო. როდის შეგხვდა მე და ვახოს. მას შემდეგ, რაც კოქლ ნახასთან ჩვენი ხორცის გასაყიდად მიუვლიდი და იქამდე, სანამ მაქმიმებს მეგობრის კაფეში ჩემი სულის გასაყიდად ნავთორი. ანდრო. ჩვენი კლასელი. რუსთაველის მეტროსთან. რუსთაველი. რუმბინანტი. რამბინიოვი. როლანი. რეიგანი. რეპინი. როსინი. რასტრაპოვიჩი. რურკი. რინგო. ბითლზენი. ჩვენი თაობის საყვარელი ჯგუფი. თაობა. თაობა გათაობებულა სათაობემ ჩათაობებულა. თაობა გათაობებულა სათაობემ ჩათაობებულა. კიდევ ნანა! თაობა გათაობებულა სათაობემ ჩათაობებულა. ვახ-

ომ დამორცა. — მოდი, მჭირდები. — მიიხარა. დაშინდა. ვახო. ჩაცვნილი თვალები. ამონეული ყვრილობა. მოტყობილი. თვალს ვერ მისწორებს. უნდა გადავადგო, — მიიხარა, — მოგვევლი, მაგრამ გადავადგდე! ორი დღე ღებოდა. ნელში მოკვებილი იჯდა. ირწენოდა. იატკას დასცქერდა და ღებოდა. ოვლად. ოვლში. ნამოწვებოდა. ინვა. ოდნავ მილულავდა თვალს. ნამოვადებოდა. ოთახში დადიოდა. ოვლად. ოვლში. კედელს ხელს ურტყამდა. ტკივილით ტკივილს იუწყებდა. ჩამოვადებოდა. იატკას დასცქერდა. ღებოდა. ირწენოდა. ღებოდა. ნამოწვებოდა. ოვლად. ოვლში. ნამოვადებოდა. ტალღებში. გულსწრევა. ოვლად. ოვლში. კედელს ხელს ურტყამდა. ტკივილით ტკივილს იუწყებდა. ოვლად. ოვლში. ირწენოდა. ირწენოდა. იატკას ჩასცქერდა. მესამე დღეს გამოიხედა. დავლიეთ. დაიძინა. უფრო გამოიხედა. ქუჩაში გასვლის ერთდობად ერთხანს. მერე ერთად გავვიდი. სად წავიდი? — ვკითხე ვახოს. ბავშვობაში სადაც მივდიოდი, — მიიხარა ვახომ, — რუსთაველზე გავისეროთ და ლაღისის წყლები დავლიოთ. რუსთაველის მეტროსთან ანდრო. შეშუბილებული. ბლანკეტშიშუბული. მაგაზე ნამოცმული "შედარასტკა." რა შუაშია — ტკა. "შედარასტკა" არ არის სწორი ფორმა. ვახო ეძიხის ასე. მე არც კი ვიცი, რისთვის სჭირდებათ "შედარასტკა." ან საბუთებს ინახავენ მასში, ან მიბობლურს. არ ვიცი. არ მაინტერესებს. თანხით აქეთ გამობმული მაგაზე. სიარულის დროს მიატკავენებ. ამის გამო რაღაცნაირად რადიანს. ითიქის "შედარასტკას" რიტმს მიჰყვებიან. ვახო ვერ იტანს. ამიტომაც ამხაფრებს სიტყვას და შედარასტკა — ტკაცაც უმარტკა. ანდრო და ზღანფე. ანდრო და მის მაგაზე ნამოცმული "შედარასტკა." ჯერ კიდევ საბჭოთა კავშირის დროს გაასწრა. ჩემი გოგო მოიყვანა. მას მერე არც გვენახა. მინცდამინც არც გვიანტერესებდა. რაღაცნაირი უმეგობრო ბიჭი იყო. იმიტომ არა, რომ უპრევილი არ ჰქონდა მეგობრობისა. პოლიტი. ძალიან შეგნებულად უმეგობროდა ამ საკითხს. პოლიტიკოსივით. პო. ასე იყო. პოლიტიკოსივით. თუ ამასთან ვიმეგობრო, უფრო დაზღვეულად ვივრძინებ თავს. — დაბსლებით ამგვარად. მართლაც პოლიტიკოსივით. ვახოსთან ცდილობდა დამეგობრებას. ჩემთანაც. მაგრამ ჩემთან იმიტომ, რომ ჩემგან გასულიყო ვახო. პო, პოლიტიკოსივით. სიყალბე. არასასიამოვნო. იოლად ამოსაცნობი. შეგნებულობა სიყალბესთან. ძალაუფლებურად მიყვები, სადაც გაბატონებს. თითონ ბავშვი ხარ. გვიოვლება. მაგრამ, მაინც არასასიამოვნო შვერნება გაქვს. იცი, ყალბია. მოგორილი. გათვლილი. წინასწარ მომზადებულ პროგრამას ვთავაზობს — წავიდე სახიკლეში, ფული მე გაქვს. ან, წავიდეთ კინოში, ფული მე გაქვს. ან, წავიდე... სად? მეტი არც არსად იყო წასასვლელი. დაეშვათ, იპოდრომზე. თუმცა, იპოდრომზე არასოდეს შემოთავაზებია წასვლა. არც თეატრში. გაოცება. მოკითხვა. ისევ გაოცება, რომელიც აღარ არის გაოცება. მზარეულ ხელის შემორტყმით სათქმელი სიტყვებია. წავიდე რესტორანში. — ამბობს ანდრო. ფული შენ გაქვს? — იცინის ვახო. ანდრო არ იცინის. ანდრო შეცვლილია. რაღაცნაირად თვადეაქვერებული. განწინასწარწე. გაზრდილი. ვახოს სიცილი სხვანაირად გაისმა. დამამკირებლად. თითონ ვახოსთვის დაბამებურებლად. ამას ვამწიქე. ვახოც ამწიქეს. ანდროც. მაგრამ ანდრო არ იცინის. ანდრო შეცვლილია. მე და ვახო დიდი ხანია რესტორანში არ ვყოფილართ. ჩვენ გვეხამებოდა, რა ქედმაღლობით მიმართავს ანდრო ოფიციალურს. — თან ვიოთ? ზრდილობისა, თანაც მკაცრად — ეს გაქვთ? ის არა გაქვთ? რატომ არა გაქვთ? კარგი, იცოს რას არის! — და უკმაყოფილო მზერა განხე გასანია. მე ვამწიქე, რომ ვახოს ძველი ვახოსავით მოქცევა სურს. ვერ ახერხებს. აღბათ ამიტომ მიმართავს ანდროს უკმხად: — რა არის, ბიჭო, ეგ ბლანფე

რამ მოგაშვებინა, ან ეგ შედარასტკა რამ დაგაკიდინა ხელზე. სიტყვა "პედერასტკას" ვაზი გამოკვეცილად ამბობს. ანდრო თვამთობი იღობდა. ანდრომ იგრძნო, რა დგას ამ უკმები მიმართვის უპან. ეს მეც ვიგრძინო. ვახო-მაც, ვახოს უპეხობა იმ სიცოცხლით გაიმახ. ანდრო სურათებს გავიწვევს. თავისი ბინა პრალანს. ცოლთან ერთად. ქალშეშლები. ორი გოგონა. ქართულად ვერ ლაპარაკობენ, მაგრამ იციან, რომ ქართველები არიან. განსაკუთრებით უმცროსმა იცის. რას ნიშნავს, განსაკუთრებით უმცროსმა იცის? არ ვკითხვობი. უფსენე. ვახოც უსმენს. ახლა ძირითადად ანდრო ლაპარაკობს: ფორმალბატებს ყიდის. კარგი საქება. სტაბილური. ჩეხეთი ძალიან წინ წაივს. ენის პრობლემაც არ ჰქონია, კაცმა რომ თქვას, რადგან ჩეხეთი არ არის რთული ენა. ჩეხეთში დიდი ინფესტივი ჩადო დასავლეთმა, იმიტომ, რომ ჩეხეთი ევროპის გულია. ინფესტიციების გარეშე ეკონომიკა ვერ განვითარდება. აბსოლუტურად არ აინტერესებს, ვინ არის ჩეხეთის პრეზიდენტი. ვაცლავ ჰაველი არ არის? — ვერთყვები. ელიმება. კი, ვაცლავ ჰაველია, მაგრამ ამაში არ არის საქმე. საქმე იმაშია, რომ იქ ყველა რუბად ვითვებს თავის საკუთრებას. შაბ შორის პრეზიდენტაც. ისიც ისეთივე მოქალაქეა როგორც თავად ანდრო. ამაშია საქმე. ისე, თავიდან გაუჭირდა, მაგრამ მერე შეეგუა. ახლა მართლაც კარგი საბუშო აქვს. ნორმალური ანაზღაურება. ბინა. მანქანა. ცოლსაც თავისი მანქანა. უფროს გოგოს შემირდა და როგორც კი ჩავა, მითოსვაც შეიძებს მანქანას. უმცროსისთვის ვერ აღერა, თორემ ამის პრობლემა არ არის. ვსვამთ. ლაპარაკობს. ბუფის ლაპარაკობს. რაც თვალში მოხვდება, ყველაფერზე შეუძლია ილაპარაკოს. სმით ცოტას სვამს, მაგრამ მაინც შეიფარა. საერთოდ ცოტას სვამს. ჭამასაც ერთდობა. მიღროკლებმა აქვს სიმსუქნისკენ და ამიტომ. კაცი მუდამ ფორმაში უნდა იყოს. ვერბაში ამას ძალიან დიდ მნიშვნელობას ანიჭებენ. იქ თუ ფორმაში არ ხარ, დამთავრებულია შენი საქმე. სრულიად სხვა ურთიერთობებია. საქმინა და პრაქტიკული. საქართველოს კი არ ჰგავს. მხოლოდ ჭამაზე რომ ფიქრობენ. არა. სხვადა. ისე, ქართული "თელკა" გამოადგება. პო. ასე ამბობს. "თელკა" გამოადგომია. ქართველი საქართველოში არ ვარგა, თორემ საზღვარგარეთ იცოცხლებ! მასაც პატივს სცემენ. დაიმახურა. რადენიმეჯერ ქართულად მოიტყვა და მიუწერა. თავის გადგურება არაა საქმარი, მაგრამ ერთგვარი კოლორიტი საქმეს ხელს არ უშლის. ერთგვარი კოლორიტი. ერთგვარი კოლორიტი. ნეტა რას ნიშნავს?! არ ვკითხვობი. ლაპარაკობს. მერე ოფიციალს ეძებს მჭერით. ხად არის აქამდე შეპირებული კერძი? ეს რა მომსახურებაა. შეურაცხყოფილია გრძობის თავი ბოლოს და ბოლოს. დგება. საქმის გასარკვევად მიდის. შედარასტკას მაგდელზე ტოვებს. შედარასტკას გარეშეც ისე მიდის, თითქოს ხელზე შედარასტკა უყვითა. ეს თავს დასაძლიანება. — ამბობს ვახო და ანდროს შესტყვობს. ანდრო მალე ბრუნდება. უკმაყოფილო სახე ექვს. ისეც ლაპარაკობს: რა არის, რა უბედურებაა, ამ ქვეყანაში რით ვერ უნდა ისწავლინ ქჭუა. ავროპორტიდანვე იგრძნო, რა ქაქნიც შემიძლება ვეზი. შებადვეები რას გვიანა. მოდადება მოუწოდებენ. მათხოვრები ეგვრი. კარგად ანსაზღაურ ქჭუა. არა, ბიჭო, მოუთმინდა. დაფორი თუ არა პასპორტი დიასაც, დაფორი. ჩეხეთის მოქალაქეა. ის კი არ არის. ვერცეცეცე მოაქვტნა. ანდა, აფთიაქები აიღე. რას ჰგავს აქაური აფთიაქები. სულაც რომ კვებებოლეს, იმ ჰეზურში წააბლს არ შეიძენს. პაგრი! ნუთუ შეიძლება ამ მოწამლეული პაგრის სუნთქვა. თბილისთან შედარებით პრალანსი ათეჯერ-ოცჯერ მეტი მანქანა დადის, მაგრამ ასეთი მოწამლეული პაგრი არ არის. იქ ნორმალურ ბუნებს ყიდაან, გენაცვალე, და იმიტომ. არა. არა. დროზე გაასწრო აქაურბობას. ან, ქალაქი რას ჰგავს. ან, ხალხი რას დაემსგავსა. საკუ-

თარ სადარბაზოსთან დაყრილ ნაგავს მინც რატომ არ გაიტანენ. ამას რაღა უნდა, ესეც დიდი საქება? იქ, პრალანსი, საბით რეკავენ ქუჩებს, აქ კი... — რას მოიფროდი! — ამბობს ვახო. სადაც, თვალბებს სიღრმად ვერ დედლებმა გამოიხდა და მერე ისეც გაქრა. ანდროს ის ანდრო აღარ არის, ამიტომ ანდრო შეურაცხყოფილია: — რას ქვია მოიფროდი; რა სიტყვაა მოუფროდი, კი არ მოიფროდი, მშობლების სასანავად ჩამოვიდა. — შენ მშობლების სასანავად კი არ ჩამოხვედი, — ამბობს ვახო, — იმიტომ ჩამოხვედი, რომ შენისთანება გისძინონ და ნწუ, ნწუ, ნწუ გეკვიონ ტუქმებით, როცა ამ ქვეყანას ლანდავ. ანდრო უფრო შეურაცხყოფილია. ანდრო თვლის, რომ არავისზე ნაკლებად არ უყვარს თავისი სამშობლო. შესაძლოა, სხვებზე მეტხადაც უყვარდეს, რადგან კარგი უნდა თავისი ქვეყნისთვის და ეს ალაპარაკებს სწორედ. ვციით თუ არა მე და ვახომ, რამდენ ქართველს გაუზრთა ხელ პრალანს? არ ვციით, ამიტომ... — ჩუ, შე განდრო! — უბნება ვახო, — უფლებმა არ გაქვს ამ ქვეყანაზე ილაპარაკო. არც იმის კაცი ხარ, ვინებს ხელი გაუმართო. ანდრო ისეც აპირებს რაღაცის თქმას. ვახო ბლანტეზე კიდევებს ანდროს ხელს. მოიზნავს. მოიზნავს ცოტათი. — სანამ მაგ შედარასტკაში ჩამოხვითა, ენა გააწუბე. — უბნება. ანდრო რუბდება. ანდრო ახლა ძველ ანდროს ჰგავს. რატომ? იმიტომ, რომ იცინის. ის ვართ, რა უწავარი ხალხი ვართ, ჩვენი შეეკლა შეუძლებელია. — არა, ბიჭო, შენსაგეთ ბლანტეს მოუფუბებ და შედარასტკას დაეცივებ ხელზე. — ამბობს ვახო. ვახო დამეშვიდა, რადგან ძველი ანდრო დაინახა. ახლა ეხუმრება: — რა კარგი გასაწუნი ხარ, მაგრამ კლასიკა როგორ გავწენო. — თანაც თვალზეთი უციონს. ანდროც იცინის და მაგუმბინდროსდელ ანდროს გავს. ვახო ისე ხშირად ახსენებს განწუწას, რომ შეიძლება ძაბუე ფიქრობს კიდევ. თუმცა, ანდრო მაინც აღარ არის ძაბუე ანდრო. ერთს აახვევს აქედან და იალა, ისეც შინდავულებულია. სიყალბე. სიყალბე. სიყალბე მლეს. ვახოსგანაც. ანდროსგანაც. ვახოსგანაც იმიტომ, რომ ამაზე თავიდანვე ფიქრობდა. ანდროსგანაც იმიტომ, რომ ანდრო თავიდან ბოლომდე ყალბია. სიმართლე თქვა, განა არა თქვა სიმართლე, მაგრამ მაინც ყალბია. უცნაური რამ გამოდის, ანდრომ სიმართლე თქვა, მაგრამ ანდრო მართალი არ არის. პო. არ არის. კაცი ამ შეიჭურბოთი არ ლაპარაკობს, როდესაც იმ წვენში არ მოხარულია, სადაც მე და ვახო ყოველდღიურად ვიხარებებით. თითხე დაინებია სიმართლე, რათა თვალბეში წაყარი შეიჭურა ჩვენთვის. ინწინსომებეთი შემოყვარა. ისეც და ისეც იმ ადვირასსნილი ზეიჭურობით. უფლებმა არ ჰქონდა. უფლებმა. უფლებმა დიდი სიტყვაა. სიმართლის თქმას უფლებმა სჭირდება. ვახოს ჰქონდა ამის თვალბე. თბილისის იმის შემდეგ ვახო თავისი ნაწუმულებს წაეკიდა. მაშინ ვახოს უძილობა დასჩქება და ნრუგდანიწლი კაცს როგორც სწევთა, ყველა სიტყვას აწედ ვეკიბებდა, ყველა საქციელს კი თავისებურ საჩრუულს უღებდა. რაზმის შეკრებაზე დაიბოლებს. გამიყურა. ნავეითი. კიროვის ბაღში. თურმე ვაგრი-სკაცის ბათიკებს არიკებენ. საჩურვად მიხვს. ცელოფანში გახვეული. — ამ რუსულ ბათიკებს კედელზე დავკოუნდა, იქნებ ხშირსშირად გამასხენდეს, რომ ქართველს არ უნდა ვესრულო. — თქვა ვახო. ვისზე ლაპარაკობ? — უთხრა რაზმის მეთაურმა, — იმ დამძლებზე? ვახომ ხელი გაატრყა შემახურს. მეთაური დავა. მერე გვეცემს. იარაღი არ უხმარიათ. არც სროლა. არც კონდაბი თავში. ფეხი გვეცემს. გვეცემს და ნავედნენ. იქნებ დიდეს დამეცნოს. — თქვა ვახომ. თუმცა, მაინც ვერ დაიძინა. დიდხანს აწავლებდა უძილობა. თვალბე ჩაუშავდა. ერთ დღეს მიხმნა: — მიდი, ცელსურნი ცხოვრებით ვიჭვოვროთ. თქვა და ვახო ქალაქში. სასტუმრო "თბილისი" — კედლებმერჩნილი, მაგრამ გამოლაშქებული. სახლები და-

ნგრულია. ყველა ნანგრევს ბული ადგას. შვეკრული და პირქუდი. რახანია, რაც ეს სახლები დაინგრა, მაგრამ მანც ბული ადგას. იმ სახლებზე უფრო მაღალი, ვის ნანგრევებზეც ახლა ბული ნაშობაროულია. გორებს ამოცდენილი დიდორნი ღრუბლებიცი უნანტად იცვლის ფორმას. დეეს ჰგავს. ავებლით დეეს ჰგავს. ნანგრევებში ადამიანები ისე ჩუმად დადიან, თითქოს კერპმასხარებდა სრულდებოდნ. მე და ვახო ეკლესიას უახლოვდები. მათხორები. ჯგუფად. ერთ სახედ. ერთ ლაქად. ეკლესიაში ბევრი ხალხია. წირავა. მე და ვახო ნინ მივიწინო. ხელში სათილები გვიჭრავს. მაშინ შევაშინი. შუქლებული იყო, არ შეგვეჩინა, რადგან თეთონ ცდილობდა შესამწევი ყოფილიყო. მორჩილი. მორჩილი მორჩილის სამოსი. გამხდარი პირი. სხედ დამუნჯებული. მაღალი. აწონილი. ჩალისფერთიანი. ქორთვალა. ქორთვალა, მაგრამ საჩუბრად მიმართული წარსო ჰგავს. მაღლიდან დაბლა დამქვეს. ნისკარტის ჩასაკრავად მზადყოფს. ქალს მიმართავს: — ქალბატონო, საწთელი ცოტა ხანს უნდა გეჭიროს ხელში. ქალი შეცდამა. ამხედვა. მზერა ვერ გაუსწორა. გაეცალა. მორჩილი ახლა სხვების გაგვიანად ამბობს: — არ მაღლი უნდა მოვიდეს ამასთან. აწთო საწთელი და წავიდა. თავშალსაც არ იხურავენ. მკერდმოშუვლებული შემიდინა ეკლესიაში. მიიხედ-მოიხედა. თავი გადაქანია. წავიდა. ხალხმა უშალ მისცა გზა. გაითარა. მალე გამოწინდა. ჩვენს შორიახლოს ტრიალებს. ტრიალებს, რადგან ამ ხალხმრავლობაშიც აძლენენ ტრიალის საშუალებას. ეკლემბინ. გზას უთმობენ. მკაცრი. ქორთვალა. ნისკარტის ჩასაკრავად მომზადებული წეროს ჰგავს. ვილაც დატუსტა. ვილაცს ბავშური მოუთმნლობით აუხსნა რაღაცა. წავიდა. დაბრუნდა. აშკარად სიმარევის, როცა ყურადღებას იქცევს. კაცი ვკითხვამ, სად უნდა დაუწინო მიცვალეულს საწთელი. — ჯგარცმასთან, ჯგარცმასთან უნდა დაუწინო, ახშლა კაცმა კე როგორ არ იცი! კეი ვაცვალა. მკაცი მზერა გააყოლა. — გადამრეფს ეს ხალხი, — ამბობს, — უბრალო რამეც კი არ იციან. პატარა ბიჭის კომპლესი, რომელსაც საშუალებად მიეცა ჭკუა დაგარიგოს და დაუხველი დარწმუნდის. მიდის. ბრუნდება. ყველგანაა. იქაც. აქაც. ყურადღების გარეშე არაფერს ტოვებს. მე და ვახო საწთლებს ვანთობთ და ეკლესიიდან გავდვიტორ. ჩვენ არ გვჭირდება ერთმანეთთან იმასუ საუბარი, რომ დღეს ვერ მივალთ მოძღვართან და ვერ შეუდგებით ეკლესიურ ცხოვრებას. ტყუილი იქნება. სამომავლოდ გავდვიტორ. პო. ავგობებს. მერე. ირდსაც. ის ძველებურად ვახო დარწმუნ. მე ძველებურად მე დავრწი. განსჯისა და მოკითხვის უფლება. უფლება მართლად დიდი სიტყვაა. სიყვარულითი. განსჯისა და მოკითხვის უფლება მხოლოდ სიყვარული აქვს. პანასა-ლურია. აღბათ. არ მიიტყუესებს. საკუთარ ტყავზეა განსჯილი. ყოფილების საზოგადოებამ მაგრმონინა. იფეოლოგის ადგილი გამართოისუფლდა ყოფილების საზოგადოებებში. ამ ადგილის დასაკრავად ბევრი იბრძვის. პარტოები. საზოგადოებრივი ორგანიზაციები. სხვადასხვა რელიგიური დაფუძვლებები. მე ტელევიზორს მიჩერებული. ტელევიზორიდან გამოაშუბელი თავდაჯერება საკუთარ სიძარბოებში. განხვეს. სახტავს რჩები. ამდენი ქადაგება. ამდენი ქადაგი. ამდენი აქადაგებული. მისხალი დაქვევბაც კი არ იგრმობთ არც ერთის ქადაგებში. მე მასხნდება, რომ ყოფილების საზოგადოების წევრი ვარ და ცოტა ვმშვიდდები, რადგან ჩემთვის მომეძინე პასუხი. თუმცა, დასამშვიდებელი არაფერი, რადგან არავინ იცის, საით გაჭირის კალაპოტს ეს მღერე მდინარი. მე გენტიკურად ქრისტიანი ვარ და დროდადრო იმ ეკლესიის წინაშე ვეძებ შევასა, რომელიც ჩემმა წინაპრებმა წამოამხანეს. მე ვიცი — ზოგი ხმალს იწვევდა ომში, ზოგი მოამბობრივი სიკვდილით აღესრულა, ზოგამ საეკლესიო ნიჭნი გადანე-

რა. თუ არადა, იმდენი მიანც მოახერხებს, საშობარ დევნილი გამოეცხობთ და ალილო ემღერათ ოჯახში. ნითელ პარასკევს ევერცხი შეეცდონ, ნალდგომცხ კი საღვთოზე გასულცივენ, ჩემთვის ნითელი ევერცხი მოწონდებინათ და ეთქვან: — შენ გადაადგორე, შენგან უფრო მაღლია, შეწილო. ამით ვარადილი. ამას შეტეხული. ბებუას ნაფერები ხატდან ჩაბეჭდილი ღმერთის სახებუა. რა ათვისტორ საზოგადოებზე არ უნდა იზრდებოდეს კაცი, ბოლოს და ბოლოს იგი მიანც ფიქრობს ღმერთზე. როდესაც ღმერთზე ვფიქრობ, მე ბებიაჩემის ნაფერები ხატიდან მომზორად ასახეს ვხედვ. იმას მიგმართავ და ამიტომაც, იმ ეკლესიაში შევდვიარ, სადაც მისი მზავები ხატი მეუღლებს. ეკლესიის შესასვლელთან მათხოვრები დგანან. ყოფილების საზოგადოებში მათხოვრები მომრავლდნენ. ყოფილების საზოგადოებებში საერთოდ არის გამაბტრეხული მათხოვრის ფსიქოლოგია. ადამიანები ეძებენ. ვერ პოულობენ. ეძებენ. ვერ პოულობენ. სასონარვევებში ვარდებიან. ისეც ეძებენ. ბოლოს ვილაცამ მიარეგ სათავისოს. მოვდა. მიენყო. მოთავსდა. მართალია, სანამ მოთავსდებოდა, იქამდე თხოვანა - ღრიჭინობა თუ ქრიათიბი გაიკვლია გზა, მაგრამ პატემივარნობა დამუშვიდა თანდათან, რადგან ახლა მას გამოუწინდა მათხოვნი. და ასე. ამ წრებრუნებაში. ამ ტექსტის ყოველდღირობაში: — ის ვინ არის? ის იმის რა არის? რის მიტეკვია? რის ახლია? რა კუხით მიუვდგეთ? როგორ მოვუაროთ, რომ რაღაც გაიღოს! პო. ამ ტექსტის ყოველდღირობა, რომელიც სიყალბესანი მგლის. არა. თავისი სიყალბით მგლის. ცულუტტორ პირფერობით. მიხვეული-მომხვეული მიკვილ-მოკვილლობით. როდესაც ძალიან ვიღებო, მე ეკლესიის ნილიში ვეძებ შევასა. თუქცა, სანამ ეკლესიაში შევალ, მათხოვრების მზერა უნდა ავიტანო. ყოფილების საზოგადოებებში განსჯადებული მათხოვრები კონკურენცია. განა მარტო ფულს ჩუქნი, პირველ რიგში იმის რწმუნებას უწერავ, რომ იმ მათხოვარზე უკეთესი მათხოვარია, ვის გვერდითაც მათხოვრები. აქ ყველაფერი ზედამირზეა. განვლილი ხელის პლასტიკაში. დამქმრე-ს! — დამუშავებლად სანყალოზე ინტონაციაში. აზარტის სწინსუქით დაბახინვებულ სახეში. ესეც ვაჭრობაა, რადგან თავის მათხოვრობას განწვდის. თავის დაგრდომილობასა და შეჭირვებას გათავზობს. თანავარნობის მადლს ყიდის. იმას ყიდის, რისი ყფაც შეგიძლია. თეთრობით. ხურდა ფულით. შენ ყოფილობ. ის კი ყიდის. ამ პლასტიკით. ამ ხმით. ამ ნილით. ამ ფორმით. ამწარად. ვაჭროვთან ერთად ექნიც აჰყარა, რადგან ის კაცად განსხვებულული ღმერთი იყო. მე ადამიანი ვარ და ხურდა ფულს ჩამოვურიგებ ჩემსკენ ხარბად გამოწვდილი ხელეღს. მას ჰქონდა უფლება აყვარა, რადგან ჭკმწარტი სიყვარულით უყვარდა ისინი, და როდესაც რამდენიმე თორია ქეწოდა, ამით ადამიანს კი არ ჰქონდა ხელი, არამედ იმ სწინსუქა და სიყალბეს, რისთვისაც ადამიანი არ ემტეხებოდა. პო. განსჯის, განკითხვის უფლება მხოლოდ სიყვარულს აქვს. მე არა მქვს ამის უფლება. როცა მათხოვრების განსუქებულ სახეებს ვხედავ, მხოლოდ ის მინდა, დროზე გაეცვალი. თუ ხურდა გამაწინა, ვიყიდო, რასაც ისინი ყიდინა და ამით მოვიშორო. თუ ფული არა მქვს, მზერა ვაიყოვცხო და ასე ჩაუფარო. როგვე შემთხვევაში ჩემი ფიქრი მათგან დაცვას მჰარნახობს. თუქცა, მესამე გზაც არის, რომელიც, აღბათ, იგივე მათხოვრობის გზაა. მეც მათსავით ვიკულუტტორ და იმის იმედით ვაიჭყო ფული, რომ მერე ჩამეყოვლოს, მასთან პირისპირ შეხვედრისას. ასეა. არც ერთ შემთხვევაში სიყვარული არ მართავს ჩემს საცქერლს და ამიტომაც არა მქვს არც განკითხვისა და არც აღშფოთების უფლება, როცა აშკარა თალიბობას ვანხვედ. ის კი კაცად განსხვებულული ღმერთი იყო და სწორედ სიყვარულის გამო აღშფოთდა. ამიტომ არ ქწინდა, რასაც ქწინდა. ფარი-

სველობას კი არა, იობის გულწრფელობას ითხოვდა კაცსგან. კატასტროფაში მოხვედრილი ადამიანის გულწრფელობას. იმ კითხვებს, რომელიც მართლა გაჟინდა თავისი ხვედრით შეძრწუნებულსა და განმარებულს. ჰო, გულწრფელობას ითხოვდა, და მხოლოდ გულწრფელობით ამართლებდა. იმაზე მეტს მიუზღავდა კიდევ; რაც თავისი ხელით წაართვა. ათასჯის მეტს მიუზღავდა. განზრუნულად მეტსა და ძვირფასს. გულწრფელობა. გულწრფელობა ყოფილების საზოგადოებაში. გულწრფელობა ერთ კაცს შეიძლება მოეკითხოს. ბევრის გულწრფელობა შეუძლებელია. ყოფილების საზოგადოება კი გაერთიანებული საზოგადოებაა. მარტო დარჩენის შიში მართალია. ამიტომ, სხვადასხვა პარტიებსა თუ საზოგადოებრივ ორგანიზაციებში გაერთიანებულნი. მთავარი იდეოლოგიის გამარჯობის უფლებით ადგილისთვის ერთმანეთთან განნიშნულად იმ-ში ჩამოხლენი. პარტიათა სტრატეგიული მიზნები. პროფ-გაერთიანებათა სტრატეგიული მიზნები. ხელისუფლების სტრატეგიული მიზნები. სხვადასხვა სოციალური ფენის სხვადასხვა სტრატეგიული მიზნები. ყველაზე აზარტის სიწულე. ყველას თავისი მიზანი და მიზართული. იმ ვითომ სიმართლეს აყოლილი ადამიანი თავის თავს კარგავს. ელექტრორატის ერთი ერთული. ელექტრორატის ერთი ნაწილი. თუ არადა, პარტიის აქტივისტი. ანდა პარტიის ლიდერი. ჰო, ლიდერი. უაღრესად დარწმუნებული თავის სიმართლეში. ამიტომ ყელში ცრემლიმდებელია თუ გაბოროტებით მიტყურული კონკრეტები. კარგად იცნობს. იმიტომ იცნობს კარგად, რომ თავის თავს იცნობს კარგად. რაც ამან დათმო, იგივე დათმო იმანაც. პირადი. ადამიანური. თავისი. მისად საგულგონი. დათმო. რადღაც თუ ვილაღის ინტერესებს მოუსადაგა. ახლა ერთმანეთი აწუხებთ. ერთმანეთის კონკურენტები არიან. ესეც. ისიც. ტელეკურატი. მიდი-შოუდგირი. თეთადამიანების ინსტინქტი. თეთადამიანების ინსტინქტი. ყველაში შიში იგრძნობა. ყველა გამომწევის მიღმა შიში იქცევიდა. ყველა ომანიანი სიტყვის მიღმა შიში მხაურობს. შიშით გაბოროტებულნი. შიშით თვალდახრებულნი. შიშით შიშის მთესაენი. იცოდა. იცოდა, სადაც იყო ყველა ცოდვის სათავე და ამიტომაც უთხრა ადამიანს: — შეხედე ცის ფრინველებს, შეხედე ველის შრომანს, ნუ შვითავ, ნუ შვითავ, ნუ გემოიხი! კურადტყვეული ინტერესები. ან, კურპის სამსხვერპლოზე მიტანილი შენი ყველაზე დიდი საჩუქარი, რითიც იმან დაგასაჩუქრა — შენი გულსიყვითვეა. შენი ფიქრი. მხოლოდ შენი, რადგან მარტო ხარ მოვლენილი. თუნდ ცოდაც თქვი. თუნდ შეცდომი. მაგრამ მტკივნეულად განდიდებული შენს მიერ. ის ტკივილიც ხომ შენა ხარ. შენ. ერთი კაცი. ერთი ადამიანი, ვინც ბოლოს და ბოლოს მარტო უნდა წარსდგე მის წინაშე. არ მოტყუვდება. ვერ მოატყუებ. ვერ იმართლებ იმით თავს, რომ მარტო ხარ იყავი, სხვაც ბევრი იყო შენისთანა. არ გაატყუებთ ამ ცულულუტობას. თავს არ მოიტყუებს, რადგან კარგად იცის, რავე გაგაერთიანა სხვებთან. სიყვარულმა კი არა, რასაც თავად მოგიწოდებდა, არამედ შიშმა. შიშით გაერთიანებულნი ერთმანეთის ცქერაში თიშს ივიწყებენ. შიშით გაერთიანებულნი შიშით გაერთიანებულთა პირისპირ. პირზე მომდგარი დროლიდა და დუვი. სიმართლის სახელით. ვინ ვის გადაამტკებს. ვისი ხმა უფრო მგზნებარეა. ვისი აზრი უფრო მოხერხებულად მოწვევლი ტელემაყურებელამდე, რათა თავისი როლები გაამსვილიონ. მტერი ძალა მოიძიონ. და მტერე ეს გალახონ. ანდა ის. თუ ის. თუ ვინმე. რათა თავად არ გაილახონ. ანდასოდეს გაილახონ. იყვნენ შეკრულნი და ერთიანი. იყვნენ ხელოვნურდომოლნი. ხელმოქმედომოლნი თვალმომწევიდომოლნი გახდნენ. როგორც კი ამას დაიწყებენ, შემდეგ მათშივე იწყება რღვევა. შეუძლებელია, ყველა მკაცრული იყოს. შეუძლებელია, რადგან სიყვარულით კი არ გაერთიანებულან, არამედ ში-

შითა და სიძულვილით. მეტს ელოდნენ და ცოტა ელოდნენ. ადამიანური სინწყვე. ადამიანური სინწყვე. დაიწყო. აგორდა. ახალი ორომტრიალი. ახალი შეხლა-შეშობლა. ახალი გმირები, რომლებიც ვითომ ახალ, სინამდვილეში კი ძველსმდე იდეებს ირგებენ სამოსად. ჰო, ირგებენ, მაგრამ დროებით, რადგან ისინიც შიშით მოკრულნი არიან და ერთ დღეს აუცილებლად გამოჩნდება მათი სამოსის სიძველესა და მათი სხეულის სიშეშობაც. ერთ დღეს აუცილებლად მოგვრის ყურს მათი ცარიელი სიტყვები; ყველაზე მეტად კი მათი ცარიელი გულების ხილვა შეგაძრწუნებს. ცარიელი გული. შიშისა და გაბოროტებისგან ისე ჩაგმანულ-გამოცეკვლი, რომ სიყვარულის მცირედი სხვიც ვერ თავის მასში. ცარიელი გული ვერ ვერსოდეს მიმართავს თავის ქვეყანას ისე, როგორც იმ ქვეყანა მიმართა: — ჩემო კარგო ქვეყანა, რაზედ მოგიწყენია?! შიშით გაბოროტებულებმა აიძულეს, მასაც შეეწყნა სიბერეში პარტია. ერთმანედ ახმაურდნენ. ერთსხვად დაუპირისპირდნენ, მათთვის ყველაზე საშიშ მტერსა და მონიანალმდევს — სიყვარულით სავსე გულს. სიყვარულით გაერთიანების მოწადინებს. სიყვარულით ფართოდ თვალგახსილეს კაცს, ვისაც ნამდვილად ჰქონდა მოკითხვისა თუ აღშფოთების უფლება, რადგან იმასეთი შეძრწუნებული იყო, ვინც ამის საგანის შურისაგებყოფილი იყვნენ. მე სიყვარული არ მეყო და ამით დასუსტებული ყოფილების საზოგადოების წევრი გახდი. ახლა ვეზიარ საგარეულში და ორი ურთიერთდამირისპირებული პოლიტიკოსის ლაყავით დროს ვკლავ. გამაოგნებელი თავდაჯერება საკუთარ სიმართლეში. მართალია. ძალიან მართალია. უაღრესად მართალია. ესეც. ისიც. უფსკრულის პირას მდგარ სამშობლის ამის პარტია თუ გადაარჩენს. წურას უკაცრავად. უფსკრულის პირას მდგარ სამშობლოს ამის კი არა, იმის პარტია გადაარჩენს. არაფერია! — ამის! არა-შეთქი! — იმის! ლაყავი. ლაყავი. ლაყავი. ამით ლაყავს მიტყურებული კაცი, ძალაუფლებურად ვილაღის მხარეზე დგება. ან წუთიანდ იგი პოტენციური ნადავლია. ელექტრორატის ერთი ერთული. ელექტრორატის ერთი ნაწილი. ეს მათაც იცინა, ლიდერებმა. ჯერ პატარა უშუებმა, რომელთაც დიდი უშუბარა სურდა. ამიტომ გაბოროტებით კონკურენტს. ყელში ცრემლიმდებელია. ან, მეუბრით. ან ტუჩამრეზილი ირონიით. როგორც შეუძლია. რა საბრძოლო არსებალაც ფლობს. როგორც უმოხერხდება. დამაყვებელი, უზენო იმპერიის ნილიდან დარული მდინარე. ნამული მინით ატალახისფრებული. ვაგებები მოაქვს. აქაი-ქაი კაცის თავი გაილევის. ვილაღის ხელი. გაბერილი, შიშველი მუცელი. ტყუილიდან ტყუილში. ტყუილიც შიშმა იცის. შიში. შიშით მართლუნი. შიშით გაბოროტებულნი. შიშით განუწყებულნი. მიდი, სანამ დროა! მიდი, თორემ სხვაც შენსათვის უშეშობელია და დაგასანებს; მიდი, მოვივე, სადაც არ გიციოსა. ყოფილების საზოგადოებაში ამაც მიუღებელი. უნამუსობად არ ჩაგეთვლება. პირიქით. შენს სიდიდერეს მიანგრე. შური უტყობა. რა ძლიერია ეს შობობადლი! — იტყვიან. ვინ არის ძლიერე? ვინც მოასწრდა და ახლა შინდავულებულია. მიუწვდომელია. მყარ აბჯარში წის, იქიდან მართალი თვალებით გიციქვს და თანხიან სიტყვას გუბნებს. ტყუილ-სიყვარობის მართალი ომობები. ტყუილ-სიყვარობის მიერ მოქმედილი საჭირო სიტყვები. ეს იმით სარგებლობს, რაც თავისი გაიძვრობით მოიპოვა. ის, ვინც ამას უპირისპირდება, იმით არ არის მკაცრული, რაც თავისი ნამდვირობით მოიპოვა. მცდერი მდინარე. ისეც მცდერი. ნამდვილი მინით ატალახისფრებული. ადამიანი. ადამიანები. აქა-იქ თავი გაილევის. წყლიდან მოდარით ამოხილული ხელი. ვკამის შიშველი, გაბერილი მუცელი. ახალი სახელმწიფო სოფლისკის რუკაზე. ჯერ მუხლსუსტი. გარე თვალით ლუკმად საგულველი. სხვადასხვა სახელმწიფოთა სასიცოცხლო ინტერესები, რომლე-

ბიკ მერიდიანებით კვეთენ მას. ზონებად ჰყოფენ. მართოთხედებად თუ ოთხკუთხედებად. კოსტა ლუკეძებად. ჩანგლითა და დანით. ჩანგლითა და დანით. მტკივე. ტკიველი. მტკივა. ტკივილი. ტკივილი მტკივა, რადგან ბასრია. ერთუბრალო ტკივილი — სიყალბე, გაუმპაღრობი, ურთიერთდაპირისპირებითა და ნიმიშიზმით დანარკობზეული. ციდან ჭურჭებად ჩამოყრილი დედის გინება. შენ კი უსალო. უსალო. უსალო, რადგან შიგნით, შენს ქვეყანაში, შიშით მართული. სხვადასხვა პარტიათა სტრატეგიული ინტერესები. შიშით მართულთა თავანყვეტილი ამპარტაუნობა. უშუშებუად დარჩენილი ხალხი დიდ პოლიტიკაში. თუ არადა, მუშათა ბრავაზე. სიმძიმეანთრევი სვლები მუხლს ქვეშით. სიმძიმეანთრევი ზურგი მოხრილი. მდუმარედ მოჩრევეული თვარებიდან პირველიყოფი ადამიანის შიშშილი იმზირება. ურნალისტკი გახარებული მძიო: — სკანდალი! სკანდალი! სკანდალი! ერთმა პარტიულმა აქტივისტმა მეორე პარტიის აქტივისტი ცემა. რას ამბობ, მართლა ცემა? კი, თანაც მაგარად. შიგ მთავარბნის მოსაღებში. მერე იმან რა? იმსაც მორუტებულმა, მაგრამ ამას მაგრად უყუთა. ყოჩაღ. კაი ჩხუბი ცოდნია. კი. მართლაც მაგარია. ჩემო კარგო ქვეყანა, რაზედ მოგინებია?! — ამ სიტყვების მთქელი მსოფლიო რუკის გარეშეც კარგად ხედავდა, ვისაც მიმართავდა. როგორც ადამიანი ხედავს ადამიანს. ამიტომაც იყო თანაგრძნობით სავსე. ამიტომაც გინერგავდა იმებს. ღმერთი ჩემო, რაღა დროს ამ კაცის სხენებში! ღმერთი ჩემო, ვინჩრით ამ პროცენიკაული ბანალურობით! რით ვეღარ დაივიწყეს, ო, მი გიგო! ჰო. ვერ ვივინყებ. რა მნიშვნელობა აქვს, რომელი საუკუნეადა მელაპარაკება. რაც მთავარია, ადამიანი მელაპარაკება. ადამიანური თანაგრძნობა იმებს მისახავს. ადამიანური თანაგრძნობა. ადამიანის სიტყვა. ისე ანუშებე, როგორც ზირადი შეურაცხყოფა. ისე ეუცხებოთ, როგორც სხვა პლანეტდან მოდუნული ბეგრები. ახშობენ. სხვა ხმები დადარენს — აყაშყალალებული სკანდალებსა. ასოდომოგომორებული თვადების ფახლია. უცხო მუღლიდაზე მორგებელი ქართული გონაღლიზმისა. ახრიალებული მეგავიწინებსა. ენითუთქმელი ამბიციურობისა. განმარტოება. განმარტოება. ეკლესიის ნიაღში მარტო ხატთან. ეკლესიის შესხვებულთან მათხოვრები. შენზე მოსუული ცხოვრება. მოსინთებელი. მოქსელი. ლამის სამისი შემოგახიონ. ყელში ცრემლიშოჯინოდა. — მე დამინახე! მე დამინახე! მე რომ მომეცე ფულს, უფრო მაღლია! მე დამინახე! მე დამინახე! მე რომ მომეცე ხმას, მაშინ უშეულებამ ქვეყანას. შენ ხმა მომეცი, დანარჩენი მე ვიცი. ხმა მომეცი, თორემ იმ თასხრმა ჩემი ლიხეუშენებით ისარგებდა და ჩემი ელექტორატის ნაწილი კარაქებით მიითათა. ხმა მომეცი, თორემ შენი ბრალი იქნება ამ ქვეყნის დაღუპვა. ჩემი ბრალი. ჩემი დანაშაული. მასზე ჩამითრია სისტემები. ჩამითრია, რადგან ძალი არ მეყო. სიტყვი აღმოვინდე, ვერ გაუძელი და ისიც ჩამითრედა, რადგან მორევი და თუ ერთი ნავატანა, ჩაგითრეც კიდევ. თბილისზედ მომარტაგებული ორლარანებით ერეგთისკენ, პერი, პერი! იქიდა ამ თბილისისკენ მშავალი არეგებ ამ ორლარანებს; ცოდვის ამ პანაჟ ფურცლებს, რომლებიც შენცა და ზარმაცადა მდგომი ბლოკოსტების ზინდარ პოლიტიკოსებსაც ერთი სისტემის მკვიდრ შვილებად გაქცევენ. სიყალბე. სიყალბე. სიყალბე. მაშინაც ასე იდევ. ასე კი არა, ამიტომ. სიყალბესიყალბე. სიყალბესიყალბე. ბოლო მსჯავრის მოლოდინში. გადაუღებელ ნენშიმ მარტო. თვალწინდელ ზღვაში ერთდერთ ხომალდს თვალმოზიჯინილი. საყრდენი. ჩემი საყრდენი არსებობისთვის ბრძოლა. ანად ვიქციე. ყოვლების საზოგადოებში ეს ადგილი ავირჩე. ავირჩე თუ მერცია. რა შნიშვნელობა აქვს. მთავარია, დაუძღურდი. ცოდვით დავმძიმდი. ჩემს გარინდებამში ახლა ცოდვით დაუძღურებელი კაცის დაღლილო-

ბაა. ადრე კი სხვაგვარად იყო. როდის? არ ვიცი. ადრე. იქნებ ჩემს დაბადებამდეც. იქნებ შორეულ წარსულში, როდესაც კოსმოსის ნაწილი ვყავი. ჰო. იყო. მოძრაობა. მოძრაობა გარინდებამში. ზღაპრულ ფერთა მდინარება. ზღაპრულ მხათა ტყვიანობაში. გარინდული. გარინდული. მიყურადებელი. მოძრაობა გარინდებამში. მოძრაობა, რომელიც დაღლილობად იქცა. მზერა გაუშუნდა. მზერაგახუნებულს, მზერა გაუსასყლდა. ერთ ადგილას ზის და თავის ფიქრში ნასული, დროდადრო ირცლება. თუ შემომხედა, ქვემოდან შემომხედავს. ნაუცხბათევად გამოპარებს ლობობისგან ნაწყვანებულ თვადების დროგორც კი ჩემს მზერას დაწყდება, თავს ფახის. არაფერს მუშენება, მაგრამ კარგად ვიცი, რაც უნდა. სანამ ჩემსკენ ამოპარადეფს თვადებს, იქამდე ბოთლს შეხედავს, შემდეგ მე, რათა დარწმუნდეს, რომ თავი არ გახედავს. მიდი, ნუ იტანჯები! შენი არ იყოს, მეც მიინდა დალევა. ბოთლიდან ჭიქაში. ბოლომდე. მზერა ბოთლს. ერთ ჭიქასაც შეხედავს. ხული ჭიქას. ბოთლზე. ნაკაპ. გაგვიმარჯოს. მდებარეს გაუმარჯოს. ჩემს ბიჭს. ქეთინოს. მამაქემის სული გამომთლოს ღმერთოდა. ბებია-ბაბუების. მამიდაჩემის და ბიძაჩემის. ენეგროს გაუმარჯოს. კარგ ამავს ხეის ენეგრო. ჭიქა ტუჩებთან. ორ დიდ ყუბამდე. თვადები ცრემლით. ცვირსახოცი ვიბიბდე. ცვირსახოცი ცვირთან. გახსნილი სუნთქვა. ცვირსახოცი ვიბიბდე. ნიორი. შური. შური ძველია. უნდა ვიყიდო. ლეღია. მაკა. დარეჯანი. დღევანდელი დიდა უნდა ვიყიდო დაინო. დიკორილიც უნდა ვიყიდო. სანთებლაც უნდა ვიყიდო. ვილაც გამოძრა. გამოძრა. გამოძრა. გამოძრა. კაცი ქვეანდელიც. ცოცხალი. ეკვირანი. ცოცხალი. ორ ვიცი. სხვას ვხსენებდი, ის გამასხენდა. ვინ გამოძრა. გამოძრა. ვახო. ვახოს გაუმარჯოს. ალბათ დაშირეკავს. მოლანდიდთან. ან ბუღლიდთან. ან გერმანიდთან. ვახო. მე და ვახო ნელათრეულნი ნავედით კიროვის ბალიდან. დროდადრო გვეცინებოდა, ერთმანეთის დაბეგვილი სახეების შემხედვარი. კაცმა რომ თქვას, კარგად გადავირევი. ყველა ნერვებდაწინელი იყო მაშინ. ადვილი შესაღებელია, ვილაცას თავი ვერ მოეთოკა და იარაღი ესმარა. ვაგაილობა. ვინ არ გალახულა. დაახლოებით ათი დღე ვმუშდებოდი. ტელეფონზე ვსაუბრობდით სანდას; როგორ ხარ? შენ? მე რა ვიცი, შენ? ისე რა, შენ? და ახი. მერე ვაგასთან მისი რაზმებელი მივიდნენ. დაძირკვა — მოდი! მივედი. მაგდონზე ხელსულებლად ეწეო სურსათი და არყის ბოთლები. ვახოს თითქმის ვახსცხრობდა სახე. თუ ამათ ბოღმეს მიიღებ, — თქვა ვახო, — მაშინ დთორბოა მოვივინეს. ავალით. სიმთვრალეში ვახომ რაზმის მეთაურს ბაიბიციტ გახსავ; ლურსმანი მოიძია და თამაგადაბული ბაიბიციტ კედელზე ჩამოკიდა. შინ რით ნავიდე? — ჰკითხა რაზმის მეთაურმა. ორ ვიცი, — თქვა ვახო, — ჩემი ბაიბიციტ კიროვის ბაბუი დარჩა, რაღაცამ ხომ უნდა გამასხენდა, რომ ქართულს არასოდეს არ უნდა ვესროლო. რაზმის მეთაურმა გაიციინა და ვახოს ძველი, ქუსლადადარლი ფესსაქმელები წამოიწვია. შინაც იმით ნავიდა. არა. შინ მანქანებით ნავიდნენ. ამიტომ სანადლელო არაფერი ჰქონდა. მშვიდობით! — თქვა ვახომ, როდესაც ისინი ჩავიციებ. — მომავალ ომამდე ვერ მნახავ! გაიკაცნა. ერთმანეთი გადაკოცნეს. თუქცა, ვახო მართლაც ჩამომრდა მათ. მერე შიშშილობის დრო მოვიდა — შურის, ხარჩისი და უპირისვის. ვახომ გადაწყვიტა, რაიმე დიდი საქმე წამოეწყო. ვახო შურეკილია. სწორედ შიშშილობაში მოივლიდა რაღაც განსაკუთრებულის გაკეთება. მაშინ გაიგო, რომ ვილაცეებს თავისი თორქელი გაეყიდათ და ამით კარგი ფული ემოუზნათ. ვახომ ამ აზრით დაავადდა. თირქმლის გაყიდა მეც მიწოდდა, მაგრამ, ვახოვად განსხვავებით, საქმის წამოსაწყებად მე კარა, უბრალოდ იმისთვის, რომ ტელევიზორისთვის ექცირა და მკარსება. მერე ვახომ კოჭლი ნანა გაეპყრა, სხ შეგებ-

ით? მარჯანიშვილის მეტროსთან. მარჯანიშვილი. მარტატი. მაიაკოვსკი. მენდელსონი. მიკეტვიჩი. მურილიონი. მანკ. მანდელშტაიმი. მუსილიონი. მიქიანია. რა შუაშია მიქიანია? ვივინთი. ვიანშმელებით. ამ ქეთიონ მითომბს. ამ მე ვუთხომ ქეთიონს. ქეთიონი. ქეთიონსთვის არაფერი მითქვამს. ან რა უნდა მეთქვას? — ჩემი თორკლის გასაცხადე მეფედან ვარი, ქეთი? — ასე? სასაცილოა. ვახის მანქანაში. საქუცხიან ვახო. მე მის გვერდით. გამოჩნდა. გრძელ პალტოში. გოროზად აზიდული. ნაბლისფრად შეღებული თმითა და მარჯვენა ხელში სახელურაინი ჯოსითი. პალტო ძველი ეკვა, ეს შორიდანაც კარგად იყო შესწამწევი. ვახო მანქანიდან გადავიდა. მიუხალოდა. მხადელონით შეეგება ვახოს. გაუღიმა. ხელი ჩამოართვა. მერე ორივენი ნამოვიდნენ მანქანისკენ. უკანა კარი გააღო. გამარჯობათ! — მიხიარა და შაქრიანი თვალებით შემოძვინდა. გამარჯობათ. თ. თ. ამ თ-ში იმის სურვილი, რომ სასიამოვნო შობაეჭფილვად დატკობის. სედა ვიგრძენი. ასეთი გოროზი რომ არ ყოფილიყო, ალბათ არ ვიგრძნობდი. უშედეგ ზურგიით შემოტრიალვდა. მანქანის საჯდომზე დავმუხ. ერთი ფეხი ყოჩაღად გადაიტანა. მეორე გაჭირვებით. ჯოსი მუხებზე შემოიღო. მოთავსდა. კარი მოიკეტა. გაიღიმა. ისევ სედა ვიგრძენი. ასეთი დიდი რომ არ ყოფილიყო და ასე მინდიამებელი, რომ კარგი შობაეჭფილვად დავეტოვებინა, ალბათ არ ვიგრძნობდი სედას. ნაბლისფრად შეუდელი თმა. შაქრიანი თვალები. დიდლოვაქებიანი პალტო. მწვანე. ცოტა გაქექილი. აშკარად ძელი. კახურად უქექდა. სიტყვა პიროვნების მხარობდა ხშირად. — ის ისეთი პიროვნებაა, მე ისეთი პიროვნება ვარ. ან, იმ პიროვნებას რა პასუხი გავცე, გენაცვალე! ვინ პიროვნება? ვიღაცას, ვის სახელსაც კოჭლი ნანა ვერ იტყვის. რატომ ვერ იტყვის? იმიტომ, რომ ის ისეთი პიროვნებაა, ვისი სახელის გამჟღავნებაც არ შეიძლება. იმიტომაც, რომ კოჭლი ნანა საიდუმლო გარეგნებებსა. საფლო საქმებში. ვერ კიდევ მაშინ, როცა ეს ქვეყანა მსოფლიოს რუკაზე მკვიდრდებოდა, კოჭლი ნანა კავკასიის ბირგაზე მოღანეობდა. კრედიტი. კუპონი. დოლარი. პროცენტი. კოჭლი ნანა საზღვარგარეთ სამუშაოს ძებნელთა ვიზებს აკეთებს. კოჭლი ნანა ახლა ყველაფერს აკეთებს, რადგან ვიღაც უსინდისომ დიდ ვაღს შეაფარა, კოჭლი ნანა კი ისეთი პიროვნებაა, რომ უმაღლეს სიკვდილს არჩევს, მაგრამ მუვალეს განძილებულს არ დასტოვებს. თორკლის გარდა ყველაფერზე გველაპარაკება. კრედიტზე. პროცენტთან ვალზე. იმ ვიღაც პიროვნებებზე, ყველა უწყებაში რომ მკაცრად და მისი, კოჭლი ნანასი, უღეთოდ სუჯრათ. ვახო ასხენებს, რაზეც ვართ მოსულები. ა, თორკელა!.. — ამბობს კოჭლი ნანა. რაღაცანიარად ამბობს. არ უნდა ამბუე საუბარი. ფულისი მომეგებიან გადაცეკვას გეთავაზობს. ამის შემდეგ ამერიკული სივარტების დია მარტივად გველაპარაკება, რომელიც ძალიან იავ ფასში ვარტყობს. მე და ვახის ჩვენ-ჩვენი თორკლის გაყიდვებზე. რა ვიფიქრებ? თითო თორკლითაც იოლად ვიარსებებთ. რა ევირება თორკელი? თორკელი. — ამბობს კოჭლი ნანა. ამისთან დაკავშირებით ჯერჯერობით ვერაფერს გვეცხვის, მაგრამ ამაღდ გავუცია, რომ სუთი ათასი დოლარი დავგერწება თითოს. სუთი ათასი დოლარით დიდ საქმეს ვერ ნამოინყებ. რატომ სუთი? მაშ, რამდენი? ათი! არა. სწორედაც რომ სუთი, რადგან იმ პიროვნებებსაც ხომ უნდა დარწმუნება რაღაცა, ვინც ამ საქმეს გაჩარხავს. ვინ პიროვნება? ამას კოჭლი ნანა ვერ გვეცხვის, რადგან ის ისეთი პიროვნებაა, რომ... ვინა არ გვეცხვობა. გუქიდობა. მაგრამ ამოვე. ყოველი შემთხვევისთვის. იქნებ ის მინც გვითხრას კოჭლი ნანამ, სად უნდათ ჩვენი თორკლები? ამაღდ იცის, რომ მოსკოვის ერთ-ერთი კერძო კლინიკაში ნიდოებიათ. სისუფთავე. მოვლა-პატრონობა. კვება. სარეაბილიტაციო პერიოდი. თანაც, სუთ-სუთი ათასი დოლარი თითოს.

სუთს მიუვამტო სუთი, ათია. მერე კოჭლი ნანა გეთავაზობს საზღვარგარეთ სამუშაოდ სასვლას. პოლანდში. ბელგიაში. გერმანიაში. ამისთვის კოჭლი ნანას გარკვეული თანხა წინასწარ სჭირდება. მე და ვახოს არ გვაქვს იქით მისაცემი ფული. და მე და ვახო აქეთ ველით ფულს, რადგან ორივეც ერთად ოთხი თორკელი გვაქვს და მზად ვართ, ოთხიდან ორი დავთმოთ. მე არასოდეს მიფიქრია, რომ თორკელი მქონდა. ეტყობა იმიტომაც არ მიფიქრია, რომ არასოდეს შევუწყუსებივარ. ალბათ ამიტომ დამეფულა არასასამოქონო შეგრძნება — თითქოს ვიღაცას ვალა-ტობდი. ვის ვალაატობდი? ვის და თორკელს. თორკელი კი არ მალაატობდა მე, არამედ მე ვალაატობდი მას. ჩემი იყო და სხვისი გახდებდა. ასეთი უწყინარი. ასეთი უპირობდლოდ და რუმი. ასეთი ერთგული და მუშა. მერე კოჭლი ნანამ უბის გაქქილი ნივთები გადაშალა, ჩვენი ტელეფონის ნომრები ჩაიწერა, იქვე ხაზი ჩამოუსვა და წერილი ასოებით მიანერა — თორკელი. სოპოკვის კერძო კლინიკაში, ჩემო კარგო თორკელი! მოსუთა, გაქათათებულ შეწარვეც ვანილოდი. გოროვალაიანი ურიკით საოპერაციაშიც მიმაგრებენ. საოპერაციოთი. ნარკოზი თვალს მიბინდავს. მერე პალატაში. მზრუნველი ექთნების მეთვალყურეობის ქვეშ. სუთი ათასი დოლარის მოლოდინში მხართომუხე მიმსოლოლი, ოღონდ თორკლის გარეშე. მე და ჩემმა თორკელმა ერთმანეთს ხელი დავუჭიქეთ და დავეშვიდებოთ. მე და ჩემი თორკელი მონიღლებითი დავემორბოთ. თორკელს ჩემი სუთი ათასი დოლარი ვმართა. გამისწორა ანგარიში და თავისი გზით წავიდა. ჩემი თორკელი წესიერი ბიზნესმენია; მან, ვინა მარტო ჩემთან ვაანორა ანგარიში, არამედ კოჭლი ნანასთანაც და იმ პიროვნებათთანაც, ვის სახელსაც კოჭლი ნანა ვერ გამაშვანებს. სანამ მანქანის კარს გააღებდა, ერთხელაც გავახსენა თავი. ბიჭები, ბიჭები! — ვეითარა და თვალმწივლამი სიგიყე გაუკრია, — ვაგეში სუთითახიანი ბონის მსურველი ხომ არ ვგეგულებათ? არა, ქალბატონი ნანა, ვაკეში სუთითახიანი ბონის მსურველი არ ვგეგულებთ. რადგან ჩვენ-ჩვენი თორკელები არ იყოს, მე და ვახოც სერიოზული ბიზნესმენები ვართ და როდესაც თორკელებს გაყიდვას ვაპირებთ, აღარ ვმკალებოთ. მაშ, კარგი, აუცილებლად დავგივავებოდე ტელეფონით. მერე კარი გამოიღა. ჩაიჩინა. ჩაიჩინა. ხელჯახი ქვაფენის დააყრდნო. ფეხი გაჭირვებით გადაიტანა. მეორე უფრო ყოჩაღად. ერთხელაც ჩაიჩინა. ჯოხს დაყრდნო. მაშინიმა. ტანამ უკან დასახლა. ჩაემუხა მანქანის რბილ საჯდომზე. იქიდან ვიშარცია მიილი. ახლაც მიეძალა ჯოხს. უფრო მიუნამიმართლად, უფრო გადამეცხვებოდა, უფრო მონღოლებითი. ნაშინიმა. გადაიხინჭა. გადაიხინჭა და ასე გადებარვდა მანქანიდან. ერთი ნაიკოჭლა. გაჩერდა. მიმოინგადა, დიდლოვაქებიან გრძელ პალტოში გოროზად გამოიჩინებულა. მერე დაიხიარა. გავგლიძია. ხელა დაგვიცინა და ღირსეული კოჭლობით გავუყვა ქუჩას. მიდიოდა და რაღაც რუმი სედაც მიჰკვიებოდა. ასე ძალიან და გოროზი რომ არ ყოფილიყო, ალბათ არ ვიგრძნობდი სედას. როდის-როდის ჩაიკარგა ხალხში. ვახო მანქანის დაქუქვას არ ჩქარობდა. ჩემსთვის ისიც ქუჩას მიშტერებოდა. ამის ისე აქვს საქმე, — ვამბობ მე, — რომ თვითონაც საიამოვნებით გაყიდვდა თავის თორკელს. ვახო ამბობს, რომ იმასაც იმხარს, ვინც კოჭლი ნანასთან მე და მისანვალა, და კოჭლი ნანასაც დააყოლებს ზედ. ამის შემდეგ ვახო მანქანას ქუჩავს. ჩვენ მივიდართ. ერთი უცნაური ფიქრი ამკვივია ამ ქალთან შესხედრის შემდეგ. არა. ფიქრი კი არა, რწმენა, რომ რაღაცის პატრონი ვარ. ჩემი სხულის ნაწილი გარკვეული თანხა ღირს. გიყის იმედი. პო. შესახალი, მართლაც გიყის იმედი, თუმცა თავისებურად მინც მამშვიდებდა. ხომ თავიდანვე ცხადი იყო, ვისთანაც ვაქონდა საქმე, მაგრამ მიუხედავად ამისა, რაღაცის შეცვლის მოლო-

დინი დაბეჭდულა. საყრდენი. საყრდენი. საყრდენი ჩემი საყრდენი დღემდე დღემდე მილიონდია. თუნდაც იმის მილიონი, რომ ერთ მშვენიერ დღეს კოჭლი ნანა დაბეჭდოვას, ენადათვლელი მოძიებისას, შემდეგ კი მაუწყებს, რომ იმ პირობებამ ყველაფერი მოაგვარა. არ მაინტერესებს, ვინ არის ის პირობება. რაც შთაბრძნავს, საქმე ხომ გააკეთა. თირკმლის გაყვანილ მსურველია მრავალთაოსიანი არმიდან, ჩემი და ვახოს თირკმელი გამოარჩიოს. რატომ? იმიტომ, რომ მე და ვახოს მართლაც მუშა, ჯანსაღი და უმტკუნო თირკმელი გვაქვს. როდესაც ამაზე ვფიქრობ, ჩემი თირკმელი ვერ კიდევ მე მკუთვინის. ჩემია. არ მივუტოვებია. თანაც იმედი მომივა. გინდ გიჟის იმედი თქვი, იმედი მინც იმედა. ქეთინო თავის საწოლს ფურცლებს ჩაპკირკიტებს, მაგრამ მე ვგრძნობ, რომ იგი ჩემგან გამოსხივებულ იმედს ანტენასავით იჭერს. ასე ერთბაშად ქეთინოს მზერა უღიბოვდება და უწინდელ ქეთინოს ენაგაგება. ეს საღამო ჩემთვის და ქეთინოსთვის ზამთარს გამოტყუებული საღამოა. მე აღარ მახარაზებს ორი ურთიერთდაპირისპირებული პოლიტიკოსის ლაყვი. მე არ ვესწერ ფოსტს ტელევიზორს. არ ვიცი. სახეს არ ვიჭმუქნი ხელით. მე ახლა გულიანად ვიცი. ჩემთან ერთად ქეთინო იცინის, რადგან ქეთინომ ჩემს სიცილიში ყალბი ნიჭი ვერ დაიჭირა. ქეთინოსთვის ესეც საკმარისია, რაბა უწინდელ ქეთინოს დაეშვას. ჩემით ბუნდოვრი ჩემი ბოლომდე მონადობილ. ქეთინოს რომ ჰკვიროს, იგი ახლაც ჩემზეა მონადობილ, მაგრამ მე ვიცი — ეს სხვა მონადობა. არა. მონადობა კი არა, ნიშნისმოგების საშუალება. — კი, ბატონო, როგორც შენ იტყვი კარგი! ასე იყოს! ასე იყოს და ასე არის კიდევ. როგორც არის, ისე არის. ვიჯდები ჩემს საგარძობელ ტელევიზორს მიჩერებულად. ხან ჩემ იმედს გამოვსხივებ, რომელსაც ქეთინო ანტენასავით უშალ დაიჭერს. ხან უიმედობის ნაოჭით დავიკრებულავ შეშებს. მაინც ტელევიზორს მიჩერებული. ამით ლაყავს. ამათ უსინდისობას. თავის სიმათილემი უაღრესად დარწმუნებულ ომბიან სიტყვებსა და კონკრეტულ შემართებით ნამოთხებულ თვალებს. მიჩერებული. მიჩერებული. შემდეგ, როდესაც რომელიღაც ძალიან გაუტყვევს, მე დავხრი თავს. მე შემრცხვება და იმის გამო გალიზინებული, რომ სხვის მაგერადაც მე შემრცხვა, სახეს მოვიჭმუქნი ხელით. იმ დღესაც ვი ვიყავი, ვახო რომ მოვიდა. როდის იყო? ახლანან. პო. ახლანან. შემოვიდა თუ არა, იმნას ვიგრძენი, რაღაცაში იყო საქმე. დაკარგული მზერა ჰქონდა. ერთხანს ვისაუბრეთ. ბოლოს გაიკრცა, რამაც მოიყვანა: — არჩვენები ახლოვდება. ერთ-ერთი პოლიტიკური პარტია ჩემი პიროვნებით დანტყვდა. — რატომ, ვახო, განა რა ისეთი პირობება ვარ! — ვუბნები და კოჭლ ნანაზე მივანიშნებ. ამით კი იმასაც ვუბნები, რომ დროზე დააჭიროს ენას კბილი. ვახო გახვარდა: რა შუაშია კოჭლი ნანა. რაც ამ ქალს შევხვდით, ამათ თუ თორმეტი წელმა გაიარა. რით ვეღარ უნდა დავიფიქრო. ჩაბარდა წარსულს კოჭლი ნანა. ლეთის წყალობით ჩვენ-ჩვენი თირკმლებიც ისევე ჩვენ გვეკუთვნის. და საერთოდ, უკვე დროა, რომ უკვეცვლით ჩვენს ცხოვრებაში. წინ ვერ ნახავთ, თუ რა იმედიმე სერიოზულ ძალს არ დავეყრდენი. ამის კაცები როდემდე უნდა ვეთიროს ერგნების ბაზრების. თეთრონ მას რცხვინა უკვე. ნუთუ მე დავკარგე სირცხვლის გრძობა. ჩემზე მეტად ის ვერ იტანს ამ ნაბოზრებს, მაგრამ ხომ ვხედავ, ხომ ვხედავ, ეს ოხერი, საითაც მიტყდება ცხოვრება. — კარგი, ვახო, გისმენ, ძმაო. — ვუბნები მე, ვახო ეჭვოს თვლით მიტყვენ. ვახოს ეყენება, რომ ჩემს მიერ ნათქვამ "მშაოში" ირონია გაღივრდა და ამით უშურავს ცხოვლით. რატომ ვარ ასეთი ამპარტაინი. არა დაშავდება, თუ ერთ-ორი სიტყვას შევადევ იმ პარტიას. კეთილი თვალთ მიტყვენ. ფულს, რა თქმა უნდა, არ მომცემენ, მაგრამ საქმეში გამოსადეგი ხალხია.

არა, არც ისაა გამოირიცხოს, რომ ფული მომცენ, ჩემთვის გაუსტრელი იმიჯის ხალხს ეძებენ. იმიჯი. იმიჯი. იმიჯი. ვინ განსაზღვა, ვახო, ეს სიტყვა. ვახო უფრო ცხარდება და მუხუნება, რომ მე გუმონდელი დევი ვარ. უფრო მეტიც. გუმონდელი. ამიტომ, ვახო, შენ შეაჩვენ სიტყვა იმ პარტიას. ვახო მხრებს მეტიც. გუმონდელი. მე ვეთანხმები ვახოს. მართლაც გუმონდელი დევი ვარ. უფრო მეტიც. გუმონდელი. ამიტომ, ვახო, შენ შეაჩვენ სიტყვა იმ პარტიას. ვახო მხრებს იმიჯის. ვახოთი რომ დანიტრესებულყენენ, მაშინ ხომ ჩემთან არ მოვიდოდა. მწრადის დაეტებენ. თავად ვახოს არასოდეს დაუფიქრა მოთხოვნა. იბრძობდა მხოლოდ. ვაჩიროს საკაცი ვინ რაში სჭირდება. თანაც ისეთი ვაჩიროსაკაცი, სამივე იომში რომ დამარცხდა. იმ პარტიის ერთ-ერთი აქტივისტ ქალბატონის მე მოვაგონე. ის ქალბატონიც მწრადია. რახანია იმედი. ადრე ხელოვნების სატელევიზიო მუშაობდა მეთოდისტად. მერე უშუშევიარი დარჩენილა. მელიორამების წერა დაუწყია. ახლა ერთმა ტელეკომპანია სერიალებიც კი შეუკეთა. და საერთოდ, ჩვენ რაში ვაჩიროსებებს, ვინ არის ეს ქალი. რაც შთაბრძნავს, მას ვახოსი და თვლის, რომ ჩემთანაც კაცი სანაგვევ გადასადგები და არის. ვახო ლაზარაგონს, რომ ჩვენი კვილოვდება ამ შეხვედრაზეა დამოკიდებული. ვახო ძალიან შეცვლილა, რადგან მის სახეზე არასოდეს მინახავს ასეთი დავარგული მზერა. მე შორიდან მესმის მისი ხმა. ეფიქრობ იმაზე, რომ ეს საზოგადოება მართლაც ყოფილების საზოგადოება და სურში მოხედვარი სიტყვა მიწის. სანაგვე. სანაგვე. სანაგვე. კოლმურნების ბაზრის მიმდებარე ტერიტორიაზე სამი ერთნაირი ვიხური. ერთნაირი თაროებზე ერთი და იგივე საქონელი. ლელია. მავა. დარეგული. მე ჩემი ტომრით. ვისთან. ლელიას ვიხურში. ქოთიკოთებს. ქოთიკოთებს. მზერა ტუქსა. რკინის მოზრდილი სანაგვე ყუთი. იქვე გაფანდარა მოხუცი ქალი. დგას და ფუტს უტყურს. გაუფული, გაუფული, ცელქე მზერიოთ სანაგვეს ფუტის მიჩერებული. მერე გამამართება. ფეხის წვერებზე აინჯავ და ჩახედავს. ბელს ჩაპყავს. ვერ სწავდა. სანაგვის ძვიდეს იროვე ხელით ვყრდნობ. ფეხებს აასმარტალებს. გულის შემქმერლად გაცვლქებული და ასხმარტალებული მოხუცი ქალი. გადაურჩება სანაგვეში ჩაყრავებას. ბელში კოკა-კოლას ცარიელი ბოთლი უჭირავს. კმაყოფილი. გულსშემქმერლად კმაყოფილი. მე მინდა დავუფახო, მაგრამ რაღაც მაჩერებს. არც კი ვიცი. არა დევიდა, დევიდა! — გული ეხახის. მე ვერა. მე შოლოდ უტყურს. ის კი ჩქარი, გაცვლქებული ნაბიჯით შორიდება. დროდადრო ცარიელი ბოთლს დახედავს ხოლმე და უფრო მოუქმარებს ნაბიჯს. დევიდა, დევიდა! — გული ეხახის. მე ვერა. ჩქარი ნაბიჯით შორიდება. გულსშემქმერლად გახარებული მოხუცი ქალი. ცელქე ნაბიჯით მიდის და შორიდება. მზერა სანაგვეს. რკინის მოზრდილი სანაგვე ყუთი. დილით მანქანა მოადგება. ნაგავს მანქანაში გადავალ და ნავაგასყრელზე ნაიცილებ. მუსათაგნდის ნავაგასყრელი — არა. მე. ვახო. ვახოს ძველი ვიფული. ხრიოვ გორათა პანორამა და მუსათაგნდის ნავაგასყრელი — შუშის დამტყრელი ქილები. ქათმების გამოხრული ძვლებით. გახვთში გახვეული პიკინური პაკეტებით. უკრკუბით. ჩერებით. მკვლამონწყვეტლ, თვალმათიხორლი თოჯინათა სიყრუით. რკინის საწოლთა მიოხორლი რიკულებით. ძველ ვახეთათა ფრიალით. სიმკრალისგან დარტყანივლად აღმიათათა პირიალით. ქვიცავთა გუნდის სიმარტყლისმოგვერელი გადაახახილი. მე. ვახო. ვახოს ძველი ვიფული — თვალწინდელი ზამთრის სინჯული წიაღში ჩაძირული. როდის მოვიდა ის ხილვა? ხილვა თუ სიზმარი? აღბათ მანქანაში, სანამ ნავაგასყრელზე ამოვიღებოთ იქამდე. პო, მანქანაში ჩაძირულს მესტუმრა. წყვიდლის სიმორღობა გამოართებული. ბედისწილურის სიფოტებით თანდევნი. — დიდი ცხოველის ხერხემალზე შემოსკუპებული გულწითელია, გრძელისპარტა ჩიტი. ცხოველს აჯაიკ შერჩენია ხორცი. ისიც თეთრი და უსუსური.

მუცელთან ჰკიდა. ფეხებთანაც. ჩიტი კი ზის. დროდადრო თავს გახსრტავს ხოლმე. გრძელისსარტავს. გულშითელს. პასარია. მერე ხილვა გაქრა და ნავაგასაყრელზე აღმოვანჩნე ჩემი თავი. მე. ვახო. ვახოს ძველი ჭიკაურა და მუხაბეფრის ნავაგასაყრელი. აფრინდა ძლიერად, აფრინდა. გადავირინებლა. ადგილი მომინაცვლა. გააკეცა მზერა ქოლავას. ადამიანები. ერთი ჩამჯდარა, სიგარეტს ეწევა. მეორე დადის. დადის მესამეც. პირიალი. სიმყარისგან დაერთინებულთა ბორიალი. კამპონურტიანი, ცხვინზე კამპინაფარებული კაცი ჯობით ქექავს ნავაგს. რაღაცას მოაწონ. დააკვირდა. თავი აწება. გამოგებდა. გვიცქერს. თვალმუდგენელი ზამთრის ფსკერზე დაიჭრებილი წყაღმცნარებივით ზანტიაზენ. სიტუფრეში. სიტუფრეში. ჩვენც ერთ ვერად. ერთ ლქად. ქუფრის აყოლიონი. იქით მანქანა. თეთრი. არი ძროსა. ყველაზე ზამთრის ფსკერზე. სიტუფრეში. სიტუფრეში. ჩამუხლებული ადგა. სიგარეტი მოსორა. კამპონურტიანი კვლავ ჯობით ქექავს ნავაგს. აქ რა გინდოდა? — ვეკითხები ვახოს. ვახო ნავაგასაყრელს შესკვერის. თვალმოუშორებლად მასსუხობს: — შენ არ მოხარბი, ნავაგასაყრელზე წაიყვანო. მასსუხობს და ჩუღდება. ნავაგასაყრელს უტყერს. მასსინდება. შეგვივარა იმ ქალბატონთან. რა ერქვა. მაქსიმე. რატომ კაცის სახელზე? თურქი ფსევდონიმი. შუბლზე აკოსებული სათვალე. შავი შარვალი. ფეხი ფეხზე შემოიდგებოდა. თითებსშუა წერილი სიგარეტი. თეთრი, ყლიანი სივრცისა და ვარდისფერი, შემოქმედებითად ყელსმოხვეული შარვი. გამხდარი. მსუბუქი. ხზარად ილიმეზობა. ამ დროს, ოდნავ ეწწნოდა ნაოჭით თვალის კუთხეებში. მუხურხელებულმა მაქსიმითი მიმართვა. გაეცინა. ნაოჭები გაუკრია. ხომ კარგად მოიფიქრა? კი. კარგად. დიას. რა თქმა უნდა. ვერაზე. მაქსიმეს მეგობრის კაფში. მწვანემაღაყრული კედლები. ოქროსფერპინკიანი სახელურები. რაღაც ნიოტელე მასსუგს. იქნებ სკაპები. არ ვიცი, მაგრამ ინტერიერში რაღაც ნიოტელე იყო. მაქსიმე გვეუბნება, რომ მელიდრამებს ვერ ნიურს საქართველოში. რატომ ვერ ნიურს? შუაში ამ ოცნიან და იმიტომ. მელიდრამას სიმსუბუქე სჭირდება. მარტივი ინტრიგა. ბეგერი სიყვარული და სიმსუბუქე. ეს არის ის. არ არის საქორი ტენისის ყველგვა. ცხოვრება ისეთია, როგორცაა. როგორია. ცხოვრება? როგორი და უხსტად ისეთი, როგორცაა. ააა. დიას. მსუბუქი თვალთ უნდა შეხედო და ისიც წამისწამში გამოუხელება. რას შეგებდო მსუბუქი თვლით? რას და ყველაფერს. ვახო უღიბის მასსუხობს. ვახოს სახეზე არასივდეს მინაზავს ასეთი ლიმილი. ვახოს ის ვახო ვიღარაა. ალბათ არც მე ვარ მე, რადგან დავთანხმდი ვახოს. ახლა კავემი ვართ. მწვანემაღაყრული კედლები. ოქროსფერპინკიანი სახელურები. რაღაც ნიოტელე ინტერიერში. ყავა და ფორთოხლის წვენი მოქცეა. მაქსიმე შინაურულად უღიბის ოფიციალი. თვალის კუთხეში ნაოჭები. სურვილი, რომ ახლავარდულად ლალი გამოწნდეს. შემოქმედებითად ყელსმოხვეული ვარდისფერი შარვი. ყავა ტკბილია. ყელში სიტკბოდა გახიროლი. ფორთოხლის წვეს ვაყოლებ. ისიც ტკბილია. ყავას ცოც სიტკბოდ დაადავა ყელზე. მეწვენება, რომ ჩემი ხელებიც სიტკბოთი განიანა. ვისინებ, შევევლო ერთ ხელი ოქროსფერპინკიან სახელურებს. ალბათ ისიც ტკბილია. რატომ. არ ვიცი. მინც მუხურხელება მაქსიმითი მიმართვა. რამ მოაფიქრებინა ასეთი ფსევდონიმი? იცინის. ტელესკოპილამა მოაფიქრებინა. რომელმაც ტელესკოპილამა? აი იმან, ნიკიტა რომ არის შთაფარი მოქმედი გმირი. ახლა ვტვებდო, რაშიკაა საქმე. ქალბატონი მაქსიმე, თქვენ მართლაც ჩამოგვაგზავნათ ქალბატონ ნიკიტას. ჰა, ხომ ჰგავს? კი, რაღაცით მართლაც ჰგავს. ვახოს ეჭვინი მზერა — რამე არ აუფირო. ყავა ტკბილია. ფორთოხლის წვენიც. როცა ერთად გახორცილან ყელში. ხელებიც ტკბილი მაცის თითქოს. რატომ. არ ვიცი. რას შეგეც. არ ვიცი. ტკბო-

ლია. სიტკბოში გამჯდარი სიგარეტის სუნი. მე მწველი ვარ. მე არ შეიძლება სიგარეტის სუნმა გამაღიზიანოს. მაგრამ ეს სხვა სუნი. სიტკბოში გამჯდარი სიგარეტის სუნი. ჩაბუღებულობა. ისიც განვილი. ჰო. განვილი სუნი. შეიძლება სუნი განვილი იყოს? ალბათ შეიძლება, იმიტომ, რომ ამ კავემი ასეთი სუნია. მაქსიმეს შემოქმედებითად ყელსმოხვეული შარვი. მაქსიმეს ონაერული ფიქრი და ეფექტურად შერქული ფსევდონიმი. ალბათ დატვებულობა იქორავა, როგორც კი ეს აზრი დაეძაბა. ალბათ აღვრთოვანდა თავისი მოხერხებულობითა და მახვილგონიერულობით. ჰო. ალბათ. თითქმისშუა წერილი სიგარეტი. ისიც სურვილი, რომ შემოქმედებებზე გააბას საუბარი. ასეთი უშუალოებით. ასეთი სიმსუბუქით. ასე შინაურულად. ახლა რას ვაკეთებ? არავფრს არ ვაკეთებ. რატომ? იმიტომ. არა. ასე არ ვასუხობ. უხრდვლობაში ჩამთვლებია. არ ვიცი, რატომ არ ვაკეთებ არავფრს. არ შეიძლება ასე, ცოტა ოილად უნდა შეხედო ცხოვრებას. არ უნდა ეთქვა ეს სიტყვა. ყველაფერი ამ სიტყვის ბრალია. იქნებ მაქსიმეს შუბლზე აკოსებული სათვალისა და შემოქმედებითად ყელსმოხვეული ვარდისფერი შარვისაც. ჩვენს შესვედრამდე მაქსიმე სარკისთან იდგა. ეს ჩაიკეცა თუ სი? ალბათ ეს სუგობს. არა. ის. ჰო. ის. ამაში უფრო ეფექტურად გამოვიყურები. მაქსიმესავით ეფექტურად. მელოდრამების ავტორი, რომლისთვისაც უცხო არ არის თეოთიორიია. პირიქით. იდეალური ჩანს უფრო, როგვცა თავადვე დასკვნის მელიდრამებს. ჰქვიანია. მიხედა, ამ საქმეს სიმსუბუქე სჭირდება. ჰო. ალბათ. იმ პარტის აქტივისტობასაც სიმსუბუქე სჭირდება, ვისი ლიდერებიც ისევე იქ მამრუნებენ, ერთიან მქორ ოჯახში. ჩაღებუტანი ჯარისკაცები ნიჩბის ბრტყელი პირით ტყვიამაგუმბარ ფარებზე — დგუ. დგუ. დგუ. ერთიორი! ერთიორი! ხალხს შუაზე ჰყუენ. მერე ადგული ნიჩბებში ჩეხავეც. ჩეხავეც. ჩეხავეც. სისხლის სუნი შივიდა. განვილი სისხლი სიტკბოსგან განვილი ინტერიერში. იცი, რა კარგი ადამიანი არაა? — მეკითხები მაქსიმე. ჰო, ვიცი. იცი, რომ დრო მკითხვანია? ჰო, ვიცი. იცი, რომ არავფრ შუაში არ იყენენ? ჰო, ვიცი. იცი, რომ ახლა თავს მიწვევ თანხმობის ნიშნად? ჰო, ვიცი. იცი, რომ ტკბილი ყავა ყელში გაქვს გახიროლი? ჰო, ვიცი. იცი, რომ შუბლი ცვი ოფლით დაგეცვარა? ჰო, ვიცი. იცი, რომ ამ ცხოვრებას მსუბუქი თვლით უნდა შეხედო? ჰო, ვიცი. იცი, რომ მაქსიმეს სათვალე დავედარა იატაკზე? ჰო, ვიცი. იცი, რომ ვარდისფერ შარვს შენგან წამოიღებუელი ყვის მუქი ანასტეტი ლქად მიცხო? ჰო, ვიცი. იცი, რომ შეგებარი მაქსიმე იმერებს — არავფრია, არავფრია. ჰო, ვიცი. იცი, რომ კავედან ზამთრის სიცოცხე მიაშურე და იმ სიცოცხე შარვი გამოკედევი კილებით? ჰო, ვიცი. იცი, რომ საწენამითებელი ვახო ნაჩქარვად ქოქავს მანქანას და თანვე ვკითხებთ: — რა დაგმართა, შენგან? რა დამემართა. არავფრც არ დამემართა. ყავა იყო ძალიან ტკბილი. ფორთოხლის წვენიც. სიგარეტის მძიმე სუნი გახდომოდა მწვანემაღაყრული კედლებს. რაღაც ნიოტელეც, ოქროსფერპინკიანი სახელურებს. სახელურებს არ შეიძლება სიგარეტის სუნი გაუფუდეს. ჰოო? ჰო, შეუფუდებელია. მაშინ არ ვიცი, რა დამემართა. ანდა, ვიცი. გულსრეცივის უფლებით ვისარგებლო. მე გაკიცხვისა თუ მოკითხვის უფლებად არ მაქვს, მაგრამ გულსრეცივის უფლება მაქვს. ვახო ჩუღდება. მეც. მერე თეთრო არ ვიცი, რატომ ვკითხებთ: — სათვალე ხომ არ გაუტყდა? სათვალეს დაექმე — შირებს იჩეჩავს ვახო. არავფრს არ დავეყებ, არავი მინდა. არავი ვახოსაც უნდა. სტერილიზაციასეთი. ჰო. ასე გინდა. ვახო მალხაისთან აჩრებს მანქანას. გადაადვივარი. ვახო ყიდულობს ერთ ბოთლ არაყს. პლასტმასის ჭამებზე. პურსა და მქვს, რომელსაც იქვე აჭრევირებს ვაჭრეულებს. ვახოს სიცვ რჩება უფლი. ამიტომ მორე ბოთლ არაყს და მდოგვს ყიდულობს. ვა-

საქართველოს
საზოგადოებრივი
მედიის ცენტრი

სოს ფული აღარა აქვს. ფული არც მე მაქვს. მე და ვაზო მანქანაში ვსდებთ. დიდი დღისიკენ მიმავალ ტრასაზე მანქანას ვაჩერებთ და არვის ბოლოს ვხსნით. მაქმიმს მაიძურე დედაც ვატყობ. — ამბობს ვაზო, თვალს მიკრავს, პლასტმასის ქიქას მიჭახუნებს და სულმოუთქმელად სვამს. მუც კვამი. მერე ვაზო იცინის. სუთლოდარიანი ნაკლები მუცაა გულს გარეკდნენ. — ამბობს ვაზო. პო, იქნებ ამის ბრალდება არ ვიცი. მეორე ქიქასაც ვსვამთ. პურზე შემოადეულ მოდგანასმულ ძეხვს ვაყოლებთ. სტერილიზაცია დამწყობ, რადგან რაღაც ვასუფთავდა. ვასოც ძველგვარად იცინის. თუმცა, მესამე ქიქას მერე იბუზება და ამბობს: — ვერ ვქაჩავ, ვერარ ვქაჩავ, — იმეორებს ისევ. — იქნებ აგვევთა აქედან? — ახლა ჩემსკენ ატრიალებს სახეს. სად უნდა ავხვითო, ვაზო? — ვკითხვით მე. სულერიან, — ამბობს ვაზო, — პოლანდიაში, ბელგიაში, გერმანიაში. — არა, ვერსად ვერ ვხედავ ჩემს თავს ამ ქვეყნის გარდა. — ვგაუსხობს მე. — აქ ხომ ძალიან კარგად ხედავ შენს თავს? — მეკითხება ვაზო. პო, — ვუბნობთ ვაზოს, — აქ ის მანც ვაყოფ, რომ ადამიანი ვარ. ვაზო გაკვირვებული მიყურებს. — როდესაც კაცს თირკმლის გაიდავ უფრო უფადვლდება, ვიდრე სულის გაყიდაც, ეს იმის ნიშანს, რომ ადამიანია. — ვამბობ მე. ვაზო საწყენებელ თითს იტრიალებს საფეთქელთან და მუხუნება, რომ გეთი ვარ. ამ ცხოვრებისა ვერაფერი გამიჯია. მეორეკურსული სტუდენტის იდეალებით ვცხოვრობ იორიოს მიტანებული კაცი. მერე ისევ იცინის: — ადამიანი, — სიცილი ამბობს ვაზო, — ადამიანი მართლაც ამით გამოირჩევა ცხოველთა სამყაროში. გაუმარჯოს ადამიანს! — ქიქას მიჭახუნებს. მერე მაკვირდება და შეკითხვით: — აქტივობა მაქმიმსთან იდეოლოგიურად დამპირისპირებულ რომელიმე სხვა აქტივისტს რომ შეახვედროს, იმასთანაც აშერევა გული, თუ არა. იდეა. იდეური. იდეოლოგიზირებული. მე არ ვიცი, რა იდეოლოგიას ვატყობ, ამ ვარ თუ არა, საერთოდ, იდეოლოგიზირებული. ეწყობა ვარ, რადგან გულისრეგადე მალიზიანებს რაღაცა. იქნებ წერვების ბრალია. პო. იქნებ მე წერვები ვარ. თუ ასეა, ჩემი წერვები ერთი კაცის წერვებია. ჩემი მესხიწერება კი ერთი კაცის მესხიწერებაა. მე ვარ. ხორცი და სული. ხორცს არ სიაშოვნებს პლასტმასის ჭიქიდან დალეული ბენზინით მიმე არაყი, მაგრამ ამოჭრებებს, როდესაც არაყს შავ პურზე შემოდებულ მდგანასმულ ძეხვს აყოლებს. სულს სიაშოვნებს, როდესაც მთრავლს დაბეჯითით სჯვარა, რომ ვერ კიდევ ადამიანია. იქნებ თითონ ადამიანი ნიშნავს გარკვეულ იდეოლოგიას. იქნებ ადამიანია მიზანაც და შედეგაც. თუ ასეა, მაშინ ეს იმის იდეოლოგიაა, ვინც ადამიანი შექმნა და მოიგონა. ამ შემთხვევაში, მე მასწავლებია, რომ მართლაც კოსმოსის ნაწილი ვარ. ტყუილად ვფიქრობენ, თითქოს უკიდარი ვარსკვლავები დედამიწაზე არ ეცემან. როგორ არა, სწორედაც რომ დედამიწაზე ეცემან. სადაც, კონკრეტულ ადგილზე, რასაც ვერ თვითს იჯახას არქმევენ, შემდეგ კი თავის სამშობლოს. მე აქ ჩამოვყარდი. მე ხანდახან მზერას მიცივებს ხოლმე მოგონება, თუ როგორ ისხდნენ ახალდაქორნიებული მამები და დედაჩემი ვაგზოს რესტორანში და ერთ ბოთლ ღვინოს შეეცქვიოდნენ. ჩემი მშობლები ხშირად მოდიოდნენ აქ, რადგან იმის განწყობას იქმნიდნენ, თითქოს სადაც მივებზავრებიან. მამა მინის მაღალი ჭიქიდან წყურპავდა ღვინოს. დედა შეყვარებულ თვალებით შესცქვიოდა და მამას. შემდეგ რომელიმე მატარებელი დაიძვრებოდა ადგილიდან და ჩემი მშობლებიც მას მიაპყრობდნენ მზერას. ადამიანები უწყე უმნარეოდობდნენ ვინრო კუპებს. ზოგიერთი ჩემოდანს დებდა ზედა თაროზე. ზოგიერთს სწორედ ახლა უმპაფრებოდა მამა და სახედარებოლო მომზადებულ ვანშიში ამოღებებს ინცედა ხელჩანიდნენ. ზოგიც სარკველთი იყო მიმჯდარი და ისეთი გაკვირვებითა თუ აღტაცებით შესცქვიოდა სადგურს, გვეკრებდა, არც

ეს სადგური ენახა აქამდე და მატარებელშიც პირველად მოხვედრილიყო. შემდეგ მამა დანახარჯს ისტუმრებდა და ჩემი მშობლები შეთქმულებით უსიტყვოდ მიემართებოდნენ ბაქანზე სასაქონლო. მე ციდან ვაკვირდებოდი მათ, რადგან განაზღვრული გაჩინებული პირი და მატარებლების მძღობრი სუნი მოლოდინი იყო დაამტყულებ და ეს მატარებლები იყვნენ, რომ ამით ახლოა. მერე მე დავინახე, რომ ბაქანზე კუდამოტყუებული ტუქანა გამოჩნდა. ძალი ცოტა ცერად მიბრუნდა. თითქოს ბრმა იყო. ამ ვილავსაც მართლად. მან ძალიან ახლოს წაურინდა დედაჩემს. მგონი, ვაელო კიდევ ვფხვებ და ამით თავად შემინებულმა კიდევ უფრო გადანკურა ყურები, კიდევ უფრო ამოკოა კუდი, ცუცქუსს უჭეხრა და თვალს მიფარა. შემინებული დედა მამას მიკერა. მამას გაეცინა. მერე დედასაც გაეცინა. იდგნენ და იცინოდნენ. დედა გულთან იდებდა ხელს. მამას კი ამაზე უფრო ეცინებოდა. მერე მამამ ხელი გაშავა დედაჩემს, რამდენიმე ნაბიჯი გადადგეს, ისევ წასკდათ სიცილი და როდესაც ცოტათი დაამშვიდდნენ, როგორც ერთიად ამოიხვედა მაღლა. მე მიხვდი, რომ ამი დედა და ადგობს მოწყვეტი. სანამ ჩემი მშობლები ასე ერთდროულად ამოიხვედნენ ცისკენ, მე ხშირად ვფიქრობდი, როგორი უნდა ყოფილიყო ქროლვა. დაიდა. ცხადი. თავებურადმხვევი. თავებურადმხვევი სიტყვად, რომელშიც ერთიად და მჭავიოდ დატრიალდნენ ვარსკვლავები, ზღვები, აისბერგები, ტყეები, მთები, სოფლები. ძალულების ღვავივი და ჭოტის მოსანყენი მელდია. ხეზე გაუყვებელი ციცივის მჭრისხალი თვალები. მიხედვები. ქალაქები. ჩემსკენ ხაზი აღტაცებით გამოწვდილი ხელები, რომლებიც ტყვიასვით მციროდნენ სხვადასხვა სურვილებს. მე ყველა სურვილი ავიცილე, რადგან ყველაზე მჭავიოდ დედაჩემის ბედნიერ სახესა და მამაჩემის მღვმარედ მოჩერებულ თვალებს ვხედავდი. მე ვიცი, რომ მაშინ ჩამოტყვეს და ამიტომაც ავიხვდი. ამტომაც მივიღე ადამიანის სახე. ამიტომაც ჩამოვყარდი აქ. ამ ქვეყანაში. ამ ქალაქში. ვერაზე. კალანდაძის 22 ნომერში. მეორე სათრულზე მიდგაღულ რკინის მუდურ იაფნას ქადრის მაღალი მე თითქმის შეუშრეველს ხეიდა შორიდან, მაგრამ მე მინც შევინწე იგი. შევინწე, რადგან ფოთლებზე სიათლის შუქი ეფინა და ის შუქი ისეთი თბილი იყო, ისეთი ვულდინე თავდავჯერებელი მომლოდინე და ისეთი ჩემი, რომ შეუძლებელია, არ შევინწე. — ჩემი ამსკველია. — თქვა დედამ. მე მიხვდი, რომ მან მიცრო ყველაზე პირველად და ამიტომაც დაეარქვი დედას დედა. მამა ღიმილით დამაცქერდა. დედა ხან მე და მხედვდა, ხანაც მამას მიაჩერებოდა ხოლმე. ჩემი გამტარებელი ბიჭი. — თქვა ბოლოს მამამ და ვერ დედას აკოლა, შემდეგ კი მე მიხვდი, პო, მაშინ მიხვდი, რომ ის მამაჩემი იყო და ამიტომაც დაეარქვი მამას მამა. მანახე, კაცო, მანახეთ! — თქვა ბაბუამ. დედა და ბებია მსაყვენი შემსწინეს. ბაბუამ ფეხებზეა ჩამოყა კუჭს ცხვირი და მოუთმენელი სიხარბით შემსწინებდა. მაშინ ვიტყობ, რადგან ბაბუსა ულვაშებმა კანი დამიწვლიტა. თითოა ვერ. — აქოთიდა ბებია. მე ვიტყობ, დედაჩემს რაღაცის თქმა უნდოდა, მაგრამ გაჩემება არჩია, რადგან ბაბუსა მოყრდა და მხოლოდ ის მოახერხა, რომ უფრო მიმთობი. მერე ბაბუამ თავი მანება. ასანია ბედნიერებისგან უცერად ნაშაბაბებელი სახე და, ჩემი იმედი, ჩემი იმედი. — გაიმეორა ორჯერ. ჩუ, ჩემი მარჯალტი; ჩუ, ჩემი სიციცხლო! — ცდილობდა ჩემს დამშვიდებას ბებია. მე მიხვდი, რომ ბაბუსა ბაბუა ერქვა, ბებისა კი ბებია, მაგრამ მინც არ შეეცნებო ტრადიცი, რადგან რაღაც უფრო ხშირად ვაყოფებდი ამ სიტყვებს, უფრო ვინაშენებდი, მართლაც მათიანი რომ ვარ — ერთ დროს ციდან მოწყვეტილი ვარსკვლავი, მშობლების მიერ ერთდროულად ჩათქმული, მათი სიყვარულის ნაყოფი, დედაჩემის სხულში გამოჩინებული, დედას, მამის, ბაბუა-ბებების, მათი მშობლების, მათი

მშობლების მშობლების, უფრო იქით, რიდევ იქით, სამყაროს შექმნის დღიდან მოყოლებული წინაპრების ყველა თავდასავალის შემსწრე და თანამონაწილე. მათი ცხოვრების წესი და რიგი, მათი ცოცხა-მადლი, მათი თავგადასავალი და არსებობის ისტორია დროდღაღრო თვალს მიცოცებს, რადგან აშკარად თავსებადდნენილა და დროებით მივინჯებულ მასხინებებს. მათი უტყვად აღიარებული სინძინდეები, ჩემი სინძინდეებია, რომელიც იქნებ ვერ ვაჭარე ვეროვანი ღირსებით, მაგრამ რომდესაც ვერ ვაჭარე, სორცხვითი დავინჯე, ხოლო როდესაც ვზიდდე და მოვიერე ჩემს ტვირის, კიდევ უფრო გავედიერდე და წელში გავიშართე. იდეოლოგია ალბათ მას სჭირდება, ვისაც გენეტიკური მქსსირება დაუტყვითდა. იდეოლოგია მასაც სჭირდება, ვისაც თავისი სინძინდეების დაქარგვის ეშინია. იდეოლოგია აგებს სისტემებს. იდეოლოგია ქმნის რეჟიმებს. იდეოლოგია შობს ახალ იდეოლოგიას. ან, იდეოლოგია ებრძვის საერთოდ იდეოლოგიის არსებობას ამ ქვეყანაზე და ამტკიცებს, რომ ადამიანი დეიდეოლოგიზირებული უნდა იყოს. ესეც ხომ იდეოლოგია. არნახლები გაფორებით მებრძოლი მის მიერ აღიარებული დომებების დასაცავად, ვიდრე ყველაზე იდეოლოგიზირებული იდეოლოგია აკეთებს ამას. მე დავინჯდე და გავიზარდე კომუნისტური იდეოლოგიის ხრანის პერიოდში. ახლა მე ყოფილების საზოგადოების ღირსეული წევრი ვარ და ვგვოვრობ იმ იდეოლოგიის ბურჟუაზი, რომელმაც კომუნისტური იდეოლოგია მსოფლიო მისმტებით დაამარცხა. იქაც უსიბობას ვერძინობდი, აქაც უსიბობ ვარ, რადგან ჩემი იდეოლოგია, ეტყობა, ერთი კაცის იდეოლოგიაა, რომელმაც მხოლოდ სიყვარულში შეძილბა უპარნახოს სხვათადა გაერთიანება. დედამონახე მოგზაობისბინისას კი, რატომღაც, იმ სიყვარულში აღმოქმნდი, სადაც უცხო ადამიანებს მხოლოდ შში და სიძულელი აერთიანებთ. შში და სიძულელი ანაგრეს. ნანგრევებში მე ადამიანებს ვხედავ. ცალცალკე მდგომარე. იქიდან მაცქურბალი, თუ როგორც იხანგრესის შშითი გამორტებულთა ნგრევით, შშითი განუწყვეტლებმა. პო. ისარტებულს. იქ მოიძებეს, სადაც არ უთვითია. ან თუ უთეოთია, მხოლოდ სინუწყე და გაიყვრებია. არც არავინ კოთხულობს, რას თესდნენ და რა მოიძიქეს, რადგან ხელისუფლებაც შშითია და გაუმადლობით არის ქვაკარეული. ერთი ადამიანი კი დგას ნანგრევებში და ისხენებს. რას იხსენებს? იხსენებს, რომ მაშინ, როდესაც ეს სასელშნიჯო ვერ კიდევ მკვიდრდებოდა მსოფლიოს რუკაზე, იმდითი იყო საესე და იმდითი აფორიაქებულს არ ცვალა ჭერის გასამაგრებლად თუ ახალი სახლის საძირკვლის გასათბრულად. იხსენებს, რომ არც მერე ცვალა, რადგან ერთმანეთს მიგწეო ომი და მარცხი. პო. არ ცვალა, ამის გაფიქრებაც კი ზარავდა მაშინ. დაიარგული იყო, ღირსებადამცრობილი, სულგაუპატრონელი. არც მერე ცვალა, რადგან თავლას და ხელსშუა გათალილიდა ურიოტირობები; ჰოდა, არ ცვალა, ან, არ ცვალა, ან ვერც ვერისხოდეს მოახრებება იმას, რასაც ეს აუნსულელებული, განძინოვნიკებული, გაქორავტებული ცხოვრება კარნახობდა. შემდეგ კი არსებობდა - არარსებობაზე მიდგა საქმე და ისიც იძულებული გახდა, რაიმე ეოლნა. გადააბნევა თავის ღირსებას, მაგრამ, როგორც ჩანს, შერცხვა ამისა და ამიტომაც აირჩია ყველაზე დაბალი, ყველაზე შეუმწვევლი საფეხური იმ სისტემაში, რომელიც კარტებს, მაგრამ მაინც სთავაზობდა რალაცას — თუნდაც კარტოვლას, რომელიც მისი ცოლი ათქობს, მოხარმაგს, იქიდან პირებს გაავიკეთებს და ამას დათვებს მათ შვილს. თუმცა, ამით არ მთავრდება ეს ამბავი. ახლა კაცო დაიჩემებს შვარცელობას. კარტოვლის ნახარშ წყალს არ გადააფორვინებს ცოლს. ცოტაოდენ ზეთს ჩახახამს იმ ნახარშში. მწვანის ჩაჭრის. ძირებსაც, ძირებსაც. თითქმის ბოლომდე. მაროლითა და ნინაკით შეკმაზავს. მერე რალაცანიარად ჩამატერდება

კუნძულებად გაცალცალკეებულ ზეთს, რომელიც ნახარშ წყალზე დავინჯებულა. მიხდება, რომ უნიაოდ უტყვითა ხაზთის სირუტსა და სიძვარეს. ფიტრს არ აყვება. თავს გაყოყარდება. ცოლს მოუძობს: — აი, რადენი რამ კეთდება კარტოვლისგან. — ეტყვის და გაუცინებს. მას გაუცინებს, მას, მისი უნიათობის სარკვედამრეკლავსა და მისი სისუსტის ცივ დასტურს. დასხდებიან სადილად, ჩუმად შეუქცევინა. ჩუმად. უშობდ. ერთმანეთზე შვრარადიდებულნი. — არ მინა! — იტყვის ბიჭი კარტოვლის პირუტყვს და თევში აერიდება. გუშინაც ეს ქვამა. გუშინწინაც, იმის წინა, ჰოდა, რა გასაკვირია, არ უნდოვს. კაცი ავისი მოლოდინში გაყურება. ისიც არ დაბახებს. ჭამე. — გაუწყურება ქალი ბიჭს, — ჭამე, ხომ იცი, მჭი არ აფრავია. მოეწურება კაცს გალი. მისევე გადმოკრულ სიყვას ტყვიად მიიღებს. პო. ტყვიად. შხადა. გესლად. გაახსენდება, რომ ერთ დროს ნანადირევი მიპქინდა გამოქვამულში. მოინახრება ის დრო. დასწყველის თავის უნიათობას, რადგან გადაავიწყდა ნადირობა. გადაავიწყდა ხელისხობა. გადაავიწყდა, როგორ ბოლოვდა მინას, და ისიც, ის მაშინ როგორ აძლევდა სარჩოს. არ იცის. აღარაფერი იცის. მწინარალია. იმ ხელობის კაცი, ყოფილების საზოგადოებას რომ არ სჭირდება. ვერც ვერავის გაამტყუნებს ამამი, რადგან ყოფილების საზოგადოება უაღრესად ამქრებულ საზოგადოებაა. აფაციფუტებული. დღიდან დღემდე თავის ძებნაში ჩაღულთი. მისი საქმე კი არ შეიძლება ამქრებული იყოს. ფიქრი სჭირდება. მონადირის სიკუფითი ღლიდინ სჭირდება. ჰოდა, ვერ ეთხრევიან ის და ყოფილების საზოგადოება ერთმანეთს. სხვადასხვა რიტში მოძირობენ. ან, უფრო სწრაფად, იმ ხარისხში ეთხრებოდნ, რასაც მწვანლის ძირებმაჭირილი კარტოვილის ნახარში წყალი სთავაზობს. იმ დღის არსებობა. დღიდან დღემდე რალაცით არსებობა. დღიდან დღემდე იმის ფიქრი, რითი იარსებოს, როგორ მინაოდის სხეულს საკვები, რათა არ დაეარდეს. მისი თავი ვანდაბას. ბიჭს მინაოდის საზრდო. თავის შვილს. სისხლსა და ხორცს. მიხვან სიყვარულით ჩათქმულ ვარსკვლავს, რომელმაც მოვლენებასთან და მჭილის პირველ ტორლოთან ერთად ამცრო, გაავტოვა, ჩახახა ამ კაცს, რომ ახლა ის არის მყოფადის ტვირთის მჭვიროთველი. ეს ფუტყიდა დავცირა — იდგეს თუამი წარსულსა და მომავალს შორის. ხორცს ჰყიდა თავისას, მაგრამ შუამავალი შეხვდა ისეთი, თავადაც რომ იყო საკუთარი ხორცის გააცივებელი; მხოლოდ ის არ იცოდა, ვისთვის უნდა მიეცოდა და ვის უნდადა საერთოდ ეს ისერი თირქეული. სულსაც ჰყიდა თავისას, მაგრამ მის სულს ნამოახიდა, თავი შვირცხვინა და ამით, იქნებ, თავიც გადაიჩინას. თუმცა, მაინც გაიყიდე აქვს სული. წერლობაში კომტარებადღისტია. სამშობლოსგან ძალადობით გამოგლევილი, ბაზრობადდექული მინახე ისე მიიერიდა, ვითომც აქ არ აფრავი. ბუნუნაქუიოვლინი ტომარა მიაკვს. რუსული წარმოების ტუნშონებით ავსებს მას. თუ არადა, წინძინურათი, თუ მაკარონით, თუ შაქრით, თუ ვერძინშელით. შურგზე მოიგდება ტომარას. ბაზრობიდან აყილდ ვაგა-გულა სიმღერებს გამოიყოლებს. გამარჯვებით გაფიფინებულ, ცივ მწერასაც. უძღრობის ტვიკოლსაც. შურგსუკან ნანგრობს სიცილსაც, რომელიც მისი მისამართით იქნებ არც არის გამოსროლილი, მაგრამ მაინც აუნჯავს შერებს და კუვას. არ კი უტრიალდება. არ კი გაარკვევს გასარკვევს. წამოვა. წამოვა. საბარგულს ახდის მანქანას. ტომარას ჩამორქვავებს. საბარგულს დაკეტავს. გაზაზე, ზარდავად მდგომ ბოლოკოსტებთან დასაროგებელ ორლარინანებს მოიძიებს ვიშპი. ჩაჯდება მანქანაში. გაუცივდება მწერა. მიხდება, ამიტომაც იდგა ვერდობობ. გადაუღებელ სეშმაში, ერთადერთ ხომალდს თვალმობჯენილი, შორიდან აწიქმელი იმისა, რაც იმ წამს მის თავს ხდებოდა. ცოდიანი. ცოდიანი. უსალო. ერთხელ უკვე ქცული თევზების ლუკმად.

მინც ამოწმებული. მინც დაბრუნებული. მინც იმის მსუ-
რველი, რომ ადამიანად ჩათვალის თავი. ერთ კაცად. ერთ
ადამიანად. უდაბნოს სიციხე დამაშურად ერთ დაღლილ
სულად. პირამიდებით მწყობრად აგებული ივილოლოგრ
სისტემებს შორის მოხეტიალედ ერთ დაღლილ ხორცად. ერთ
კაცად. ერთ ადამიანად, რომელიც შოლოდ ბიოლოგიურ
არსებობას კი არ ეპოტინება, არამედ ის ახეტიალებს ეულ-
და გატანჯულს, რომ მრწამსით არ შეწყდეს, ქვად არ
იქცეს, მწყობრად ნაგები სისტემის ერთ ერთულად. პო.
არ შეწყდეს, არ დაშორდეს, ქვად არ იქცეს, რადგან
იყო, არის და უნდა გადსასვს. გლობალიზაციას ყველაზე
დიდი ჩრდილი აქვს. იმ ჩრდილში, მოლეკულებებით დაბა-
ტრარავებული ადამიანები, შემპირუნებული წესრიგითობით
დგებიან დაალფავიტივულ მწკრივებში. ჩრდილი დიდია.
ჩრდილი ყველას იტყვს. ჩრდილი იზრდება. ის კი დახეტია-
ლდობს. ერთ დაღლილ სულად. ერთ დაღლილ ხორცად.
დაღლილ ძარღვებს აყოლო დაღლილ სისხლად. მინც იმ
სისხლის იმედი აქვს, იმ დაღლილ სისხლისა, რადგან ერთ
მატარა ბურთულას დაბატრავს სისხლი. იმ ბურთულას
უფიქლებს თავდასავლები ახსოს, და რადგან ახსოს,
სევრა კიდევ, რომ ღირს ხეტიალი. იმ ბურთულაკით ქვე-
ულა სისხლი ადამიანის სისხლად. მასშია სული. ზოლო სა-
დავ სულია, იქ სევარულად არის. ახლა კი თითქოს ყვე-
ლად და ყველდერს ერთად შეუკრავს პირი, რათა გააბო-
როტონ, გაბოროტებულს სული გამოკვირონ, სულწარ-
მული დავიწყებისთვის განირონ, მესხივრებანარიომეულს კი
მოშავდა მოქოსან. ამტომაც მაივრდება ხოლმე თავის
ბიჭს. იმის ექვს მისი შვიკი, იმ პატარა ბურთულას, რის
იმედადაც დარჩენილა. მამამისის შვირა გაასხნდება. მასზე
უფუცად მოხვნილი. რალავის ვიუფუცად მძებნილი მის სა-
ხესა თუ საკვილში. მიხვდება, რომ მამამისიც თავისებუ-
რად ებრძოდა ზამთარს. ეს შვირა ხომ დაუტოვა. სისხლ-
საყოლიო პატარა ბურთულაკიც. იმის მოგონებაც, კარა-
დამი შეტყუტის როგორ ვეფობდა მამამისის უშუქვებელი
პიჯაკის კუთხე კისერზე. პო. დაუტოვა. მაგრამ ყველაზე
მეტად კი მინც ის შვირა ასხნებს თავს. რალავის მძებ-
ნილი. დადარავებული. სიკეთის და იმედის სიციხე შო-
რდამ გამოჩათებული. მამონ მამამისი იყო მყოფადის მტეი-
რთვილი. უნდა თავად ის არის. ზის ახლა მავსნაში, ერთ
ხელში პლასტმასის ქიქა უჭირავს, მეორეში პეკა პურისა
და ძეხვის ნაგლევი, გასცქერის დიდი დიდმის ტრასის შუ-
აში გაუმწებულ ნაწებარს და იმაზე ფიქრობს, რომ იქნებ
მართლაც ნაგავსაყრელზეა მისნარი კაცის ადგილი. პო.
იქნებ. რადგან მაქსიმესთან შეხვედრის შემდეგ იმ ბოთლი-
ცი ცარიელია, გულისშემძვრულად გაცულტებული მოხუცი
ქალი რომ ნატანა რკინის მოზრდილ სანაგვეში. სამთი-
რანი ცარიელი ბოთლი, რომელსაც ხუთი ათას დოლარ-
ად ღირებული თირკმელი აქვს. აღარ დარეკა კოჭლამ ნა-
ნამ. არა, — უარობს კოჭლი ნანა, — დარეკა რად მიწილი-
და, ჩემი ფეხით გაეხლები. უნდათ ბოლოს და ბოლოს ჩე-
მი თირკმელი თუ არ უნდათ, ქალბატონო ნანა? — კაცო,
თირკმელი ხომ შენ უნდა გამაყდინო? — შეიცხადებს კო-
ჭლი ნანა, უბნის ნივნავს ბეჭედდასმული საბუთითი წარუ-
დგენს და ეუბნება: — აი, გენაკავალ, შენი ტელეფონის ნო-
მერი, მისამართი, გვარი და სახელი, აქვე მიწერილია, —
თირკმელი. გააყდინო იქნებ, კოჭლი ნანა ისეთი პიროვ-
ნება, რომ ვალში არ დაგჩრება. — არა, არა, — იუარება,
— ეს თქვენ უნდა გამაყდინოთ თირკმელი. — თუ, მომიც-
დავ თავი, — გაუსაყდინებ შვირა კოჭლ ნანას, — მე კი
როგორი იმედი მქონდა. არ ვიცი მეველებებს სად დავმე-
ლო. მოდი, — შესთავაზებს, — ჩემს ტომარაში დაემალე. შე-
იძლება?! — გაუარდება კოჭლ ნანას, — დღემოტი გიმელო-
სი! — დაყოლებს უნდა და ღირსული კოჭლითი შერ-
რანდება ტომარაში. აიუა. ჩემი ტომარა ყველას და ყვე-
ლავერს იტყვს. ტუმონკვას და ნინიბურას ხომ თავისთა-

ვად. კოჭლ ნანასაც. ან იქნებ სედვას, რომელიც მისი
ოპო ქალს ნაკვცა ქუჩაში. ჩემს ტომარაში ეწვევარ არის.
ოპო! — შეხსილოთი სისარტი და ცხელი. ჩემი სისხლი. ხან
ლაზხანდალა. ხან ზუმარა. ხან მშრომელი და ხანაც მეომარ-
ი. ტანდაბალი, მაგრამ ბურვის მტეირთველი. გამარჯობა,
წვერი! ოპ, გაიმბარჯოს! ეწვერი, როგორ ხარ! ოპ, არა მო-
შავს! შენ მომიყვი დოლანდას შავის აბჯავა? — არა, არ
ვიცნობ მაგრამ კაცს. არც მე ვიციბო, ეწვერი, არ ვიციბო,
მაგრამ მისი სიცილი მესმის. იცინის და იცინის. იცინის და
იცინის. მე კი თვლილ მივივდება, მე ემოდვ ახლა, ეწვერი,
იმტიმო, რომ დაბნა და ჩემი ყმანვილკაცობა მასსენდება.
ალარასოდეს დაბრუნდება ყმანვილკაცობა, რადგან ნაწიდა
სიყმანვილე. არა. სიყმანვილე სიყვინდე იქცა. პატკას პარ-
ტიკის სუნი აუედა. იქროსკვილიანის გავრეცილი სიცი-
ლით დამცირდა. მე და ჩემი სიყმანვილე მამდამეჩნის და
ბიძამეჩნის სავლადმეჩნის დავმორმორილი. ახლა აქეთ მე
ვაკ. იქით ჩემი ყმანვილკაცობაა. შუაში კი რუსის ჯარი
დაგას. სამშვიდობო ჯარი ქვია. პოდა, მტკიცა, ეწვერი, ჩემი
შურალსაყვილი ყმანვილკაცობა. მტკიცა. ტკვილი. მტკიც-
ვა. ტკვილი. ტკვილი მტკიცა, რადგან ბასრია და ცარი-
ელ ბოთლს მიტანებული მოხუცი ქალის ხვალინდელ დღე-
სავით უშუდავითი. მაქსიმე, შე ბოხო, გეყვივებდი მე ბო-
თური, მაგრამ სულს ნამაზინდა და იქნებ ამით გადამი-
ჩინა თავი. თუქცა, შენ რას გერჩი, როცა ჩემს დაღლილ-
მა ხორცმა მოათარია იმ კავშიში ჩემი დაღლილი სული.
მწვანებუდაკრული ყველდები. იქროსკვილიანობანი სახე-
ლურები. რტაც ნითელიც ინტერიერში. ყველავერი გავე-
პილი იყო. ტკვილი და განვილი. დავინყება მასურს, მა-
გრამ ვერ გვირეცებ, რადგან შენც მოთავსდი ჩემს ტომარა-
ში, ფეხი-ფეხზე შემოიდე, თითხებშუა წერილი სივარტა
აათამაშე, მოკალთდი, მომხუტუდი შენი ვარდისფერი შარ-
რითი და ახლა იქიდან ისე მიტყერი, როგორც შვიში ბო-
რთულია საზოგადოებაში იცქირება საერთოდ ცოდვა, —
ლიმილი. მსუბუქად. მაქსიმესავით ეფეტურად. დავანვილე-
ლები, მაქსიმე, ხომ იცი, ვისთანაც დავანვილებდი? პუ-
დასნატკას მაგიდაზე რომ ტოყვებს და მინც ისე დადის,
თითქოს ხელზე შედარსტავ უკეთია. კარავად გაუეცებდი
ერთმანეთს. რალაცნარი ზეიმობობით მოყვებდილი ამ
ქვეყნის ვაგ. გულმსიუარებელი ჭორაობით იცორავებდი.
წუხ. წწუ. წწუ — გააკეთებდი ხოლმე ტურებიც, თავს გა-
დააქნევაგამოაქნევიით დროდადრო. კარავად შეეთვისებო-
დი, რადგან იმ ტუპოსიკალებითი ჰგავარბი ერთმანეთს,
მე რომ პირველი და მეორე დავარქე. გოგო, ამი! გო-
გო, მინანა! თქვენც აქა ხართ? გამარჯობა, გოგოებო! რო-
მელს დაგარქვით პირველი. რომელს დაგარქვით მეორე.
რომ აღარ მასოსეს. თუქცა, რა მწინმწინება აქვს. იმით
მინც სჯობისხარი. კი, ნამდვილად. თქვენ, უზარალოდ, ის
გატაცებთ თვალს, რაც ზედაბირზეა და არ გეწყინო, მა-
გრამ, გონიბანაკული სისხარით ეტანებთ მას. — ექსტრა-
სენსობა რალაც გამოჩრქვებს ნინნავს? ექსტრასენსები
ხართ. ხალხი ეკლესიისკენ დაიდარ? მორწმუნენი გახვით.
ეროვნულმა მოძრაობამ კარგები განაწო? იქ უნდა იყოთ.
განაკლებს ბიზნესი დარქე? განაკვლით. მომიღილებითი
ყველკვლიაბებ? ყველაზე ახალი მობილური გინდათ. საბრა-
ლონი. საბრალონი. იქნებ ზედინიციბ, რადგან არა მეო-
ნა, თქვენი ფეხი ამის იქით მივივდეს — იქ ფოკუსირ-
დება, რაც პირველად ხვდება თვალს და რაც ყველაზე ხმა-
მალა იმისი. პოდა, ასე, ჩემო მია! პოდა, ასე, ჩემო მა-
ნანა! რომელს დაგარქვით პირველი და რომელს დაგარქ-
ვით მეორე, ამას მართლაც არავითარი მწინმწინება არა
აქვს. დაუბანლობის სუნი, რომელიც კარაქის სუნს ჩამოპ-
გავს, ერისაც ავდიოდათ და მეორესაც. ის სუნი მეც ამო-
ვიდა. პოდა ისიც იქ, იქ, ტომარაში. ჩემს ბუნწუნასყო-
ლიან ტომარაში, რომელსაც მაღალ ფეხებზე შემდგარი წე-
როსავით დასტრიოლებს სახედამუნჯებული მორჩილი. წე-

სკარტის ჩაკვრა სურს თითქოს, ისეთი დაკვირვებით ჩა-
ჩურჩინება რაღაცას. შემდეგ უწყობიერად აღიანძვება და
კვლავ უტრიალებს, უტრიალებს, აკვირდება. მოდი, შიგ
შეხვიერი, იქ დააკვირიდი, უფრო მეტს ნახავ, ვიდრე გარე-
დან ხიდავ? მიდი, ჰო, მიდი. ვერა! შენც იქ, ბუნუნუნუნა-
ში, რადგან შე ახლა უშიდა ვისადილო. გამარჯობა, კარ-
ტოვილის ნახარშში ჩაჭრილი მწვანეხილის ძირები, ასეთი
თხელი სიმწვანით რომ ფრთავთ ადუღებულ ნყალში გახს-
ნილ სახამებელს. საკვებთან ერთად თქვენ ჩემი უწიობა-
ცა ხართ და ჩემი ღირსებაც. იცურავით ასე, კუნძულებად
გაძალადუტკვებულ ზეთთან და შურთან ერთად, რომელ-
საც დავტყავს, ლუკმებად ვაქცივ, დავაღობო, კოვშინი მო-
ვიხლებთ, სულის შებერვით გაგაგრილებ და დღიდან დღე-
მდე მინც გავიტან თავს. გავიტან, რადგან მარტო ხორცი
არა ვარ, სულაც ვარ, სულში დავდივარი ჟრუჭბუნელი სუ-
ლის არსებობას მისხენებს და ეს გამაბნელებს თავს. ეს
მომეხმარება. ერთი კაცის სული, რომელიც დროდადრო იმ
ეკლესიაში ეძებს შევას, სადაც ბებიამისის ნაფერები ხატ-
ის მსგავსი ხატი ეკვლება. ეკლესიის წინ მათხოვრები. პა-
რტიული დისკიპლინა იქონიით და ერთად ნუ მომეხმარებ!
ბოლოს და ბოლოს პარტიულა შექმნით, მათხოვრები! რაც
ეს ქვეყანა მსოფლიოს რუკაზე დამკვიდრდა, პარტიებს მა-
თხოვრობის მეტი არაფერი უკეთებდა და თქვენ ვისზე ნა-
კლებნი ხართ. ტელევიზორი, ჩემო ძველადიველი, ტელე-
ვიზორი! აბა, შენ რა შუაში ხარ, თუკი უყვრად და გა-
უყვრად მომხდარი სირცხვილისაგან თავადვე გალიზიანე-
ბული ვიჭამებო სახეს. არა. შენ არაფერ შუაში არა ხარ.
შენ უბრალოდ იმას ირეკლავ, რასაც ეს ახმაურებული
ცხოვრება ვითავაზობს: — სკანდალი. სკანდალი. სკანდალი.
თეთრიკლამა. რეკლამა! სკანდალი. სკანდალი. ასოდომგო-
მორბეული თვალბის დასული. თეთრიკლამა. რეკლამა!
ამბებაბატაბა. დუმტაბატაბა. დუმტაბატაბა. დუმტა. წაივად!
გორსალხიში. უიშე, რა განაზებული. ასოდომგომორბეული.
გორსალხიში. რეკლამა. უცხოური პოლტი მორბეული ქარ-
თული. სკანდალი. თეთრიკლამა. პოლიტიკისი თიქ უიშე.
ხმა მომეცი, გეხვენებო! დამტაბატაბა. რეკლამა! ეს არის და
ეს, ჩემო ტელევიზორი, მართლაც ჩემო ძველთაძველი, ჩე-
მი თვალმორწყვეტილი, მიხე და ქეთინოს ზამთრის სადა-
მოების გრაფიკით თანამონაწილევ, ელექტრონურგაის
შშთანთქმელი, ბოვიეკებითა და მელოდრამის სერიოზობით
ჯეროვნად გააფრებული, მინც უსაქცქარლი, მინც თვალ-
მოუშორებელი, არ კი ციცი, რატომ. მობრძანდი ახლა ტო-
მარაში და იქ აფხაზელ თვალბით. თუმცა არა, ერთი ნუ-
თითი მომიბიძგი, პრეზიდენტს უნდა ჩამოვართვა ხელი. გა-
მარჯობა, ბატონო პრეზიდენტო! რა რბილი ხელი გქონი-
ათ, ჩემო ბატონო! დიას, ბატონო, დიას, მსოფლიოს ხელა-
ხალი გადანაწილება. გვემისი, კი. ნამდვილად. გვემისი,
რომ თქვენც გვემისი. ნუ დღეღათ, ჯეჟიტი ჯეჟისანი ვართ
და გაუძლებთ. უძველად გაუძლებთ. დიას, როგორც აქ-
ამდ გაგვილია ისე გაუძლებთ ახლაც. მხოლოდ ესაა, ბა-
ტონო, რომ თავისი ცურვლის სუნი გვტანავებს. მძიმე სუ-
ნია. ჩახუთული. დამამცირებელი. მძიმე. თქვენ კი არა
გვემთ ეს სუნი? ვერთაგვები. ვერთაგვები. გოჭებოვით და-
სუტებოვით. კანცელარის დერეფნებში ორ დერეფ დადი-
ან. პარლემენტის დერეფნებშიც. საერთოდ, ვერცხვანში სე-
ნინობა უყვართ ეტყობა. ისეთი ვარდისფერი გადაპკრავთ
სახეზე, რომ მართლაც ბურგავი გვეგონება. იწებ ბურგავე-
ბი არიან? არა. ვერთაგვები. კი. ვერთაგვები. ცურვლის
სუნით ამჟღავნებენ თავს. მძიმე სუნია. ჩახუთული. დამამ-
ცირებელი. მძიმე. ერთად ვერძობოთ? კი, ბატონო, მაგ-
რამ როგორ ვერძობოთ? მოთმინებით? კეთილი.
მე და ქეთინოს მოთმინება ნამდვილად არ გვესწავლება! კა-
რგად მწანებთ. შვიდობით. ისე, მართლაც რბილი ხელი
გქონიათ, ბატონო! დარდი ნუ გაქვთ, ვაგუძლებთ. პა, ქე-
თი! ქეთინო! ქეთივან! ხომ გაუძლებთ? სადაც აქამდე გა-

გვილია, ისე გაუძლებთ, არა?! გახსოვს ის ღამე, ქეთი!
იწებთ არც გახსოვს, მე კი არ მაგინწყდება. სანამ ბიჭს და-
ანენდი, ნყალი ააღლე. ადუღებული ნყალი "გრელკაში"
ჩაასით. წაიღე "გრელკა" და ბიჭის სანოლი გაათბე. ჯერ
ფეხებთან. მერე შუაწელში. მერე მაღლა, შხრებთან. ისე
ფეხებთან ჩამაბრუნე. ჩაანვინე ბიჭი ლოკინში. შუბლზე აკ-
ოცე. კეთილი სიზმრები უსურვე და სამზარეულოში გამო-
ხედე. მაშინ მე იმედიანი ვიყავი. ჩემი და იმედიანი, რა-
ნდგან ჩემი თირკმელი მეგულეობდა. შენ ანტანასავით დაი-
ჭირე ჩემგან გამოსხივებული იმედი და მზერა დაგვიბლილ-
და. ამ ღამით მე და შენ არ დავძაბავთ გონებს და არ
მოუხუმბობ ჩვენს ფიქრში გამომჩენილი ადამიანების გავრ-
ებს ან-ზე თუ ბან-ზე, თუ ენ-ზე თუ ვინ-ზე. ამ ღამით მე
და შენ ერთმანეთით საკუთარი სხეულის შეგრძნებას დავი-
ბრუნებთ და ნუნკალა ზამთარს მივცე გამოუტყუებთ რაღა-
ცას. პა. ასე იყო. მერე ისეც გააცხელე ნყალი. კოკა-კო-
ლას ბოთლი ჩაასით. ბოთლად ტანჯული ხმა გამოისცა და
ნელში დავიგრიხა. შენ თასასბური მოუჭირე ბოლოს, გულ-
ზე მიიკარი და გამომყვი. ქეთი, ეს ზამთარი მინც ჩვენი
ზამთარია; და რადგან ჩვენია, უნდა გამოუტყუოთ კიდევ
თითო საათი, თითო დღე, თითო ნუთი თუ თითო ღამე.
ეს შენც იცი და მეც, რადგან ადამიანები ვართ და ისევე
მივალტვით ადამიანური ბედნიერებისკენ, როგორც სურო
ხის კენწეროსკენ. ქეთი, ჩვენს ფეხებში ის გარინდება მა-
ხსოვს, რთოც გაირინდე. ის უყვარი გაუცხოება, შემდეგ
ეს წამოხტომა ლოკინთან და სანოლის კუთხეზე რაღაც
ნაირი მოწყენილი სიმარტოვით გაყურებ. მერე ჩემს ფეხ-
ზე ვიგრძობო ბოთლიად და დღიური ნელის სიცივ და სი-
სველე. შორეული დევიოყვების ადადაღებულ სიახლოვე
აღწევდა ჩვენამდე. შენ კი სანოლის კიდვე იყავი ჩამომ-
ჯდარი და დროდადრო იმეორებდი — ოჰ, ამ ცხოვრებას,
ოჰ, ამ ცხოვრებას!.. მე უყვარდა სიცილით გამეფანტა ასე
უყვრად ჩამონოლილი ღამე, მაგრამ ჩემი სიცილი ყალბი
იყო და შენ ეს უშაღ იგრძინე. ამიტომაც ამაღ უფრო
შორეული, გაუცხოებული და მოუღწეველი. ამიტომაც გაი-
ხმა შენი ხმა ასეთი მარტოსული ნაღველით: — ოჰ, ამ ცხო-
ვრებას, ოჰ, ამ ცხოვრებას! რა გითხრა, ქეთი! ეს ცხოვრ-
ბაც ჩემს ტომარაშია. ჩემს ბუნუნუნაქვილიან ტომარაში ჩე-
მი ცხოვრება. ჩემს ტომარაში ჩემი ტკივილი. ჩემს ტომა-
რაში ჩემი სევდა და ნაღველი. ჩემს ტომარაში ჩემი გუ-
ლარებაც. ჩემს ტომარაში ჩემი გაუცხოება. ჩემს ტომარაში
ჩემი ბიჭის სულის შეგუბვაში ნანაცვტ-ნანაცვტ ამოიქმული
— მოვეკვები, მე ახლა მოვეკვები. ჩემს ტომარაში ჩემთვის
უცნობი ადამიანების სახეები. ჩემს ტომარაში ჩემგან ვერ-
გაყადული თირკმელი და ჩემგან ვერგაყადული სული. ჩემს
ტომარაში ჩემი ისუსტე და უწიობა. ჩემს ტომარაში
ტუმარეკები, წინიწურა, ბლოკებით სვარტები, მაკარონი და
შაქარი. ჩემს ტომარაში ჩემი მარცხი, ოქროსპილიანის გა-
კრეჭილი სიცილი, ბატკას პარტიანაც და ჩემი უძლურება.
ჩემს ტომარაში ჩემი ბოვეები და რამდენიმეჯერ ნვეული
ხილავ — დიდი ცხოველის აქაიქ ხორცუნქურჩილი ჩონჩხი.
ხერხებელზე პატარა ჩიჩიოს ხის. გრძელწიქარტა. გულწი-
თელი. სულაც არა ჰგავს ლემისმჭამელს. ლემისმჭამელი
ქუტუნად მზინავს შავი ყორანი. ქოლყეგავს ყორანთა ჯი-
შისა. გადაიყრანტალი ქოლყეგავს, გადაიყრანტალი, ადგი-
ლი მოინაცვლა. გაკვავა მზერა ქოლყეგას. ხრიოკ გორათა
პანორამა და მუსიათვერვის ნავგასაყრელი. ბორილი. სი-
მპაროსისგან დარტყანიებული ბორილი. ექვ, ვარსკვლავე-
ბო, ზამთრის ღრუბლიანი დღის მიღმა დარჩენილი ჩემო
დებო და მძებო, აქ რა მიწიდა, რად მოვიღებ?.. სო, და-
ვიინე, მართლაც დავიყინე, ნავგასაყრელზე, ვახო, ძმობა,
ნავგასაყრელზე როდის დავიყინე? მანქანაში. პა, მანქანა-
ში, მთრალაზე დავიყინე. მერე ჩამქმინა. ხილავ თუ სი-
ზმარი აყვავ. თვალი ვაგებო. აქ რა გინდოდა? —
კვითხე ვახოს. შენ არ მოთხარი, ნავგასაყრელზე წამო-

ყვანო — მისასუსხ ისე, რომ თვლი არ მოუშორებია ნა-
გავსაყრელითვის. ერთხან ასე იყო. მერე ზო ძროხასა და
მათ სიხალისე მდგომ თეთრი მანქანას მიჩერდა. რაღაც
ნაირად გულდარდნილად თქვა: — ნაგავსაყრელსაც თავისი
მაყურებელი ჰყავს. ჩემსკენ მოაჭრიალას სხვ. ვახოს ჩანი-
თლებული, მთვრალი და დალილი თვალები ჰქონდა. ასე
თვალებზე ილიად ადგებდა ცრემლი. აუწყლიანდა კი
ვეც მზერა. და დაიწყო: უნდა წავიდეს აქედან. პოლანდი-
აში. ან ბელგიაში. ან გერმანიაში. ჯანდაბამ და დონა-
ნაში. სადაც მიიღებ, იქ წავა. ლტოლვილად ჩაბარდება.
გაყიდოს ბინას, გაყიდოს ამ ძველ მანქანას, ყველაფერს გა-
ყიდოს, თუ გააჩნია საერთოდ რამე და აქედან ახსვეს. და-
ლილას უკვე. თავისი ცხოვრების თორმეტი წელი ეს ჩაყ-
ვალა თუ მინამ, ისიც ვერ გაუტია. ჰოდა, წავა, რადგან აქ
უცხოა. ჰოდა, წავა, რადგან პაერი არ ჰყოფნის ამ წუმპე-
ში. აუცილებლად წავა, რადგან ყველა ომში დამარცხდა
და დამარცხებული კაცის კომპლექსი აიკვია. წავა, ჰო, წა-
ვა, რადგან ისიც ადამიანია და ერთხელ მაინც სურს ნო-
რმალური ადამიანური ცხოვრების ხილვა. მეც იცევა მირ-
ჩეც. თორემ ხომ ვეცადე? ხომ არ დავერბინებულარ? ხომ
ცხადად ვეცადე, ეს ოსერი! იქნებ მართლა დაებრმავდი?
ჰა? დაებრმავდი?! ჰო, ბრმა ვარ. იდიოტი. დღევანერატი.
ან კი, ვინა ვარ საერთოდ?! იქნებ ვუპასუხო იმიტომაც
დავდეგმებულარ, რომ საერთოდ არაფერს წარმოვაადგენ.
ბითური ვარ. ჰო, ბითური. ლექსი. სულელი. მე ვარ ყვე-
ლაფერში დამნაშავე. სწორედაც რომ მე. ჩემი დევგენერა-
ტული წარმოდგენებით სინდის-ნამუსზე. ჩემი გაცვივებული
მეხრით, რომელიც არარსებულის გახსენებას ლაშობს. აქ
ამდენ მეგობრობის ხაზითი მიტანდა, მაგრამ ასე თავად-
ვც გადაიღალა. აღარ შეუძლია. ადამიანია და მიტომ აღ-
არ შეუძლია. ნაგავსაყრელი არ არის ადამიანის ხედიერი.
ნაგავსაყრელი ადამიანისგან მოხმარებულნი ნივთების ხედი-
რია. მე კი, როგორც ჩანს, ასე დავიწყებეს აქ ყოფნა. ჰო. აღ-
ბათ მსაძოვრებს, რადგან მსაძოვრები მანქანაში. აპა, მო-
მიყვანა. მოვედით. აქ ვართ. იქნებ, ამით რაღაცის მინიშ-
ნება მიწოდებ? იქნებ, ისიც ვთქვა, რომ ვახოს ადგილიც ნა-
გავსაყრელზე? საერთოდ, მაგრამ შევიცვალე ამ ბოლო
დროს. ის, მხოლო, — როგორ ვუთხარი. მა ირონიით მიგმა-
რობს. ხმა. ვახოს. რად ვარიდებ თვალს? არაფერი შემეშა-
ლოსი ხომ კარგად მესმის, არაფერი შემეშალოს, რადგან
ის ვახოა, მე კი ვინა ვარ საერთოდ? ვის დავკარგევივარ?
დღევანერატი. უწითლო. არაფერს მაქნისი. ჩხუბის თავიც არ
მაქვს, თორემ ამდენ ლანძღვას როგორ მოვიტყენდი? ულ-
ინო ვარ და იმიტომ. მე ვუუბნები ვახოს, რომ ისიც ჩემ-
სავით უღლიო და ძალაგამოცლილია. ვახოს უფრო ვაძე-
რავა თვალები. მოუტყელო მოძრაობით აცვებს კარს. გად-
მოდის. მანქანას წინიდან მოველის. ჩემს კარს ატებს და
მეუბნება, რომ მანქანიდან გადავიდე. ნაგავსაყრელის სიმე-
რამელ დამაპალი ხელი შემოჭამა და ცხოვრებ მომახვინა. მე
მანქანიდან გადავდივარ და ვახოს პირისპირ ვდებები. ვახ-
ოს მუშკტი ცხოვრში მხედება. ქაოსი. აფეთქება. ჩემს თვა-
ლებში აფეთქება ქაოსად იქცა. მერე შავ-თეთრი ტალღებ-
ად. შავ-თეთრი ტალღებიდან ვახო დაბრუნდა. არა. მხოლო-
დ ვახოს სახე. მანქანაზე ვარ მიყუდებული. მანქანა რომ
არა, წავიქცეოდი. ძალი. ტკივილი. ნესტოებს ჩამომცდარი
ბლანტი სისხლის ტურნებზე სიმაღლედ. ვახო დაკვირვებით
მიცქერს. ახლოს. ჩემს სახესთან ახლოს და დაკვირვებით
მოჩერებული მისს სახე. არა. ახლა სამიზნე. დაუცველი. გა-
სსნილი. მაგრამ უხეშდებდა ახლოს, რომ ჩემს დარტყმას ძა-
ლა მიეცეს. ქვემოდან ვურტყამ. სამიზნე იყო და ვურტყამ.
ქვემოდან. ყბაში. არცთუ ძლიერად, რადგან ცხოვრიდან ნა-
მოშკადრბას სისხლმა და შავ-თეთრბას ტალღებმა ძალა ნა-
მართავა. ვახოს ჯერ თავი ვადავუქანდა, თავმა ტანცი ვა-
ციოლა და ვახო დაეცა. გამიკვირდა. არ ველოდი. მაგრამ
ეტყობა, ვახო მართლაც კალბამოცლილი და მთვრალი

იყო, ამიტომაც დეცა. მივედი. დავაქცერდი. ყინებებს გა-
შვრალი მინაზე ისე, ფაფრით გატყალა თვალები და ცას
შესჯექრულა. მის გავრით ჩამოვდექი. თინა რკინისავით
მყვიდე იყო. ცხოვრიდან წამომსდვარი სისხლი ნაგავსაყრელ-
ის სიმერალეს აღარ მაგონობინებდა. ნავალ, — თქვა ვახ-
ო, — აუცილებლად წავა. მერე გამოხედა. — მე ვიყო-
რე ჩემს საშუებს, შენ რა გეშუელება. — მიიხრა და ისეც
ცას მიჩერდა. რაც დაგვარა, ჩაბარებ, დროებით თავს გა-
ცატონებს, მე კი უნდა წავიდე. — თქვა ცოტა წინს შემ-
დეგ. ერთხანს ასე ვიყავით. ის განილილი და ცას მიჩე-
რებული. მე მის გვერდით მჯდარი, რკინისავით მყვიდე მი-
წავა. ახლა ყოველგვები გადაიჩრჩინე. — როდის როდის
თქვა ვახომ. მართლაც გადაიჩრჩინეს. გადაიჩრჩინა. მე გა-
დავამხედი. მე კი ჩემმა გარინდებამ გაახსენა, რომ მე ვარ
მოძრაობა გარინდებამ. ჰო, მოძრაობა გარინდებამ. მე ეს
ვარ. და რადგან ეს ვარ, მე შემოიღია ადგილიდან დაუძ-
ვრელად ვიმოგზაურო კიდევ. როგორ არ შემოიღია. შემო-
იღია. არაერთხელ მიმოგზაურია ასე. ახლაც ვიმოგზაურე
ის ამ გზაზე წავალ, რომელიც ქუჩაში ბოლო გასვლის
ვამს გავივარე. სულაც არ დავიწყებდი ადგილიდან და ისე
წავალ. როდის ვიყავი ბოლოს ქუჩაში. ერთი კვირის წინ?
თუ სუთი დღის წინ? ჰო. დაახლოებით. კაცი ტყვენილ-
ზე. გავცდი. გავმორიდი. ჩაუვარე. რატომ. ტომარა უნდა
მიმეტანა ბაზარში. ლეულა. მავა. დარეგვანი ყოველდღე-
ობის სამსახურებმა. პურის ფული. ამიტომ წავიდე. ტო-
მარა ავიკვირე და წავიდე. ხიდი. კი. ხილზე წავიდე. მივ-
დივარ ხილზე. ხიდის ქვეშ მტკვარი მიედინება. მტკვარი კა-
კაოსვერია. პიონერთა მანკა. საერთო ჩივილიდან კაკაოს
ასხამენ. კაკაო! კაკაო! ჩივიდან დაბატონრებელი თავისტ-
რილი ბიჭი ცხვრას იწვევს საჩვენებელი თითით. იმაც ხე-
ლის შუა და ცვრა თითებით გუგუებს იქნაქავს. პატარა მა-
იძინე. მავაკა. ნიეთლტრავა მიამიწერე პიონერთა ბანაკში ოხ-
უნჯობს. თბილი, უშაქრო კაკაო საერთო ჩივილიდან. იქნ-
ებ ამიტომ შექვევება, რომ მტკვარიც თბილი უნდა იყოს.
არა. ცოცხა. ახლა ყველაფერი ცოცხა. სიცივე სინამდვილე
შეგრძნებას ამძაგრებს. სიცივეში მივდივარ. მე და ქუჩა
ერთმანეთის სიცივით ვეხები. ქუჩას ჩემგან ცვივა. მე ქუ-
ჩისგან ცვივა. ერთ სურათში ვართ. ერთ ჩარჩოში. მე
ქუჩურ სურათზე მოძრაი საერთო ჩარჩოში. სადაც არ უნ-
და გადაადგილო, სიცივის ფონს არ დაარღვევს. ღრუბ-
ლიანი ცა. ზამთარი. კამდნარი თოვლისგან დასველებული
ქვევანი. ნესტი. სიცივე. სიცივე საყოველთაო სინამდვი-
ლეა. მე საყოველთაო სინამდვილემ შემოძრა. სინამდვი-
თაო სინამდვილეა ქუჩა. ხიდი. მე. მდინარე. ტომარა ჩემს
ზურგზე. ნესტის შეგრძნება ვეხები. ნესტი მჭიქვლია. ცო-
ტა წინით თუ გავერბნება, ნესტი სისხლს აყვება. ჯერ ხე-
სტად. მერე სიცივედ. ჭრუნტელი სისხლში. ვიცივები. გა-
ვიცივებ. გრიძი. სასტრები მტკვარის ფონით. სიცივე
ლი ცხვრისსავი. სიცივეს არ გინდა. ნესტი წყალმაც მა-
გრძნობინა. ახლათა. შორს მიდის. მტკვარი შორიდან მიდ-
ის და შორს მიდის. მეც ჩემს გზაზე მივდივარ. რასანია.
ასე. ერთი ტომოთი. ერთი გზით. ერთ სიცივეში. ის მდი-
ნარე, მე ადამიანი. როდესაც ხილს გადავალ, დავიწყებ.
დავიწყებაც სინამდვილე. საყოველთაო სინამდვილემ და-
ვინებდა არის. ჩაიარე — დაგავწყდა. მერე გახსენებს თავს.
მოულოდნელად გამონათდება წყვილიადის სიშორიდან. ვი-
პი. დიდი. ლალაპა. დაბინდებულმეხინია. მძიმედ მძიმე ბო-
რბლებზე, რათა არ გადავბოროტდეს. მზერა მიყავა. მზე-
რა მხსენებს. ჰო. მასოვს. ანკი, როგორ არ მემხსოვრე-
ბა. აუცილებლად უნდა მხსოვდებო. ჭიის დატურებული მუ-
ცელივით სლოინა წვეთი ჩემს სურში. წვიმა. წვიმაში. ფე-
რდობზე მარტო. ერთადერთი სოხალდის თვალმიბრუნელი.
ვიპი მძიმედ მძიმე ბორბლებზე. ჩაუხვია. საწარმოსიკენ.
თვალს მიეფარა. წინ სამანქანო გზა. მზერა მარცხენი. თა-
ვისუფალია. ნაბიჯი წინ. მივდივარ. გზის შუანელი. მზერა

სულელი იქნებოდა, რომ არ ესარგებლა. ჰოდა, სარგებლონა, რადგან თქვენი ერთ მუშტად შეკვირვა უმინია. ერთ მუშტად. ერთ გულსტეგარად. ერთ ქუჩილად გამპობი მისი მზაკვირობისა. მომხდური ცბიერია. მომხდურობის ცოდვით იმაზე უფრო გაბოროტებული, ვიდრე სინამდვილეში არის. სულს გიძღვრავს მისი ვერგად თვლებლის მიჩურება. შენი ჩველი არტახებში. მოლოდინი. მოლოდინი. ჩიქნი თავი წყლიანად გვეყვდნენ... ეს დღეც მიანსლოვდა. მომხდურის სისუსტე იგრძნობი. ახლა ენახო, ვინ ვის. ახლა ენახო. ენახო — ვინ ვის. სამზარეულოს ნელ-თბილი ოპოზიციონერობიდან ქუჩაში. შენ. ის. კიდევ. რამდენი. წყალსაცავი გაინგრა. ტრანსპარანტები. მეგავორები. გაუ! გაუ! გაუმარჯოს! მომიტინგეთა შორის ნაცნობი სახეები. ისიც სამზარეულო იჯდა შენსავით. ახლა ქუჩაშია. ის ცოცხვ. უნივერსიტეტთან დახსოვ. მგონი გიყვარდა. არა. მოგონება. გიღიბის. ხელს უქნევ. გაუ! გაუ! გაუმარჯოს! საიდანაც დაბადებული პარტიტი. ერთ დღეში შექმნილი. — დედა, დედა, რა კარგი ბიჭია, გულანთებული როგორი! — ის გულანთებული ბიჭი სამხრეთა უნივერსიტეტში დაბადებულა და მეგავორიც იმან მისცა. მაგრამ ახლა არავინ ფიქრობს ამაზე, რადგან თავისუფლება აქვს, ხელის განდევნა უნდა. ის ბიჭი კი სწორედ თავისუფლებაზე დაბარაკობს. მაღლიდან დაბლა — უამრავ სახეებს. უამრავ მხრებს. ერთიან გაუს. გაუ! გაუ! გაუმარჯოს! ოჯახის ქალი. პირზე ხელმეფობებული. აწყლიანებული თვალებით. — დედა, დედა, რა კარგი ბიჭია, გულანთებული როგორი, მისცენ ახლა გზა ამ მტარვალეებში. ის ბიჭი კი ახრიალებული მეგავორიდან ხმის ჩახლევამდე უამრავ სახეებს. უამრავ მხრებს. ერთიან გაუს! გაუმარჯოს! გაუმარჯოს! იძიერს და აძიერს! სკოლის მოწაფეები მასწავლებლებთან ერთად. ქარხნის ბუშები დირექტორის ხელმძღვანელობით. რაიონიდან ფეხით ჩამოსულენი. რატომ ფეხით. ასე უფრო მალე მივალთ საყოველთაო განწმენამდე. თეთვანების ექსტაზი — ფეხით, ფეხით ჩავალ ქუთაისში! ქუთაისში არა. თბილისის ცენტრალურ ქუჩაზე. რუსთავილზე. ტრანსპარანტები. ხალხი. დინება. ცეროზით დაავადებული გაუგებარი ერთგუნების ქართველი. ტეტატრი! ტეტატრი გვიყვარს ქართველებს, ტეტატრი! ხელში ბადურა. ბადურაში ერთი ბოლი არაყი. ერთიც ლუდი. მგონი ძეხვიც. ნაივად შინაცხვ. გვიყვარს, გვიყვარს ქართველებს თეატრი. გურისის სოფელი. ორსართულიანი სახლის ეზოში გამოსცენებული კუბო. კუბოში მიცვალებული მამაკაცი. თეთვისფერიდან სილურჯეში გადასული სიმკვდარე სახეზე. კუბოსთან მოთქმით დაოსტეული მისი დაქვრევილები ცოლი. ხალხი. ეზოში სიჩუმე. ქერივი ვერ ტრის. ე. ბიჭო, სიტყვის უთქმელად არ გაგასვენო! დაძრული ჩურჩული სიჩუმეში. სოფლის სკოლის დირექტორი. მაღალი. ხმელი. არცულ გურული კოლეკტივი მოსაუბრე. ის თაობის სიტყვის თქმას. კიბეზე ამაღლებდა. საგრძობლად ღელავს. — დღეს ჩვენ ვთხოვეთ ჩვენს საყვარელ... ეს ეზო ბოლო განზე ავიღებ ჩვენს საყვარელ... ბორბობის. სიტყვა არ მოხდეს. ემოცია. ემოცია. არ არის მის სიტყვაში ემოცია. ღეჭავს სიტყვებს. ხშირად ერთსა და იმავეს იმეორებს. — ახლა ბოლო განზე ვაცივლებ, ჩვენს საყვარელ... ჩვენ არასოდეს დაგვავიწყდება ჩვენი საყვარელი... ყვითელი, დაბურთული კარალიკები ხეებზე. შიკარაჟიან მთხედვული ველისიმიები. კაბები შავებში. მამაკაცთა უმარჯესობის თვითმით ბრტყელი ქუდეები და წყნოლი, ორინად ჩამოჭრილი უღვაშები. მერე, როცა სკოლის დირექტორი საბოლოოდ აიჭრა, მოულოდნელად დაასრულა განკლილი სიტყვა და კიბიდან ჩამოვიდა, ის ქალი გამოჩნდა. არავერი განსაკუთრებული. სოფლის ქალი. შავი კანბა საყარედო და საშინაოდ. ღვაფასა და გარჯაში გაუხეშებული ხლები. მისი ყველაზე დიდი სამკაული ალბათ ქოლოვის ქუდა,

რითიც ჩაის საკრეფად დადის ხოლმე. მზისგან გარეულ ხალხზე უფრო ცოცხლად იკვივება ჯერ კიდევ გაუხურანი ქრელი თვალები. ახლა თავიანთი მიუხალოვდა კუბოს. ის არ არის გარდაცვლილის ახლო ნათესავი, მაგრამ სკოლის დირექტორის ნათესავი სიტყვას ემოცია ავლდა და მიუხედავად იმისა, რომ სატრალიდ არავის მიუპატიებებია, მაინც გადმოდგა კუბოსკენ ნაბიჯი. დაბალი ხმით ინიჭება. — ძმაო! ძმაო! ძმაო! არ იუტოვს. არავინ სურინაამდებებია. პირიქით, გაისუსენ, რადგან ამ დაბალ ხმაშიც დაიჭირეს ენერგია. ის იგრძნეს, რისი ნაკლებობაც მიცვალეულის გასვენების უფლებას არ აძლევდა ის. მათი მზადყოფნა ამ ქალმაც მოიხვიათა. სახე ამომართა. ქრელი თვალები გამოაშინაურა. შემდეგ მიცვალეულს მიბაზინა და ხმას აუწია: — ძმაო! ძმაო! — ამ თვალებში არ არის ცრემლი. ცრემლი არც ხმაშია. უფრო გნება ითქმის. სიტყვ. ცვცხელი, რომელიც გაღვივდა. საკუთარი ტკივილი გაუმაძრობა. საიმედოდ დაგარეულისა და მიუხედავებულის სახალხოდ გაშინებულის სურვილი. სიმშველი მოგვრელი ექსტაზი. ემოციათა კრებები მიზანბაძრითულად კუბოში ჩასვენებულ მიცვალეულსკენ. ის, რომ სიკვდილი ყველას დაგვენევა. ის, რომ ქმარმა ამსწინათ მაგარი ალიყერი ატამა. ის, რომ დედა გარდაცვალა შარშანწინ. ის, რომ ნაჯივი ყავის ფული ოცი წლის მუტრუკმა შეიღმა ბათუმში დახარავა ბოხეს. იცნობდა გარდაცვლილს, განა არ იცნობდა. ან კი, როგორ შეიძლება ამ პატარა სოფელში ერთმანეთი არ ცნობოდათ. ჰოდა, ამ კაცის პატარაობაც ახსოვს. დღეს კი კუბოშია. მეგვარია. ვაი, იმ გავრეული წლებში ვაი, სიკვდილის გარდაცვლობას! ძმაო! ძმაო! ძმაო! უფდამ ასე, ძმაო! მუდამ, ძმაო! ასე, ძმაო! სოფელში სიკვდილმა შენ ამოიგრიბა, ძმაო! შენ მოგვლდა, ძმაო! რალა შენ, ძმაო! ააღდა. ააღდა. სიგიჟედ ააღდა ქრელი თვალებში. უსმინენ. არ იუტოვს. ახლა ის არის და ადენენ ხალხი. შეუძლია, ყველაფერი გამოიტორის. ვიდრე გამძღრა თავი-ნი ტკივილის ტკიბობით. არ ეთმობა. კიდევ როდის ასე სახალხოდ და ხმაძილდა. ყველას გასაგონად. ღამის ორგაზმისწინა მზადყოფნით მთავრული. სიკვდილის ცოცხია ახლა. ამ კაცის გატყვევებში თავის უმოწყალო, შეურაცხელეულ, უშეღვათაო ქმარს ხედავს. იმასთან აქვს საქმე. იმ არადადამიანთან. ან, ზეადამიანთან. და, რადგან ერთადერთი ცოლი კი არ არის, არამედ მის ურიცხვ ცოლთაგან მხოლოდ ერთ-ერთია, ამ დღეს თავის დედად თვლის. ყველას თვალწინ მუხედდება: ჩემი ძანი ჩემი ცხელი მუხე-სავით თეთრი. ჩემი ტკივილი ჩემი მლაშე ზღასავით ღია ქრებლობაზე. ჩემი ცრემლი ჩემი ნესტინი სუსხებით თრთოვლად სიგეთში გაყრულ თვალებზე. ჩემი კანბა, რო-მელიც ჩემს თეთრი კანს ვერავს, ჩემი უმთავრო ღამესავით შავი. ჩემი ხმა ხაზი. ხანძარი. ხაფი, რათა გაიგონო, შე ყრო! შე უღმერთო! შე მანჯირო! შე დაიდი! შე არგე-საჩენო! შე... ძმაო! ძმაო! ძმაო! ასე მოთქვამდა ბებიამისი. ასე მოთქვამდა იმ ბებიის ბებია. უფრო იმით, გაიკვირდა იმ იმით ბებია კი როკავდა. ხეს თუ ქვას თუ მივარეს გარდაცვლილთა სულელების გამოხმობას სთხოვდა. ხმას უმაღლებდა. თანდათან მზერა უქვადებოდა. დუდი ადგებოდა და პირზე. მინახვ ხოსხავდა. მართლა ხედავდა. მართლა ესმოდა. რომ მიუშვან, ესეც დანიანავს, მაგრამ არ მიუშვებენ. გარდაცვლილის ქვრეზე მტყად არ ატორენი. სკოლის დირექტორის უფერგოლი სიტყვით მოგვრელი უხერხული სიცარიელე შეიკვს. ახლა თამაშად გაასვენებენ. ემოციური მუხტი. ემოციური მუხტი. შეუძლებელი სხვაგვარად ყოფილიყო, რადგან ასეთი მცხუნვარე მზა, რადგან ასეთი ძვალ-ბრძოლი მცხუნვარი სიცივე იცის. ამ ბუნების შვილი ასე უნდა იქცევდეს. ბუნება შეუძლებელია. აქაური ბუნება მოჭარბებულ ემოციას ითხოვს. მოჭარბებულ ვერაგობას. მოჭარბებულ სიკვარულს. სიძულვილს.

უზარმაზარი ბაზარი

ნანახვეტი რომანიდან

ნდიაში თუ გერმანიაში გამძლეები კაცი შენ ვერ იქნებოდი, ვერა! აქ დადევ არა, ძმაო! პო. დევი. მე ბითურმა კი ჩაგიარე. რატომ ჩაგიარე. ტომარა მიმქონდა ბაზარში. ფეხებს ნესტი ედებოდა. ჩაგიარე. მერე მოვტრიალდი, მაგრამ იქ რომ აღარ იყავი! იქ, ქრისტე ღმერთი იყო, ვახო! ბუბიაჩემის ნაფერები ხატიდან რომ მახსოვს, იმ სახის კაცი იჯდა ქვაფენილზე და გუბებს ჩასწერებოდა. მონყენილი, ვახო, მონყენილი იჯდა, და ვიგრძენი, რატომღაც ვიგრძენი, რომ მისი გულის აპკი თხელია. მონყენილი. მონყენილი. გუბებს მიგრებულები. შენ კი სად გაქრი, როგორ გაუჩინარდი ასე უცერად. შენც ჩემს ტომარაში ხარ? იქნებ. ვინ იცის. დამძიმდა ძალიან. ლოდად დამანვა მრებზე და ძელიან მუშტს მთელი ძალით მაჭერს კეფაზე. პო, მძიმეა, მაგრამ ერთი შეება მეც მომეცა ახლა, ძმაო! როდესაც სულისშეხუთვამდე დავიღლები, შევიპარები ჩემი ბიჭის ოთახში. დედაჩემის მარილენისგან დაკარგული ხელებით შევერილ ყურთბალიშს ცხვირთან ავიკრავ. დაყნოსავ, დაყნოსავ, შევისრუტავ, სუნთქვას გავისნნი. მერე ნაშოვნები, ყურთბალიშს თავქვე ამოვიდებ, ერთ ხელს ქვეშ შევეუტურებ, მეორეს ზემოდან შემოვადებ. ლოყასაც ავუსვამ, რათა ჩემი ბიჭის შეგრძნება ავიყოლო, და მომეჩვენება, რომ ოთახში დედაჩემის მიერ გაუთავებელი ნაშინი თეთრეულის თბილი, მყუდრო სუნი დატრიალდა. ჩაძინებამდე ერთხელაც შევისრუტავ ჩემი ბიჭის თავანდაც ყურთბალიშს, შორეული მოგონება გამიხსნის ბავს, მერე კი არ ვიცი, მერე არაფერი არ ვიცი, მერე ვახოთი, ძმაო.

31-VIII-2002 წ.

გუშინ კალე ნახეს მკვდარი - გულგაჩერებული, დამთავრებული, ღია თვალებით. ყოვან ვერაფერი გაიგო - არც თვითმხილველი ყოველა და არაფინ. პირაღმა ედო, ნერვოზობასაც სახეზე ღიძილ-მეშხარი - მიყრუეულ ქუჩაში, ქარების ქუჩას რომ ეძებინ და იმხვითი რომა იქ არათუ მანქანა, გამვლეულიც კი. ყველანი დაგვიტყეს: მანც ვერაფერი - არაჩინო კვლი.

ღამე გაეთვით. არავის გვეხინა. უზრად ვისხედით ცხედრის გარშემო და კალეზე ვვიკრიბოდით, უფრო კი კალესთან ბოლო შესვედრას ვისჩენდით. ვერც კი ვიგრძენით, ისე დაგვაიფნდა.

კალეს თავითი დარტყმული სწითელი მონყენი სტალიტიდს ჰკავდა. თვალებამოღამებულებმა ერთმანეთს გადავხედეთ.

- მე ნავალ და საღამოს მოვალ. - თქვა ანდრომ და დაემშვიდობებლად გავიდა.

მეც უკან გავეცი.

სადარბაზოდან რომ გავდიოდით, მერეღა შემოვსედა და ნაღვლიანად გადაქნია თავი.

- რაო? - შევეციით მე და მივხედი, რომ სულელურად გამომივდა.

- რაღა რაო... - აიქნა მხრები ანდრომ და ტაქსს ხელი დაუქნია.

მანქანაში რადიო იყო ჩართული. ესპანურად მღეროდნენ.

- ამ ბოლო დროს მივხედი, რომ ყველა ენა ვიცი. - ვთქვი მე და ანდროს გადავხედი.

- რას მღერიან? - უფულოდ იციხას ანდრომ და ფანჯრისკენ გატრიალდა.

- არაფერს ისეთს... სიზმრება მთავარი... სიზმრები, რომლებიც ღამე მოდიან და სახედნ მოგონებლად იქცევიანო.

სიმღერა გრძელდებოდა.

- აღარც მახსოვს, სიზმარში თუ მყავს კალე ნახისი. - ჩაილაპარაკა ანდრომ და სიგარეტს მოუკიდა.

- ანდა, როგორ არა... - გაახსენდა იქვე. - ამასწინებზე... ე, კალე არ იყო კაც რაზუ?... ფული მაქვს იგი... დავეძებ და თან ხვალე სტალიონზე წავიდეო... ჩვენები თამაშობენ რუსეთთანო. ვაა... რა გაეთხენენ...?

- მერე?

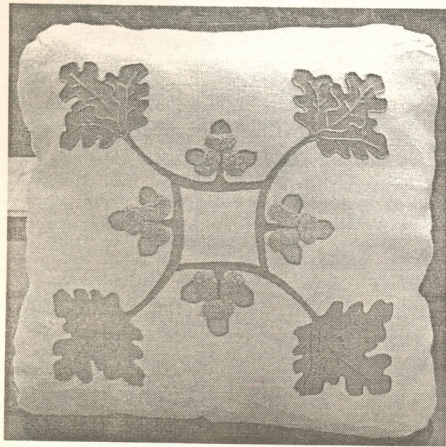
- კაი რა... მაგისთვის მეცლებოდა?... მერე ხო ვიცი - პივა, არავი და სინკალი სადმე იქვე და მორჩა - ცოლის კივილს ვერ ავდები მთელი ღამე... თან როდის იყო, მე ჩვენების ფეხბურთი მანსტერისებდა...

- არც ფული მიეცი?

- სად მქონდა? - შფოთში ჩავარდა ანდრომ. - ვითომ არ იცი რა დღეში ვარ?... არადა, როგორ მეტყვნა - მაშინ შენი თეთრი "ხეკერი" დავახალგოთ ლომბარდში და იქიდან დავდვითო. სიზმარი კი არა, სრული სიგიჟე იყო...

- ერთი შენც ხარ... - ავიქნე ხელი. - მე აი, აქ ჩამოვალ... - ვთქვი და ქუჩას გავხედი.

მანქანამ წელა დაამუხრუჭა.

- საით? - გაუკვირდა ანდროს.
 - გიგისთან ავალ. ენახებ. პროსტატა აქვსო.
 - ვაა... ეს რა მიზანი...
 - მამ... კალზე ვეცეკვი... ხვალე რას იზამ?
 - რა უნდა ექნა? - აიშურა ხელები მალა ანდრომ. -
 ხვალე კი არა, საღამოსეუ მოვალ... უკუბოე ვინ ირბებს?...
 - ჩვენ ალბათ. - ვუთხარი იქვე. მერე ჩამოვედი და მ-
 ნესხას ხელი დავეყრე.
 თოვდა. მოყრულ ასფალტზე ფრთხილად მივაბიძგებდი.
 თან კალზე ვფეჭრობდი, უფრო კი სიზმარზე, რომელც ან-
 დრომ ასწავა.

მეც იგივე ენახე ამასწინებზე, ოღონდ ცოტა სხვანაირად.
 თითქოს კალე მოამდგა; - შუაღამე იყო ვიომი, და შენ
 მაინც მასესხე ფულიო; დავებო. ვიცოი. სიზმარი ენახეო.
 ხომ იცი როგორ მიხვება სიზმრებოი. ხვალე კიდევ, თან
 სტადიონზე წავიდიო, ვუბალეშოკითოი. ანდროს არა აქვს
 ფული და სულაც კიდაიო. ახლა მასესხენება, რომ მეც უარი
 ვუტკცე. თითქოს წნევა მქონდა. პო, წნევა მექნებოდა, აბა
 რა... ვითომდა მთელი კვირა უყვდილი მატარებელს, რომელ-
 საც ამბავი უნდა ჩამოეტანა. მატარებელი იცვანებდა, სა-
 დღაც გახიროლეოი თითქოს და ვეღარ მოვიდაო. მეც ვერ-
 ვიყოლეობდი და კალეც მაშინ მოამდგა ზუსტად... რომელი
 ტრატაინტატორი... რა მესტადიონებოდა... ან ფული საი-
 ნა? პირიქით, ვალეში ვიყავი კისრამდე. რომ გადმოვეყრ-
 თხე, გრომაც ვერ ვიღრსებოდა ჩემგან. შოდა, მაშინ მატე-
 შენი კომპოზიციონი, ლომბარდში ჩავბარეოი - ნაღვს გავუ-
 ნეხეოი. სიზმარი ენახეო. ვეიდრდრდებითო. კომპოზიტორის მი-
 ცემე ვიყავი? თან თვალბოც ისე უპრაილბოდა. ახლა მასეს-
 ხენება - უარი ვუთხარი და თითქოს მოწყვილეოი წავიდა კა-
 ლე. მერე... მერე აღარ მასესოვს. პო... აი, ზუსტად მაშინ
 გამომეცხება.

გიგის სადარბაზოსთან შეყრედი და ავიხედე. სინათლე
 ყნო.

შევედი. ფეხით ავიარე კიბეები და ზარი დაერეკე.
 კარი გიგის დედამ გააღო. ახალგაღვიძებულს ჰგავდა და
 იყო კიდევ.

- გიგის სინაეს!
- მაშინ, გადავიტი რომ...
- გიგი ავადაა!! ვიომი არ იცი...
- ქალბატონო, კალე მოკვდა...
- ვინ კალე?!...
- ჩვენი კალე...
- ვინ კალე?... - აძგბა ნარბეტი გიგის დედამ. - ის მო-
 რფინისტი?!
- ვინ მორფინისტი?
- ვიომი არ იცის... ამ უცოდველ კრავს დაბიხებო! კა-
 ლეო?! ძალიანაც კრავი, თუ მოკვდა!... ტოეე წეი, კალე! მ-
 გის დრო იყო ზუსტად...
- ქალბატონო, რას ვადრელობო...
- ხმა და კრინტი!! კალე?! უცებ არ ვიდარდო! დამპალი
 ეგა! ზუსტად ამასწინით ენახე სიზმარში, ეგ გარეწარი. წე-
 სიერს ხომ ვერაფერს ნახავს!... არა, ნარმიდგინე, რა მკა-
 ვდრა? თითქოს მოვიდა, თმანეწილი, გაუპარავს... რას ჰგა-
 ვდა, რას - უნდა ექნასა!... იქნებ გიგი ხვალე სტადიონზე
 გამოუშვით, ანდროს და კოკას არ სვალათო. გავბრაზხე
 თითქოს, მაგრამ რა გავბრაზხი... ამ დღეებშივე დღეს რა
 ხვალე აიგებდა-შოტი; მერე კიდევ - შენ რა, გიგი მოცილო-
 ლი ხომ არ გგონია - ვუთხარი და ისიც გაწოფდა. იდგა
 იდოტოტით და ხმას არ იღებდა. ცოტა წნის მერე კიდევ,
 მაგ უნაქსოშო - მაშინ იქნებ თქვენ ნამობრანდით ხვალე -
 მე გატკელებოი. იქნებ მოიკალბო... არა, ყველაზე გადა-
 სარევი ის იყო მინც - თან იქნებ ფულიც მასესხეო ერთი
 იმი დლით, ჩვენებზე უნდა დაედიო! სიზმარი ენახე, რალა-
 ცნარიო... თუ ფული არა მქონდა, ეგ ბეჭედი იქნებ მაინც
 მათხოვოთ - აფერ ლომბარდში ჩავბარებო... რასაც ავიღებ,
 მთლიანად დავებო... უნდა გავხედოდეოი. სულ კინისკე-
 რით გავაგდე. დღეგრატე ეგა! არა, რა მკავერ მაინც! რა
 სტადიონი?! რა დადება?! რა ბეჭედი?! ლომბარდშიო?! ეგ
 გაითქურა ეგა! ძალიანაც კრავი თუ კი მოკვდა... ძალღოც მო-
 აკვდეს სულში! ბავშვებს ხომ გვიფუტებდა, მიილი კიდევ თა-

ვისო...
 - ქალბატონო, ადამიანის სიკვდილი რა გასახარია...
 - ადამიანი იყო რი ეგ? ეგ მკვლელი და ავსაეკი! სავ-
 რთოდ რა უნდოდა ჩემი გიგისგან, რომ გამოთასხრა ბავშ-
 ვი. ამ ასაკში მისი პროსტატა იქნებოდა??
 - ნახვამდის!
 - სულ კარგად ბრძანდებოდი!
 კარი მომიფახუნა.

გარეთ გამოვედი. ისეე თოვდა. ცოტა გავიარე. ვილაც
 მტრელებს თოვლზე პურის ნამცეკვებს უყრიდა. კაი ხანს ფე-
 ყურე, ვიდრე მაგრად არ წამოთოვდა და პატარა ნისლი არ
 ჩამოწვდა. მერე სწრაფი ნაბიჯით გადავკვეთე დათოვლილი
 ქუჩა და გაჩერებას შევეფარე.
 ჩამოვეყე.

სიურჟე იდგა. თითქოს ზამთარს საერთოდაც გადავკვლამა
 ქალბატონი თავის დილის მხოვრებთანად. დილის ამ თოვლიან სო-
 ჩურეში ყოველი ჩემი გამოსარჩევი იყო. მანქნები იშვიათად
 დაზოხიბუნდნენ. მოპირდაპირე შარის ტროლეებთან ჩაი-
 რა. პირველ მგზავრებს ჰკრფოდა. სულ მივაჯვავებდა. მო-
 ყინულზე მაინც უჭირდა.

სახლში ვერ არ მიხვედებოდა: ადრე იყო - ლოლას ექ-
 ნებოდა და კარს არ გამოიღებდა. ვიფექი და ვფეჭრობდი.
 ვერც კი გავიგე, როგორ ჩამოვლიბი.

გაუკვირმა გამომგზიზნა. თვალი გავავიხდი თუ არა, სი-
 თბო შემეძრებოდა სახეში.
 ჩემი წინ ტრელებოუსი იდგა, კარები გაეღო და თითქოს
 მე მულოდებოდა. ავფედი და უცებ ავედი. თავისუფალ სკა-
 მზე მოვკალიათი.

ჩემს წინ ბუბია იჯდა. ჩანითი და ცალ ხელში ცელოფ-
 ნით, რომელმაც აშკარად იკვართებოდნენ ახალნაყიდი კვერ-
 ცები.

- დილა მშვიდობის! - მივესალმე ბუბიას.
 მან თბილად გამოიღმა და მუნჯურით ფსტეებით რაღაც მო-
 თხრა.
 მიჭებდი, რომ ჩემს წინ ყრუ-მუნჯვი იჯდა და თვალბები
 დაჭებუქე.

საღამოს ყველანი შევიყარეთ. ანდრო ყველაზე ბოლოს
 მოვიდა.

დავანალიდი. ზოგი ღამის სათევად დარჩა. დანარჩენი
 დილის ხალხი ვიყავით - ქელეხის ამბები დილითვე უნდა გა-
 ვუყრეკია. ვილაცები ეკლესიაში უნდა წასულიყვნენ მღვდლის
 მოსაყვანად; ზოგი გაზზეთებში გაუარდა დილისათვის წყარო-
 ლოგის მისაცემად. ვილაც სურათის გასადიდებლად გაავზა-
 ვნეს. ვილაცებ მებლზამქმთან გაეშვა. მე და ანდროს უკუბო-
 ე წასვლა, მისი შეკვეთა და მტყანა გვეკრეო.
 რეზის ავკვირდეს - თოვისი განუყრელი ისამინსფერი "სე-
 მიო" იყო. სადაც ზემოთენ, ვლიზზე იცოდა მეტუბოე, მა-
 გრამ წამდაუნწო იმეორებდა - მოყრეულა, ასვლა გამოქირ-
 დება, მაგრამ მაინც ავალო.

ფული მე და ანდროს ჩავგებარეს. შოდა, ჩვენც მეორე
 დილისთვის დავიქეით, ადრინად შეუჭედით და დავიძარიო.
 რეზო საქესთან იჯდა. მის გვერდით ანდრო. მე - უკან.
 ნელა მთვლილიდი.

ისეც გამაღვებით თოვდა.
 - საცოდველი კალე! - ამოიხიხრა უცებ რეზომ და ჩვენც
 თავი მისებედ დავაქეით.
 კაი ხანს ჩუმედ მიგზირობდიოთ. მერე ისეც რეზომ ამო-
 ილი ხმა.
 - გახსოვ, მდინარეში რო გადასტრა?... - შარმანდელი
 ისინებოდა. - ვილაც მოვრალი მასტრი რო გადაარჩინა?... ტა-
 მსაქვლიანად რო ისკუპა? არადა, იმ თასირ დამა-ნაშპსთან
 ერთად სვირნობდა სანაბარეო...
 - მასთან ერთად. - ვთქვი მე.
 - იცნობ? - შემეცხება რეზო.
 - როგორ არ ვიცნობთ... - ჩემს მაგიერად უპასუხა
 ანდრომ და განაგრძო. - მაგ ამბის მერე ხომ აღარც უწ-
 ახავს. მერე მუბუნებოდა - მგონი ის კაცი ღმერთმა სპე-
 ციალურად გადაადგრა წყალში, მე რომ გადავმტარეო-

ვი, მეორე ნაპირზე გამეყენა, გადამორჩინა და მაკასეთის იმ დღეს ცილობა არ მეთხოვია... კაი ქალი კი იყო, ისე... უცნაური... რა მურდული ძალი შეჰყავდა. დღეს რო სახელი არ ერქვა, დღვია ის? მაგრამ უფროსი იყო... შვილი ჰყავდა ლამის ჩვენგანა... შვილიშვილებიანი ქალი ნამეტანია მაცნე, არა?

- რას გაიგებ... - გადააქნია თავი რეზომ. - მე მაგალითად, ჩემზე უფროსი ნამეტანს უბუნი ჯვრავს არ ამბობია...
- არა, მაკა მაცნე სხვანაირად მაგარი იყო... - თქვა ანდრომ.

- ახლაცაა... - ნაშობვდა მე.
რეზო და ანდრო ერთდროულად მომიტრიალდნენ.
- ხედავ? - შემეკითხა რეზო.
- უარესი აღბათ! - თქვა ანდრომ დამეცინავედ. - არ იცი, რა ჩაიღასია? - ნაპკრა რეზოს მხარი და ჩემზე ანიშნა.
- კალე უფრო მაგარი იყო. - ვთქვი მე ღიმილით და დათოვლილ ფერფლს ავატყურე.
- ამასწინებზე დამეხსენებ... - დანიყო გასვენება რეზომ.
- შენც? - გაუკვირდა ანდროს.

რეზომ თავი თანხმობის ნიშნად დააქნია.
- მანქანას გაკეთებ თითქოს ჩემთან, ეზომი. ჰოდა, შემიძის ვე ჩნობს... ვახ, მკვდარზე რეგებს ვაძიბოს... ღმერთო მბაბტიე, ღმერთო მბაბტიე, ღმერთო მბაბტიე! - გადაიწერა რეზომ პირფარეჯი სამჯერ და სარკვეში გარცხნილობა შესისწორა. - მოკლედ, სისმარში მუყუნება სისმარი ვნახო. მაყუთთა დასაბედი ტრატალიზატორში. მე ვუწუნებ - მაიცა რა, კალე, რა სისმარი... ხომ არ გმძირავს-მეთქი. არაო, აზზე ხართ?... ნაღვდ გეიყ იყო. თვალდები უბრწყინავდა ღმერთი ვით... ვახ, მკვდარზე რეგებს ვაძიბი, ტო... ღმერთო მბაბტიე, ღმერთო მბაბტიე, ღმერთო მბაბტიე... - ისევ სამჯერ გადაიწერა პირფარეჯი რეზომ და ქართულის ბოლო დილი შეიკურა. - იტყობ, ოცდოლარიანი მჭერად ვითომ ვჯიბებში... ჰოდა ამოვიღე და ვაძლევი, მაგრამ არ გამომართვა - ცოტათო. გაიკეთე უკანაო. დიდ მაყუთზე მაქვს მე ბაზარი. დავაი, შენი მანქანა დავახალგოთ და იქიდან დავდითო. გუწუნებ ვეღვირდებითო.

- ავირ ნახე... - მომიტრიალდა ნიშნისმოგებით ანდრო.
- მერე თქვი, არ არებობსო!
- მერე-მერე? - შევეკითხე რეზოს.
- რა მერე... მერე ვითომ მანქანი გაიყვანებ. მთელი გზა მუქალიჩებდა, მანქანა ჩავდიოთი. ანდა ხელე ვაგვხანოთი. კიდევ გვაქ დროო. ვერ დამკურა. მერე ნაწიბობის გახსენება დანიყო. მაყუთიანი ვერვინ გახსენდა. თითქოს ეყვალა დანბრული ქონდა. არ ვიცი რა ქირდა. სისმარს ცხელ როგორ უნდა ავაგადოს.

- თან სისმარში. - თქვა ანდრომ.
- მოვიბარავ, მაშინო... - განაგრძო რეზომ. - დღისით-მზისით, ტო! ვანჭარებდი ვითომ, ვაშეშედივდი. მაცნე არა-ფერი. ატყობი იყო. მე ვიცი როგორცა... გადამიტყა ვით სვეტავორზე...

- მერე ვერ გააჩერე? - გალიზინდა ანდრო.
- მაიცა რა, ანდრეი... - აიჭნა ხელი რეზომ. - გაგაჩერე რა, მილიცია ვარ?...
- ეგეთი რა თამაში უნდა ყოფილიყო მაცნე? - მომიტრიალდა ცოცხა ხანში რეზო.
- ჩვენები და რუსეთი.
- ე... ეგ ხომ იყო? - გაუკვირდა რეზოს. - შუტი ვი ჩაქრა...

რეზომ მოლიბულ აღმართზე მანქანა გაჩირვებით ააღო-ლილა, რაღაც ვახანან ქიშკართან შეაჩერა, თავზე ქუდი მოიკრა და გადავიდა.

გარეთ ისევ თოვდა.
- შექსირი!! - დაიხბა რეზომ სახლის მიმართულებით ხმაბალად და შეუვლილი ხმით. თოვლში მისი ყვირილი კიდევ უფრო უცხარად გაისმა.
მე შევიჭმუნე და ანდროს გადავხედე.
- პარიოზა აღბათ. - ამისთან დამეცინა ღიმილით ანდრომ.
- შოგა აქ?
- მეგრული იქნება ვილავა.

- შექსირი!! - დაიხბა კიდევ ერთხელ რეზომ.
სახლიდან ვილავ თავსაფრინი ქალი გამოვიდა.
- შექსირი დომა? - დაუფიხრა რეზომ.
- შექსირი უმერ! - გასცა პასუხი იგივენაირი ყვირლით ქალმა.
რეზო მანქანაში დამაბრებული სახით დაბრუნდა.
- ვა, მოკვდაო... აზზე ხართ?
- არ იცი? - გავეკითხე მე. რეზო ვერ მიხვდა და სივარცხს მოუკვდა.

ანდრომ მე გადამიხედა.
- ეს უკვე ლიტერატურაა, არა?
თავი დავუქნიე.
- მერე? - დამეკითხა ანდრო.
- დავუნ რა, ჩემგან რა მიდის...
რეზომ მანქანა მოქოქა.

- რა ვქნათ? - ჩაღლაბარავ თავისთვის და უცებ იქვე გახსენდა. - ა, მაიცა, კიდევ ერთი ვიცი... მაგრამ შორია...
- რა ჰქვია? - შევეკითხა ანდრო.
- ვიას? - ისევ ვერ მიხვდა რეზო.
- მეორე მეკუთხოვს. - განვუმარტე მე.
- რა შინაშეგლობა აქვს? - გალიზინდა რეზო. - ნავედით მაცნე, ანა ისე რომ არ დავტოვებ კილეს... ვაქტი ხომ არა გაქვთ რამე?... - შეგათავალოვინა უცებ ორივე. - თუცა, ვინ უნდა იყოს ამ თოვლში...
- მე სუფთა ვარ. - თქვა ანდრომ.
- მე გუბანი ვიბანავ. - გავიღრჩე მე და რეზომაც მანქანა ადგილიდან დაძრა.

ქარი ფანტელვებს ჰაერში ატრიალებდა. მანქანები იშვიათად გეტვებოდნენ. ქუჩაში თითქმის არავინ იყო.
- საფლავზე ვინ ნავედა? - იკითხა ანდრომ.
- საფლავი არი. - თქვა რეზომ. - მამისის გვერდით. მაგათი იყო თავიდანვე...

- რა ამინია... - ვთქვი მე.
- აბა? - ჩაღლაბარავ რეზომ. - ეგეთი ყინვა მესამე კლასში მერე აღარ მახსოვს.
- ახლა რომელი ხარ? - გაელაზნა ანდრომ.
რეზომ მოწვევით შეაჩერა მანქანა და ანდროს მტრულად გადახედა.

- შენ შიგ ხომ არა გაქ?
- მორჩით ახლა! - დავუცაცხენ მე.
რეზო უხალ მოეშრა და მანქანა დაძრა.
კაი ხანს ჩუმად მოგსიალებდით.

- ძლივს არ ვნახე თბილისი ლამაზი?... - აღმოხდა ანდროს. - არადა, ისე რა ბანი... ჭუჭუტიანი... სუნინანი... შერინანი...
- სასულაოზე უფრო დიდი თოვლი იქნება. - შევანწყვტინე მე.

- ავათო. - დამამშვიდა რეზომ.
- გაკვალავდნენ ვითომ? - დაიჩტერესდა ანდრო.
- შენ რა ფრავირი ხარ, ანდრეი... - მოუგლო პასუხად რეზომ. - სტატისტიკის აზზე არა ხარ!
- რა სტატისტიკის? - ვერ მიხვდა ანდრო.
- დღემო რამდენი კაცი კვდება, იცი?
- მე რა ვიცი დღემო რამდენი კაცი კვდება. არც ქალი ვიცი. მიქელ-გაბრიელი კი არ ვარ? - ახლა ანდრომ დაიწყო თავის მოკატუნება.

- თვის მოკატუნება. - ჩაეხია რეზო.
- ავირ კალე მოკვდა ერთი, ეგ ნაღვი ვიცი. - თქვა ანდრომ და სივარცხს მოუკვდა.
- ჰოდა, გაკვალული იქნება უკვე. - დააქნია თავი რეზომ და შესახვევით აუხია. - ა, ავირა...
- ავი შორსაოო. - ვთქვი მე და უცებ მიხვდი, რომ კაი ხანს მოვიდოდი.

რეზო მანქანიდან გადავიდა და აღარ დაუხბია - პირდაპირ შევიდა ქიშკარში.
- რას გადავიკვლევ? - შევეკითხე ანდროს რეზოზე.
- ნერვებს მიშლის. - მოკლედ მომიტრა ანდრომ და მომიტრიალდა. - რაო, გვიგამ?
- დღეამისმა გაალო, არ შემიშოვა... ავიდაო. მეც კაი დებილი ვარ. დიღის ცხრა საათზე ვაღვიძებ თავზე...

- გიგის დედა მაგარია. - ჩალაპარაკა ანდრომ.
 ჭიჭირიდან რეზო ვილაც დაბაო, გაქუცული კაცთან ერთად გამოვიდა. ჩვენი გადავიდით.
 - ხვალე იქნებაო. - თქვა რეზომ და მეკუბოვე გაგვაცნო. - გაიკვირე - რეზოში. ცნობილი კაცია თავის ამბავში... ჩვერ რიგრიგობით ჩამოტარებით ხელეები ჯეჟის და ხმირნარბეიან კაცს, რომელსაც ძალიან უბეში ხელისგული ჭჭირნა.
 - ხვალე, ბიჭებო... უფრო მალე ვარიანტი არაა, მე ვიცი... - ჩალაპარაკა მან სამხრელი აქცენტით.
 - ესე იგი როდის? - დაეკითხა ანდრო და ჯიბიდან ფული ამოიღო.
 - ხვალე საღამოს რა. - თქვა კაცმა. - წამი არ გადაცდება ცხრა საათის. თუ გინდა დავე რვაზე მოდიო... ნარდითიამათ... არავს გაგასრულებო...
 - რადევი დავიტოვო? - ვკითხე მე და ფულის დანარჩენი ნაწილი ამოვიღე ჯიბიდან.
 - ნახევარი. - ჩაიდუღუნა კაცმა და ხელეები ჯიბეებში ჩაიწყო. - მასლა დაწვი, დანი იწვება...
 - მერე ლევი დენი არა გაქ? - შევეკითხე მე.
 - ლევი რა, არ იწვება? - კითხვითვე მომიგო კაცმა. ანდრომ რეზოს შესედა.
 - ასრომეცდაათი ახლა და დანარჩენი მერე... - ახსნა რეზომ.
 ანდრომ კაცს დასტა გაუნოდა. კაცმა ჩამოართვა.
 - რუქები ექნება? - შეეკითხა კაცს რეზო.
 - ექნება... რუქებიც უნდა ვეცრიო. - თქვა კაცმა.
 - თქვენ ზომები დამიტოვეთ და...
 - რისი ზომები?
 - კუბოსი.
 - აჟ! - იტყუა უცებ შუბლში ხელი რეზომ. - ზომები როგორ დავავიწყებდა!
 - რა დავავიწყებდა?! - გაბრაზდა ანდრო. - დავავიწყებდა არა, ისა... მე ვარ მეტრ ვოსესესიაც, კალე იქნებოდა ორი სანტიმეტრით მალალი. ჩაინერე ვიგარო! - მოურუნდა ანდრო კაცს.
 - შენა თქვი და მე დავისსომე. - უბასუხა კაცმა და სმუნა დაძაბა.
 - ესე იგი, სიმაღლე - მეტრი ოთხმოცდაორი. სიგანე - ჩემსსიცი იყო კალე, არა? - გადმოხედა ანდრომ.
 მე შრები ავიჩიე.
 - შენსსიცი არა, ისა... - აყვირდა რეზო. - რა შენსსიცი, ტო?!
 ანდრომ ყური არ ათხოვა.
 - იტოვო, სიგანე - ანუ წონა: ოთხმოცდაათი.
 - სიგანე წონა არაა. - ამკარად გაბრაზებული იყო რეზო.
 კაცმა უცებ ჯიბიდან სანტიმეტრი ამოიღო, გაშალა და ანდროს წელზე შემოაზომა.
 - ავიერ რა! - თქვა ანდრომ.
 - შედრები რო პატარავლებიან? - იკითხა რეზომ.
 - პატარა პატარავებია, დიდი დიდებია. - ვთქვი მე.
 რეზომ და ანდრომ გაკვირვებით შემომხედეს. მერე კაცს გადახედეს. კაცმა ჩახვალა და სანტიმეტრი ჯიბეში ჩაიღო.
 - ჩაიტყვა. - თქვა მერე მოკლედ და ჭიჭირსსიცი გატრიალდა.
 ჩვერ მანქანისკენ წამოვიდით.
 - არა ეჭამო? - მომიქმნა უცებ რეზოს შეკითხვა და თავი დავეუქიე.
 - ნელსონთან ჩავიდეო! - თქვა რეზომ და მანქანაში ჩავეკეთი.
 - ეგ რომელია, ადმირალი? - ჰკითხა ანდრომ.
 - ადმირალი კი არა... - თქვა რეზომ. - არაფერი შენ არ იცი... ზანგა... იგი რა ხინკალს აკეთებს?
 რეზომ მანქანა ადგილად დაძრა.

კუბეში ვისხედით: - შეიდასრომეცდაათიანი ბოთლით არაყი თითქმის ჩაღლილი გვექონდა, ხინკალი სანახევროდ გადავებული, ლუღიც საკმაოდ ანახევრი, კარი ხმაურით რომ

გაიღო და კუბეში თავი ნელსონმა შემოკო.
 - რამეს ხომ არ იხებებ? - იკითხა იმდენად უცნაური აქცენტით, რომ რეზოს და ანდროს ერთობლად ჩაყენათ. ნელსონმა კუბეში შემოალაჯა, კარი მიიკეტა და მზერა მაგიდისკენ გააბარა.
 - დავესხათ! - გასტა განკარგულება რეზომ და მეც იმნამს ავავსე ჭიჭა არყით.
 - ვერ არ გათენებულა... - ამოიწრუნა ნელსონმა, თუმცა აღარ დაუსრულებია - გამომდელი ჭიჭა მოქნილი მორბობით მიიგნა ტუფებით და ხმაურით გადაიპრქვა.
 - ეგრე რა. - ეტყვი მე, პურს პატარა ნავატეზე და ნელსონს გაგუნოდე. - რა ხდება, ნელსონ... რა მისის აფრიკიან?...
 - აჟ! - ამოიხენმა ნელსონმა, მიწოდებული პურის ნატეხი წინა კბილებით გალცხა და თავისუფალ სკამზე ჩამოვდა. - გლახა ამინდებიო.
 - შენც იცნობდი კალეს? - დაინტერესდა უცებ ანდრო. ნელსონი დაწვდილია და შრები აინურა.
 - კალეს ყველა იცნობდა... - ნელსონის მაგივრად თქვა რეზომ.
 კუბეში სიჩუმე ჩამოვარდა. მე ფანჯრისკენ გავიხედე; ისევე ბარდნიდა.
 - ნელსონს რატომ გეძახიან? - შევეკითხა უცებ ნელსონს ანდრო.
 - მეძახიან რა... - ჩალაპარაკა ნელსონმა და ცარიელ ჭიჭამი არაყი უღეე თეთრო დაიხსნა. - ხსოვნა იყოს კალესი... გაგიმეორო ლევი? - იკითხა იქვე და მთორე ჭიჭაც უცებ გადააჭრა.
 - ლევიც და არაყიც. - რეზომ ანდროს და მე ჩამოვიხსნა და თავისთავსაც აიჭო.
 - მანდელას გამგავსებენ?... - დასკვნასავით გამოუვიდა ანდროს და თვალს ჩამოკრა.
 - მანდელას არა მისი! - გაიხიზნა ნელსონი. - ესე იგი - ერთი არაყი და სამი ლევი?...
 - და ეს ხინკალი შეგვიწვი. - მივუთითე შეტყებულ ხინკალზე.
 ნელსონმა ხინკლიანი ლანგარი აიტაცა და კუბედან გავიდა.
 - არ მოწონს. - ჩაიბურტყუნა უცებ ანდრომ და რეზოს მზერა გაუსწორა.
 - ნელსონი?... - დიმილთი აიჭნა ხელი რეზომ. - ნელსონი ჩვენიანია.
 - ჩვენიანი? - გაკვირვება მეტყვევით გამოეზარდა სახეზე ანდროს.
 - დედაბისიც აქ მუშაობდა ადრე... ისიც ჩვენიანი იყო... რამდენჯერ გადავტყვევებინაო მე და კალე ადრე. პატარა ოთახი ჭჭირდა აქ, იქ ეძინა, სანოლის ქვეშ გვაშალავდა... ანდროს ჩაეჭინა.
 - თუ საბნის?
 რეზომ ხინკლის ცივი ნარჩენი გალცხა.
 - მერე ვილაც ზემო ვოლტელეზმა ისმარეს ძალი და ეგრე... კალსიკაზე მუშაობდნენ ჩამსხლებად... და ქვემო ვოლტელეზმა რა თქვეს?... - ჰკითხა ანდრომ და არაყი ჩამოასხა.
 - მე რავი... ენ ქვემო ვოლტელეზმა? - ვერ მიხედა რეზო.
 - ადგილი აქ რა, მეტყვიდრებით გადადის? - დაინტერესდა ანდრო.
 - მეტი რა ექნა... რაც შეძლო ეგ იყო. შეიღს ადგილი შეუნახა და მოკვდა. ცოტაა? - გაიკვირვა რეზომ.
 - იმათ რადა უქნეს? - იკითხა ანდრომ ცოტა ხანში.
 - ზემო ვოლტელეზმა?...
 ანდრომ თავი თანმობის ნიშნად დააქნა.
 - რა უნდა ექნათ... ქალს არ უჩივლია და... ანდრო რეზოს ეჭვის თვალთ მიაცქერდა.
 - შენ საიდან იცი ყველაფერი ეს?
 - ვიცი... ავიერ კოკამაც იცი... ანდრომ მე გადამომხედა. მე თავი თანმობის ნიშნად დაუქიე.

- ნელსონმა თუ იცის?... - ჩაეძა ანდრო რეზო.
 რეზო დაფიქრა.
 - რაი... იცის ალბათ...
 კუკუმი ცოტა ხნით დუმული ჩამოვარდა.
 - შენც კიდევ რა დაკითხვას მინიჭებ აქ?! - გაბრაზდა უცხე რეზო. - არ გვერე - არ დადღი!
 - ეგრე იყო რი? - დაეჭვდა ანდრო და ჭიჭა ასნია. - თუშკა, როგორც იყო...
 - ერთი მგაბათ დედაც... შენ რა ეჭვიანი ყოფილხარ... ცოლი როგორ გიძღვებს, ტო? - ჩაიდუღუნა რეზომ და ანდროს მოუჭახუნა. - ამ ჭიჭით, რაც იყო და როგორც, ყველაფერ იმას! - თქვა იქვე და გადაპარა.
 - პო რა. - დათიანხმა ანდრო და დალია.
 - კალეს გაუმარჯოს ცოცხლად. - ვიქცი მე.
 კარზე მორიდებული კაუკნი გაისმა.
 - შავანი! - დაიხმა რეზომ და კარს ხელი ჭკრა.
 კარის წინ ულაჯოდ მოლიპარი ნელსონი იდგა და ხელში ლანგარი ეჭირა. ლანგარზე ბოთლით არაყი და სამი ბოთლი ლუდი იდო.
 - შენ რა სწრაფი ხარ! - გაუკვირდა ანდროს.
 - მიუტანე. - თქვა ნელსონმა. კუკუმი შემოვიდა და არაყი და ლუდით მგაიდახე გადააწყო. ცარიელი ბოთლები და ჭიჭები აიღო.
 - ხინკალი? - დაკითხა რეზო.
 - ავალ რა... - გამოვესარულ მე. - რვაფეხა ხომ არაა... რეზომ ნელსონს თვალი ჩაუვარა.
 - ახლავე მოგვით, თუ ბოლოს გაესწორდით? - შეეკითხა იქვე.
 - როგორც ყოველთვის! - ლიმილით გადმოყარა თეთრი კბილიანი ნელსონმა.
 - დაარტყავ კიდევ ერთს? - ავხედე ნელსონს.
 - ერთი და მორჩა. - უცხედვე შენიხომ ლიმილი სახეზე ნელსონმა და ჭიჭისკენ გაიანია.
 მე დაუახსი და მხაცე ჭიჭა მოიმარჯვა. - თითქოს მოვიდა.
 - კალე ვნახე... ძილი... სიზმარი... ვითქვას მოვიდა. ეს იყო მგაგარი რესტორანი. სუ კრიალებდა თეთრად... აი როგორც თოვლი რო მოიღის... მიშედელო. სიზმარი ვნახეო. ტოტალიზატორზე ფული უნდა დავულო, მასესხეო. ამა მე აღიდან ფული... თუ არა გექ, კასიდან აიღეო. ამა მე კასასთან ვინ მიმიშეებდა... სურდები რეზომ და მარტო.
 - მერე?... - დააღეს პირები მუხომ და ანდრომ.
 - მერე, თითქოს იარალი ამოიღო და თავზე დამდო. აიქ შეუცხვდა, თიერი დარბაზში. გაისროლა ზემოთ - ეცა, რა ჭქრი გააფუჭა... კასირს კიდევ ფული ამოაღებინა... სულ...
 - რამდენი იყო? - შეეკითხებ მე.
 - ხუთანი ლარი და კიდევ ცოტა... - მიხასუსხა ნელსონმა.
 - თითქოს გულის ვიბრებ ჩაყარა. მაინც არ მეყოფაო - ყვიროდა და ისევ ისიროდა... რაც კლიენტურა იყდა, იმითაც წაართვა... ზოგს ცეცები და საათები... ქალებს კი ბეჭდებიც და საყურეები... მთელი პარკი გაავსო და მინც ყვიროდა - ცრტყალი... სახეც იყო ხახლხით, ისეთი თეთრი რესტორანი იყო აქ... კიდევ უნდა ვიშოვიო. არ ჩამიშვათ, თორე დედას გიტრინებოთ და გავიდა. ამა ვინ ჩაუშეებდა...
 - ვა... - გაკვირებული იყდა რეზო.
 - აი, მანდ გამოშვდი... - დასრულა ნელსონმა და კარისკენ გატრიალდა. - ხინკალი შენიჭებდა... ნელსონი გავიდა. რეზომ კარი მიკვდა და არაყი ჩამოგვსიხა.
 - ხედავთ რეები ხდება? - დაგვეკითხა სათითაოდ.
 - მია... - გაისვა ერთმანეთზე ხელისგულები ანდრომ და მერეტი აიჩქა.
 მე ჭიჭა ხელში ავიღე.

შუაღლე იყო, რომ გამოვედით. ისევ კალესთან მივბრუნდით.

უკვე აბალხამებდნენ. ბიჭები სამზარეულოში კონიაკს ურტყამდნენ და ლობიასს აყოლებდნენ. რეზოც ემა შეურ-

თვდა.
 მე და ანდრო აივანზე გავედით და სიგარეტი მოვწიეთ. კაი ნასვამები ვყავით.
 - თავის მოკვლავ გვიფიქრია როდისმე? - შემეკითხა ანდრო.
 - ლოლას ხელში მეტზე რაზე ვფიქრობ... - ავიციე ხელი.
 ანდრომ გაკვირვებით შემომხედა.
 - ნუ გაათურე!...
 მე მბრები ავიციე.
 ანდრომ მხარში ხელი შემოჭრა.
 - რა დროს შენი ეგეთებია... რა თავის მოკვლა, ასეთი ამბავია... - გამამხინგავსავით ანდრომ და იქვე: - რა ვქნათ? მე მტყვლოდა. ამ სიცივისა და თოვლით ოჯლი მასხამდა. ალბათ სასმელის ბრალი იყო.
 - ცუდად ხომ არა ხარ? - შემეკითხა ანდრო. - თუ გინდა გავიდეო, გაითავო... მერე ჩემთან ავიდეო...
 - შენთან რა ხდება? - ვკითხე ჩუმად.
 - გავიდეო, გავიდეო... - შემახუტა ანდრომ და ბინაში შევიდი.
 მისამარებელი აღარაფერი იყო. უამრავი ადამიანი ირეოდა. ყველა რუბტუბებდა. უცხე გამოვედით.
 ისევ ბარდნიდა. უკვე მუხლამდე იდო.
 ჩუმად მივაბიჯებდით.
 - და იქნებ გიგის აფურთო?... - გამახსენდა უცხე. - დედამის კი დავებრე, მაგრამ ან ეტყოდა, ან არა... ვერ იტანდა კალეს...
 - შეღოს მილუპავსო... - ჩამომართვა სიტყვა ანდრომ და ტატეს დაუჩინა ხელი.
 მანქანაში სიცხე იდგა. ფანჯარა ჩამოწიე.
 - არ გაუხედე... - გამომთილია მძილოლმა. მე არაფერი ვუბასუე. ისე მივაფიქრე ფანტელთან ნივს სახე.
 მძილოლმა რომელიღაც ავარიის გახსენება იწყო. ანდრომაც უბო მხარი. ილბადარს მანქანებზე, ცხენებზე, ქალებზე, უმოლიტკავზე. ბოლოს სიზმრებამდეც მიღწიეს.
 - ამასწინაზე ვნახე... - დაიწყო მძილოლმა. - თითქოს ვაბიჯებდეს იქ - ბოზეტი რო დანახან, პერეკრესტო... მგაზერი არაფინა მთელი დღე. გავიხედე ვიღაც მალადიო მოდის ჩიხა. ხელში შავი ცელაფინი... კარი გამოალო - ჩამიფხვდა: ნაველით... ვა. ეგრევე ვიპაბე, რაღაც ისე რომ არ იყო. საით-მითქო, ვეკითხები. პირდაპირ იარეო. მე ვუბნებნი - ეგ... არაა, მძიო-ვანი, რა პირდაპირ, კინოში ხომ არ ვართ მეტიკი. იმან კიდევ იარალი ამოიღო, სავეთქელზე მომდო და შემაგინა. მე ვიქცი, შეგინება ეგრე არ უნდა-მითქო, მაგრამ რას ვიპაბე - იარალი იმას უჭირავს. დაეკოქე და მივედარი. ფული მიატყო. სად მქონდა ფული - რაღაც სამი მანეთი მე გელო. ეგ არ მიინდავო. რაღაც ვიპაბე ნინ. ნოქრის შეხედა. გაუსწარიო. გაუსწარიო. კაი ვანმრთილო დამა-ქალი ზის როლზე. ო, მე მგაბათ ვინმე მოუტყან! ქალს რა უნდა როლთან. ამათ კიდევ, ახლა ჩამიორე და უკან მიყეო. ვაი. რაღაც ფინით სუნი ტრიალებს. დავიკიდო? არ გამოვიღს. ისეთი თვალები აქვს, მამახალღ... სულ უჩრადილებს. აიქ კონოში როა, ალ პანინო რო თავის დას კლამს... ვიპს არ ჩამორჩეო. მეც მივდეც ამ ვინსა. შავი ვიპაბე - ლინდარეკი. ის კიდევ მიშეუღლებს. ხან ვიფიქრე, ხან ვმორბედიო. კიდევ კაი მილიკია არ შეუცხვდა... ხომ მომკლავდა, ალ პლენში ამიყვანდა. მოვად, ამ ვიპამ შეუჭვია რაღაც ენროო ქუჩაზე. შენც შევიდო. შევეცე. ვიპი მაჭერე. ჩვენც. იქიდან კაბი გადმოვადის. მალანი მგაგარი და ვზრისლი - აი მარად კაი შენახული ქალები რო არიან - ეგეო. ეს გიგი კიდევ, გადასტა, ქალს იარალი დადო კეფაზე, მანქანაში ტენის. მე ვიშუტრეო. მოვიხედე უცხე, ზაფითი - აი ჩელენტანოს რო დაყავს, ისე... მერე აღარ ვიკი არაფერი. რა მოხდა, როგორ... არც მილიკისთვის მითქვამს. შარის თავი ვისა აქვს.
 - რა უცხე? - შეეკითხა ანდრო.
 - ვისა? - გაუკვირდა მძილოლმა.
 - ესა და იმას, იარალი ვინც დაგელო.
 - აი როგორც თქვენა, რა... - თქვა მძილოლმა და უცხე შიშით გადმოვტყვდა. - კიდევ ქუდი ქუხრა ყურებიანი... შრამიც ქინდა წარბათან.

ანდრო თვალგაფართოებული მომიტრიალდა.
 - ხედავ? მე თავი დავუწიე.
 - ერთი აქ გაგვიჩურე. - უთხარი მძლღს და ზედ გიგის სახლთან შევაჩერებინე.
 ანდრომ გადაუხადა და გადმოვედით. ნასული ტაქსი მზერით გაცალით და ერთმანეთს გაკვირვებით შევეცქერდით.
 - ვა... - აძიხდა ანდროს. - ასე მგონია გავგვიდა... რა ხდება, ტო?
 - ნომერი დაიბასსოფრე? - შეგვეითხე მე.
 - ვისი?
 - ტაქსის. - ანდრომ თავი უარის ნიშნად გაქნია.
 - ვი... - ამოიხორე მე. - ვერც მე... სახლს ავაცქერდით. სინაილე ერთი.
 - ავედით? - მკითხა ანდრომ.
 მე კბივებს ავუყვი.
 - დედასი ხომ არ გაახურებს? - მომესმა უწინდა.
 - არ იქნება... - ვუბასუხე და სადარბაზოში შევედი. ანდროც უკან შემოყვა.

უცნაურად კბივები. ხარი მე დავრეკე. გიგიმ გაალო. თვალში ამოღამებული ჰქონდა და ძალიან გამზადარი შეჩვენა.
 - ე, შემოი! - გაეხარდა ჩვენი დანახვა და იქვე მიგზედი, რომ არაფერი იყო.
 - გაუმარჯოს! - ჩაკოცნა ანდრომ გიგი.
 მეც ჩავეხუტე.
 - რა გჭირთ, ტო? - შემოსასვლელშივე დაინტერესდა გიგი.

ვიხდილით.
 ანდრომ კანკნებად გაითავისუფლა თავი და ვერც მე შემიძინა. ჩემს თვალში რომ ვერაფერი ამოიკითხა, გიგისკენ გაიხედა.
 - კალე დაიბრედა... - ამოიტყა მერე ჩომად და მეც მივლეს ტანში გამძრა. გიგის უშალ ყბა მოეგრია და შევატყე, რომ რაღაც ძალიან ტყნია.
 თოხასკენ ბარბაჯით და მძიმედ გავვიძვდა. საგარძელში რომ ჩავვექე - შევხედე; სულ გაფთხირებულიყო.
 - ახლა შენ არ გავიხედე ცუდად!... - იღუტე ანდრომ გიგის მისამართით. - ეს ძოღეს გავაგა... - ჩემკენ გამოიხედა. - ისე იყო, თავს იკლავდა, კალეს ბალკონიდან ხტებოდა!

მე ხელი ჩავიწიე.
 - შენ რა ბანძი ბიჭი ხარ, ანდრო... - ვთქვი გაბეზრებით.

გივიც დაჯდა. თავიდან ხმას არ იღებდა. იატაკზე ერთ ნერტლს დასცქეროდა. მერე მე ჩაეხველე და იმანაც აცრებლებულმა ამოგვხედა.
 - ჩაის შემოგვადებ. - თქვა წნარი ხმით და სამზარეულოსკენ ისევ მძიმედ დაიძრა.
 მე და ანდრო ერთმანეთს შევაცქერდით.
 - აქამდე რატომ არ დარეკეთ?! - მოისმა სამზარეულოდან გიგის ხმა.

- მე გუშინ ვიყავი!... დილით!... უცნაობა დაეინყდა დედაშენს!... გეძინა შენ! - გაეხედა მე.
 ამის თქმა იყო და, უცნაურ გიგი აცეცხლებული სახით გამოგარდა სამზარეულოდან.
 - მოგვლავ მაგ დედამოტყუნოს, მაგას! - გამოისცრა კბილებში.

- ვისა? - დაიბნა ანდრო.
 - ვისა და დედაშენს, მე მაგის დებილი ტყინი მოგტყანს უნდა დაეახრო მანქანდამინც?! ჰა?! რა უნდა?! რატომ, არ მითხრა, მითხარი დაედაი, რატო?! - ჩააცქერდა გიგი ანდროს თვალში.
 - კი, დედაზე რეებს იძიხი...
 - დედაზე კი არა, დედას მოუტყანა! გამოიუბეავე ამ დაბნალს, მაგ ნაბობარს! მაგ უნდადამოტყუნოს! - სახი, დანჭარდი... - შევეცადე-სიტყვის ჩაგდებას. სწორედ ამ დროს ჩაიდანამაც დაუსტყვნა სამზარეულოში და ყველა იტივიკენ მიგავხედა.
 - მიდი რა, დასახი... - მთხოვა ალწინილა გიგიმ.

მე წამოვდექი და გიგის გაკვირვებით შევხედე.
 - რა გჭირს? სიცხე ხომ არა გაქვს?
 გიგიმ აზღვრული მზერით შემომხედა.
 - აფერ თვედნ და აფერ მე, თუ მე ეგ არ ავასრული! - დაიკანა გიგი. - ჩემი ხელით გამოიჭერი ყელს მაგ ჩათლასს! ვინაა ეგ ურჩხული ევა?! სახლში სტყუარი ვერ მომიყვანი! ვერცეე ყირილის ნიყებს ეგ დედამოტყუნო! დამორეკავს ვინმე და ისეთი ტყინი დედალბარაკება, გული უსკდება! ეგ ვინაა ეგ დამბალი მძირი... დედა ეგ?!
 - დედაშენია. - მშვიდი ხმით უთხრა ანდრომ და გიგიც გაიშედა.

მე სამზარეულოსკენ წამოვედი. ჩაი დავასხი და ფანჯარაში გაიხედე. ისევ მწარედ თოვდა და ტყნის მიღმა აღარაფერი ჩანდა.

ჭიჭბი ლნგარზე დაეანე და თოხში გამოვიტანე. გიგი და ანდრო უცე ერთმანეთის პირისპირი ისხდნენ. ანდრო რეზზე და მეკუობრზე უცეზობდა.
 მერე კალეზე ვთქვი.
 - კალე რანაირად მოკვდა, ტო? - შეგვეკითხა გიგი უშნო ხმით.

- არავინ იცის... - ვუბასუხე და ჩაი მოგვხრიკე.
 - მეკვდარი იპოვეს. - ამიბა მხარი ანდრომ. - არანაირი კვალ...
 - პერედოხიოა - ექიშებმა. - ვთქვი მე. - ვერ გიგის რისხება... პრაკოლეც ვერ უპოვეს...
 - ვა... რა დამეგარა ვეეთი... - აღმოხდა გიგის. - რა ყლობაა...

ცოტა ხანი მღუმარედ ვტყერდით ჩაის.
 - შენ როგორა ხარ? - შეკვიტის ანდრო გიგის.
 - როგორ ვიქნები... ცოცხლად მკლავს ეს დედამოტყუნული...

- პროსტატა? - გაუკვირდა ანდროს.
 - პროსტატა კი არა, დედაჩემი! - თქვა გიგიმ, მე გადმომიხედა და ვერცე წამოვდა. - ისე, რა უცნაური სინაზარი ვახტე, ამასწინათ?...

მე და ანდრო ერთდროულად გაეინაბეთი.
 - ვითომ კალეს ჰყავდა მაკა მოტყებული მისივე ვჯიო... მაკა ხომ გასოვო?... ის დაბანაბა... დღიანია... კალეს რომ უყვარდა, თუ რაღაცა... სადაა ნეტავ?
 - კარგადაა. - დაეაქიე თავი.
 - ნახვლობ? - შემკეთისა გიგიც.
 - უარესი!... - ისევ ჩემს მაგივრად ჩაეწარა ანდრო. - ძალსკაც უსიერებს შაბათ-კვირას...

გიგი ვერაფერს მიხვდა და მოყოლა განაგრძო.
 - ჰოდა, სადალც იყენ... რაღაც დანის პონტში იყო - იქ შკვდა თითქოს... პადვალში. საბოლბაზე მიბნული. კალეს თითქოს იარაღი ჰქონდა მაკასკენ მიშვერული და ეუნებნა - პლუსში ხარო... მაკა თრისის. კალე ანჭარდას - დაწენარიო. თან თავზე ვეფებია. თან ვეფებია: აი აქ უნდა ჩაგვეტორო. ხომ იცი, რა გაჭირვებულაც ვარი. უფულოდ კი ვეკუობრბო, მაგრამ კაი ბიჭის სახელი ვერ არ დამიკარგავს... არა ვამტყობო... თუ ძაან გაატყრავ, მაშინ მოგკლავი. სინაზარი ვახტე გუშინ მაგარიო. ფული მჭირდება, ტოტალბაზატორში უნდა დავდიო ხვალისდღე ვეზბურთხერი. ის თამაში უნდა ყოფილიყო - დენი რო წავიდა. ერთხელ მექლევა გადმიდრების შასნი და ეგ თუ დაკუტავ, ხომ მოვიკლავ თავსო. შენ აქ იყავიო. ერთი დღე გაუტყლიო. მე თამაშის შუდელ, დილით მოვალ აგხსნი და ფულსაც გაგიყოფო. ეს მანქანა კიდევ მე ვიცი, როგორც დავახსურდავო... თუ არა და, მოგვლავ მაშინო, აზრზე ხართ?

- მერე? - ამღვრულა ანდრომ და ჩაი მოსვა.
 - მერე მოზბლური ადრთვა, საბუფებზე, შაბა, პირი აუკრა და მანქანით იალა!... მერე გაეხვიდა. ეს დედამოტყუნული ვის დაეაძინებს ყოველ დილით თავზე მადგება მატყლივით... ლამის იყვილოს... ადღ, ნახე, ტელევიზორში რას ამბობენ?! რას ამბობენ ეგეთს?... - გიგიმ სანყალიბილი მზერით ჩამოიხედა. - ვუყურებ და ვიკლავ ბანძები რაღაც ბანძობებზე ტყინან. მინდა მე ტელევიზორი და მსოფლიო პრობლემებზე! მაგრად ტყიავთ აი... ეგენი რა ტყინო არიან ტელევიზორში და შენ არაო? შგაა რა აქ?...

ლიანსეაჟა

მიუნსაპუზინის მონატრება

ტელევიზორში რა მინდა, ანდრიე?... ძებნაში ხომ არა ვარ?... ვინც კი კლასში, ან ინსტიტუტში უოპალონი, ნაბო-ზარი და პიდარასტი გვყავდა, სულ ეგენი გამოდიან... ხომ ვიცი - რალცაში გადაიცვალენ, მოვადნენ და ღმერთმაც შე-არგოთ... ამ ქლების კიდევ არ ესმის... არც უნდა, გაიგოს...

- ეპ... - ამიოხრა ანდრომ და ფეხზე წამოდგა.

მეც მივბაძე.

- რას იხამ? - შევეკითხე გიგის.

- მოვალ. რა უნდა ვქნა... ჯერ პანაშვილებია, არა?

- პანაშვილები ზეგ და მასზეგ. მერე ვმარხავთ. - განუ-მარტე მე.

- ნავედით აბა... - თქვა ანდრომ და შემოსასვლელისკენ დაიძრა. მეც უკან მივეყვი.

გიგიმ გამოგვაცოლა.

- შენ რას შეგბი, ნერე? - მკითხა გიგიმ.

მე თავი დავუქნიე.

- ნერე, ნერე... - დაქრა მხარზე ხელი. - ამასწინათ წა-ვიკითხე რალაც შენი... ფურნალში.

- მერე? - შევეკითხე.

- აფრენ აი!

მე გამეღიმა. ანდრომ გიგის ხელი აუწია.

- აბა, მაგრად გიგუშ!

გიგიმ კარი მოგვისურა.

დავეშვით. სადარბაზოს ზღურბლზე შექწერდით და ერ-თმანეთს შეხედდით.

- დღეს გვეყოს... სვალამდე დავიშალოთ. - ლამის შემე-ხვეწა ანდრო და მეც დავეთანხმე.

- ხვალე დილიდან მოვალ. საღამოს კუბოზე ვიქნებით გასასვლელი. - უთხარი მე.

- აუ, იმ კერტიზთან ერთად? - გაასხენდა და თავში ხე-ლი შემოიკრა ანდრომ. მერე გატრიალდა და ნელი ნაბიჯე-ით წავიდა.

მეც წამოუყვიე. უკვე თავი მტკიოდა. სიმთვრალე ზღა-ზენით გამდიოდა.

გზაში ერთი ბოთლი ლუდი ვიყიდე და სვენებ-სვენებით ჩავცალე.

- პრივეტ, კოკა! - მომესალმა ეზოს შესასვლელში მდგო-მი მეზობელი.

- გაუმარჯოს!... რა ხდება, ხუტა, ანისტიკა? - შევეკი-თხე და გვერდით დავუდექი.

- კალე როგორ მოკვდა, ტო?! - ამოსკრა კბილებიდან ხუტამ.

ჩუმად ვიდექით.

- მოხვე? - გავიგონე უცბა.

- ჩამოვიდა? - წამოცდა მე, ხუტას გაღიმიებული მიუ-ტრიალდი და მიხედი, რომ სიზმარში ნანახი ამბის მოლო-დინი, რომელიც მატარებელს უნდა ჩამოეტანა - აღსრულე-ბულიყო. მატარებელი ბაქანზე იდგა.

- მეერი არაფერი... - თქვა ხუტამ. - გზაში დაუყაჩაღე-ბათ... ცოტაა...

- ი ტო ხოლმე! - ვთქვი მე და ხელისგულები მოვიფშე-ნიტე.

უსელფეზო ტანსაცმელი დადის ჩემს გარშემო ჯინსის შარვლები, ფერადი კაბები ვითომ, პირდაპირ, სულზე აცვიათ? დღისით, პაერის მოძრაობა მაგრძნობინებს მათ სიახლოვეს. ღამე მაგიდის გარშემო სხდებიან და თუ შეუქი არ არის, ანათებენ...

მთელი მისტიკური ლიტერატურა რომ ამოვატრიალო, ასეთ პასაჟს ვერ ვიპოვი ერთი, ყველაზე მატყუარა წიგნი ხომ არ მესროლა ვინმემ შუბლში და ეს სურათი ამოიყვანა ალუბლის ხესავით?

თვლები წყნარდებიან მის დანახვაზე, ხელები, აქამდე დაჩაგრული და უკმაყოფილო, ნერვების ვიბრაციას ეხებიან და ფორმის სითბოს სისხლისგან შეკერილი წითელი კაბები, ჯინსები - საშრეთის დაბალი ცისგან...

სისარულს ვგრძნობ, რასაც ვერც შრომით იშოვი, ვერც მათხვრობით, პურის ფულივით, რომელიმე გენიალურმა მატყუარამ შენთვის თავი თუ არ განირა...

საოკალიფსი

შეიძლება, კიდევ, კაცმა იფიქროს ისეთ მკაფიო საგანზე, როგორც გეომეტრიაა? ხაზები და კუთხეები ჩამუქებული ფუჭიდან წვეტების სინათლემდე როგორ ადიან და პოეზიის ბუნდოვანებაზე? ადრე უნდა გადაეჭინა ისინი, წარღვნამდე, სანამ სისხლის კოლტები ჩამოუვარდებოდა ზაფხულს მუცლიდან, მაინცდამაინც, რკინიგზის ლიანდაგთან - გასრესილი ყაყაოები... ესეც იგივე პოეზია არ არის,

რაც სადავოს წვიმაში სიარული,
 მეორე სხეულში ფრჩხილებამდე
 გაფონვა და იქ აფეთქება...
 კვადრატში ჩასატული კუთხეების
 ნახევარმზებები
 ღმერთო, არ მინდა ამდენი სიღამაზე!
 მეშინია მისი...

მარადიული მოლოდინი (გოდოსი?)

მატლი, რომელიც ატამში
 ცხოვრობს,
 არასოდეს არ კმაყოფილდება
 კანის სიტკბოთი, სიღრმეში
 მიდის, თანდათანობით,
 განელილი სიამოვნების დროშით,
 სულ ბოლომდე,
 საიდანაც ვარდისფერი სხივი
 ანათებს ხორცს,
 თუმცა, საჭმელი
 ზედაპირზეც საკმარისია.
 ღმერთს ხომ არ ეძებს, უნებლიეთ,
 რომელიც არც ხილულ ცაშია,
 არც გრძნობად სიტკბოში,
 იქნებ, მწარე კურკა
 უფრო გამოხატავს მის ტანჯულ ბუნებას?
 რელიგიის გაზღაპრება -
 წინეიერების დათმობა
 უბირთა მიმართ, ვისაც
 მარტივი სიმბოლოები
 შემოქმედების მაგივრობას უწევენ:
 მაგ. ოქროს კბილებით სიცილი
 ნივთიერ თვითკმარობას ნიშნავს,
 "შუე დედა ჩემი"
 ღარიბი კაცის მოგონილია,
 თუ ძალიან დააკვირდები,
 აბსურდის თეატრის
 სიღრმეშიც ღმერთი ჩანს,
 მთელი სიცოცხლე რომ ელოდებიან...
 შეიძლება, შეგშურდეს მატლის.
 ვისთვისაც ეს ლოდინი
 ტკბილია და ვარდისფერი?

აი, უთო

ქალაქის კოლოფში გაღვიძება,
 ნეკნებში შერჭობილი რადიატორები,
 ფარდების დობანდში განურული
 შუქის რქეზე და დეპრესანტებზე ზიხარ,
 როგორც პატიმარი პურზე და წყალზე
 თუთუნით თუ გაგონებს მხეს,
 მასთან ურთიერთობა თბილია
 და თავბრუდამხვევი
 - აღარ მოწიო!
 მავრთხილებს კავსამაზუსლებიანი

არსება. რატომ,
 რისთვის შევინახო თავი,
 რომელი სიხარულისთვის?
 არ მინდა, ღვთაებრივი თიხა,
 თუნდაც, ბევრ ადგილას
 დამსკდარი და გაბზარული,
 ახალთახალ თოჯინად იქცეს,
 რომელიც ლამლამობით
 კარადაში წევს, მთელი დღე კი
 დაქოქილივით დადის,
 იცინის, ლაპარაკობს,
 ჩემი კარადა უფრო დიდია,
 არანაკლებ ბნელი, მაგრამ
 ღამე, როცა ვისვლეთ
 მანქანებისგან გაფილტრულ დროს,
 გავალბებ ფანჯარას
 და ელექტრონის ბოქებს
 შემოვუშვებ ოთახში, როგორც ხეებს
 იმ სოფლიდან, მდინარის სათავესავით
 სუფთა თვალეებით რომ მიყურებს,
 თუმცა, უკვე გააუთოვებს,
 მისი დაკბილული, კლანკილი,
 შრილა ბუნება
 მიწასთან გაასწორებს...

პალტოს იცვამენ წარმოები

ისე დავემგანე საკიდარს,
 ვერ შეივსო და გაფრინდა პალტო
 რომ შემედლოს, წეროების მწკრივში
 გაგაშენსო და გაგუშვა
 უკეთეს ქვეყანაში!
 სინათლით და სითბოთი უკეთესში
 და არა პეიზაჟით,
 ან ლექსით,
 ან ნახატისთვის
 ყველაზე მომგებიანი
 ფერის და ფორმის ბროწეულით...
 ვერცხლის კოვზები ბავშვებისთვის,
 ბროლის კოშკებით ღვინის ჭიქებით,
 გედისყელიან ფინჯანში ყავა,
 უსათუოდ, შაქრიანი,
 რამდენი სიამოვნებაა ამ ცხოვრებაში,
 რომ სიტკბო მოიკლო?
 დიდი-დიდი, პალტო არ ჩაგეცმევა
 და შენი უსწორცობით გაბეზრებული
 ნიშანს მოგიგებს, რომ
 წასვლა კი არა,
 გაფრენაც შეუძლია
 და ბევრჯერ გაღანძლული შენგან,
 გახეხილი იდაყვების და საყლოს გამო,
 თავსაც მოგანატრებს,
 თან, ისე განყენებულად,
 როგორც ზაფხული,

ან რომელიმე თბილი ქვეყანა,
 განზორციელებული
 ვარდებსა და წეროებს შორის,
 რომ ღალანებს მწვანედ
 და დაუანგულ რეცეპტორებს
 გილიზიანებს...
 რუსთაველის ბოლოში,
 პათეტიკური სახელწოდების მოედანზე
 პალატოს კვალს ვკარგავ,
 ცივა, ვოცნებობ ჩაიზე,
 მაგრამ ფული ჯიბეში დამარჩა,
 უფრო სწორედ, ცაში,
 დღის 5 საათზე უკვე ღამდება,
 ჯიხურებიდან მზესავით მოჩანს
 შხამიანი ყვითელი ფანტა...

ჩემს შვილებს, დიდს და პატარას
 როგორ მინდა, როგორც ცხოველმა
 თავის ლეკვებს,
 ქეჩოში წაგავლოთ კბილები
 და პირდაპირ, ზაფხულში დაგსვათ
 ეს არ უნდა გაედეს ჩიტების გადაფრენას,
 თბილი ქვეყანა სხვაა,
 სამშობლო სხვა,
 ძნელია გაგლეჯა მათ შორის,
 ჩემს სითამამეს,
 რომელიც ნითლად მალეზინებდა
 თმასა და პირს, როცა
 ამის საჭიროება აღარ იყო,
 ლექსებს მანერინებდა
 გაგანია ომის დროს,
 უნდა, რომ ზაფხულში იცხოვროს
 ჩემმა შვილებმა:
 დიდმა და პატარამ,
 შემეცინეულებმა ბელურებივით,
 ერთმა ხატოს, მეორემ
 ამ ნახატებზე იაროს
 შაქრისფერი ფეხებით:
 მზის შესქელებულ მონასმებზე,
 დანაყილი ფირუზის ცაში,
 ოთახის სახეს
 მურაბების ქორფლი ეყაროს,
 პქონდეთ ქალაქი, ქუჩა, ეზო,
 ფანჯრის წინ ხეები,
 რომლებიც უყვართ
 არა ტკბილი ნაყოფის გამო,
 არამედ იმიტომ, რომ ერთმანეთს
 სცნობენ სუნით და კილოთი,
 ნათესავეებივით...
 იყოს მუსიკა, თუნდაც,
 ფონეტიკის დონეზე,
 როგორც ჩემს ბავშვობაში
 უჩვეულო სიტყვები

"ლაშხალი და ყაზა"

უფრო იდეალ სამყაროს
 მიზნებდნენ, ვიდრე მიელი წიგნი...
 ჩემი მისამართი -
 ზამთარი, შალის დღეები
 მოწყენილი,
 გასაყიდად გამზადებული სახლი...

ნატიფიდან სიმარტივისკენ

ძველებური ჭურჭელი -
 თითო ულუფა ესთეტიკა
 შიმშილობის დროს,
 გემოს გასხენება,
 ისეთი ღრმა გემოსი,
 სუნიც რომ ახლავს,
 მის გასაქრობად ენის წვერზე
 დაეიწყების ყინული უნდა დაიდო,
 ცხვირი ბამბის სურდოთი გაიტენო
 და თუ უნარსულობამ შემოგიტია,
 შეგრძნებების რომანი დაწერო,
 დამყარებული იმ მონატრებაზე,
 ადამიანს რომ ურეკავ, მაშინ,
 როცა სახლში არ არის,
 ცარიელი ოთახიდან
 დაბრუნებული ზარი
 რიკოშეტით თავში გირტყამს
 და სისხლივით მოგდის
 არეული ქვეცნობიერი,
 მუსიკალური ფრაზებით, ვითომ, შვერული,
 საღებავიან ცხელ ტაშტში ჩაყრილი
 "ზოგან ნითელ, ზოგან ყვითელ,
 ზოგან ალისფერი"
 ვისთვის სამშობლო,
 ვისთვის გამოცანა.
 ყავლი გასდის
 თითო ულუფა ესთეტიკას,
 იმტვრევა ფაიფური,
 ოქროსარამიოვლებული,
 მზე და თოვლი -
 თხზლო კვერცხი
 ბებრებისთვის...
 ზამთრის პური ტალახისგან იზილებს,
 სადაც არ უნდა მიხვიდე,
 წვნიანს და ჩაის
 თიხის ჯამებსა
 და ჭიქებში გისხამენ,
 რომლებზედაც ხელები
 შეიძლება გაითბო...

მიუიკლავი

* * *

ყოველი ჩქამი

ჩქარობს შენამდე მოაღწიოს

და რამედ იქცეს -

ლიმილად, პირველად, სსონის ელდებად,

რაც ირგვლივ არის, შენში გრძელდება

და თავს აფარებს სიტყვების სივრცეს.

შენი ნათქვამი დაორთქლავს ლამბას,

რასაც მიამბობ სომ ორთქლი არი,

შენს უშწნობას ბგერებით ლამბავ,

ბაგეებიდან რომ მოთქრიალებს.

დამძიმებული წყვიდადის სისხლით
წყდება ვარსკვლავი, როგორც წურბელა,
გსურს დამალაო და ველარ ისხლუტ
ქარს, მომავლიდან რომ დაუბერა.

ნაცნობი შიში უცვრად წასვლის,
წლები მოყრილი გულზე ბელტებად,
მსოლოდ ექოა, ან იქნებ ასლი,
დროის, რომელიც თვალწინ ბერდება.

7.1.2003 წ.

* * *

ასიათასჯერ დაცლილ ამფორას,

ვინ არ შეეხო და ეამბორა.

არ შევეჭმები ამ აფიორას,

უარი ყველა ძველ მეტაფორას.

თქვენ გინილადებთ, ძმებო, ამ ფორას,
მილიონები რომ დააბოლა,
გაიმეორეთ, ხვეწეთ და ბოლოს
მოვა სიკვდილი უმეტაფორო.

მსურდა მეამბა, თუმც მეამბა რა
არ კი ვიცოდი და ვეამბორე
ხელზე ძველ რითმას, თამ რომ დაბურა,
უარი ყველა ძველ მეტაფორას.

ზედა იშორებს ვარსკვლავებს - ტკიპებს,
მანაც სიმკაცრეს უმატა ბოლოს,
ჩამოუყვები მორყეულ კიბეს
უსპო, უტროპო, უმეტაფორო.

7.1.2003 წ.

უპილოგისთვის

არ უძინია მთელი ღამე, წუხელ იჭობა,
იჭყიტებოდა სიზმარ-ცხადის ბნელი ღრეჭობა.

ითვლიდა წუთებს, ისრუტავდა წარსული აწმყოს,
უყვარდა კიდევ, სძულდა კიდევ, გეგმებიც აწყო.

ათას მეერთედ გაისწორა ცხელი ბალიში
და ჩაიძირა ბნელი სიზმრის ხათაბლაში.

გამოიღვიძა, ისევ სიზმრის ოფლში დაცურავს,
უაზრო სიტყვამ ბაგეები ააცმაცურა.

ინათა კიდევ, მაგრამ თვალი რულს არ იკარებს,
ანთო შუქი, მოუკიდა მერე სიგარეტს.

თვლიდა წასულუბს, მერე მიხვდა ვერ ჩამოთვლიდა,
იპოვა ღვინო, ჩაიცალა ღვინო ბოთლიდან.

გაალო კარი, მზისკენ თვალბგამობლტილი
მიბარბაცებდა, როგორც კრეტინი.

13.1.2003 წ.

* * *

...და ახლაც კარი ირჩევს შემსვლელს,
თან ეს სიტყვები, გასმოვანება რომ არ უნდათ,
ქსოვენ ჩურჩულის აბლაბუდას შენს ბაგეებთან
და რაც თვალეში იწერება
გაელვებულ ფიქრის ასლია:

მოვიდა ეჭვი - ცნობილი მღრღნელი
და გამომზილა, რომ სიმართლე
ახლა მსოლოდ "მეკდრებმა იციან".

შემადრწუნებელ წუთს გაორების
ვერ გამოვხატავ ვერც უხმოდ, ვერც ხმით
და შიშს, რომელსაც მუდამ გავუბრი,
სინამდვილეში თანდათან ვერწყმი.

იანვარი, 2003 წ.

* * *

... და მაინც უნდა დაიძინო,
რადგან სიზმარში
შენ არაფერზე პასუხს არ აგებ,
არც უნებლიე დანაშაულზე,
არც უნებლიე სიყვარულზე,
იქ, არაფერზე პასუხს არ აგებ.

...და რადგან უნდა დაიძინო
დაფიქრდი: იქნებ უკვე გძინავს
და ვერც კი ამწნევ
სიზმარ-ცხადის სივრცეები
ერთმანეთს როგორ ახაზრდობენ.

რომ მუდამ ხდება
ძილ-ღვიძილის საზღვრის
ჩუმი გადაწაცვლება,
დამალულ სათქმელს
სიკვდილამდე უყვარს გაძლება.

გამოღვიძების ლოდინს,
მგონი, სიცოცხლე ჰქვია,
თვალეში ლიბრი,
რომელილაც დროის ლექია.

12.11.2003 წ.

ეკონომიკის ეკონომიკის

ყველა სტრუქტურული ლუდის ქაფია და ვამჯობინებ წერას კაფიას, თუმცა სიკვდილიც რომ კაფია, ხომ ადასტურებს ეკონომიკის.

"შემოდგომის მზე იქცა მტყენებად", ასე წამოცდა კალამს სამკუთხას, სხეულს ლანდი რომ აედენება, ისე მიეყვები სიტყვას საკუთარს. ეკონომიკის წაშლის ქარ-წვიმა, რჩება: იყო და არა იყო რა, გადაიფრინა ცაზე არწივმა, თავისი ლანდი თან წაიყოლა.
 19.II.2003 წ.

ქონტრაბანდა

ვარიაცია ცნობილ თემაზე

ფრინველებისთვის არ არსებობს საემიგრაციო სამსახური, პოლიტიკური საზღვრები, მიფრინავენ ჩრდილოეთიდან სამხრეთისკენ, სამხრეთიდან ჩრდილოეთისკენ და გადააქვთ ქვეყნიდან ქვეყანაში ძვირადღირებული კონტრაბანდა - თავისუფლების ინსტიტუტი.
 15.II.2003 წ.

წერილი

ჯერ არაფერი გარკვეულა...

ხეები ისევ ცდილობენ გაქცევას და ენატრებათ შემოდგომა, როცა ფოთლების ნაბიჯებით გადაადგილდებიან, თუმცა ჩრდილებით საკუთარ თავს სულ გარს უვლიან.

ჯერ არაფერი გარკვეულა...

მე ვწერ იგივეს, რადგან იგივეს წარსახეობაა ეს საღამო - შეშინებული სიტყვებიდან ამოღწეული ბინდი და ბნელი მთების ასომთავრული გარს უვლის თბილისს.

ჯერ არაფერი გარკვეულა...

იგი ისევ თვლემს ხელისგულზე თავდაცურდობილი და სიზმარ-ცხადის ზღვარზე ჩნდებიან სიტყვის მარცვლები - ფრაგმენტები მესხიერების.

ჯერ არაფერი გარკვეულა...

ღია ფანჯარა გარეთ აღარ იხედება და თავის ოთახს ათვალღერებს, სადაც არავინ აღარ ცხოვრობს და თითქმის ჩაველილი სიცოცხლე ბოლო ნაბიჯისთვის ძალას იკრებს.

ჯერ არაფერი არ შეცვლილა...

ბოლო ნაბიჯი პირველივით, ისევ სიტყვაა.

ჯერ არაფერი გარკვეულა.
 თებერვალი, 2003 წ.

ბაბრის ბასსენება

1.

ღამით უფრო არსებობს ზღვა საკუთარი სუნთქვით აღწევს ყურის ნიჟარამდე და ოთახში შემოხიზნული ვარსკვლავი - თვალის ქაში არეკლილი, მიმანიშნებს, რომ ჯერ კიდევ არსებობს განმეორების სურვილივით მოლივლივე სიღრმე, უნებლიეთ რომ უახლოვდება გაელვებულ წუთს.

2.

ვინ იფიქრებდა ამ ზღვას გვამებით ავსებდნენ და ზღვის მოქცევა გახრწნილი სხეულებს ჩვენს სსოვნაში გამოირიყავდა.

თქვენც გაგიგონებთ წყლით გაბერილი გვამების ბუტბუტს თქვენს ლამებსაც გაბზარავენ მათი სიტყვები და რას მოიმიკით ჩვენი ძვლებით დათესილ ველზე?! პურს, რომელიც გაუღწეოთ სიკვდილის სუნი.

თებერვალი, 2003 წ.

* * *

ლუდი...

ლიბრიან თვალში ემიგრანტი თოლიები ცდილობენ შემოღწევის, ხოლო მეთევზეს მერამდენედ ამოჰყავს მტკვრიდან "არაფერი", როგორც ყველაზე ცოცხალი სიტყვა და არაფრიდან არაფრამდე

სათუო მანძილს
ავსებს ქალაქის გაბმული ფიქრი.

ანგონია ს.პაიჭია

პროვინციული ზნეობანი

ეს მოფუსფუსე პეიზაჟი,
მანქანის ფანჯრებს ადევნებული,
მექანიკურად პოულვოს სიტყვებს
და ჩემს სსოვნაში
ცდილობს სიცოცხლის გახანგრძლივებას,
რადგან არსებულ
სინამდვილეს აღარ ენდობა.

აღარაა წარსული მდინარე...
იგი არსებობს მხოლოდ ტკივილის სინათლეში,
დარდში, რომლითაც შენ იხუნძლები,
მტკვარს თოლიები დასტრიალებენ -
დაუნერევი წიგნის ფურცლები.
17.11.2003 წ.

მიწერილმანე ვაჭრის სიმღერა
ტარიელ ქანტურიას მოტივზე

ყველაფერი უნდა თრაქო,
დილით თრაქო, ღამით თრაქო,
შვილის თრაქო, ძმების თრაქო,
მამის თრაქო, დედის თრაქო,
თვითონ უნდა გაუმკლავდე
დროის ასთავიან დრაკონს.

ბევრი წიგნი უნდა ზიდი,
შითა თრაქო, საბა თრაქო,
ეს ხომ შენი ქვეყანაა -
საბოლთაო, საბადრაგო.

ფოთის პორტში მოტანილი
აქეთ უნდა გადმოთრაქო,
სულ იყიდი, სულ გაყიდი,
მამის ზიდი, დედის თრაქო,
მუცელს ვერ ამოუყარავ
დროის ასთავიან დრაკონს.

თურქეთიდან უნდა თრაქო,
იქნებ თრაკიიდან თრაქო,
ზოგჯერ უნდა ჩამოზიდი,
ზიდვა რომ არ გაათრაქო,
ყველაფერი უნდა თრაქო,
მამის თრაქო, დედის თრაქო...

როდესაც "ქალბატონი ბოვარი" პირველად წაიკითხე, შეგძრწუნდი, და ეს იყო ყველაზე თავზარდამცემი შთაბეჭდილება ჩემს ცხოვრებაში - ყოველ შემთხვევაში, დღემდე ასეა. ახალგაზრდა ვიყავი - თერაპეუტისაც არ გახლდით. 1950-იან წლებში საფრანგეთის ერთ-ერთ პროვინციაში ვცხოვრობდი და ფლობერის შედევრს ვენახში, მინაზე განაოლილი ვენაფეობდი. ემა რუოს ვეავდი, სანამ ის ქალბატონი ბოვარი გახდებოდა. ჩემი ყველაზე მახვარი განცდები უკავშირდებოდა წიგნებს, საიდანაც ამოკვირედი ბუნდოვანი წარმოდგენები სიცვარულის, ქორწინებისა და ოჯახის შესახებ. მეშინოდა, მეც ოჯახში რეალისტური რომაის მახვ არ დამიგონ-მოქოქო.

"ქალბატონმა ბოვარმა" პირველად დაგვანახა მთელი უაზრობა და სიცარიელე ცხოვრებისა, რომელიც სახე იყო მხოლოდ ნივთებით, ტანსაცმლით და ავივით, ოთახებითა და ქალებით. ყველაზე უარესი "ნივთები" კი წიგნები იყო, რომელთა შემკარავმა შამმა სიცოცხლე მოუწამლა ემას. ახლახან ერთმა ბრიტანულმა გაზეთმა ორმოცდაათ ყველაზე რომანტიკულ წანარბოებს შორის დაასახელა "ქალბატონი ბოვარი". შეეფიწნავ, რომ ესაა ყველაზე ნაკლებად რომანტიკული წიგნი, რომელიც ოდესმე წამკითხავს. "ქალბატონი ბოვარი". მხოლოდ იმიტომ მიყვარს, რომ ახლა ნახევარი საუკუნით მეტი წინსა ვარ, არ გავებულვარ ოჯახისა და სამხარეულის მახვში და შემიძლია, გაეფუგო წიგნის მთავარ სუბიექტს - მის ძალზე შორისმჭვრეტელ, დაკვირვებულსა და ცხოვრების ღრმად მცოდნე ავტორს.

"ქალბატონი ბოვარი", რომელიც 1856-57 წლებში გამოქვეყნდა, ყოველთვის წარმოადგენდა იმ დიკუსიების ძირითად საგანს, რომლებშიც განიხილებოდა ბურჟუაზიის (განსაკუთრებით - პროვინციული ბურჟუაზიის) ცხოვრების ამსახველი ევროპული რეალისტური რომანის თავისებურე-

ბუტი. თუმცა მეცხრამეტე საუკუნის რომანი უმეტესად ავრიტიკებად ბურჟუაზია, მაგრამ, არსებობდა, იგი ბურჟუაზიის პირში გახლდათ. ის განცხადებდა შეძლებული საშუალო კლასების ავამპოლბისტან ერთად, რადგან ამ კლასების წარმომადგენლებს ჰქონდათ თანისუფალი დრო საკითხავად და დანებრებულნი იყვნენ ზეგონებს და უზნებრების განმასხვავებელი ნიშანთვისებების, აგრეთვე - სოციალური ურთიერთმიმართებების განსაზღვრებით. ბურჟუაზიული რომანი შეინაცვალა სარანდო ეპოსის, რელიგიური ხასიათის ეპიკური ქმნილებების ("დაკარგული სამთხივ", "ღვთაებრივი კომედია") და დრამების. სოციალური რომანი განსაკუთრებით აყვავდა იმ ქვეყნებში, სადაც მსხვილი ქალაქების - ლონდონის, პარიზის, სანტ-პეტერბურგის, მოსკოვის - მოსახლეობა მკვეთრი დანებრენციანების პროცესს განიცდიდა. ეს ლიტერატურული ფორმა პოპულარული იყო პროვინციულში, სადაც სუფევდა ცხოვრების ძველები ყიყი და ადამიანებს. რომანს აინტერესებად საზოგადოების სტრუქტურები - ფინანსები, განათლება, რელიგიური ჩვეულებები, ნათესაობრივი და ოჯახური ურთიერთმიმართებულებები, ადამიანთა პატრიმომეცხრამეტე ბოლოს მიზეზები და შედეგები. რომანმა შეითვისა (მაგრამ ახლებურად ასახა) ჯადოსნური ზღაპრები პრინცესებისა და ღარიბი მსახური ქალების, ნაბოლარა ვაჟებისა და სარანდო დედაბრების შესახებ. ზღაპრები, ჩვეულებრივ, ბუნებრივად მთავრდება - შეყვარებულთა ქორწინებით და, შემდეგ მათი უღრულო ცხოვრებით. ის ნიმუში შენარჩუნებულია ჯერინ სტრინის რომანებში. დიდი რეალისტური რომანები თემაში მოწყობილობა - განცდა, რომელიც სწორად ეუფლება მატარა ქალაქების მცხოვრებით. და არ არსებობს მოწყობილობის თემა ღრმა გამოკვლევა, ვიდრე - "ქალბატონი ბოვარი", თუმცა ეს ქმნილება არასოდეს ინვესტირდება; ის ამაღლებული და მიმზიდველი აღწერის სიზუსტის წყალობით.

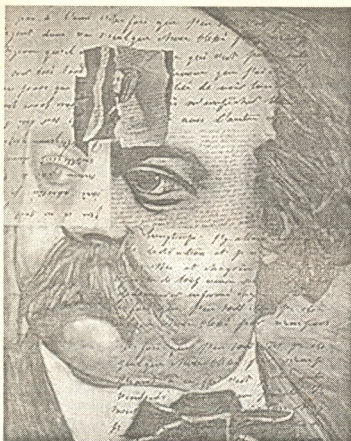
"ქალბატონი ბოვარი" აგრეთვე ყოველთვის განიხილება ნებისმიერ დისკუსიაში, რომელიც ეძღვნება ადოლტერის პრობლემას. დენი დ რუჟენმა (ნიჟში "სიყვარული და სიბრძნე სამყაროში") შენიშნა: "თუ ვინაყვლები ლიტერატურის მიხედვით, ადოლტერი წარმოგივლება ერთ-ერთ ყველაზე შესანიშნავ საქმიანობად ამერიკა და ევროპაში". რუჟენი იხილავს შუა საუკუნეების დიად მიჯნურებს - ლანსელოტსა და რინეერს, ტრისტანსა და იზოლდას - და მიუთითებს, რომ დამბრკოლებების გადასახად მათი სიყვარულის განუყოფელ ნაწილს შეადგენს. ქორწინება, თუ შეიძლება ასე ითქვას, ადამიანთა ცხოვრების სოციალური ჩარჩოა, ადოლტერი კი ინდივიდალური თვითდამკვიდრების უდიდეს აქტად გვევლინება. შუა საუკუნეების რომანის (რომელიც სათავეს იღებს დინასტიური ქორწინებებისა და რანდელი გატაცების საქაროში) თვალსაზრისით, ამგვარი "სუკოვებში" საბედისწერო და, ამასთან, სასახლო საქმეა. ბურჟუაზიული მორგამიური საზოგადოება კი მათ სხვაგვარად განიხილავს. ენგელს ამტკიცება, რომ "ინდივიდალური სექსუალური ურთიერთობები" გვიანდელი მოუძღვრება. ჩვენს თანამედროვე კაპიტალისტურ მორგამიურ საქაროში ისინი გაცილებით მეტ სინდელს უქმნის ქალს, ვიდრე მამაკაცს, რადგან მამაკაცის ადოლტერის გამო არ კიბებენ და არ დევიან საზოგადოებიდან. ანა კარენინას, აგრეთვე ჰენრი ჯეიმსისა და ედვ. უორტონის გმირი ქალების სიყვარული ტრაგედიაა; მათ სულში ერთმანეთს ებრძვის წარმოდგენები ზნობრიობის შესახებ და, მეორე მხრივ, ცოდვილი სურვილები. ემა ბოვარის ცხოვრება სხვა არაფერია, თუ არა ანა კარენინას ბედის ბურჟუაზიული ვერსია - შნიშნულიანი განსხვავებებით. ორივე მათგანი ფი-

ზიკურ ზონლს განიცდის ქრის მიმართ, ორივეს აცდუნებენ მამაკაცი, რომლებიც საბოლოოდ მათ ზოგჯერ აძლევენ. ორივე ქალი ენებინა და მგრინობიარა, ორივე თვითმკვლელობით ამთავრებს სიცოცხლეს. შეიძლება ისიც ითქვას, რომ ორივე ქალი ფიზიკურად მიმზიდველი ამ მამაკაცისთვის, რომელიც ნანარკობების გმრებლაც ისინი წარმოდგენენ, და რომ ორივე დაისაჯა მათი ავტორების (ისევე, როგორც საზოგადოების) მიერ. ანა კარენინას სახე, თავისთავად, ტრაგედიაა. მაგრამ ემა ბოვარის, ამ გრინობიარულ-ზღუდული, თავგზაბანული და ეგოისტი ქალის სახე ტრაგედია არა ნორმატიული გაგებით და არა იმიტომ, რომ მკითხველები იზიარებენ მის გრინობებს ან თანადრობენ მათ; ჩვენ ის გვებრალბება ისევე, როგორც გული გვეკუმშება სოლმე გატის მიერ დაჭერილი ჩიტის დაბნებისა, რომელიც ფრთხილბება და, საცაა, მოკვდება.

ორედსაც ემა რუი მისიხობად შარლ ბოვარის (ჯადოსნური ზღაპრის ბუნებრივი დასასრული), ის იქცა მესამე ქალბატონ ბოვარად, მისი დედაპილისა და შარლ ბოვარის გარდაცვლილი პირველი ცოლის შემდეგ. რომანის სახელწოდებას კარნახით, ქალბატონ ბოვარისგან მოველით სრულიად გარკვეულ ქვევს, მისი საზოგადოებრივი მდგომარეობისა და ფუნქციის შესაბამისად. ის კარტავს თავის ურინდელ თვისებებს და ბუნდობლ იმედებს უკავშირებს ქორწინებას. ფლობერი ბრწყინვალედ აღწერს ქალის სექსუალური იმედგარეულებს, მის გაიყვანს იმის გამო, რომ არ განიცდა ქორწინებისშემდეგური ნეტარება. ემა ვერ შეეგუა ოჯახურ ყოფას იმ რომანტიკული წარმოდგენის კარნახით, რომ სადაც არსებობდა უფრო მშვენიერი ცხოვრება, უფრო მსხვილი განცდები, უფრო ფართო პირინონტი. მისი სურვილები ჩამოყალიბდა ნიგნებისა და აღზრდის ზეგავლენით.

მონასტერში, სადაც ემა გაიზარდა, გოგონას სულიერ ექსტაზებს ენაცვლებოდა ოცნებები ბუნებრივების შესახებ, რომელიც წყაროს წარმოადგენდა რომანები. ქალი ნადავს დონ-კიხოტს, იმ გაგებით, რომ მისი ნიგნებით გატაცება ამ-ახინჯებს საყვარლისა და ცხოვრების აღქმას. ამ თვალსაზრისით, ემაც და დონ-კიხოტიც რომანტიკული გმირები არიან. დონ-კიხოტს სურს, პროვინციული ლამაზნა გადააქციოს გოლიათებას და დემონებთან ბრძოლის ველად, და იხსნას გაუბედურებული ბანკანები, სოლო ემა ბოვარი მისწრაფის ბუნებრივებისკენ, რომელიც, მისი აზრით, მოიცავს მოხდენილ ტანსაცმელს, სწრაფ კარტავს, მეჯლისებზე ეცკვასა და თაყვანისმქველთა აღტაცებას. ფსიქონალიტიკომა ინეს სოდრემ "ქალბატონ ბოვარს" მოუძღვნა ნაშრომი სახელწოდებით "ოცნებებით გამოწვეული სიკვდილი", რომელიც ფილოიდის ერთი ესეს ("შწრლები და მყოცნებები") საფუძველზე განიხილავს ემა ბოვარის ოცნებათა არსს. ფრიდის თანახმად, ოცნებები უკავშირდება ნაგებთა თანამშენს, სადაც სათამაშოებს და სხვა ნივთები წარმოდგენენ ერთგვარ "ოცნების კომპლესს" ანუ ბავშვების ცხოვრებისეული მიზნების სიმბოლოებს. ფრიდი აქ არ გულისხმობს ეპიკური ქმნილებებისა და ტრაგედიების გამოჩენილ ავტორებს, რომლებიც ეყვარებან მითებსა და საკუთარი ქვეყნების ისტორიას; მას აინტერესებს იმ მანუქმებელი ზღაპრებისა და უნიშნული ნანარკობების მოსზნელები, რომლებიც საშუალებას აძლევენ მკითხველებს, ჩაეჯვონ წარცხისტულ ფანტაზიებში და გააიგიონ საკუთარი თავი მამაც, მოშიზნებულ და წარმავტევი გმირებთან. ზღაპრები, ამისთანა ფრიდი, სულტურის ოცნებებია.

1856 წელს ჯორჯ ელიოტმა დაწერა ძალზე კრიტიკული ესე "შწრალი ქალები და მათი უნიჭო რომანები". ელიოტის ირონიული შეფასებით, ამ "თმაგრძელი და ტყუამიონები" მეკალბების თხზულებებში მამაკაცებს მყოცნებებისთვის იროლი განკუთვნებიათ. ისინი მხოლოდ გმირი ქალების ცხოვრებისეული თანამგზავრები გახლანება. მაგალითად,

მამაკვი ხედავს ქალს მეჯლისზე და იხიბლება მისი სილამაზით; ხედება მას ყვავილების გამოფენაზე და თვალს ვერ სწყვეტს; ცხენზე ამხედრებული სატრფო აჯადოებს მამაკვს თავისი გრაციით, ხოლო ეკლესიაში ლოცვისას - ნახი ქვევით. ამგვარ ქალს იდეალური თვისებები და კაბის მწვეწარით არშია აქვს. მისი ოცნებები მსგავს ნიშნულს ეყარება. ამასთან, ფაქტობრივად, მასთან ურთიერთობით დადლილი სატრფოები ტრეფენ ქალს და სწორედ ემას განეკუთვნება მეორეხარისხოვანი როლი.

ფრიდი ყურადღებს ამსხვილებს აგრეთვე იმაზე, რომ ოცნებათა გმირი ნარცისისტულად განკვირებულ სამყაროში იმყოფება. ემა ბოვარის რომანტიკული სურვილები იმგვარი სცენებია, სადაც ის თამაშობს გმირ ქალს. ემა ამჯობინებს, ოცნებობს თავისი პირველი სატროს, ლეონის შუასდებ, ვიდრე შეხედოს მას. სასიყვარულო ექსტაზის ის როდოდღთან პაემანის მომენტებს არ განიცდის, არამედ - მოგვიანებით, როდესაც თავისთვის სარკეში ათვალიერებს და იმერება: "მე საყვარელი მყავს. მე საყვარელი მყავს". ქალის გადამწყვეტილებას, ცხენით გაისვრების როდოდღთან ერთად, განაპირობებს არა სიყვარული, არამედ - შარლის მიერ ნაყიდი საცხენოსნო კაბა: "ყველაფერი კაბის გამო მოხდა". მწერლები ხშირად მოუთხოვენ, რომ ქალბატონი ბოვარი რომანტიკული, მაგრამ, არსებითად, უხეირო მკითხველია. ფლობერი ძალზე ზუსტად აღწერს ემას ფანტაზიების საბუნდუნო ბუნდუნებებს. მათი ზეგავლენით ქალი შეუსაბამოდ აღიქვამს რეალობას, რის გამოც თავს ვერ იცავს ლურჯ დაშლუპული მატქანციებისგან. ლურჯ მიჰყიდის ემას კონკრეტულ სათამაშობებს - მაიარას და პორტსიგარს, რათა ბიძგი მისცეს მის ცოცხლებს და გაანადგუროს შარლისა და პაეტარა ბერტეს ცხოვრება.

ეს არაა უწყველო ამბავი. მაშინ რატომ ითვლება "ქალბატონი ბოვარი" ყველა დროის ერთ-ერთი საუკეთესო რომანად? ამ კითხვებზე პასუხის გახაჯება უნდა გაითვალისწინოთ ნანარმოების შექმნის ისტორია და ფლობერის ამოსავალი იდეა, რომლის ხორცშესხმასაც მწერალი მიზნად ისახავდა.

გუსტავ ფლობერი დაიბადა 1821 წელს ქალაქ რუანში, სადაც მამამისი საავადმყოფოს მთავარ ქირურგად მუშაობდა. ფლობერის მამა იმედოვნებდა, რომ გუსტავიც ექიმის პროფესიას აირჩევდა, მაგრამ, როგორც ჩანს, ვაჟი იმთავითვე დიპლომატიური შემოქმედებისკენ ისწრაფოდა. მწერალი უმეტესად ნორმანდიაში ცხოვრობდა, თუმცა ხშირად ჩადიოდა პარიზში. 1851 წელს ფლობერმა, მეგობარ მაქსიმ

დლო კანთან ერთად, იმოგზაურა ეკვიტორში, ახლო აღმოსავლეთსა და ხმელთაშუა ზღვაზე. ამ მოგზაურობისას ის სიფილისით დაავადდა და ეპიდემიური შეტევებით აწუხებდა. მწერალს არასოდეს ჰყოლია ცოლი. მას ჰქონდა ხანგრძლივი პლატონური სასიყვარულო ურთიერთობა ლუიზა კოლესთან, ფლობერზე თრთმეტივ წლით უძეწროს ქალთან, რომელმაც შეინახა ფლობერის შესანიშნავი წერილები. ფლობერს იზიდავდა უწყველო, რომანტიკული მოვლენები. 1849 წელს მან დაამთავრა მუშაობა "მინდამ ანტიუარის ცდუნებაზე". ეს ნაწარმოები შთაფრთხილი იყო ბრიგელის ტილოთი, რომელიც მწერალმა 1845 წელს ნახა გენუაში. სურათზე გამოსახულია დემონიური გარემოცული და ხორციელი ცდუნებებით განანამები წმინდანი. ფლობერმა საკულდაგულოდ გამოიკვლია მეოთხე საუკუნის ქრისტიანული და ნარმართული წარმოდგენები და თავის ნაწარმოებში ასახა იდეათა ეგზოტიკური დრამა. 1846 წელს, ეკვიტორში გამგზავრებამდე, ის (დლო კანის მონაზობით) ოცდათორმეტი საათის განმავლობაში უკითხავდა ამ ტექსტს დლო კანსა და თავის მეორე მეგობარს, ლეი ბუეს. როდესაც ბოლოს ფლობერმა იკითხა, როგორი იყო ბუეს აზრი თხზულების შესახებ, ბუეი მოუგო: "ფიქრობ, თქვენ ის უნდა დანავთ და აღარასოდეს ახსენოთ". მწერალი, რა თქმა უნდა, ძალზე შეანუხა ამგვარმა პასუხმა. 1851 წელს მან შეწყვიტა მუშაობა სხვა რომანტიკულსა და ეგზოტიკურ ნაწარმოებებზე ("ლოუ-უარის დამე", "ანუბისი") და დაიწყო რომანი პროვინციული ცხოვრების შესახებ. ამ თხზულების შექმნას ბიძგი მისცა ნორმანდიელი ექიმის, ევენ დელამარის სიკვდილმა და დელამარის მეორე ცოლის, დელფინას ქვეყასთან, მის საყვარელთან და ვალენტთან დაკავშირებულ ტექნიკულსაქნადავმა. ამასთან, ფლობერმა ვერ კიდევ თქვამსტი წლის ასაკში დაწერილ მოთხრობა ("გენება და საინოება"), რომელიც ეყარებოდა რუანის გაზრდილი გამოქვეყნებულ ამბავს. მოთხრობის მთავარი გმირია ქალი, რომელიც სანამ მღავთი კლავს ქმარ-შვილს და სურს, საყვარელთან ერთად ამერიკაში გაემგზავროს. ფლობერთან ეს შემთხვევა რომანტიკულადაა მოტივირებული, მაშინ, როდესაც რეალურ ქალს ამორავებად ფულის ხელში ჩაგდებას, შემდეგ კი - სასამართლოსა და სასჯელის თვიანად არიდების სურვილი.

ფლობერის წერილები - განსაკუთრებით ისინი, რომლებზეც მწერალი მოუთხრობს ლუიზა კოლეს "ქალბატონი ბოვარიზე" მუშაობის დეტალებს, შუცავს ძალზე საინტერესო აღიარებებს შემოქმედებით პროცესის შესახებ. ფლობერი უყვება ლუიზას, რომ მასში შერწყმულია "ორი განსხვავებული პიროვნება: ერთი, რომელიც თავაფიყნებით გატაცებულია მალაფადღენებით, ლორიზით, და ფიციკული ფანტაზიითა და ამალდებული იდეებით; და მეორე, რომელიც, შექვლებისდაგვარად, ცდილობს, მიადნოს სიზუსტეს, ფაქტებს მონიშნით ცივებად და ოცნებობს, რომ მკითხველმა თითქმის ფიზიკურად აღიქვას ნანარმოებში აღწერილი ამბები". რომანზე მუშაობის დასაწყისში ის ამბობდა: "ჩემი წიგნის მთელი ლოზრულების საფუძველი... ჩემი უარია, გათვარი ბუნების ხიდეზე და დავიკვანა ნონსანარობა ორ ფუციკულს - ლორიზისა და ვულგარულობას შორის... მაშინებს ამ ამოცანის სირთულე". ის აგრეთვე წერდა, რომ მისი ახალი რომანი უნდა ყოფილიყო "ნანარმოები არაფრის შესახებ, ანუ გარეგან საყრდენებს მოკლებული თხზულება, რომელიც უნდა დამყარებოდა მხოლოდ სტილის ძალას, ისევე, როგორც ვაჟუშში მოძრაობისას. დედამინა არაფრის ეყრდნობა". "ბოვარი, - აუწყებდა ის ლუიზას 1852 წლის ივლისში, - იქცევა უმაგალითო tour de force-ად... მისი თემა, გმირები, შემოქმედება და ა.შ. სრულიად ახლებურია. ამ წიგნის წერას ვეგვარ პიანტის, რომელსაც თითებზე მძიმე ბურთულები აქვს მიმაგრებული".

ფლობერი კვლავ და კვლავ უბრუნებდა სტილის საგანგებო მნიშვნელობის საკითხს. მისი აზრით, მე-19 სა-

უკუნეში შეუძლებელი გახლდათ მონუმენტური პერსონაჟების, მაგალითად, დონ-კიხოტის ან შესპიარის გმირების შექმნა, შუქსპირისა, რომელიც "ადამიანი კი არა, კონტინენტი იყო; ის მოიკადა და ადამიანთა უზარმაზარ ვგუფებს, კრცვლ ლანდავტებს. მაგავი მწერლები არ ზრუნავდნ სხელზე: ისინი იმარჯუვენ მათი შეცდომების მიუხედავად და მათი ნყალობით, ხოლო ჩვენნარი პატარა ადამიანების ღირებულებას განსაზღვრავს ლიტერატურული ოსტატობა". ფლობერის ძალ-ღონის დაუზოგავად ებრძვის ყოველ ფრანზს. ის წერდა, რომ მისი სტილი უნდა ყოველიყო "შარმარლოსა-ვითი კრილა და ვეფხვიეთი მჭირნავი", "შინადად მშურ-ვალედ და გარეწულად ბრწყინვალე". "პროზის თავისებუ-ლები, - ამბობდა ფლობერი, - შეუქმნეველი უნდა დარჩეს მკითხველისათვის".

"ქალბატონი ბოვარის" სტილის ყველაზე გასაოცარ თავისებურებას წარმოადგენს ფაქტების ასახვის სიზუსტე, რომანის მოვციბი ჩაქოციბოდა საცენებში, დაწვეუბულ შარლის ულახაითი ქადით (პირველ თავში) და დამთავრებულ ემ-ს მიერ როდოლფისთვის გაზახდებული საუბრით:

"ქალბა იმოვა ლამაზი სინი, ზედ დადუნა ვაზის ფით-ლები და პირამიდულად დააწყ ქლიავი, იქვე დადიო მუ-რანის ქილა ლამაქებითურთ და, აგრეთვე ბოთლი ტკიბ-ითი სამსქელი".

ამგვარია ემას წარმოდგენა დახვეწილი ოვახური ყოფ-ის შესახებ, რაც რამდენადღე ასურულია, თუ კავითვა-ლისწინებით მის ხელმოკლეობას და შარლის სიციხილურ მდგომარეობას. ქალის მთელი საქარო გამსქავალია მი-სი შერგინებებით და მკითხველი ყველაზე ინტენსიურად აღ-იქვამს ამ საქაროს სწორედ ემას შერგინების მეშვეობით. ქალბატონი ბოვარის აზროვნება არ გამოირჩევა ლოგიკურ-რობითა და სიყვადით, არამედ იყვარება ხატოვან წარმოდ-გენებს. ზოგჯერ ფლობერისეული შედარებას ღირებულ დატვირთვის მატარებელია. ამგვარადაა აღწერილი, მაგალი-თად, მოწყენილი და იმედგაცრუებული ემას მიერ მისი ბა-ღის ამქნა.

"კომპოსიტოვ ვერცხლისფერი მაქმანით ლალაპებდა თრთული;... არ ისმოდა ჩიტების ჩიქტიკი; ბუნება ძილში იყო ჩაფლული; გარგარის ხეები ნამჯით შეეფუთათ; ვენა-ხი უზარმაზარი ავადმყოფი გველივით მიიკლანებოდა კედ-ლის გასწვრივ, რომელზე დასისიჭებო დაილაზნებოდნენ".

ესაა კონკრეტული ავადობის მკაფიო ერიზულური სურა-თი, მაგრამ ის ასახავს ქალბატონი ბოვარის მოწყენილობა-სა და მის თვალსაქედვას. ამ ადგილიდან განდევნილია სა-მოთხის იდეა. ვენახი მხოლოდ ვენახია და არა "ვენახი ქუ-შარბატი", ამიტომ ის დაუბრკოლებლად აღიქვამს "ავადმე-ყო ვეკლავ"; ნამსქეობით, რომელიც "დაილაზნებინა", ან-გელოზებით არ გახლავან, რომ "კარი აღმანა", არამედ, უბ-რალოდ, ნამსქეობია. ყურადღებას იპყრობს "ზნების დრო - გაუსულხარული წარსული" ("მიკლანებოდა", "დაილაზ-ნებოდნენ"). ფლობერი, მისივე აღიარებით, უპირატესობას ანიჭებდა მოკლე, სარტყ წინადადებებს, რომლებიც "კოლ-ტურის ფრაზებივით მკაფიო, მოწმების გამარჯვებებითი შინაარსისაა, ლაბროუერის კონსტრუქციებითი ენერგიო-ული და ფერადოვანი უნდა ყოფილიყო". მწერალი ურთი-ერთს უკავშირებს საცენების ფერებს, ისევე, როგორც ემასა და მკითხველის შერგინებებს. შემოციტრებულ პასაჟში ასე-თიან ვერცხლისფერი და თეთრი, ტყეში დღუნების სცენაში - რომანტიკული შორეთის სიციხეფრე, რომელიც იქვევა ემ-ს მიერ მოპარული დარბაზისს ლურჯ ფერად. ფლობერს სურდა (შემდეგ კი გადაიფიქრა), ჩაერთო ნაწარმოებში სცენა, სადაც ემ ვერადი მინდა უყურებდს პეიზაჟს.

ფლობერის გმირები სხვადასხვანაირად აღიქვამიან, იმ მანძილებს შესაბამისად, საიდანაც მითხრობელი აკვირდება მათ. ემს შორიდანაა დანახული, როდესაც შარლ ბოვარი პირველად ათვალისრებს ემას, ზუსტად იქ, სადაც მთავრ-

დება შარლის ფიქრები და იწყება ავტორისეული კომენტა-რი:

"შარლი გაიოცა ქალის თითრმა ფრწილებმა. ეს გლუ-ვი და წანვეტებული ფრწილები დიების სპილოს ძვალე-რი ლალაპებდა და ნუშისებრი ფორმისა იყო. ამასთან, ხე-ლები სილამაზით არ გამოირჩეოდა. ყურადღებას იპყრობ-და მათი მოყვითალო ფერი და ტლანქი ფალანგები. და, სა-ერთოდ, ეს უსამაჟოვოდ გრძელი ხელები არც ემს მიგა-ვიდა და ნაზი იყო. სამაგვიროდ, შავი, გრძელწამწამი თვა-ლების გაბეჭული და მიმნდობი შერვა დაუეინყარ შთაბე-ჭვილებს ახდენდა".

ეს არაა საკუთრივ შარლის ფიქრები ან გრძობები, თუ-მცა ზოგიერთი კრიტიკოსის აზრით, სამედვირო ტერმინი "ფალანგები" და დაიგნოსტიკური შენიშვნა: "არც ისე მრგვალი და ნაზი იყო", მოუთითებს შარლის, როგორც ექ-იმის თვალსაზრისზე. ამასთან, ნაწარმოების მიხედვით, ბო-ვარის არ ქერებდა ლამაზისა და ულამაზოს გარჩევა. მას ვერ მივაუბუნებთ, აგრეთვე, რომანტიკულ შედარებას დე-ვის სპილის ძვალთან. და განა შარლი საუბრობს ემს რუ-ის "შერის" შესახებ? ესაა ფიზიკური სამყაროსადმი გმო-რებისა და ავტორის მიმართების სინთეზი.

ანალოგიურად, მწერალი ცდილობს, მომანოლოდა მიგ-ვალეხინოს ფიქრებში, რომელთაც ის უშუალოდ ქალბატონ ბოვარის მიანერს. კერძოდ, ამ ეპიზოდში ქალი ტრადიცი-ულად ასახულებს, რატომ ნატრობდა ვაჟიშვილის (და არა ქალიშვილის) ყოლს; "მამაკაცი, ყოველ შემთხვევაში, თავი-სუფალია; მას შეუძლია, იგემოს ყოველგვარი ვნებები და მოიაროს მთელი ქვეყნიერება".

"ქალი ყოველთვის შებოჭილია. ეს უნდელი და, ამას-თ-ამაყული არსება იძულებულია, ებრძოდოს როგორც სა-კუთარი სხეულის სისუსტეს, ასევე კანონით დაკისრებულ ვადიდებულებებს. ქალის ნებას, ისევე, როგორც მის ქუხედ-მიმპარებულ ვუალს, ნაზი სოც კი ატოკებს. ქალს ყოვე-ლთვის იტყვება ესა თუ ის სურვილი, და ყოველთვის აუ-ავებს ესა თუ ის პირობითობა".

ვულის და ქალის ნების შედარება მშვენიერი ხატია, რომელიც, ჩემი აზრით, ქალბატონი ბოვარის მიერ მოვიქ-რებული რიოია. ეს უსუსტი და ნათლად ჩამოკლებული შეხედულება უჭველად განეკუთვნება ფლობერს და არა ემ-ს. ესაა თითქმის რთული მეტაფორა - ხოლო რთულ მე-ტაფორებს ქალბატონი ბოვარი, ჩვეულებრივ, არ მიმართა-ვს. დავაკვირდეთ თავის ბულუარში მჯდარი ემს:

"ის ატარებდა ძალზე გულამოჭრილ სამწიპო კაბას, მო-მლის საყელოს გადახაკვევს შორის მოჩანდა ნაოჭიანი პე-რანტი სამი ოქრის დილით; წელზე ფრეზებიანი ზონიანი ერ-ტყა, ხოლო ბრუნულისფერ ფესაცმელებს ფართო ბაბითე-ლი უშმენებდა. ემამ იყიდა ბოვარი, საფოსტო ქალაქი დასასხა, კონფერტები და კალმაი, მაგრამ არავინ უკავდა ნე-თი, ვისაც წერლის მისწერდა; დილაობით ის წმენდდა თა-როებს, სარკეში ათვალისრებდა თავისთავს, იწყებდა წიგნ-ის კითხვას, შემდეგ კი, ოცნებითი გატაცებულს, წიგნი ხე-ლიდან უყვარდებოდა. მას სურდა, ემოჯაურა ან მინასტიკ-ური დაბრუნებელიყო. ის ერთდროულად ნატრობდა სიკე-დილსაც და პარიზში გადასახლასაც".

ესაა გმირი ქალის ოსტატური, კომიკური და, ამავე დროს, უმოწყალო დანახითება. ანალოგიურია პასაჟი, სა-დაც აღწერილია ახალგაზთივლი ყველა ურთიერთობა ქმარ-თან: "ქალი უამბობდა შარლს ვეკლავფრეს, რასაც კითხუ-ლობდა... რადგან შარლი ყოველთვის სიამოვნებით უსმენ-და და ეთანხმებოდა ცოლს. ემს თავის მწვერავაც უზარა-რება საკუთარ ფიქრებს. ის მზად იყო, დალაპარაკებოდა ბუხარში მწყარული შემსახვად და საათის ქანქარასაც". ამ ე-პიზოდში მწერალი მოუთითებს, რომ ემას საძყაროს საუვე-ველია რომანები, რომელთაც ის უკითხავს არა მარტო თავ-ის მიუხედრულ, მაგრამ აღტაცებულ ქმარს, არამედ ძალ-

ლაც და უსული საგნებსაც. განუსაზღვრელი წარსული ირთი, ანუ არსებობის განგრძობითი მდგომარეობა მიგვანიშნებს საგნების ფარულ მეტაფორულ მნიშვნელობაზე. ბუხარში შეწყობილმა შუამამ და საათის ქანქარამ უნდა წარმოადგინოს დროის დინება ისე, როგორც მას აღწევამოწყობილი გმირი. შუამა და საათი, როგორც ემა ბოვარის ცხოვრების მსვლელობის მეტაფორები, ძალზე დიოგენე ფუქსის ახდენენ, რადგან წარმოდგენილი არიან არა როგორც მეტაფორები, არამედ - როგორც რეალური ობიექტები. ეს რაზუსტე და სისადავე ახასიათებს მთელ წიგნს, რომელიც არაშეუღლებრივად შთაბეჭდივს. როგორც უსული განცე და და, გარდა ამისა, როგორც სამყაროს გარკვეული მდგომარეობების, მოწყობილობის, რომანტიკული სურვილებისა და ფიზიკური უსუსურების არტიკულირებული სახე. ფლობერი ეთაყვანებოდა ბუმბერაზ მწერლებს - რაბლეს, შუქსპირს, სერვანტესს - მათ მიერ მართვი, სრულყოფილი პერსონაჟებისა და მოვლენების ხორცშესხმის გამო. მისი აზრით, ხელოვნების დიადი ქმნობები იმგვარი თვითკმარობით გამოირჩევა, რომ შესაძლებელია, ისინი მართვი, სულელურ ნაწარმოებებად მოგვეჩვენოს. ფლობერის ქმნილებათა ძირითადი თავისებურება სწორედ ასეთ თვითკმარობასა და სიმარტევიწი მდგომარეობას, რაც, თავისთავად, ძალზე მრავალმნიშვნელოვანია.

მწერალმა კარგად იცოდა, რასაც აკეთებდა. მან ალგემა თავისი მიძრეკლება მაღალფარდოვნიბისკენ. ფლობერი წერდა ლუიზა კოლას: "ვეჭირობ, რომ ბოვარი" წარმატებას მოიპოვებს, მაგრამ მაღლებებს ჩემი (ანკარა) ქმნილებები მეტაფორულიზაციისკენ. შედარებები ისე შემოიქცა, როგორც ზოგიერთს - ტიღივად და მათი გაქვლებების გარდა, სხვას არადერს ვაკეთებ. ჩემი ფრაზები გადაცხდებულია შედარებით". რამდენიმე ძალზე ბრძოლული შენიშვნა ფლობერის სტილისა და მისი თხზულებების შესახებ გამოთქვა მასველ პრუსტმა. 1919 წელს პრუსტი გამოეცხდებოდა ფლობერის მტრულად განწყობილ კრიტიკოსთა წინააღმდეგე. ის წერდა: "ღრმად მწამდა, რომ მხოლოდ მეტაფორა ანიჭებს სტილს გარკვეულ სიმარტეს. ფლობერის მთელ შემოქმედებაში ეს ვერ იპოვით თუნდაც ერთი ლამაზ მეტაფორას". მაგრამ პრუსტი დაძქეს, რომ ფლობერმა გარდასახა ფრანგული პროზა ფრანგული გრამატიკის შესაძლებლობათა გაფართოების გზით. "გრძობიანთა აღზრდა" შემდეგ, თქვა პრუსტმა, ის რაც მიიწევიდა მოქმედებებად, აღიქმება შთაბეჭდილებების სახით. საგნები იმდენსავე ხანს ცოცხლობენ, რამდენსაც - ადამიანები.

სტილის პრობლემასთან დაკავშირებით ფლობერს ღრმად აინტერესებდა მკარი ანუ კლინიკული იდეების საკითხი. მას მრავალი წლის განმავლობაში სურდა, შეედგინა "დამკვიდრებულ იდეათა ლექსიკონი" - ბანალური გამოთქმების კოლექცია. ამ ლექსიკონს უნდა გამოეყვინა, რომ "ლიტერატურაში ლექსიკონიან მხოლოდ უნიჭობა, რომელიც ყველასთვის ხელმისაწვდომია. აქედან გამოიღინძრე, როგორც სახიფათო, ყვალ სახეობა დაგმობილ უნდა იქნას, როგორც სახიფათო, ყვალადებული და ა.შ. მოვლენები". "ზრინწიანი და ირონიული" ლიტერატურული ნაწარმოები უნდა ეფუძნებოდეს თანამედროვეობის უდიდეს იდეას - ეკვივალენტურობას, და უნდა ასახოს ნებისმიერი ადამიანის სათქმელი, თუ ეს ადამიანი საზოგადოების პატიოსანი და სასიამოვნო წევრია". ფლობერის კოლექციას, ჩვეულებრივ, უკავშირებენ მის უკანასკნელ დაუმთავრებელ რომანს "ბუფონა და ბუკოუშ", რომელსაც აღწერილია ორი ასოკრიკიტა გადამწერის ცხოვრება. მწერალს სწევდა პრობლემათა არასი ღრმად წვდომის უნარი და ამ მიზნით ის აკვირდებოდა ერთგვაროვან, ორდინარულ სიტუაციებში მოქმედი ჩვეულებრივი ადამიანების ფიქრებისა და მეტყველების ფეტომეტრებულ მდინარეებს. ემა ბოვარის ორი სასიყვარულო თავგადასავლის კომიკურსა და ტრაგიკულ ეფექტს ნა-

რომქმნის ფლობერის მიერ იმ კლიშეების გამოყენება, მელთაც ხშირად იმპროვიზაციულ მოარწყებებს. აი, რას წერს ის ახალგაზრდა ჩინოვნიკის, ლუონისა და ქალბატონ ზოვარის პირველ საუბარზე მუშაობის შესახებ: "ორი თუ სამი დღის განმავლობაში წერის პროცესი არ გამოქრევიდა. შევსებზე დაილოგი გაბუტვას და ახალგაზრდა ქალს შორის, რომელიც საუბრობენ ლიტერატურაზე, ზღაპრზე, მიუბუბ, მუსიკაზე - "პოეტურ" თემებზე. დილოგის გარკვეული ელემენტები სერიოზულად აღიქმება, მაგრამ მილიანობაში ის გრატესკის ფორმით წარმოვადგინე. ეს, ალბათ, ერთადერთი შემთხვევაა, როდესაც წიგნი სასაცილოდ იგდებს თავის მთავარ პერსონაჟებს".

სენტიმენტალიზმისა და ბანალურობის ანალოგიური დაახლოება ხორციელდება - გაცილებით უფრო უსებდა და ცინიკურად - სასოფლო-სამეურნეო გამოყენების სცენაში, სადაც ფრანგული სამოქალაქო მებრძოლებების მორალური ნიშნებს ენაცვლება გამაყვადი მაკედონების, რდოლფერის განცხადებები მოწყობილობისა და კემწის შესახებ, მისი ავტობიოგრაფიის პირველობა ქალბატონი ზოვარის მიმართ. ამ სცენაზე მუშაობას ფლობერმა მოაზრდა რამდენიმე თვე - 1853 წლის ივლისიდან ნოემბრის ბოლომდე, რაც მუსიკის ტერმინებით აღწერა: "თუ ოდესმე ლიტერატურაში იასხა ბანალურობის ეფექტები, ეს სწორედ სასოფლო-სამეურნეო გამოყენებისადმი მიძღვნილ გვერდებზე მოხდა. მიწდა, რომ მეკითხებოდა აიღებს საერთო ხმობი - ხარვის ზღაპრები, შეყვარებულთა ოცხრა, მაღალფარდოვანი ოციკალიური მებრძოლები. მზე კამეკამეებს, ქარი აფრიალებს ქალების ქედებს. დრამატულ ეფექტს ვაღწე, უბრალოდ, დილოგის განთავიერებისა და გმირთა შემოიხსიერების წყალობით".

ზოგჯერ რიტორიკული და უგემოვნო ემოციური კლიშეები ისეთსავე ეფექტს ახდენს, რასაც - საგნებზე უსულიოდ მიითთება მათი დასახელების გზით. სწორედ ეს თვისება ადვილყოფნებს ფლობერს პოემოსთან, რაბლესთან, მიქელანჯელოსთან, შექსპირთან და გოეთესთან. ამგვარი "უღიბობობა" თავს იჩენს ისეთ ღრმად ირონიულ წინადადებაში, როგორცაა: "ის ადვილყოფნები იყო ქალის ამაღლებული სული და მისი ხარის არწიით", ამ "შას ერთდროულად სურდა სიკვდილიც და პარიზში გადასახლება". ფლობერი თვითონაც განაზრდა, რომ მისი ირონია ამაღლებული შემოქმედებას მოაზრდა და მითხრობე: "ირონია ეს არ ასუსტებს ბათეტიკურ ასპექტს, არამედ - აძლიერებს კიდევ მას. მიწდა, რომ წიგნის შესაქმ ნაწილის გატეობისას, სადაც აღწერილი იქნება შეუსახაბო ამბები, ჩემი მითხროვლები ცრეზლად დაიღვარნ".

შეიძლება მოეცევიან, რომ მწერალი გულგრილია მის მიერ გამოვიჩილი სამყაროს მიმართ. სინამდვილეში მისი დამოკიდებულება გაირებულია. ფლობერი წერდა ლუიზას: "ყველაფერი გამოვიჩილია", მაგრამ არა! ბოკეს მან განუცხადა: "ქალბატონი ზოვარი მე გამო" დედაბისმა უსყვედურე მას, წინადადებაზე გადაიერდა გული გამოვიფიტაო, მაგრამ ფლობერი ინტენსიურად ცხოვრობდა სწორედ იმ მომენტებში, როდესაც წერდა. "რაც არ უნდა ვთქვათ, წერა შესანიშნავი რამაა. საამაო, როდესაც იყინებს საკუთარ პიროვნებას და გამოვიჩილი ამბებით სულდგებოდა. დღეს, მაგალითად, შეყვარებულთან ერთად ვაგვივირებ ტყეში, შემოდგომის ნაშუადღევს, ვყოფილ ფოთლებზეც. ცხენებზე ვიყავი, ფოთლებზე, ქარცი, სიტყვებიც, რომლებსაც ჩემი გმირები წარმოთქამებენ და, ასე განიხებთ, თვით წითელი მზცი, რომელიც მათ სიყვარულით დასუსტე თვალბის ახუჭუნებდა". ქალბატონი ზოვარის სიკვდილის აღწერისას მწერალმა იმდენად მაკვიოდ წარმოიღვინა ქალის აგონია, რომ პირი გაუმწარდა, გულსწირევაც ეი იგრწიო.

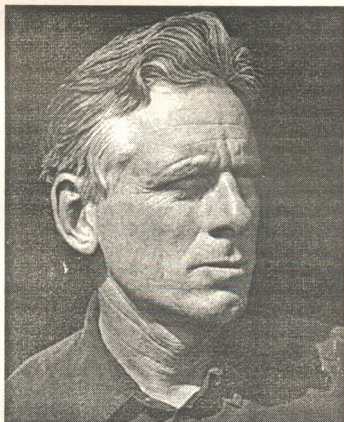
დაშთავრებული რომანი ფლობერმა გაუტანაზან ბუიეს, რათა ამ უკანასკნელს გამოეყვევიან ნაწარმოები "Revue de Paris"-ში. ბუიეს საპასუხო წერილი

თომას ჰაჯკუინი

ავზედიტი კანიონი

ან ხოლმე. თვით პროსტიტუცია, რომელიც თავგამოდებით და ოსტატურად იცავდა ფლობერს, იწყებს გაფრთხილებით: "შე არ მივეყარს ფლობერის ყველა ნაწარმოებში, და არც მისი სტილი". ყოველივე ეს გამოხატავს უხერხულობას, როგორც ავრანოზინებს ეს შესანიშნავი რომანი მკითხველებს. მაგრამ ემა ბოვარის, როგორც "მართლაც უნიშვნელო პერსონაჟის" და ფლობერის, როგორც ცხოვრების მოძულე შემოქმედის აღქმას, მხოლოდ ერთი ნაბიჯი აშორებს იმის აღიარებებიდან, რომ "ქალბატონი ბოვარი" იწყება სამყაროს აღქმის ახალი ეტაპი. გაბედულება, რომლითაც ფლობერმა დახვეწა ამ ნაწარმოების სრულყოფილი, არამჭკვრი ზედაპირი (მის მიღმა არავითარი ღრმა შრეები არ შეინიშნება), სარტრის "გულზიდვისა" და ბეკეტის პიესების საფუძველს წარმოადგენს. მისი მშვენიერება მომწესხველი და თავზარდამცემია. ფლობერი უღმობიად ააშკარავებს ჩვენი სხეულების უსუსურობას სერცესა და დროში. ემა ბოვარი უფქველად "უნიშვნელო პერსონაჟია", მაგრამ ის, საზოგადოდ, ყველა ქალის ზოგად თვისებებს განასახიერებს. ფლობერის გულცივი დაკვირვება და მის მიერ საკუთარი, პატარა სამყაროს შექმნა, თავისთავად, ქვერტყის ფორმაა. ის იწვევს სიცილს, ირონიასა და შიშს. დაბოლოს, თანაგრძობას ნაფლანია, ყვეფი, პატიოსანი მარლსა და ბრიყვი, ხარბი, მოუსვენარი ემას მიმართ. და, აგრეთვე, სევდას პატარა ბერტას გამო, რომელიც მიდის საშუაზრო და საგარაუდო მიზნისკენ.

Guardian, 2002
 ინგლისურიდან თარგმნა
 თამარ ლუბიძე

თომას ჰაჯკუინი - ცნობილი ამერიკელი მწერალი, გამოცემული აქვს რამდენიმე რომანი, მათ შორის: "მონადირეთა კლუბი", "არავის ანგელოზი", "ზურდა და იტოვე". 2002 წელს გამოვიდა მწერლის ახალი რომანი "მალაზის რიტმი". ცხოვრობს მონტანას შტატში.

ჯიდაპოში გამზავრების დღეს ლუიზას გამოვეცხადე, რალაც ჭკუაში არ მივდებდა "ავზედიტი კანიონით" წასვლა, იქნებ სხვა რამე მოგვეფიქრებინა-მეთქი. ჯერ ერთი, ეს მართლა "ავზედიტი" გზა ძალიან ვიწროა, წესით და კანიონი სატვირთო მანქანებს იქ არც უნდა აჭაჭანდნენ, მაგრამ საქმეში ხარ! სწორედ ტრანსპორტის ამ სახეობას მიაქვს იქაურობა. თანაც მოცლილი ტურისტების მანქანები და მთიდან ჩამოხეტებულ ტყის ბინადრები აშრობენ სისხლს. კი შეგვეძლო ენისის გზით წავსულიყავით, მაგრამ ლუიზამ დაიჟინა, იქ ასფალტი აუყრიათ, რალაცას ჩიჩრკედლაობენ, მეორეც, ამ შაბათ-კვირას ხო როდემო იმართება და სამშვიდობოს გალწევა სათუო იქნებო. ცხადია, ენისის ვარიანტი იქვე ჩაიშალა, ბოლოს კი საქმე იქამდე მივიდა, რომ ლუიზამ მომხალა, რა ცუცხლი გიკივია, მაინცდამაინც ახლა რო არ ნახვიდე, ფეხს აიდგამს ის შენი აიდაპო თუ რაო. აბა, ამის თქმა ეკადრებოდა? სწორედ ახლა წედებოდა ჩემი ბუდი: მშვიდ, მოცუცქულ ქალაქ რიგბიში პატარა ბიზნესი მქონდა, ეს რიგბი კი, არც მეტი, არც ნაკლები, აიდაპოს შტატს ეკუთვნოდა! ჩემი სააგენტო მანქანების ყიდვა-

კი: მანქანები, უძრავ-მოდრავი ქონება, იჯარა... მოკლედ, ამაღლავ ეკონომიკის მიელი სიკეთე... მშვენიერ კერსო სახლი სორდომი, ვიბეუმე მჭყაოდა ცოტა რადაც. წესით, ადამიანურად უნდა გვეცხოვრა. ერთხელ ვკითხე კიდეც, ანა ფიქრობს სორდომურ-მეთი და იციო რა მიასუსხა? პას, რა ეი, ერთი ხნაუდინი, ჭორნაბსტიერი ქალაქიო.

ამასობაში სიორმ კასლი და გარნტ მანუთინიც უსან ჩამოვიტრეთი. სარკეში მომცრო, ნიოელი მანქანა დავლანდე, გაძრობას ცდილობდა. ეტყობა ძალიან დავიხიბე და იმტრომაც მიხარა ლუიზამ, თუ გინდა, ახლა მე დავჯედები საქესთანო.

- არა, სიხარული. ყველაფერი რიგზეა. ძლივს ცოტა გამოვიკვლიდი.

- ნელა ატარი.

- სხვა რა გზა მაქვს!

გულში მომავალი სპექტაკლის რეჟეტიკისა გავიდიდი, მაგრამ სახეირო ვერაფერი მოვიფიქრე. სუ იმას ცვდილობდი, ჭკვირად გადასული კლიენტნი წარმოქედანი, არადა, ადრე ნანახი მყავდა ის კაცი და ერთობ ნეტარ ვინმედ დამამახსოვრდა. მინც, თავში ქვა უნდა მქხალა და ნონანსორობიდან გამომყვანა. დავანახებდი იმ ძირველ რიგბელს, სხვა ქალაქებში მასზე ჭკუადამეფდარი ხალხი როცხოვრობდა, თუ საჭირო შეიქნებოდა, მოძრაობის წესებზე და მანქანის მართვის შესახებაც ვეტყვიდი ერთიორ სიტყვას...

გზის პირას რამდენიმე ტენ-ირემი იცოხნებოდა, ზანტად, აურქარებლად. არ ვიცი, ისინი იყვნენ ამის მიზეზი თუ კრიოლა ცა და მთებიდან მონახებრი ნიოი, მაგრამ უეცრად სისარულის მაგვარი გრძნობა დამეუფლდა. ისე კი, ბავშვობიდან მახსრებდა დინჯ ოთხეფებთან ურთიერთობა. ერთი სიტყვით, ამ ცხოველებმა გული აგვიჩრქვეს, ზოგიერთმა ფაფის ტრევილამ გზიდანაც კი გადაუსვია, ერთიორი კი საერთოდ გადმოვიდა მანქანაშითა.

- იცი, ჩემმა კაცმა ერთხელ აქ გამოიზამთრა. - მშვიდად ნამოთხიო ლუიზამ, - ერთმანეთს რომ გავფყარი, ადგა და თავისი აფითავი გაყდა. განა უჭრდა, სულაც არა, უბრალოდ ცხოვრების შეცვლა განიზრახა. მოკლედ, ერთი პერიოდი მთის კავად იქცა, ირმის ტყავის ტანისა-მოსიც მორიგოდ და მონადირეობაც დაიქმნა. კვირაში ერთხელ ბოცვერს ან რადაც ამადაგარს უღებდა ბოლოს... ახლა უძრავი ქონებით გაჭრობს, საქმეებიც კარგად მისდის, ყოველ შემთხვევაში კურდღლების სოცვა ამდვილად აღარ იტაცებს.

- შეს მერე აღარავინ გუამოთავს?

- კი, აბა მე ხი არ მადაწყებობა.

უესი იელიუსიოუნსხს რომ მიუახლოვდით, ლუიზამ თავის ოფისში გადარეკა. სანამ საქმეზე გაგზავნიდი მდინი ვანი დაბრუნდებოდა, ყურმილს ხელი დადარა და ნამონწყებლი საუბარი განაგრძო:

- მინესოტელი ვგაო შეირო. სხვათა შორის, კარგი ვინმეა. ყოველ შემთხვევაში, ბობის უძლებს, ის კი არ არის ადელი ასტანაი, ეგ მე უნდა მკითხო. ხო იცი, სამხრეთელია, და სამხრეთი ხო საბოლოოდ ათავანებს ადამიანს. მეც ასე დამეპართა, რადაც სადგო ჩვეებიც შევიძინე მაშინ, წანწამები ამოვიპუტე, ჰო, რას მიყურებს, წანწამებიც, წარბებიც კი არა, და მუცელიც იმდენი თხილკაკალი ჩაფყარე, გასწენებაც კი მზარავს.

ბოლოს მდინას ელირა მომუშაება და ლუიზაც რადაც ინსტრუქციების მიცემას შეუდგა; ერთობ შთამბეჭდავად ირჯებოდა, მათემატიკურ სიზუსტეს არ ღალატობდა, რის გამოც საუბარი აშკარად გაურთქელდა, კიდევ კარგი, ტრეჩების მოძრაობით მანიშნებდა, "სორი", თორემ გაგვირთებოდი. თანაც ახალი სადარდებელი გამიჩნდა: გაწულდებიდი კი ასეთ საქმიან ქალს? მართალია, ჯერჯერო-

ბით ვერა ვგრძნობდი მატრიარქატის დანოლას, მაგრამ მერე ვინ იცის, რა მოხდებოდა?

როგორც ჩანს, იელიუსიოუნსხს მარტო თოვლმავალე-ბით ედგა სული. მათი სარკელკომო აბრების სიმრავლე სრულიად უადგილოდ მომუშავენა ან მშობი განახსახებულ დელს. აქაური ბავშვები, ალბათ, ზამთარში სულ ერთთავად ტირიან და იხეწებიან, ცოტა მოუკლდენი ხნაურს, გაკეილები ვერ ქალსავალიო, მაგრამ ამაოდ. თოვლის ბუღნი გავსულე ძალაქს არ ყურვრდა მათი ღლადი. აი, რა დონემდეა აყვანილი კულტურული გართობა-დასვენება!

ბოლოს აიდაპოსაც მივადექით და როცა ამასწინანდელი ტყე, ახლა კი მხოლოდ აქა-იქ საცოდავად სწონილი ფიჭვების თავშესაფარიც უკან ჩამოვიტრეთი, ლუიზამ იმ ფიჭვების განბოვანება გადაწყვიტა, ბოლო რამდენიმე მილის მანძილზე რომ არ აძლევდა მოსვენებას!

- რას ერჩი აქაურ კაცს, რა დაგიმზავა? იმ ატლანტელმა შეიძლება გადაიფიქროს, ეს კი ნაღია.

- ვა, შენ რა მართლა იურისტტვით მელადავები!

- მინცდამაინც იმ საქმეზე გინდა ხელის მოთობა?

- აი, ეგ კი ნაკლებ მადარდებს. მთავარია სააგენტო მოვიშორო. მეგონა, სხვანაირად იქნებოდა ყველაფერი, მაგრამ მოვტყუდი, არც ისე იოლი ყოფილა საქმის გაძლიერება. დღეში ოცვერ მინც მირეკავენ და ისეთ რამეებს მეკითხებიან, ბაბიურში რო არ ვარ და აღარ ვიქნები. უკვე რომობდა ვიქცი კაცი, ადამიანად აღარ ვვარგავო... ეს დამხმარე ფონდებიც რო გააუქმეს...

- ამიტომაც არ იხდის ხალხი.

- ზოგი ახერხებს. არ გადაიხდინ და საბოლოოდ მოეხაზებათ.

- თავისუფალი აზროვნების სფეროში მოიკოჭლებ, შტოკანბინი ახურებ რადაცებებს.

- იმ კაცს რას ერჩი, სწორი იყო ყველაფერში. რეი-განმა კი ველარ გაქანა, არა და არ ათხოვა ყური...

- რეი-განმამ! მოიცა ერთი...

ადამიანთა შორის თანასწორობის მომხრე ვყავი, ყველას აქვს საკუთარი აზრის გამოთქმის უფლება. ერთადერთი ის მაშინება, მხარეებს ამ უფლებით ბოროტად არ ესარგებლონ (ცხადია, ამ შემთხვევაში ლუიზას გულისხმობდა). აი, სექსი ყველაფერს მოავგარებდა, მაგრამ რა შექნა, საქმეს თავისი ადგილი აქვს, სექსს - თავისი...

ლუიზამ საჩარბელი უკან გადასწია, მოხერხებულად მოეწეა და გაულხლდაკერფული ჩააშტერდა მშობი განათებულ ვინრობს. ფანჯრიდან შემოჭრილი მზის სხივები სახეზე აულიცვლიდა. რა მშვიდი და ლამაზა-მეთი, გაცივიფრე. აი, ასეთი ნეტარი და დინჯი მიყვარა, იმან კი უცებ ხელი ჩემსკენ არ გამოაკურს! გაუბედავად მომიცაუნა თითები მუხლზე. ამ პატარა თბილი ხელის შეხებამ მიამაინცა მთელი მინიერი საზურუნავი.

გავიარეთ ემტონი, მწ. ენტონი, შუგა სითი, მომომინთა დასახლებები, პატარა ფერმაკედა და ნებისმიერი წყალსატყობი ინდუსტრიოლ არაბად გააკეთების მანის მონემეც შევიქნითი. ფანჯრიდან ცას ახედენ, მოჭფრულიყო, ყოველ შემთხვევაში, მონტანამ, რამდენიმე მილით უკან, გაცილებით ნათელი მომეჩვენა.

ტეტონის კამშლი როცა გასკდა, უამრავი აქაურის სიცოცხლე შეიწირა, ვიფიქრე, ახლა მინც დანწარდებინამეთი. გითი არ იყო, ახლის აგება არ მოინდომეს! აქ წარლას ისე უყურებენ, როგორც... ომს, ანუ სტიქიას მძროლად აღიქვამენ, იმში კი, მოგესწენებათ, ხალხი იღუპება. ვაფასებდი აქაურ მოსახლეობას. ბევრი არაფერი გამოჩნული აგრეგატი მისაღებია. მარიაკობა რა იყო, არ იცოდნენ: ოთხკარი-ექსტელსინდორნანი სედანი, აი, მავათი ოცნების ზღვარი! აქ უნდა გაეღალათ კომერსანტებს. ჩემი ერთგული კლიენტებიც მყავდა, კარ-

ტვივლით ნაუსუკი ზომიერი ოპორტუნისტები, უამრავი ბალირი რომ უყვავდათ სახლში.

და აბა, ესეც შენი აიდაპო! სიამაყით ამიჭროლდა გული, ამ შტატის ერთ-ერთ ქალაქში ხო ჩემი სახელიც ფიგურირებდა!

- ეს რა პირქუში მხარე ყოფილა! - უდავილოდ ნა-მოსიროლად ლუჯამი.

- გაომდი ერთი!
- სახლებიც პატარა ფორტებს ნაავგავს.
- რა ქანა, აქ მკაცრი ზამთარი იცის.

მე თუ მკითხავდი, ეს პატარა სადგომები თავდასაცავად კი არა, რომელიღაც წარმართული ღვთაების რისხვის ასაცილებლად უფრო უნდა ყოფილიყო აგებული.

- ეს ქიანობის დასახლებას მაგონებს აქაურობა. თითქოს სხვანაირად და ვემაგებს ეოლიბინან.

ამ უწყინარმა ხუმრობამ გული ამიჭოყა. რა იქნებოდა, ჩვენც ერთ-ერთ ასეთ უკუსურებიან სადგომში დავედლო ბინა და ახალი ციცილობავის შენებას შევადგომოდით!

რეგიონულ სულ ცოტადაც იყო დარწმუნული, მაგრამ ერთი შეხებითვის დასმა მინაც მოვასწარნი:

- მისმინე, ლუ, ცოლად ხომ არ გამოიყვებოდი?

სასწრაფოდ ამართდა თვალი. მისამ დღმოდმა რაღაც დატყობავა მიანიჭა ჩემს კითხვას.

რიგბით შევსრიალდით, იმ პატარა ქალაქუნაში, რომელიც, თუკი იმით დავესტებოთ, ვინც ადგილობრივ ფონდებს აკონტროლებდა, პირდაპირ მისწრება იყო ჩემისთანა ბიზნესმენისთვის. მთავარი ქუჩა თავს იწონებდა მკვიდრადნაგები, ღამაში შემობებით, თუმცა უფრო მოდერნიზებული სახლები ეკადრებოდა. ზედა სართულები ხელმისაწვდომ ფასად ქირადებოდა, ქვედა კი გაკორტების პირას მისული ოფისებით იყო წარმოდგენილი. ეპ, მართლაც რე დროის ამბავი გახლდათ: საცაა ისევ ქარი წაიღედა და ქრის მოტანალს...

აი, ჩემს ავტოსადგომსაც ჩავფარე. ისთ დემონტ 200! პა, როგორა ვლერს? მაგრამ არც კირქტი ადმირაგს და არც გული. შემტოვებია. ისე კი, რაღაც გროზნა ნადად უნდა დაშუფლებოდა: რამდენი სიმწარე ვიგემე ჩემი ბიზნესმეორის გარკერაჟზე, რამდენი ვიკოდვილე, ვიდრე რაღაცას გამოვადნობდი ამ პატარა საავტენტოდან. ერთხელ ყველაფერი აუფრ-დაფურეი, ვერა და ვერ დავეყენებინე მანქანით მოვაჭრეებს თავიანთი ავლა-დიდება გზის პირას. არც კი ცდილად ჩემს მიმართ აღრული გარძობის დაფარვას და თვითონვე მიხედვს თავიანთ საქებს.

ამასობაში მწანეში ჩაფულლ პანია ოფისს მივადექით. კარზე მოხდენილი მღვიანი გამოკვებება. ვინ იცის, ადრე ფერმაში მუშაობდა ეს მხიარული გოგუცხანა, ახლა კი ჩაცმა-დახურვის ხელოვნებას ჩასწვდომოდა, მაკიაჟის კეთებაც არავიგებან ესნადვლებოდა, მაყუის ლუნავდა იმ ახალი საყვარის მეშვეობით, მიხივე ფორმა რომ ამწებდა საცუ-ლდაგულოდ. ფართო და ნათელ დარბაზში შევიყვანა. სკამებით შემორავული გრძელი მაგიდა, წვეწარმასხული ფანქარები და ფირმის ემბლემათ დამშვენებული ბლოკნორტები საჭირო მიმართულებით წარმართავდა მწახველის ფიქრებს.

- დავრჩე? - მკითხა ლუჯამი.

პირველი სიტყვა, რაც მისგან გავიერინე იმ უპასუხოდ დარწმუნოლი კითხვის შემდეგ! დავიხსენად, თუმცა გული მიგრძობდა, უთხარი ნამდვილად არ გამოსტურებდა.

- დამდე პატივი, დამავსებ, - და იმ სკამზე მივიუი-თე, რომლის გვერდითაც მე მქონდა განზრახული ჩამოჯ-დომბ. ამასობაში იქაური აგენტც გამოგვეცხლად, საჭირო-ზე მტყად მოვავახლოვდა, მონყალდ გაგვავანო თავი, ბრენტც კოლბი ვარი, მერე დინჯად გაემართა მაგვის შორეული ბოლოსაკენ და მარაოხავით გადამალა დიკუ-მენტები. ასე, ორმოდდაათი წლის იქნებოდა, სახედლიარ-

ულს თმა ფოლადისფრად უღლავდა. ტყიცინა ჯრისებსა და ქთიბან, კნობიან პერანგში გამაშაფულიყო, კვობის ბა-თიკები და ქანის ბალაზე ამოტვიფრული ხარ-ირმის თავი ავიერგვინებდა მის შიამბეჭდავ მორიულობას. პერანგინად მსხვილი, ბაღინანი ხელები მოუწანდა, არათით-ზე კი უთვლი საჭირინი ბუჭქედი უციციმებდა. ის იყო საქმიანად დახვად საათს, რომ ორენ ჯონსონმაც შემოა-ბიჯა. პირდაპირ ლუჯამსაკენ გავებნა, ორივე ხელი ჩა-ბლუჯა და მის პატარა თათუნა და თავის გვარსახული შე-ატყობინა. ძალიან ცდილობდა თავზიან კაცად მოეჩვენე-ბინა თავი, ცხადმა ბეჭე და გაურანჯავი ვინმე-მეთეი, გა-ვიფიქრე. მასანია, მერი ასეთი გაღიზინავდა საკუთრებისთან-გამოსალმებამ და სხვის ხელში მოსალოდნელმა გადა-ნაცვლებამ გამოიწვია. ისეთ კოსტუმში ჩაჩვედილოყო, საქ-მიან შეხვედრებზე რომ არ იცვამენ, ბეჭვის წამოცმა კი მასაც არ დავინწყებოდა. ჩემს თვალს არც მისი ობოლი ოქრის კოლბი გამოპარვია და არც ერთობ მაზალო ვარ-ცხნილობა. პო, კიდევე ერთ რაღაცაში გამოვიფიქრე: ერთ-თორი ნომრით დიდი ბათინკები ეცვა საბრალის. ლუი-ზას წინაშე საკუთარი თავის პრეზენტაცია რომ მოლილა, ჩემკენ მომბრუნდა: - მოსარული ვარ, ამდენი წლის შემდე-ვე ისევ რომ გხვავათ...

და ჩემი დროც დადგა: მედიდური იერთი დავეკითხე, განა როდესმე ერთმანეთს შეხვედრივართ-მეთქი. შედეგმა მოლოდინს გადაჭარბა, ორენ ჯონსონი რაღაც საცქვილ აფუსუსდა. ვეგელი, პრევიციული ბოსის ისეთ ტკბთან მქონდა საქმე, მიყვალ პრობლემას უსტიკვოდ რომ ავიგარ-ებს და ამით სათანადო მავალსაც აძლევს ხელტუთების. ეს კი იმან მავიქრებინა, რომ უსმოდ შეუდგა ფანქრები-სა და ბლოკნორტების დაღაგებას, სკამიც გადადგა. რომ მოიკლავა, მითხრა, სიტყვის კაცი ვერ და თქვენც ასეთაა მიმთინიოთ. ვერ გეტყვი, ამით რისი თქმა სურდა, ალ-ბათ იმაზე მიმანიშნებდა, რომ ზეპირი კაცური შთამბნე-ბა საქვის ფორმალურ მხარეზე მტყად უღიდავ. მონყალ-დ ვაღულებდი და თავი იარაზროვნად გამოქინეი, გონიერი კაცი უმაღლვე მისვებოდა, რისი თქმაც მქონდა განზრ-ახული: "ასეთი ხელი ხელზე დაკვეთი მითანული შეთან-მება უფრო დონკიხობების საქმეა და სათანადოდ დამო-წნებულ დოკუმენტაციით გამაყრებულ კონტრაქტს ბევრ-ად ჩამოუყრებდა." თითქოს ჩემი ფიქრები წაიკითხო, ლუჯამ ეწერგულად აწრიალდა სკამზე, ბრენტც კოლბი კი ნამეტქედი ქალაღლების დატსას ცვა და რაგობლაც ყუით დაპკრა მაგდის კიდეს. ამასობაში, ორენ ჯონსონის შე-ხედავრე იმას ვეფიქრობდი, რომ კაცს, რომელიც ფრემ-რობინად პირდაპირ სამტანო ბიზნესში გადაემუქვა, ორ-მაგი ყურადღებ არ აწყენდა-მეთეი. მერე მართლა სტანი-სლავსკის მასობივით შევიჭირე ჩორეში:

- ბუდი მსურიათ, თქვენ უნდა თქვათ, ჯონსონ.
- სკამის საჭიროც მივანეძა. გავიერინდე. ლუჯამ პირი დააბჩინა, და საკუთარ თავს მისი თვალით რომ შემეხედა, კინალამ დაშუფვივით ავღრიალდი.

- რაღაც ვერ გავიგე, სერ, - თვალბები წყიტბა ორენ-მა.

- ვერ გაიგე? - შევეცადე მისივე ინტონაციის იმი-ტრობით. - მე თქვენ მონყალდ გითმობთ ჩემს წარმატე-ბულ ბიზნესს. მზამარეულს გინვდით ვერცხლის ლანგრი-თი, თითხე თითის დაკვრაც არ დაგჭირებდათ, გასაკე-ბია? როგორ გგონიათ, ხნირად უდიობით ასე ბუდი ახა-მიანებს?

ბრენტც კოლბი უშეხვედრად ცილობდა ჩემს მიმართ აღრული გარძობის დაფარვას. ერთ-ორჯერ თეატრალუ-რად ჩაახველა, მაგრამ უბედურს არ გაუმართლა, ორენ-მა მისი საცქვილი უდავილოდ მიიჩნია და ერთობ ჩინო-ნიკური მსურითაც დაავლდოვავ. მერე იკარდა და მე მო-მიბრუნდა:

- არა მგონია, ასე მარტივად იყოს საქმე. წესით ბევრი თავსატეხი უნდა გამოჩინოს მაგ სადავტორო.

- თქვენც ხომ იცით, რომ მისე არ არის. დამწვიდელი და მიზნის მისაღწევ საშუალებას ჩაუღრმავდით.

- კი მაგრამ, თქვენ გავიწყდებთ რისკი...

- იცით, რას გეტყვით, ორენ ჯონსონ? თუ ასე ძალიან გამზინებთ რისკი, გიჯობთ ერთი-ორი წელი კარტოვილის ამღებ კომპანის დახარჯვას. მანქანა მინც მომავლის საქმე. ყველას არ უნდა ჰყოფილიყ.

აქ კი უღალატა ჯონსონს წერებმა, სახე ერთიანად აუჭრობდა, ცოფიანივით გაკპრა ხელი ფანქარსა და ბლოკნოტს და ორივე მაგიდის შუაგულსკენ მიისროლა. ჯერ ამ უდანაშაულო ინვენტარს მიაშტერდა, მერე კი მე შემომხედა.

- იცით, რას გეტყვით, კოლეგა? ევ თქვენი ბიზნესი თქვენთვისვე დაიტოვეთ.

და აი, სწორედ მაშინ ვიფიქრე, მგონი არც ის ატლანტიკი მილიონერია მყიდველი და საბოლოოდ დავიღუპე-მოვიტე. არადა, როგორ მინდოდა ამ ბიზნესის თავიდან მოშორება, მარტო რაღისგამამწვრილებელი სატელეფონო ხარების შეწყვეტა გულ მიღარდა! ლუიზას მივჩერდი, იქნებ ანან მინც მოიფიქროს რამე და ერთი-ორი სიტყვა შემემათის-მეთვის. ის კი გაოცებული მივურბნებ და აზრადაც არ მოსდიოდა ჩემი ხსნა. ეტყობა, სტანისინსავესი მეოთხედი ყელში ამოვივდა. მუც სხვა რაღა დამჩერებოდა, თავი ღონებრივად გავიქრე, თითქოს ყელში ნაჭერივით საყელს აუფუჯანდი და ცოტა არ იყოს უაღვიფრო ფაშობარობით მომპარეუე ჯონსონს:

- ჩემგან წურაფერი გეწყინება, ორენ. რა ექნა, შვილივით მიყვარს ეს სადავტორო. ახლა დაგრწმუნდი, რომ მართლა იცი მისი ფასი...

გარიგება შედგა და ჩქივც ჩავიჯიებე. ამაყად მივანექი სკამის საზურგეს და ის იყო ერთი-ორი სამაღარიჩო სოცციის თქმაც დავაბირე, რომ ორივე სასწრაფოდ დაითუ-ტა კაბინეტებში. აფსუს, პირის გაღებაც ვერ მოვასწარი! მზრები ავიქრე და ლუიზას მივჩერდი. ისიც წამოადგა. გვარჩინად დაეღალა ჩემს მაიმუნობას. გულში კიდევაც დავიგინე, ვინც ამის შემდეგ სტანისინსავესი ახსენის და მსახობობით შეუცადოს რამის მიღწევას-მეთქი... თუმცა იქვე ვინაზე ჩემი სულსწრაფობა, განა ყველა ასე არ იქცევა ამ ცოდვილ დეამონანზე? ლუიზასთან გახუმრება დავაპირე, მაგრამ მისი ერთი შემოსუდევა და... სასწრაფო გადავიფიქრე. მწარეა, როცა სათქმელი ბაგზე შეგაცვივდება...

თარე პასს რომ მივახლოვდით, უკვე ხნლოდა. ჩაეფურთხე უშუალებლად, ჩანბნელებული შენობის, რომელიც, თუკი ლურჯ-ციცხურად მოეციკმე ნეონის აბრას დაუფურ-რეხვით, რესტორანი უნდა ყოვილყო დღისით. გზაზე იმეოგავხედნენ, ტყის პირას რამდენიმე ბავშვიც დავაღანეთ.

- ამათ აქ რა უნდათ, პატრონი არ ჰყოფთ? - ნამოვი-ახე აღმოვითვებომა.

- აბა, რა გითხრა, - ამოიხზრა ლუიზამ.

როგორც იქნა, ფიქვწარსაც გავაღანეთ. ის თოვლბა-ვლების ქალბაი ხო შევისწავლია, ახალ ინდუსტრიული ცე-ნტრების ყოფას დაუფიქრდი. პო, მართლა, იქ, იმ ავა-დმოსაგორან რიგებში ფლო ფრანსკოვითის მუზეუმში მო-წვდით, აი, იმ ტიპისა, ჩვენდა ქირად ტელევიზორი რო გამოიგონა. რა აღარ გამოუფინთ ორგანიზატორებს: მ-ვითლები, წერილი მილები, ნათურები და ასე განსაჯეთ, ტანსაცმლის საკიდებიც - მოკლე, ყველაფერი, რაც, აღ-ბათ, დიდი სურვილის მიუხედავად, მისის ფრანსკოვობა ნავკის გროვება არ მოისროლა. ნეტა ამ საკითხში მეტი პრინციპულობა გამოეჩინა იმ ქალს, მზაცხრლად ნაიო-ცნება ჩემმა თანამგზავრმა.

შარაზე გავედით, თვალი შევაღე ვარსკვლავებით მერქვლად განაფილდებ ხის კენწერობებს და ავებდით კანი-რისაც მივხატოვდი. დანდობილად შევსწრაფდით მის ბნელ ხახაში... და აქ დასვა წერტილი ჩვენს იდილიას: ისე უფერავა მოგაგვდა ერთი მანქანა, რომ იმ წუთშივე სიჩქარე შევამჩნეე, მაღინ ხომ არ მივლოვამ-მეთქი. არ-ავერი მაგისდაგვარი! მანქანა კი არ გემორდებოდა, თა-ნაც მძღოლმა ისე დაუნდობლად მოგვამუტა ორი ბრილა, რისცხერი ბურთი, რომ წინა მინაზე ჩვენი წრდებლებიც კი დავინახეთ. ცოტაცად, თვალის ჩინს წამართმედა ჩემივე მანქანის გაბრდნალებული სარკეები, ძლივს მოვასწარი მათი შეტრიალება.

- ვაი, ეს რა ხდება?
- გაატარე, - მიხივია ლუიზამ.
- რაღაც ვერ ვატყობ, ეს უნდადექს...

სიჩქარეს უფრო მოუვუელი, რითიც ერთობ თავაზიან-ად მივინახე, აგერ, ბატონო, შევიძლია გაიარო-მეთქი. თქვეიც არ მომიკვდები! ვერა და ვერ ჩამოვიცილე. თით-ქოს იგივე გრძობა დამუფელა, რიგებში ჩემი საექტაკლი-ის ჩაულავებისას რომ განვიცადე, მაგრამ უსტად მინც ვერ გეტყვია, რა გავიფიქრე, მგონი, რაღაც იმ გამანდ-გურებელ "ლოკვიდავიაზე", იქეთობისას რომ ვუხსენე ლუ-იზას. სულ უფრო და უფრო უკვლევები სიჩქარეს, მაგრ-ამ ჩემს მწვადებებს ვერაფერი მოუფერხე.

- გვირდზე გადადი, - ამოიკვესა ლუიზამ.
- ფრთხილად თუვანე და გზის პირას შეეჭრდი, ორი გაკარვარებული თვარი ბურთი კი კვლავ ანათებად ჩვენს სარკეში.

- ასეთი რამ არ გამიგია, - ჩაილაპარაკა ლუიზამ.
- აბა გადავალ, იქნებ დაველაპარაკო.
- სისულელეა და უაზრობა.
- რატომ?
- იმიტომ რომ სისულელეა.

მანქანა დაქოცე და ნელ-ნელა დავიძარი. ერთადერთი ქვეანური რამ, რაც მოვიფიქრე, მძღოლად ის იყო, ყუ-რადლება აღარ მიმექცია აბეზარისთვის და ჩემივე გზით ნახსლოყავი. ჩემი კი, ციცილიზებულ საყაროში რომ შე-ვალწვდით, ჩემი მწვადების საცხელი ყველასთვის აშ-კარა შოქენებოდა და შესაძლოა, ასე, "ბუქსირ-ბუქსირ" მი-მეთირა პოლიციამ.

ამ სინკოვარმა, დამაბრმავებელმა მოგზაურობამ კიდ-ევ ერთი მილის მანძილზე გავგანამა. ამასობაში კი, ერთ მკვეთრი მოსახვევს მივაფექით, ავებდით კანონის ყველა-ბით საიმედოდ შემორჩალები. კიდევ კარგი, საკუთარი ხე-ლის გულივით ვიკოდი იჭაურობა. მოსახვევს მიღმა კიდ-ევ იყო ერთი ვიწრობი და თუ ჭკუით მოვიქცვიდი, თვა-ლმომხდინად იოლად დავუსტრებოდი. მთავარი იყო ცო-ტა გამესწრო იმ ცუდუნარლად ატეხილისთვის. ახლა მიელ იმედს ჩემ ფიზიკურ მონაცემებზე ვამყარებდი, თუ-მცა გონებრივც კარგ სასახარეს გამოიწვია. თავგანწირ-ვით დავაგირე უბედის ფეხი და ბნელ მოსახვევში შეს-რიადდი. გამუშებელი ლუიზა დაეკალწრა გზას თვალს არ აშორებდა, ერთხელ რაღაც კენწერისმავგარევი კი აღმო-ხდა, აი, ისეთი, სულ სხვა დროსა და ადგილას რომ გა-მეგნას, ნეტარ წარსულში. ჩემი მწვადებელი აღარ ჩან-და, დიდი შუება იყო მისი ბრილა ფარების გაუჩინარე-ბა. სწორ გზაზე გავედი და სინაზლედ გამოვირე, ისეთი თავდაუზოგავი სისწრაფით მივსწრებდი ახლა მანქანას, რომ თვალბში ხეირიანად ვეღარ ვიხედებოდი და აბა, ლუიზას რაღა მოუვილიდა! გზას ვარსკვლავები მინათებ-და. როცა იმ ნანატრ მოსახვევთან მივიჭკრი, მკვეთრად დავამუხრუჭე და გავირინდე. "ჩემმა მზაცემამ" იმ წუთის ჩამიქროლა, ბუხად ჩვენი ფარები ჩემს სარკეში აღარ აჩვენებოდა. აშკარად მივინახე წამწევა ჰქონდა განზრა-ხული, არ ვიცი, რატომ. გიყვით შევარდა კანონში,

მერე უცერად ფარებიდან გადმოღვრილი თეთრი სინათლე გვერდზე გადაიხარა, ელვარე კონუსებად აირეკლა მდინარეში და უკვალოდ გაქრა.

- ჩავარდა, - დაასკვნა ლუიზამ და მგონი, სასვებით მართებულადაც.

უცნაურმა გრძობამ შემბოჭა, ორი სიტყვიტლა შევეცილი მისი გამობატვა:

- მე ვცენი?

ლუიზამ უარყოფის ნიშნად თავი გადააქანია. მერე გზაზე გადავედი და ფარები ჩავრთე. ძალიან ნელა მივიწვედი ნინ, შეიძლება ითქვას, "ზორბალს ვითრევედი", თავში კი ერთადერთი სიტყვა მიტრიალებდა: ლიკვიდაცია! ბოლოს პარაპეტასკა მივაადეცი. უნძოდ გადმოვედით მანქანიდან და, როგორც კი მდინარეში ჩავიხედეთ, ყველა იმედი ერთბაშად გადაგვეწურა. მანქანა უკვე წყალს დაეფარა, ფარები კი კვლავ დაჟინებით ბრღღვიალებდნენ, თეთრად ანათებდნენ წყლის ამობურცულ ზედაპირს და მრგვალ კაჭარს. მერე ეს შუქი ნელნელა სიბნელეში ჩაიძირა და ახლა მდინარეში მხოლოდ ვერცხლისფერი ვარსკვლავები ციმციმებდნენ.

ლუიზას შეძახილა გამომავფიზლა;

- ო, ლმერთო, ასე რამ გამახვავა? ვერაფერსა ვგრძნობ! და როცა მის დამშვიდებებს შევეცადე, ხელის კვრით მომიშორა. კვლავ გზისაკენ ნავალსახსივით ქანცვანყვეტილი ვიყავი.

ამის შემდეგ რამდენჯერმე დაეურეკე ლუიზას, ნახვით კი მართლა აღარ მინახავს. ვურეკავი და ცნობებს ვანვიდი.

"იცი, იმ კაცზე ჩემსიგრძე დოსიე აქვთ ბოლიციაში."

"ამით რისი თქმა გინდა, ძვირფასო?"

"გერმანულ-იტალიური წარმოშობისა ყოფილა თურმე."

"მე საქმეს არ ცვლის."

და ბოლოს, როცა ისიც შევატყობინე, რომ ვისკონსინის შტატებიდან იყო ის უბედური, ადგა და ტელეფონი გამითიშა. ასე დასრულდა ჩვენი რომანი.

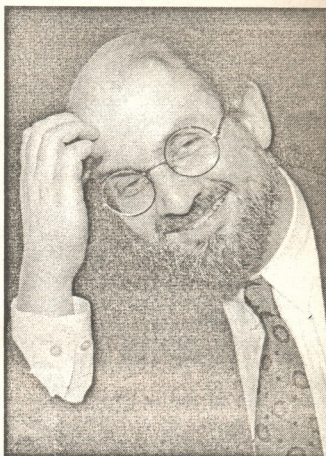
The New Yorker
2003, №1

ინგლისურიდან თარგმანა
ასათი ლეკიაშვილმა

საქართველი

კეთილი რჩევა ბადასუში ქვირი ღირს

თვის ბოლო სამშაბათს დილის ავტობუსსა ვერაძე ანთებული ფარებით მის რეჰანა ინგლისის საელჩოს ჭიშკართან მიიყვანა. მანქანამ მტერის ღრუბელი დააყენა, რომელიც ქალის სილამაზეს ერთხანს ფარავდა უცხო თვალითაგან. ავტობუსი ერთიანად ნაირფერი ორნამენტით იყო აჭრელებული. ნინა მარეს, ბამპერის ზემოთ, მწვანე და ოქროსფერი ასოებით ეწერა - "სალამს გიძღვნი ძვირფასო"; უკან კი - "ჯან-ტიკოჯან" და "გასსოვდეს, რომ ბედს ნამუსი არა აქვს". მის რეჰანამ მძღოლს უთხრა, თქვინი ავტობუსი ძალიან მომეწონათ. კაცი ჩამოხტა და თეატრალური უსტით გაუღო მას მანქანის კარი. ქალს დიდი შავი თვალები ისე უბრწყინავდა, რომ არად სჭირდებოდა წარბ-წარბამის სურმით გაბაცება. ეჭპერტ-კონსულტანტმა მუჰამად ალიმ მის რეჰანას და-ნახვისას იგრძნო, რომ სულ ცოტა ოციოდე წლით მაინც გაახალგაზრდავდა. იგი შეედავდა, როგორ მოუხატოვდა დილის ბინდში ქალი საელჩოს კარს და წვერისა ჩაღმინ მოხუც ლალას დაეკითხა, თქვინი დანესებულება როდის გაიხსნებო. სამშაბათის ქალუბთან მუდამ უხეში ლალა მის რეჰანას ლამის ელევანტურად ექვიდა. "ალბათ, ნახევარ საათში, - უბასუხა მან სრინწინანი ხმით, - ან შეიძლება ორი საათის შემდეგაც... უსტად ვერ გეტყვი, ბატონებო საუზმობებ".

მტვრინი ეზო საელჩოსა და ავტობუსების ვაჭრეებს შორის უკვე სამშაბათის ქალებით იყო სავსე, და მხოლოდ რამდენიმე მათგანი მოსულყო, მის რეჰანას შტაგაყად, უჩადროდ. ყველა შეგვრალი იყრ

დნობდა მძებს თუ ნათესავ კაცებს, რომლებიც ცდილობდნენ თავდაგვრებული იერი შეენარჩუნებინათ. მის რეჰანა კი მარტვი ჩამოვიდა და სახზე შეშვითების ნიშანსწალი არ ეტყობოდა.

მუჰამად ალიმ, რომელიც ამ ყველაკრიველი ნაკადის ყველაზე უფრო უსუსურ ნევთა კონსულტაციებით ირჩენდა თავს, იგრძნო, რომ ფეხებზე თავისით წაიყენეს ამ უცნაური, დიდთავალა, მარტვისული გოგოსკენ.

- თქვენ, ალბათ, ლონდონის ვიზის ასაღებად ჩამოხვედით, მის? - დაიწყო მან.

მის რეჰანა ეზოს კუთხეში ვიზირებს შორის ჩადგმულ დახლიან იდგა და გულმოდგინედ იციქებოდა ვეტრუპიან კარტოვილს. კონსულტანტის სიტყვებზე მორტიალდა და მისი დიდი თვალების სიახლოვისგან მუჰამადს გულმა რჩენი უყო.

- დიას.
- თუ ასეა, ნება მიბოძეთ ერთი ჩრევა მოგვეთ. ძვირი არ დაგვიდგებათ.

- კეთილი რჩევა ბადასზე ძვირი ღირს, - გაიღმა მის რეჰანამ, - მაგრამ, ვიი რომ, ვერაფრით გადავიხდით. ამ მდღერა ქაბატორებს კი არ ეგავარ, ოხოლი ვარ და არაფერი მბადაბა.

- ენდეთ ჩემს ქალარას, - არწმუნებდა მუჰამად ალი, - ჩემი რჩევა გამოვიდლებს ეყარება და აუცილებლად გამოგაგდებთ. ამაში სულ მალე თვითონ დარწმუნდებით.

ქალმა თავი გაქანია.
- აუი ვიისხარით, არაფერი მბადაბა-მეთუ. აი, იმ ქალუნს საბაში მამაკაცები მოჰყენენ. კაცები შრომობენ და ფულს აკეთებენ. კარგი რჩევა ფული ღირს.

მე მგინი გავეციდი, გაიფიქრა მუჰამად ალიმ, როცა გაიგონა, როგორ წარმოითქვა მისმა ხმამ:
- თვეთანა ბედისწერამ გამოიზგავანა, მის. რას იზამ, ასეთი ყოველა მისი ნება. რა უფერი, რომ მე თვითონაც დასტავი ვარ, - თქვენ მინაც უფასოდ გერგებათ ჩემი რჩევა.

ქალმა ისევ გაიღმა.
- რავი ასეა, მისი მოსმენა მომიხდება. ბედის საწუქარს ხელი არ უნდა ჰკრა - მას ბედწერება მოჰყავს.

კონსულტანტმა მის რეჰანა ვიზირებს შორის ჩაქედლი თავისი მინური სორისკენ წაიყენა, სადაც ხის მაგიდა ედგა. ქალი გაზუთის ნაგლევისგან დახვეულ პარკში ჩანყობილი კარტოვილის ქამით გაჰყვა. მრეველისთვის სასუსხავი არ შეუთავაზებია.
მუჰამად ალიმ მტვრთან სოსანზე დაადგო ჩასაშუქლი ბალიში.

- დაბრბნდით, გეთავა.

ქალი ჩამოჯდა. კაცმა მის აიოისბაი **ფეხმარობით მოიკალათა** მაგიდასთან. ეფეგარეშეა, ახლა მას შურით მიხერება ბორი ან სამი ათეული მამაკაცის თვალთ. ისიც კარგად იცის, რომ ვიზირებში მომსახურე ყველა დანარჩენმა კაცებზე უკვე დაადგო თვალთ ახალბოხლ ღამაზმანს, რომელიც ემბაზს უწყის, რით მოხიბლა ამ ქალარა თალიბთან. ცოტათი რომ დამწუხრდებულყო, მუჰამად ალიმ ღრმად ჩაისუნთქა კეთილი.

- თქვენი სახელი?
- მის რეჰანა, საკოლე მუსტაფა დარასი ბრედფორდიანი, - ლონდონი, - უჰასუტა ქალმა.

- ბრედფორდი, ლონდონში კი არა, დიდ ბრიტანეთშია, - რბილად შეუსწორა კონსულტანტმა, - ლონდონი, უზრალოდ, ქალაქია, დაახლოებით ისევე, როგორც, ფიქვათი, მულთანი ან მბავალდონი, ბრიტანელები კი ხალხია, ყველაზე უფული არსებია ნავთი, ვინც კი ამქვეყნად დედის უფერია.

- დიდი მადლობა რომ ამისხინთი, ახლა ყველაფერი გასაგებია. - ისე სერიოზულად უჰასუტა ქალმა, რომ მუჰამად ალის ეფემა მოუწერა ფული, ხომ არ დამცინისო.

- ანეტა შეეცხებული გაქვთ? მანვეთი, გეთავა.

მის რეჰანამ ყვიფვერ კონვერტი ჩადედილი სამად თუ ოთხად გაკვეთილ დეკუმენტს მარწოდა.

- ხომ სწორად არის შეესებული? - ქალის ხმაში პრევე-

ლად გაჩნდა რაღაც შეშვითებისმაგვარი.

მუჰამად ალიმ რამდენჯერმე გადაუსვა ხელისგული მაგიდას იმ ადგილის მახლობლად, სადაც ქალის მკლავი იყო დასვენებული.

- ნუ ეღვეთ, ახლავე შევაძმონებ.

ვიდრე კონსულტანტი ქალადგება ამონამბდა, ქალმა კარტოვილს ხელი მოუთავა.

- ესეც ასე, - თქვა კაცმა, - ყველაფერი წესრიგშია.

- მაღალიკი ვარ დახმარებისთვის, - მის რეჰანამ წამოდეგმა დააბარა, - ნავალ, ჭმუკარითან დავევიდეგი.

- ნება ვიცოდე, რისი იმედი გაქვთ? - შუბლიმ იტკავა ხელი მუჰამად ალიმ, - თქვენ არა, ახი ადვილი გაჩრიათ ყველაფერი? ანეტყა მინანდით და მამინევი ვიხას გამოიფიქრე, არა? გაფრთხილებთ, მის რეჰანა, ეც საელიო, სადაც თქვენ უნდა შეხვიდეთ, ნებისმიერ საპოლიკიო განყოფილუ: ბაზე უარსი ადვილია.

- ნუყო, მარწოდა, - კონსულტანტის ტირილად სასურველი შედეგი გამოილა, ქალი მადლიერ მსმენელად აქცია და კაცს საშუალება მიეცა კიდევ რაღაც ხანს ეტვირა მისთვის.

ვიდრე ოთრობას დაიწყებდა, მუჰამად ალის კიდევ ერთი ღრმა დამახინარებელი ჩასუნთქვა დასქროდა, რის შემდეგაც მან გულდაგულ უფსხანა მის რეჰანას, რომ სამშაბათის ქალეზი, რომლებიც თავს ლეტონრედი ავტობუსის შოფრების ან მანქანტრული საკონტრაქტო მუშების ნათესავებად ასალებენ, საღეროს თანამშრომლების თვალში ერთიანად აფერისტები, ქრდ-დაცავები და ბოზები არიან.

- ჰო, მაგრამ, აუესხინი, რომ ევეთი არ ვარ, - აღმუოთდა გოგო.

მისმა გამოუცდილობამ კონსულტანტს გული აუწუყა.

- ჩემი საბრალი, - უფხანა მან მის რეჰანას, - ეს ადამიანები მურეას გარიდებენ, მაგრამ ბუნებით ნამდვილი სეავეები არიან.

და მან განუმარტა გოგოს, რომ საღეროში ისეთ რაღაცებს პკითხადნენ, რასაც ქალიშვილს ლევილი ძმაც კი ევერ გაუბედავდა. მაგალითად, შევეკისებინან, ქალუნში ხარ თუ არაო, და თუ არა თქვა, დააუხსენებენ სახელდობორ რა უყვარს მის საჭეროს ლოგანში ან ერთმანეთს როგორ მიმართავენ, როცა მარტვი რჩებიან და ასე დაუსრულდება.

მუჰამად ალი დაუნდობლად ლაბარაკობდა, რათა რამდენადმე შეესუსტებინა ქალის შოკი, როცა საღეროში რაღაც მტავატი მოხდებოდა. მის რეჰანას სახე არ შეეკლია, მაგრამ მაგიდის კიდისკენ განუული ხელები აუცხასებდა.

- ისინი გკითვებენ, რამდენი ოთახია შენი მშობლიკის სახლში და რომელი რა ფრად არის შეუდობლი, ნავაგს რომელ საათზე ყრით ხოლმე და რა პქვია შენი საჭეროს გარე

ხიხიხილის ვერის დის ალი მამიდას... თანაც იცინი ყველაფერი ეს უკვე წერილ-წერილად გამოჰკითხვის იმ შენს მუსტაფა დარას ბრედფორდიმ. ასე რომ, ახლა საჭეროსია ერთი შეკვიდმა მინაც დამუშე და წახულია შენი საქცი.

- გასაგებია, - თავს მოურია მის რეჰანა, - შენ რას მირჩევდ?

ამ დროს მუჰამად ალი კლიენტს საჭმინი წურწულით გაანდობდა ხოლმე, რომ საღეროში ერთ კეთილ კაცს იცნობს, რომელიც ზომიერ ფასად ყველა საჭირო ქალას "გაიამაქნებს" და ზედ საჭირო ბუქდებსც დაარტყმენებს.

საქცი გარეგან მუფთიდა მუჰამადს. ქალისთვის 500-500 რუპიას უხდენდნენ ხოლმე ან კიდევ ოქროს სამაჯურს უტოვებდნენ მომავალი გარავის სასაყურად და შინ კმაყოფილები ბრუნდებოდნენ, რათა თვითონი ხანა-ხუბა მოქეჩენებინათ და სხვა ქვეყანაში გადახარებისთვის მომზადებულყენენ.

ყველა ისინი შორიდან იყვნენ ჩამოსულიები (ამაში მუჰამადი თავიდანვე დარწმუნდებოდა ხოლმე). ასე რომ, როცა ქალი როდის-როდის მიხედებოდა, მომალერესო, საჭმის გასაკვევად ახლდა გზაზე ჩამორბენებს ვეღარ ახერხებია.

ხანში შესული კაცის ცხოვრება ათასი გასაჭერთი არის სასეც და მუჰამად ალის ოდნავადაც არ პქენდებოდა სინდისი მის მიერ ასე უღეროთად განწროლი სამშაბათის ქალების გამო.

მაგრამ საკუთარმა ხმა ახლაც უნამუსად გაყიდა იგი და, ნაცვლად იმისა, რომ სტანდარტული ჩორჩულზე დადასტულო, ამ ახალ კლიენტს კონსულტანტის ყველაზე გიდი საიდუმლო გაუმჟღავნა. მუჰამად ალი თეთროსად გაოცებით ისმენდა, როგორ წარმოიჭრა მოლადატე ხმამ:

- მის რეჰანა, თქვენწარის არავის შეცხვედივარ, ქალი კი არა, მოციქვიმე აღმახ ხართ და ამიტომ თქვენთვის იმ-ს შეველი, რასაც საკუთარი ქალიშვილისთვისაც კი არ ვანიშნებდით. ერთი ისეთი დაკუმუნტი მაქვს, რომელიც ყველა პრობლემას უცებ მოგიგვარებთ.

- მერედა, რა შექია მაგ ვადისნურ ლეკუმენტს? - ქა-ლის მუნერაში დაუფრავივად დავიწვია ვაკრთია.

კონსულტანტმა ხმას დაუღალა:

- პასპორტი, მის რეჰანა, გამზადებული ბრიტანული პასპორტი. ერთი ჩემი მეგობარი შიგ თქვენს სახელს ჩანერს, ფორტუნიანოს ჩაჯრავს და მორჩა - ჩათვალეთ, რომ უკვე ინგლისში ხართ.

აი, მივიღო საიდუმლო მარცვალ-მარცვალ ჩამოფევა კიდევ: ამის შემდეგ, უკვე ყველაფერი შესაძლებელია - ნამდვილად ჭკუნივად გადავცა. აღბათ, უბრალოდ აჩუქებს ამ გოგოს პასპორტს, რასაც მერე მთელი წელი ვერ მოინდობს.

"ბებერი ვირი ხარ და მტეტი არავფერი, - თავს იღამბო-ვდა მუჰამად ალი, - მხოლოდ ბებერი ვირები კარგავენ ჭკუ-სა ნორში გოგონების დახმავაზე".

- რაღაც ვერ გაგიგე, - ჩაილაპარაკა მის რეჰანამ, - თქვენ რა, დანამაულესკე მიმიტეხთ?..

- დანამაულესკე კი არ გიმიტებ, ცვილობო, დაგეგმე-რო.

- მთავაზობთ, არალეგალურად ჩავიდე ბრედფორდში, ლონდონი, და ამით ყველაფერი დაედასტურო, რასაც საე-ლიონში ჩვენზე ფიქრობენ. ესაა შენი კონსულტაცია?!

- ბრედფორდი, დიდი ბრიტანეთი, - ნაღვლიანად დაა-ზუსტა კონსულტანტმა, - ჩემი წინადადება ასე არ უნდა მო-გაღწიო.

- მაშ როგორ?

- მე ერთი ღარიბი კაცი ვარ, გოგონი. პასპორტი იმი-ტომ შეგიკეთავაზე, რომ შექნა სილაბაზე მოსაჯადოვა. თუ გინდა, მიიღე ჩემი საჩქარო, თუ არა, შენს სახლს და-უბრუნდი და ინგლისი დაიფრე. მთავარია, საელჩოს სათო-ფეზე არ გაეკარო - თავს ნუ დაიმჯირებ, მაგ სილაბაზეს ლაფში ნუ ამოხაზერი.

მაგრამ ქალმა უკვე შეეცადა მუჰამადს ზურგი და ქაი-ბუქისკენ დაიძრა, სადაც მოხუცი მალა შექურბული კაბე-რის დამშვიდების ცდილობდა, ნყნარად იდგეთ, თორემ საე-როდდ არავის შეგიშვებთო.

- უტვირო, - მიამბა მუჰამად ალიმ, - იცოდე, მამაჩემი შენი ვაფერი საფლავში არ გადაბრუნდება! (ამით იმის თქმა სურდა, რაც გინდა დაგეგმართოს, გულთან ახლოს არ მიე-ტანი).

- ასეთები ვართ ყველანი, - ცოცვად ყრიდა კონსულტა-ნტი, - ლაბაკები ვართ, ცხოვრების არაფერი გავგეგვება და არც გვინდა, რომ ვინაწავდეთ.

- გული დაიწმარე, ბებერი, - შეეხმანა ბეტერის გამ-ყიდელი ქალი, - სულ ერთია, ფეხი მიწას არ ჩავივა - ეფ-ეთებს ახალგაზრდები უფფერი.

მუჰამადმა მივიღე საელჩოს წინ იბოდილა. "მოსკო-ლდი აქტურობას, ბებერი ვირო, - ამაოდ უჯითხვდა იგი შეკონტას საკუთარ თავს - ლედი ხმას მინც აღარ გავცემს და აქ რას უფაზარ?" მოუხდევად ამისა, როდესაც მის რე-ჰანა ბოლოს და ბოლოს გამოვიდა საელჩოდან, მუჰამად ალი ქოჩკართან დახვდა.

- მოგესალმებით ღრმად პატივცემული კონსულტანტო - ნარმოთქვა ქალმა.

იგი დამშვიდებულიყო, მუჰამადზე აღარ ბრაზობდა. "ღმერთი ჩემო, ეტყობა ყველაფერი კარგად არის, - გაიფო-ქრა კაცმა, - ინგლისელებმა ვინა გაიმეტეს, ამ გოგოს თვა-ლინის ბრწყინვალეობამ ფარ-მბალი დააყრევინა..."- მან უსუსურად გაიღიმა და ქალმა პასუხად ალალი ლი-

მიღო შევტება.

- გამაზრვევბას გილოცავთ, მის რეჰანა ბეგე! ეს თქვე-ნი ტროუმების დღეა... მიულოდნედად ქალმა ხელზე ხელი მოჰკიდა კონსულტ-ანტს.

- ნამოდი, კარტოვილზე დაგებატივებ. მადლობა მინდა გადაგიხადო კეთილი რჩევების და ბოდიშოც მოგიხადო, თუ ამ დილთი გული გატკინეს.

მათ შუადილთი ამტკერებულ ენოში ჩამოხუბეს წამაგალი ავტობუსის აგვერდით, რომლის სახურავზე ახლა საძინებლ ჭილოცის ანვერდინენ. ხელზე მოხაფიერ ყვირილი (ვი-ლიბიდა მტვარებისთვის სატრევიალიო რომინი და მწვანე ან-ბედი მიესალმებოდას (ერთად და მეორედ ყველა უბედურების ნა-შლად გამოადგებოდათ). მის რეჰანა და ბედინიერი მუჰამად-ალი წინა ბამპერთან ჩაწყუტულიყვიენ და კარტოვილის შეე-ქვიდნენ. მოხუცი კონსულტანტი ზომად ილინებდა ფილ-მის მელლიანს. ხვატი უკვე ჩამტყარალო.

- ეს იყო საჭირწინო ხელშეკრულება, - მოულოდნელად წარმოთქვა მის რეჰანამ, - ცხრა წლის ვყავი, ჩემი მშობ-ლები მუსტაფა დარას რომ მოლაპარაკენენ. მუსტაფა მამრ უკვე ოცდაათი წლის კაცი იყო, მაგრამ მამას სურდა, ისე-თი ქმარი მყოფიდა, ვინც მასზე უარესად არ მიპატრონიბე-და, ხოლო მუსტაფა საიმედო კაცად ითვლებოდა. მერე მშო-ბლები დამეკოდა, მუსტაფა კი ინგლისში გაემგზავრა და და-მპირდა, დრო მოვა და შენც წაგიყვანო. მას შემდეგ დღი ხანი გავიდა. საჭირის ფორტო მაქვს, მაგრამ ის მინც უფო ადამიანია ჩემთვის. ხმაზეც კი ვერ ვიკანი, როცა ტელეფონ-ით დამლაპარაკა.

ამ აღსაზრებად მუჰამად ალი დაანბნა, მაგრამ თავი მინც ისეთი კამოძეტყველებით დაუქინა, რომელიც, იმედი ჰქონდა, ცხოვრებით დაბრძინებულ კაცის სინდევდს გასაღებოდა.

- ბოლოს და ბოლოს, მშობლებს ჩვენთვის სიკეთე უნდ-ათ, - თქვა მან, - კეთილ და პატიოსან კაცზე გაუთხოვიბე-ხარ, რომელმაც სიტყვა შეასრულა და ნაიცვიანა კიდევ აქ-ვიდა. ახლა ყველაფერი წინა გაქვს, დიდი დრო გეჭეება სა-იმოსოდ, რათა ის ადამიანი კარგად გაიჭრე და შეიყვარო.

კაცი ვერ მიხვდა, ასე ნაღვლიანი რატომ გაუფდა ქალს უცებ ღიმილი.

- შენ რა, ჩემო კეთილი ადამიანო, უკვე გამამგზავრე კიდევ ინგლისში?

შეშოკებული მუჰამად ალი ფეხზე წამოხტა.

- ისეთი გახარებულ გამომხვიდი, ღეგონა... მამაკეთე... იმ-თა რადაცამთ გამოიჭიქირეს არა?

- ყველაფერი აფურ-დაფურე, - უმასუბა ქალმა, - ვილა-ცების ლოცებზე ხალხები წნორხად ვერ გავანაწილე, აპახანა-ში სხვანაირი მტლბათი დავაგე... მოკლდე, ჩაველაფედი.

- ახლა რა გემეცვება, სად უნდა წახვიდე?

- ახლა ისევ ლახარში ჩაებრუნდები, იქ ერთ დიდ სახ-ელში ვემუშობი, სამ პატარა ბიჭუნას ვუვლი. გული ძალიან დაწვევებოდადი, ზო რომ წავსულიყვიდი.

- მაგრამ ეს ხომ ტყარევიდა! - ლამის ატორებულყო მუ-ჰამად ალი, - რამდენი გემეწენე, საჩქარო მიიღე-შეიქეთ. ან-ლა გვინათა - უკვე აღრიცხვაზე ჰყავთარ აყვანიდა და პას-პორტოც კი ვეღარაფერს გიმეცვლის. არადა ყველაფერი თო-თქმის გადაწყვეტილი იყო; რა იქნებოდა, ჩემთვის დაგვეფ-რებინა?!

- არა მგონია, ამის გამო დარდი ღირდეს, - უთხრა ქა-ლმა, - დამეფერე, მართლა ასე ვფიქრობ.

ქალის გამოსამშვიდობებელი ღიმილი, რომელსაც მუჰამა-ად ალი მანამდე უმხერდა, ვიდრე ავტობუსი მტერის ღრუ-ბელმა არ დაფარა, ყველაზე ბედნიერი საჩქარო იყო, რაც კი ტუღმა ამ ადამიანისთვის მის ხანგრძლივ, სიხათიან და მა-რტობითი სასვე ცხოვრებაში გაიმეტა.

ინგლისში

ნახაერული

ეს მოხდა როკ-ენ-როლამდე

“თამაში ქვავის ყანაში” იმ მცირედენ ნიგნთა რიცხვები შედის, რომლებიც მიიდა, რომ სულ ვიციისო და ვიციისო, არ შეინდეს ბოლო და აღარასდროს დადამთავრო კითხვა. მართალია, დიდად ნაკითხ ადამიანად თავს ნამდვილად ვერ მოიქნევ, მაგრამ საქმე სწორედ ამასია: გინდა ნაკითხი იყო, გინდა უკითხი და გინდაც ცოტათი ნაკითხი - როგორიც არ უნდა იყო, ვინც არ უნდა იყო და რა დროშიც არ უნდა ცხოვრობდე, “თამაში ქვავის ყანაში” აუცილებლად მოგწონებდა და შესაბამისად - ყველა მწერალი სული წვერითი რომ წერდაც, მეც ზუსტად ისეთი ნაკითხი ვიქნებოდი, როგორც “არისო” მკითხველები არიან.

სამოთხის წლის წინ, ერთ მშვენიერ დღეს (მაშინ ისეთი მაღალი სიციხე მქონდა, რომ ალბათ ის დღე ჩემთვის სულაც არ იყო მშვენიერი) გავხდი ავად; შოდა, ლოგინში ჩემს დასახაქებლად, ნიგნი შემომაჩქეს ხელში - ნაკითხი, არ არსებობს, რომ არ მოეჩინოსო. რატომ უნდა დამეჯერებინა (სულ ასე მატყუებენ)?! ნიგნის დასახაქე სიტყვებში ორი-სამი გრადუსით ამინია, მაგრამ, როცა ექვსო-შვიდი სიტყვა ჩავიკოთხე და მთხრობელმა თქვა, დევიდ კაუპერფელდით არ ვაპირებ თავი შეგანყნითო, მივხვდი, რომ მართლა არსებობდა ნიგნი, რომელიც შეუმელო მკითხვას. მეკითხა უმუქობაში, სიტყვას, თანაც ისე, რომ არ გამხსენებოდა საქმელი, ტრუ-ლუტრი, ტელევიზორი, ტელეფონი, სარკე; მოკლედ, უსაქმურს - დაგაკავებდა და დაგაკავებულს - საქმეს მოგწყვეტდა. აღტაცებული ვკითხულობდი, ვცინიოდი, მეგონა რაღაც აღმოჩენა გავაკეთე და ისე მომწონდა, რომ არ ვცდიდი, ჩემებისთვის ემოციური როგორი სიტყვებით გადმომიყვა, ამიტომ ყოველ წუთის ეცხადი, უკითხავადი, მინდიდა, რომ ყველასთვის მომეყოლა, ყველას ნაკითხისა და ყველა გაგიტყუებოდა. ამიტომ, როცა გამოვეჩინე თვლი და წავედი სკოლაში, მთელ კლასს ვამცნე “თამაში ქვავის ყანაში” შესახებ. რამდენიმე იცოდა. ხხსუსეს, ერთმა მთხრა, როცა იმ ადგილას მივედი, სადაც ზოლდენი ამბობს, პაციფისტი ვარო, ერთ ღამეში დაეამთავრე კითხვაო. მოკლედ, ყველას შეეატყობინე სელენჯერის არსებობა. მერე ცოტათი ეჭვიანობა დაეინცი - ვიცოდი, რომ გოგონებს ზოლდენი შეუეჯარდებოდათ, ბიჭები თავს მოამტაცებდნენ და ყველა საკუთარ თავში ბატარა ზოლდენს აღმოაჩენდა - ეს ალბათ იმიტომ, რომ მე თვითონ დამეჩინათ ასე! ან დლოურების წერას დაიწყებდნენ (მეც დაეინცი, მაგრამ თავსებოდა მეცა და მერე აღარასდროს დაბნურია)...

ნიგნში რამდენიმე ისეთი ადგილია, რომელმაც განასაკუთრებინა შემყავრა თავი: აი, ის, ზოლდენს რომ აინტერესო-

ებს, ცენტრალურ პარკში, როცა ტბა გაყინულია, იხეები სად მიდიან და ნიუ იორკის ყველა ტაქსისტს რომ ეკითხება და მერე ამ ტაქსისტების რეაქციები; ზოლდენის მძის - ალის ამბავი; მისი ბესბოლის ხელთათმინი - ლექსებს რომ აწერდა ზედ მწანვე მღვინი, იმიტომ რომ, როცა მოედანზე საქმე არ ექნებოდა, დამედარიყო და ეკითხა - სვედიანი ადგილია და ძალიან თბილი, ან სტრინდელიტერი და ეკლი, ზოლდენის წითელი სანადირო ქუდი; კიდევ ვერც გალაპერე, რომელითან ხელჩაკიდებული ზოლდენისთვის სულერთია ხელები გაუფოლიანდება თუ არა და საერთოდ, ამ ვერც გალაპერის არსებობა; კიდევ კინო რომ ეზიზღება და თვატერი, თუმცა ამბობს, რომ თვატერი კინოსავით სამწინელი მინც არ არის, უბრალოდ მსახიობები სძულს - სცენაზე ნამდვილი ამბიანებით არასდროს იქცევიან, მხოლოდ თვითონ ფიქრობენ, რომ ასეაო. გამონაკლისებს ოდნავ გამოსდი, მაგრამ იციან, რომ კარგად თამაშობენ და ეს უკვე აფუჭებს საქმესო, სერ ლორენს ოლივე მოპყავს მაგალითად. თვითონ კი “პამლეტში” მარტო ის სცენა მოსწონს, როცა ოფელია იპრანტება. ის ადგილიც მიყვარს, მოწაზენებს რომ შეეხდება, თავის დას; ჩემოდნებზე გართულება, ქვავის ყანაში თამაში და რა ვიცი, რა აღარ! - ასე რომ გავგაძრელო, მთელი წიგნის - პირველიდან ბოლო გვერდამდე გადმოწერა მომიწევს, ამიტომ თუ ტყბილად გაგასსენდათ, ვგობია თვითონ გადაიკითხოთ.

გასაკვირი არ არის, რომ მეორედაც მომინდებოდა “თამაში ქვავის ყანაში” ნაკითხისა; ეს ახლა, რამდენიმე თვის წინ გავაკეთე, თან ინგლისურად ნაკითხით. ამჯერად უფრო დიდი ვიყავი და უფრო ზოგადი დასკვნები გამოვიტანე; როცა გავიგე, რომ ნიგნი წმინდა ნელს იყო გამოცემული, მთლად გადავირევი; თითქმის ყველაფერი უცვლელი იყო: სლენგი, თინეჯერები, უფროსები, საოცრად თბილისური სიტუაციები (განსაკუთრებით მაშინ, როცა ნიგნში სალი ჟურიზი წნდება - პირდაპირ თბილისში მეგონა თავი, “სარდაფში” ან სადმე) და ეს ყველაფერი ნახევარი საუკუნის წინ, ვერ კიდევ მაშინ, როცა როკ-ენ-როლიც კი არ არსებობდა! შოდა, მეც განვაცხადე, რომ ზუსტად ეს იყო ნამდვილი ხელოვნება, ნამდვილი მწერალი. მართლა მაგარი ნაწარმოებია! ძალიან მიყვარს “თამაში ქვავის ყანაში”, მოკლედ, ზოლდენ-

ბიზლიღია

საით მიღიან იხვეუბი ზამთარში?

თუ მათი საყვარელი წიგნების სიას გადახედავთ, აღმოაჩნდება, რომ სერიოზულ მკვლევლებს საკმაოდ დახვეწილი ლიტერატურული გემოვნება აქვთ. არც რიჩარდ ბაში და არც არლეკონის ზღაპარი არ ხიბლავთ. მე კი, ავადმყოფური ცნობისმიყვარეობითი შეპყრობილი, ერთი ნაწარმოების კითხვას ვინცხვ, რომელმაც ჩარლზ მენსონზე იტინია ზეგაღწა ("უცნობი უცხო ქვეყანაში"). ჩემდა გასაოცრად, მალე პასუხებს იმ კითხვებზე ვეძებოდი, წლებიც განმავლობაში რომ მანუხებდა. ნიუტონ შეხაღლო მართლა იმოქმედა ფაზისტურ იდეოლოგიაზე, მაგრამ ცხადია - ის ჩვენი დროის ერთ-ერთი ყველაზე ბრძენ ფილოსოფოსად რჩება. ალბათ ცოტა პათილოგიურადაც გვეჩვენებათ სერიოზული მკვლევლებისგან რომ მსურს წიგნზე რეკომენდაციების მიღება, მაგრამ განა ვინმეს შეუძლია რჩევა მოგცეთ იმის თაობაზე, თუ რა ნაიკითხით? ამაში ვერავინ დაგეხმარებათ, ვერც მასწავლებლები და ვერც მეგობრები. სამწუხაროდ ეს ასეა!

"თამაზი ჭავჭავის ყანაში" ის წიგნია, რომელსაც არამზადდების, სერიოზული მკვლევლების და უმჯობესო თინეიჯერების უმეტესობა ირჩევს (მართალია, ადამიანთა ამ კატეგორიებს შორის არც ისე დიდი სხვაობაა, მაგრამ მაინც). ჯონ ლენონის მკვლელობის შემდეგ ეს წიგნი კიდევ უფრო პოპულარული გახდა. ჯონ პინკლის კი რაც შეეძება, ის ალბათ ჯლიდ ფოსტერის მოხიბვლას უთუოდ შეძლებდა, წიგნი "თამაზი ჭავჭავის ყანაში" რომ არ ცვარებოდა. ამ წიგნით გამოწვეული საერთო შემოღობა ზღვარს გადასცილდა: კონსპირაციის თეორიამ მთარულ ანექლოტად აქცია ის ფაქტი, რომ მონოტრონიკით მელ გიბსონიც დაფიქირდა წიგნის, "თამაზი ჭავჭავის ყანაში" ყიდვისას.

ნეტავ რატომ აქვს ამ წიგნს ასეთი გავლენა? უბრალო ხალხი კი რატომ ინახავს ავტორის მიერ ხელმოწერილ მის გამოცემებს საკუთარ ბიბლიოთეკებში? რატომ ადარებენ რომანს "თამაზი ჭავჭავის ყანაში" ყველა იმ ნაწარმოებს, რომელშიც ბედით უმჯობესო, უიღბლო ტიპია აღწერილი? (მთავარი პრობლემა კი იმაში მდგომარეობს, რომ ამ ნაწარმოებთა ავტორებს სხვა სოუფტის მოფიქრების უნარი არ გააჩნიათ) ალბათ იმიტომ, რომ ეს არის წიგნი უმჯობესო და უიღბლო მოზარდებისათვის.

"თამაზი ჭავჭავის ყანაში" პირველად რომ წავიკითხე, უმაღლეს სასწავლებელში ვსწავლობდი. მშენიერი ასაკის, ჩველმეტი წლის ერთი ახირებული ბიჭი ვყავი, რომელსაც უბრალოდ არაფერში უმართლებდა და თითქოს საუკუნო უშვილოვლობაც ელოდა. ასეთ მდგომარეობაში პოლდენ ქოლფილდს რომ შევხვედროდი, ალბათ იცევი გრძნობა დამეუფლებოდა, რაც საიქიდან მოზრუნებულ ქრისტიანებს იესოსთან საუბრის შემდეგ. უწვეულოდ შევჩვენებოდა, წიგნი გადაგემალა და მსგავსი რამ ამოგვეკითხა:

"თუკი ნამდვილად გსურთ ამ ამბის მოსმენა, ალბათ პირველ რიგში ის დაგაინტერესებთ, თუ სად დავიბადე და ჩემი საზოგადოებრივი ბავშვობა როგორ გავატარე. რა საქმიანობას წვეოდნენ ჩემი მშობლები სანამ გაეწინდებოდი. მაგრამ, სიბართიულ რომ გითხრათ, ამის მოყოლა არ მინდა, რადგან დევიდ კოპერფილდს სულაც არ ვეგავარ".

თინეიჯერი პოლდენ ქოლფილდი წერაქვით ხელში სახატელი ხარის წინააღმდეგ გამოდის. ის სარკავშითი სასეცე, ბოლის და არასასაბოჟონო ტიპია. არაფერი ადარდებს, გარდა იორი რამისა: ყველა თინეიჯერის მსგავსად, უმაღლესი სკოლის ყველა უშინშეწილო თამაში აინტერესებს ("შეიძლება თავიც მოიკლა, თუ ფეხბურთის გუნდი წააგებს ან რაღაც ამდაგვარი") და ზრდასრულობის შიშით აივს შეპყრობილი ("სხვა დანარჩენი არამზადდებს მსგავსად, არც ოფისში სამსახურსა და ბევრი ფულის შოვნას აპირებს").

პოლდენ ქოლფილდის სიდიადე იმაშია, რომ მისი ნათქვამი ბევრად ჯობია ჯონათან ლიენისგან სიგალისა და იესოს მილონობით ზეკიურ წინასწარმეტყველებასა თუ რაღაც ამდაგვარს. პოლდენ ქოლფილდი ამბობს, რომ ცხოვრება მწარეა, ადამიანები კი გაიფიქრებენ არიან და თუკი ვინმეს მოერძალეებით შეპყრებთ, უძველად ყველასგან იმედგაცრუება გელითო. ამაში თუ ცევი გეპარებათ და ფიქრობთ, რომ ეს სიტყვები საშინლად ჟღერს, მაშინ მხოლოდ ერთი კითხვა დაუსეთ საკუთარ თავს, სულ ბოლოს როდის მიიღეთ სიამო-

ბრძანება

ჯ.დ. სელინაძის "თავაზი ჭვავის ყვავი"

გება "ბარის" ანდა, "მოსიყვარულე დღეების"(1) ყურებით? თავად სიტყვის იმდენად დიდი მნიშვნელობა არა აქვს, რამდენადვე მათი წარმოთქმის მანერას. ბიჭი ცხოვრებაში საოცარ დაკვირვებას ახდენს, სრულიად უშიშროდ არსებობს რაღაც ხიზვს მიივს პოულობს. როცა ერთი წარმატებული მოკვადეი სტუდენტებს მოუწოდებს, რომ მას მიბადონ და უდაბლობის პერიოდში ილოცონ, პოლედენ ქალფელდი აღნიშნავს: მგონი ეს კაცი იმისთვის ლოცულობს, რათა უფრო მეტი ხალხი დაიხოცოსო. მონახებენი მას წერებს უშლიან, უტვინო გოგონები აღიზანებენ, თავად კი პლატონური სიყვარულით იტანჯება.

ქალფელდის მამაკაცურ ღირსებათა საკითხი კიდევ უფრო საინტერესოა. ის საშინლად ვერ იტანს თავის ოთახის მეგობარ სტრედელტერს, რადგან ამ ტიპს ნებისმიერი გოგონის შუბმა შეუძლია. თავს დანაშაუდვად გრძობს და აღიარებს, რომ თალღითების ესმის. აღსარებაში კი ამბობს, რომ გაუფიქვლია. მას კაცებენ, რადგან მეტყვითან, რაღაც სულელური მიზეზების გამო დანოლა არ სურს (ბიჭი უნაბილად დაინა, როცა ქაშაბ ტანსაცმელი მოურიდებლად გაიძრო). ხოლო ის ფაქტი, რომ პატარა მას ახლასანს მოუტყდა და იგი კიდევ ერთი სკოლიდან გამოაგდეს სექსის საკვების მეორე პლანზე გადასწევს. სხვა სიტყვებით რომ ვთქვათ, პოლედენ ქალფელდი ბიჭის ნაღდი სტეროტიკია.

ქალფელდი დაფიქრებულა მოზარდების ასაკის კულტურასთან, თავზე ერთი საურაღდებო საკითხია. ქალფელდის სძულს ოთახის მეგობარი - სტრედელტერი და ამგოდროულად სურვილი იწვის, რომ მას დავისგავსოს, რადგან სტრედელტერის უშიშროტებას აშკარად გრძობს. ხოლო რაც შეეხება, რწოა შესახდაობის ეკლს, რომლის მიმართაც თავაგრანობითაა გამსჯავალი, ამგოდროულად სძულს იგი და ერთი სული აქვს რადღის გააგდეს ოთახიდან. დამტკობის ქალშვილის მიმართ სიმპათითაა განწყობილი, ამბობს: "რა მისი ბრალია, თუ მამაბისი ნაბიჭვრია"-ო და ერთი სიტყვად არ ნაპოსულება იმასთან დაკავშირებით, რომ გოგონა პროტესტს ატარებს. სისასტყვე და დახვეწილობა ერთმანეთშია არეული, მაგრამ კომპიური ფონი, რომელიც მთლიანად გასაგებ ნაწარმოებს, სიცხად გაიძლეუბთ, თუნდა ისეთი მტკივნეული მოგონებები ნაპოტეგტედუნენ, ნესით ტორღლს რომ მოგანდოქუნებ.

ბეერი მისი თავანისმცემლის მსგავსად, პოლედენ ქალფელდი ნიჭიერია, მაგრამ ტუტუტვის ის სულ მცირე, საეივეთის ბინადრის შთაბეჭდილებას ტოვებს (ბიძგის ვიბდი, თუკი გაუფიქრებინები, რომ წინადადების ასეთი სულელური დასასრული სტონიჯერის წასაკითხად საუკეთესო მიზეზია). ქალფელდის მჭკასუსტობაში კი მიივს არის რაღაც ტრანსცენდენტური. მოუხედავად იმისა, რომ ქვეშასია, საზიზღარი, ცინიკური და გადარეული ტიპია, პოლედენ ქალფელდის მაგალითით ვხვდებით, რომ ეს ვერ კიდევ არაერთი წყევტს, რომ თქვენი კრიტიკულობა საწყარობისადმი გამართლებულია და თქვენი ნაბიჭვამი ამ ნაბიჭვრელ სულაც არ არის გასაკუტხი. ირონიულად თუ ვიტყვით, შესაძლოა მას არსებობი მნიშვნელობა არ გააჩნდეს (განსაკუთრებით მაშინ, თუ მოზარდი ხართ და მუხლდაღვი იმდენს უნარწონებს ესწარავი), მაგრამ ნესტორ ადამიანად ჩამოყვებისთვის ნამდვილად საჭიროა. ვერცერთი ადამიანი ვერ დაბრძნდება, თუ თავს არ შეებრძვება საყუველითი სიძულვილის საკითხში, მაგრამ ამ სიძულვილის ჩამოშობი მას კიდევ უფრო გააძლიერებს, გაუმოვლენით კი მის კონტროლს ინსავლის. ვიცი, ეს ფროიდის აზრია და ამგვრად ფროიდი არავინ ნიშნავს, მაგრამ რაც მართლაც, მართალია.

წინასწარმეტყველები, მესადაგებლები და მღვდლები თქვენთვის დაბნობია. ერთ დღესაც მე მათ პოლედენ ქალფელდს ვანაცავალბ.

(1) პოპულარული ამერიკული მულტფილმები

ინგლისურიდან თარგმნა **ნანა პირველბა**

არლი

პოლემიკა, რომელიც დაიწყო ამ წანარმოების პირველად გამოქვეყნების შემდეგ, არ ცხრება. ჯონ ლენონის მკვლელობა, მარკ ჩეპმენმა სოსოვია ყოფილ "ბითლს", ხელი მოეწერა ამ წინგის ცხეზმალარზე და იმავე დღეს მოკლა ლენონი. ჩეპმენის დაპატიმრებისას პოლიციამ სტონიჯერის რომანი ჩეპმენის ნოთეგში იპოვა. "თამაში ჭვავის ყვავი" თავისთავად არ მოიყვანდა მკვლელობა ამ ნაბიჭვადე, მაგრამ იმან, რომ ლენონის მკვლელობის დღეს ჩეპმენი სწორედ მას კითხულობდა, საშუალება მისცა მედიას, აეგო საეუკლეოფიური ვარუადები სტონიჯერის ქმნილებიას და მკვლელობის შესახად კავშირის შესახებ, რამაც კიდევ ერთხელ გაამაჟვრა მითქმა-მოთქმა წინგის გარშემო. რას გვიამბობს "თამაში ჭვავის ყვავი"?

ერთი შეხედვით, რომანში გადმოეყვლია მორიგი სკოლიდან მოზარდის გარიცხვის ამბავი, მაგრამ, ამასთან, წანარმოები აღწერს პროგრესების მიერ სასუთარი არის სწვდობის პროცესს. პოლედენ ქალფელდი (1950-იანი წლების ნიუ-იორკელი ყმანიელი) სკოლიდან გარიცხვს წარუმატებელი ინსავლის გამო. ის ტოვებს სკოლას და მიემგზავრება ნიუ-იორკში, რათა "არდადეგები მოიწიოს", სანამ თავს დაატყვება შშობილების გარდუყვალის რისხვა. რომანში მონოლოფიური ფორმით აღწერილია პოლედენის ფიქრები და მოქედება ამ რამდენიმე დღის განმავლობაში. ყმანილის წერეული მოშლილობის სიმპტომებს წარმოაგდენს უშიზუზო დგარბეისის ხშირი შეტეგები, ფულის იმპულსური დანახვა და, რაც მთავარია, ექსცენტრული ქედვა, რაც წინ უძღვის მის წერეულ გამოიტგებას.

ამასთან, პოლედენის გარშემო ცხოვრება ჩვეული ნესით გრძელდება და ადამიანთა უმრავლესობა ყურადღებას არ აქცევს ახირებულ ყმანილს, სანამ ის არ დაუბრინსპირდება მყარ სოციალურ ნორმებს. რომანი გვიჩვენებს, დაფიქრდით, ხომ არ უკვირა საზოგადოებას "ქეშიში თაგნარეული სირაქლეებს" პოზივია, განზრახ ხომ არ უგულუბეულებოს ის ადამიანის არსებობის სიცარიელეს? და თუ ასეა, როდესაც კოლედენი იწყებს იზმოლაციის სასუთარი განცდის ანალიზს (სანამ საზოგადოლოდ დასაკენის, რომ საყარო საესვა "თალღითობი") გასარკვევია, თვით გმირს ემტვრება შეშლილობის საფრთხე, თუ შეშლილია საზოგადოება, რომელიც ვერ ამჩნევს თავისი არსებობის უსასობას?

ზოგაერთ საკუთარ სულში ვიპოვებთ იმ განწყობილებების დათრგუნულ, ოდნავ შესაძწინვე ექემტებს, რომლებიც ახასიათებს პოლედენ კოლედის შინაგან სამყაროს. ამიტომ გირჩევთ, ნაიკითხობთ ეს რომანი, როგორც, სერიოზოდ, ადამიანის სულიერი ღტოლვების მიმოხედვლი და მრავლისმეტყველი აღწერა. ამასთან, ... გაფრთხილებთ, რომ ამ მნიშვნელოვან მიზეზის გამო მისი კითხვა საამოყვებას სულაც არ მოგაჩნებთ.

ინგლისურიდან თარგმნა **ზურა ფრჩხილიანბ**

ჯაიფ სმარნი

ეს წყეული სამყარო!

სმ გოგოს, ჰელგას, ჭკუიდან გადაყავარ. რაც სახლში მომაქვს, თითქმის ყველაფერს კითხულობს, მათ შორის ბევრ სწავლულსაც. ბავშვებზე გიჟდება. უფრო სწორად ისეთ მოთხოვრებებზე, რომლებიც ბავშვებს ეხება. თუმცა, მისი აზრით, არ არსებობს მწერალი, ბავშვებზე კარგად წერა რომ შეეძლოს. მხოლოდ ორ ინტელისულს: რიჩარდ პოუსსა და უოლტერ დე ლა მარს გამოყოფს. დანარჩენები არ ვარგანანო - დასძენს. ეს ამბავი მეტად აღუფრებს, მაგრამ მთელი საკითხიც უნდა აღინიშნოს: გოგონას ძაღლის ყნოსვა აქვს - ულისს მწერლებსაც კარგად არჩევს და უფარგის წიგნებსაც. ამაზე კი საშინლად დიზობანდება. სწორედ ამიტომ, ერთ დღეს თმგაჩრეილი, კვიცილი და მადგა თავზე და "ნიუ-იორკერში" რაღაც წყეული მოთხრობის ნაკითხვა მიჩრია. როცა ავტორის ვინაობა ვკითხე, მიპასუხა: მისი გვარია სელინჯერი, ჯერომ დევიდ სელინჯერი. ვინ? ისევ შევეკითხე. ნაკითხვად და ნახავო - მომიგო.

მოთხრობის სათაური ასე ჟღერდა: "ესმეტვის - სიყვარულითა და მოკრძალებით", თუმცა გოგონას ნაცვლად ბიჭს ეხებოდა, ვინმე ჯ.ი.ს და რამდენიმე ბავშვის ცხოვრებას ასახავდა მთორე მსოფლიო ომის დროს. როცა ნაწარმოების კითხვა დავასრულე, ჰელგას ვუთხარი - იმ დღესაც მალე მოეხსნებები, ეს ტიპი რომანს რომ დაწერს-მეთქი. რომანს, არა! ეგ სელინჯერია თუ ვილაც, უბრალო რომანის დაწერაც არ არის, ჩამოყალიბებული ნოველისტიკა - მიპასუხა. გოგონები მაგიჟებენ, ნამდვილად მაგიჟებენ.

მაგრამ სიმართლე უნდა ითქვას - არ შეგმდვარვარ. როცა ჰელს ვუამბე, რომ სელინჯერმა ისეთი რომანი დაწერა, თვის საუკეთესო წიგნად აღიარეს-მეთქი, გოგონა ყვირილით ლამის ჭერში ახტა და რის შესახებ არისო, მკითხა. ვუპასუხე, რომ ჰოლდენ კოლფილის ცხოვრებას ასახავდა, ბიჭისა, რომელიც ეიჯერსთაუში მღებარებ პენსის მოსამზადებელი სკოლიდან ნიუ-იორკში გარბის. რა-

ტომ გარბის? - დაინტერესდა პეი. იმიტომ, რომ ყველანაირად საშინელი სკოლაა. იქ გოგონებზე კი არ სწავლობენ. რაო? გაიკვირვა ჰელმა. პო, ასეც, დირექტორის ქალიშვილის - ვილაც სელმა თუმურის გარდა. სხვათა შორის, ჰოლდენს ეს გოგონა იმით მოსწონს, რომ "ბევრს არ ყბედობს, მაგარი მამა მყავსო".

შემდეგ ჰელმა ისიც მკითხა, ჰოლდენის მამა რა საქმიანობას ეწევაო, მე კი ვუპასუხე: ეს დევიდ კოპერფილდში არ შეგეშალოს, ბიჭი ასეთ რაღაცებს ვერ იტყვის-მეთქი, თუმცა წიგნში ორი სიტყვით მაინიშნებს: "ჩემს მშობლებს ალბათ ტენისში სისხლი ჩაექცეოდა, მათზე რამე პირადული რომ მომიყოს"-ო. სანაწად ჰოლდენს კი ამ წყეულ ქვეყანაში ერთი ნუსტიერი ადამიანიც ვერ უპოვია და ფსიქიატრიებით გარშემორტყმული, ერთ უბრალო, კალიფორნიულ სახლში ცხოვრობს.

ამ ამბავმა პეი სულ გადაარდა. ფსიქიატრებით? - დაიკვირა. სწორედეს - ვუპასუხე. ერთ-ერთი მათგანი წამდაუნუმ ეკითხება, სკოლაში დაბრუნებისას ბეჯითად თუ ისწავლის (მამინ, როცა ბიჭი უკვე ექვსი სკოლიდან არის გამოგდებული). "აბა მე რა ჯანდაბიდან ვიცი. შეძლება ასეც იყოს, მაგრამ წინასწარ საიდან უნდა ვიყოდე? გეფიცები მაგარი სულელური შეკითხვაა", - პასუხობს ჰოლდენი.

მეც ასე ვფიქრობო - თქვა ჰელმა და ამ გიჟური ონგნის კითხვას შეუდგა - "თამაში ჭყავის ყანაში". როცა დაასრულა, ამისნა: ხომ გითხარი, სელინჯერი ნოველების მწერალიაო. იცის ბავშვებზე წერა, თუმცა, ეს საკმაოდ მოზრდილი წიგნია და ვიტყვი, მონოტონურიც. ბუკრი რამ ამოსალებია, მაგალითად უკმეზი სიტყვები და იმ აუტანელი სკოლის ისტორიები. ეს მართლაც წერვებს მიშლის. ბავშვების ნამდვილ ბუნებას კი სელინჯერი შესანიშნავად გადმოგვიქვს. ბიჭის პატარა დას - ფებეს გველი-სხმობდი. მას თავისი პროფნულაბა ახასიათებს. ჰოლდენიც და პატარა ფებეც მაგრად მომწონს - თქვა ჰელმა. მაგრამ რაც შეეხება ბოლო ნაწილს, ჰოლდენსა და გოგონას, ასევე მისტერ ანტოლინის - რომელიც ჰოლდენს მისი ბუდი დანტერქებულ, ერთადერთ სანდო კაცად მიაჩნია და ბოლოს ასე უქნაურად იქცევა - პირდაპირ საშინელებაა, გეგვიცები.

ნუ იფიცებ ჰელ, საჭირო არ არის - ვუთხარი. იცი რა? ეს ჰოლდენი შენ გვაცხ. მისი აზრით, მსოფლიოში ყველა ადამიანი ერთს ამბობს და სხვას გულისხმობს. ეს მას არ მოსწონს. რაც შეეხება კინის, უაზრო ყბედებს, სწობებს, უფარგის წიგნებსა და ომს - უბრალოდ სძულს. ბიჭს საშინლად სძულს ომი, ზუსტად ისე, როგორც შენ, ჰელ - ვუთხარი. მაგრამ მივინებდე და რას ვხედავ - გოგონას წიგნი აუღია და ამ წყეული "თამაშის" კითხვა ხელახლა დაუნყია. ვფიქრობ, ეს პელის საუკეთესო თვისებაა.

New York Times Book Review
1951, 15 ივლისი
ინგლისურიდან თარგმნა ნანა პირაველი

ნ. ჯ. ბერძენი

ეპოქალური ნიშანი

ზუსტად შობის დღესასწაულის წინ თექვსმეტი წლის პოლდენ კოლფილდი გარიცხეს პენსილვანიის დახურული ვაჭა სკოლიდან (“პენსიდან”), რაც გაცილებით მეტ სიმპათიას გვაგარწონობინებს პოლდენის, ვიდრე - სკოლის მმართველი. “პენსიში” ცხოვრება მოსაწყენია, მკაცრად რეგულმენტირებული, არაბუნებრივი და, რა თქმა უნდა, ძვირადღირებული. ამასთან, ესაა უკანასკნელი (მეთოხე) სკოლა, საიდანაც პოლდენი გარიცხეს. გასაგებია, რატომ არ ჩქარობს ის შობობთან გარიცხებას, მაგრამ ბიჭი ზედმეტად დიდხანს ყოვნდება “პენსიში”. შემდეგ ის მიემგზავრება ნიუ-იორკში, სადაც რამდენიმე დღის განმავლობაში თავს გადახდება უცნაური თავგადასავლები, გაიცნობს უამრავ ადამიანს, მათ შორის - ტაქსის მძღოლებს, ორ მონაზონს, მელოფტს, სიეტლიდან ჩამოსულ სამ ქალიშვილს, მშეპს, ბოლოს კი მოინახულებს ყოფილ მასწავლებელს და შუაღმისას გარბის მისგან, უფრო კი - საკუთარი თავისგან.

ეს ამბავი გადმოცემულია ჯ. დ. სელინჯერის ბრწყინვალე რომანში “თამაში ჭვავის ყანაში”, რომელიც გამოცხადებულ იქნა “თვის საუკეთესო ნივანად”.

ყმანვილის ნაბამოკი

პოლდენი ბედოვლათი, ახირებულა, შესაბრალისი ყმანვილია, რომელიც მარტოობისგან უნაღობა. ბიჭის მტანჯველ განცდებში ბრალო მოუღლის არა თვითი და, არამედ - გარესსამყაროს. პოლდენს არაფერი სჭირდება, გარდა მცირედი თანაგრძობისა და სიყვარულისა, უბრალოდ - უმშობლების შერიგება. მართალია ის დაბნეული და გაუბედავია, როგორც, საერთოდ, თექვსმეტი წლის მონაზონები, მაგრამ დაკვირვებული და მგრძობიარე ადამიანისა და, შეიძლება ითქვას, ბრწყინვალე. პოლდენის უმნიშვნელო ყმანვილური ცოდვები მართლაც რომ “ყმანვილურია”, მოზრდილთა ცოდვებთან შედარებით.

ჯ. დ. სელინჯერი, რომლის რომანი “ნიუ-იორკში” გამოქვეყნდა, შესანიშნავად გადმოგვცემს თავისი გმირის ამბავს. ამ შემთხვევაში საგანგებო სიმწიფეები დაკვირვებულა იმ გარემოებასთან, რომ თხრობა პირველი პირით წარიმართება. ეს სახიფათო ამოცანა ავტორმა წარმატებით გააძვეტა. სელინჯერი ისტატურად ასახავს მონაზონის მტყვევლებს. პოლდენის ლაღი ოქმორი, გამოვრება, სიფიცი და ღვთის გმობა, ეფუზისი, შეუცდომელი ინტინციითაა გადმოცემული. გმირის განწყობილება და ცვალებადობა, მისი ჯოფტი მისწრაფება, შენილობა საკუთარი მგრძობიარობა და ეფუციები, ანდა - მხიარული იგნორირება იმისა, რასაც ზოგჯერ რეალობს ვუნოვებთ, ტიპური და ძალზე ყმანვილური.

ავტორი სექტიურად ეკიდება სასკოლო ცხოვრებას და იშვიათად თუ ვინმე წარმოადგინა ამ ცხოვრების მთელი სიცარიელე ასე მძაფრად. პოლდენის დაკვირვებები ლაქონური და უტყუარია. “პენსი”, გვეუბნება ის, “საცხა თაღლითებით. ბევრი ბიჭი მდიდარი ოჯახიდანაა, მაგრამ სკოლაში მაინც უამრავი თაღლითია. რაც უფრო ძვირად ღირებულია სკოლა, მით მეტი თაღლითია მასში. არ გატყუებთ”. ზოგჯერ გმირი უფრო ღვარძლიან გამოთქმებას მიმართავს, და, შეიძლება, რამდენადმე უფაუფქლოდ განაზოგადებს ცალკეულ ფაქტებს - (ამ შემთხვევაში მას ოთახიდან პალტო მოპარეს), მაგრამ ის ძალზე გამჭრიახია 16 წლის ასაკისთვის. სელინჯერი გვაიმცნობს, რომ “კუ-

ნის” დირექტორი სხვადასხვანაირად ეპყრობა მდიდარი და ღარიბი მოსწავლეების მშობლებს. შემდეგ (მშენიარ) თავში პოლდენი ემშობობება გინებამუფსა და მწირი ფანტაზიის მქონე ულაზათო მოხუც მასწავლებელს.

ყმანვილის ბამჭრინი დაპირებავები

ნიუ-იორკში პოლდენი ამაოდ ცდილობს, გაეცქეს თავისთვის ალკოჰოლის, სესქის, ღამის კლუბების, ფილმებისა და გულწრფელი საუბრების მეშვეობით. მარცხს მარცხს მოხდევს, მაგრამ ბიჭი მხნედ იტანს ყველაფერს. საბედნიეროდ, ის ნახულობს თავის პატარა დას, ფობის, რომელიც, პოლდენის მსგავსად, შესანიშნავი არსებაა. ესაა ერთადერთი ადამიანი, რომელიც გმირს ძალზე დროულად უამებს სულიერ იარებს სიყვარულით, ესოდენ რომ სჭირდება პოლდენს.

რა თქმა უნდა, იშვიათად იშვით ისეთ მიზნიფედელსა და, მისი მერყევი ხასიათის მიუხედავად, ისე საღად მოაზროვნე მოზარდს, როგორც პოლდენ კოლფილდი. და თუმცა ყმანვილი ბოლომდე ვერ აღწევს თავს სიმწიფეებს, მაგრამ, ვფიქრობთ, ის ყველაფერს მოაგვარებს. შესაძლოა, პოლდენმა დანეროს ისეთი ნიგნები (ის საკმაოდ მწირად საუბრობს ნიგნებს შესახებ), როგორცაა: “ადამიანთა მონობის შესახებ”, “მოსიფე შენს სახლს, ანგლოზო” და “თამაში ჭვავის ყანაში”, თუმცა არაფერია იმდენად ბავშვური და უბნო, როგორც - “ვიდმეტი”.

სელინჯერის რომანიდან შეიძლება ამოვკრიბოთ პოლდენის დაკვირვებები და ვუნოვოთ მათ “პოლდენ კოლფილის მატსიმები და ფიქრები წნობის არის შესახებ”. მაგალითად, “ფილმებზე”: “არ მიკვირს, თუ ადამიანი იმიტირებს მიდის კინოში, რომ სატყე არაფერი აქვს, მაგრამ მძულს, როდესაც ვინმეს მართლაც უნდა იქ წაესა”; ან “სიცოცხლე, როგორც თამაში”: “თუ კარგ მოთამაშეებთან აღმოჩნდები, მაშინ არა უამებს, მაგრამ უხერო მოთამაშეების მზარეს მოხედვრებას როგორ უნდა ითამაშო? არაფერი არ გამოვა”; “მასწავლებლებზე”: “როდესაც მასწავლებელს ელაპარაკებოთ, გინების დაძაბვა არ გჭირდებათ”; “ომზე”: “ალბათ, ვერ ავიტან, თუ ოდესმე საომრად წამიყვანენ. არც ისე ცუდია, თუ მხოლოდ წაგიყვანენ და მოგკლავენ, მაგრამ ღმერთმა უწყის, რამდენ ხანს მოგინეცს ჯარში ყოფნა”.

The New York Times Book Review
1951, 16 ივლისი

ინგლისურიდან თარგმნა **ლევან სურგავაძე**

საქართველო

პარიზის სტილი

მანკატიენალი ყმანვილი ულისა

უცნაურია, რომ ჩვენი ახალგაზრდა მწერლები ზედმედ აქცენტებენ რომანებს არსებობის უზუგუმობისა და ადამიანთა სასონარკვეთილების შესახებ. პირქუში განწყობილებები და სადინზის განმეორებადი თემა მათ ჩვეულებად ექცათ, რაც ვერ აიხსნება ფსიქონალიზის მიერ შემუშავებული განმარტებებით. ბინიერ ქაბუკებს ან დედობრივ სიყვარულსა და მზრუნველობას მოკლებულ ნორმ პომოსტესუალებს ჩვენ ისევე კარგად ვიცნობთ, როგორც უფრო ადრეული თაობა იცნობდა მამაც ახალგაზრდა გმირებს. გზაბნეული ქაბუკებისა და მოზარდების ამგვარ ინტერპრეტაციას იძულებით ვეთანხმებით, რადგან არავის შემოუთავაზებია უკეთესი განმარტება. ამა თუ იმ მოზარდის მშობლები გულისტკივილით ჩივიან: "რა დაფუძვეთ ჩვენს პირმშოს? რატომბა ის ეგზომ განურჩეველი? ჩვენი შვილი ნიჭიერია, მამ რატომ ვერ აბარებს გამოცდებს? რატომ არ სურს ჩვენთან ლაპარაკი?"

გამოქვეყნდა საუცხოო ნაწარმოები, ჯ.დ. სელინფერის "თამაზი ქვაპის ყანაში", რომელმაც შეიძლება ანუგემოს შემინებული მშობლები, თუმცა ეს რომანი არ განმარტავს, რატომ უჭირთ "რთულ" მოზარდებს ბავშვობისა და სტაბილუის გამმიგნავი ბარიერის გადალახვა. სელინფერის ყწილება ძალზე ამაღლევებელია, მაგრამ ის უიმელო განწყობილებით როდია გამსჭვალული. თექესმეტი წლის ასაკის, ექსი ფუტისა და ორი დეუმის სიმაღლის ყმანვილი, პოლდენ კოლევილი, ყვება თავის ისტორიას, დანყებული იმ მომენტით, როდესაც მას გამოირიცხავენ დაბურული სკოლიდან. ნაწარმოების დასასრულს დაეყვადებული და თავგზაბნეული ბიჭი უბრუნდება მშობლების სახლს. მთელი მისი სულისშემტყვეროთ თავადასავალი სამ დღეს მოიცავს. თუ რომელიმე მკითხველს შეაცბუ-

ნებს პოლდენის ტლანქი გამოითქმები, ვურჩევთ, თავი დანებოს ამ წიგნის კითხვას.

პოლდენს სძულს სიმაბინევი, ბინიერება, უსულგულობა, ანუ ის, რასაც ჩვენი გმირი "თაღლითობას" უწოდებს. ამასთან, ის მეტისმეტად მგრანობიარეა სიღამახისა და ზნიობრივი სისბეტაკის, განსაკუთრებით კი - ბავშვების სინრფელის მიმართ. წიგნში სზორად გაისმის ანკი ბავშვების მომიბეღელი სმები. გმირს თავდაყინყებით უყვარს თავისი გაბეღული და საზრიანი დიკო, რომელიც პოლდენს თვითიკველეობისგან იხსნის. მოხსენიებულია აგრეთვე მასწავლებელი პირველი სკოლიდან და გარდაცვლილი მამ. ესაა და ეს. პოლდენს სხვა მეგობრები არ აყოლია. მისი მშობლები უღმობელ სამყაროში არსებული ერთ-ერთი მყარი ფაქტორია. სკოლიდან წასვლისას ბიჭმა იცოდა, რომ ისინი სამი დღის განმავლობაში ვერ შეიტკობდნენ მისი გარიცთვის შესახებ და გადაწყვიტა, ნიუიორკის ბრობს შერეოდა, რათა თავიდან აერიდებინა იმედგაცრუებულ დედამამასთან შეხვედრა. შეიძლება, ყოველი მოზარდი ასე არ მოიქცეს, მაგრამ მკითხველი რწმუნდება, რომ პოლდენის მოქმედება ბუნებრივიცაა და კანონზომიერიც.

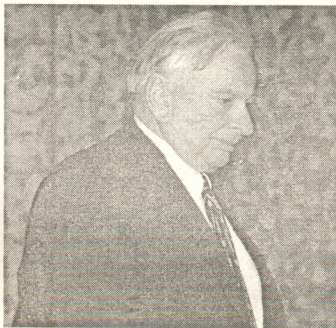
ამ რომანის მატეის საფუძველია პოლდენის დამაჯერებელი თხრობა, მისი ემოციები და მოგონებები. ყმანვილი ქვემეცნე-

პირველი

როზმარტ ბრეივსი და თორმეტი კეისარი

ულად ელის თანაგრძობასა და სიყვარულს მოზრდილებსა ან თანდასუსტებს მხრივ, მაგრამ ისინი გაუოიბან მას. ან კი როგორ უნდა უყვარდეთ თანატოლებს ეს ნადრევედ განვიფარებული და, მოუხედავად ამისა, ბალღურად მიამიტი ბიჭი? მის ოთახში მცხოვრები სტრუდელტიტრი თავმოხრნი მუხუსისა, მეზობელი ოთახის მკვიდრი ცკლი კი არასოდეს იმეცნდს კბილებს და ერთთავად იჩინებს მუხუბებს. "ინტელექტუალთა" ჯგუფს, მზუთისაგებსა და სპირტსმეცნებს პოლდენი "თალღითებად" მიიჩნებს, მაგრამ თალღითები მასში სიკვიღლის გრძობას კი არ იჩენენ, არამედ - სასონარკვეითობას.

ნიუიორკში გამგზავრებისას ყმანვილს საკმარისი თანაპკონდა. გამოთავგანებულმა ბებია, რომელიც პოლდენს სამთვეში ერთხელ დაბადების დღის აღსანიშნავად ფულს უგზავნიდა, ახლაც არ დაივიწყა შვილიშვილი. გარდა ამისა, ბიჭმა ძვირად ღირებული საბეჭდი მანქანა ოც დოღარად მიჰყიდა ერთი მდიდარი მონსაველს. მატარებელში პოლდენი შეხვდა თავისი ყველაზე უფრო საბუღველი თანდასუსტის დედას, რომლის საამებლად ქება-დიდება შესასა ამ ქალის გაეს. სასტუმრო, სადაც პოლდენი დასახლდა, სასეც იყო მეძაგვებითა და გიყვებო. მისი სიმაღლის მოუხედავად, ოფიციატები არ აძღვენ ბიჭს სპირტიან სასმელებს. სამმა ქალიშვილმა მას ჩეკი დაუტოვა და ყმანვილი იძულებული გახდა, ფული გადაეხება მის დასაფარავად. სასტუმროს ოთახში მისულმა მეძაგვმა პოლდენს ათი დოღარი გამოართვა ხუთწუთიანი საუბრის საფასურად. ლეთის ანბარად მიგდებელი ყმანვილი უაზროდ დაეხეებება ქალქში.

ის მშობლებს ბინაში ნაშუაღამეც შეიპარა, რათა დაეხედა მინარე დავისთვის, შეხვეც კი მოინახულა მასწავლებელი - მისტრი ანტოლინი, რომლისკანაც დაბმბრებს ელოდა. ამ შეზარბოშებულმა კაცმა უთხრა პოლდენს: "უფსკრული, რომელმაც შენ მიეტყებინა, საბინაში უფსკრულია, სახითო. ის, ვინც მასში ვარდებდა, ვერასოდეს მიღწევს ძირს. მისი ვარდნა უსარგულოა". ანტოლინი უკითხავს ბიჭს ტექსტს, რათა ამ უკანასკნელმა დაიმასხვროს: "ადამიანის უწინგვარობის ნიშანი ისაა, რომ მას სურს, კვიღმშობღურად განიროს თავი საქმისთვის, ხოლო სიმიწვეში უსკვლისას ის უდრტინველად ცოცხლობს ამ საქმისთვის". ეს შეგონებები გამოუსადეგარია პოლდენისთვის, რომელსაც, უზრაოდ, სურს, გაიგოს, რატომ უხედავად აძენ თალღითსა და არამზადას, როდესაც ის მზადაა, უყვარდეს ადამიანები.

სიბრძნის ყოვეღვარი ევეცეტი ქარწყლებდა, როდესაც ბიჭი ღამით იღვიძებს და ხედავს მხაკაკებს, რომელიც მას თავზე ეაღვრესება. პოლდენი სწრაფად იცვამს და გარბის "გიფითი ვეცაცანებში". "თამბი ქვაბის ყანაში" მთლიანად როდეს ეძღვრება აშგვარ საზრდილებათა აღწერას. მასში თავს იყენს თავმეცავებელი ოპორი თექვსმეტი წლის მოზარდისა, რომელიც ცდილობს, იცხოვროს მისი სიმაღლის შესაბამისად, დაღლის მონიღულ მამაკეებთან ერთად, გაიგოს, რა არის ფასიანი სესკი და რატომ შეინარუნა მან უმანკობა აქმეცავ. პოლდენის სიყვარული ბავშვების მიმართ უშუაღბლით გამოიჩნევა. თანამედროვე ლტერატურაში იშუაღბლად თუ იპოვით გოგონას ისეთი მომიბეღულ სახეს, როგორიცაა პოლდენის დაიკო, ფიბი. საერთოდ, ესაა ნიენი, რომელიც ყურადღებით და რამდენჯერმე უნდა ნაიკითხოთ. მისი მთავარი გმირი - უწვეულო მგრძობიარე და ინტელექტუალური მოზარდაა, მაგრამ იქნებ ყველა მოზარდი აშგვარია? მათ აფრთხიბთ თანამედროვე ცხოვრების სირთულე, აგრეთვე - საყვაროში გამეხვებელი ბიჭორება და პირობება. იქნებ, მოზრდილებს უნდა შეიწონდნენ იმის გამო, რომ თვით ბავშვებსაც არ ძალუბთ, თავი არიღინ ამ საყვარისთან შეხებას?

ტიტეროუსი, კარი. ზღვის ყურე, ბავშვები... თითქმის ყვეღაფერი რიგზე იყო. საღულდაგულო თარგმანი საბინელ შეგონებებს მიღვიძებდა. შემდეგ... ლიფსიტა. ლიფსიტა? ფრიტკული მენტალური ცნება სიურეალური ხატის სახით წარმოემიდა. განაფული მთარგმნელის? ჯს. როდღის უწინგვარი გამარჯვება - მან ზუსტად განჭვრიტა სასკოლო ასეაკის მეთივეღთა აფხორება, რის გამოც სვეტიონიუსის შთამბეჭდავი პასაგები უბედურ ორიგინალს დაუტოვა. ვიღაცამ მარცხი განიცადა, არადგან ვერ ჩაანტაგუნა საინტერესო სკოღოღობა, რა იმიტომ, რომ სინტაქსი ქსოღენ რთულია (თუმცა მასში გარკვევა ადვილი როღია ბიჭებისთვის, რომლებსაც უფრო საომარი თამაშები ეტერხებათ, ვიდრე სამოქალაქო ლათინური), არამედ იმიტომ, რომ აღწერილ ცოდათა დიამაზონი მნიშვნელოვნად ქარბობდა თვით ყვეღაზე ზენანშდარი მოზარდების წარმოსახვის. ვინაცვოღაცემმა დაინუნეს საკუთარი არისის განმარტება. მაგალითად, ტიტეროუსმა და ლიფსიტამ.

საბდნიწროდ, ახლა გვაქვს სრული ტექსტის თარგმანი. "სამახოვანი ქალღმერთის" ხიბლით მოჯადოებულმა რობერტ გრიფსმა, ჯერ იყო და, ხეღალხა თარგმნა კლასიკოსები. თავდაპირველად - "ოქროს ვირი" და ლუკანუსის "ფარსალღები", შემდეგ - "ბერძნული მითები". მან მიზნად დაიხასა ოლიმპოს იგრატიხის ხელახალი კლასიფიცირება, რათა საშუაღვებ მიეცა თავის ქალღმერთისთვის (მატრიარქალური პრინციპი), დაეკავებინა ცენტრალური მოზიკია მამრ ღმერთთა ხარჯზე (უფროწიღიღი აპოლონის მრისხანებას, გრიფეს: ის არ მარტო მუსაგეტია, არამედ - მორიგავეტც, ბუღის გამეგნელი), და ახლა, გამომავლის სახით, გრიფსი გვანდებს სვეტინიუსის "თორმეტი კეისარი" მშვენიერი სდა ენით შესრულებულ თარგმანს. ძალზე სასიამოვნოა, რომ კაცობრიობის "ღედა" აქ წარმოდგენიღია მხოლოდ მისი არყოფნით და

წ51
ინგლისურიდან თარგმნა **თამარ ლეონიძე**

მცირედით თუა შესაძენეი ისტორიის ინტენსიურად მამაკაცური პერიოდის კრიტიკა.

გაიუს სვეტონიუს ტრანკვილუსი გახლდათ იურისტი და ავტორი თორმეტი წიგნისა, რომელთა შორისაა "სახელგანთქმული მესავების ცხოვრება" და "მამაკაცების ფიზიკური ნაკლოვანებები" (ნეტავე, ეს რას უნდა ნიშნავდეს?). სვეტონიუსი გარკვეული დროის განმავლობაში მსახურობდა იმპერატორ ადრიანეს პირად მდივანად. საერაუღოა, რომ ის სწორედ ამ თანამდებობაზე შემობობისას გაეცნო სახელმწიფო არქივებს, საიდანაც მოიპოვა მასალები "თორმეტი კეისრისთვის" - თავისი ერთადერთი წიგნისათვის, რომელიც სრული სახით შემოგვრჩა. მწერალი დაბადდა ჩვ.წ.-მდე 69 წელს, სამი კეისრის - გალბას, ოტონისა და ვეტელუსის მმართველობის პერიოდში. ის იზრდებოდა ფლავიუსების - ვესპასიანის, ტიტუსის, დომიციანეს ზეობის ხანაში და ამ იმპერატორებს განიხილავს, როგორც თავის თანამედროვეებს. შესაძლოა, სვეტონიუსი დაახლოებული იყო პირველ ექვს კეისართან. ყოველ შემთხვევაში, ის პირადად იცნობდა ტიბერიუსს, რაც მის თხორობას მიმზიდველ უშუალობას ანიჭებს.

სვეტონიუსი წარმოგვიდგენს ქვეყნის ისტორიას (ჩვ.წ.-მდე 49 წლიდან ჩვ.წ. 96 წ.-მდე) აბსოლუტური ძალაუფლების მქონე თორმეტი პირის ბიოგრაფიათა გადმოცემის მეშვეობით. ის აგროვება ანეკდოტებს და მიუკერძოებლად (გარკვეული ტენდენციურობის მიუხედავად) იწერდა მათ. ისევე, როგორც მისი თანამედროვე ისტორიკოსები, დამწებული ლიეუხით და დამთავრებული ანსხლი, მაგრამ საინტერესო დიონ კასიუსით, სვეტონიუსი გახლდათ პოლიტიკურად რეაქციული პიროვნება, რომელიც აფასებდა მხოლოდ ძველ რესპუბლიკას, ხოლო იმპერიას უარყოფითად ეკიდებოდა. ამასთან, სვეტონიუსის თხზულების კითხვისას მისი პოლიტიკური შეხედულებების გაცნობას როდი ვხვდებით: ის გვიზიარებს უნართ, გეაუსციუს ყოველივე რისი გაგებაც გვსურს. მე აღტაცებით ვკითხოლობ, რომ აფუსტუსი იყო 5,7 ფუტის სიმაღლის, ეჭრა მამაკაცი, რომელიც ქუსლიან ფესსაცმელს ატარებდა, რათა უფრო მაღალი ადამიანის შთაბეჭდილება მოეხდინა; რომ მას ჰქონდა შვიდი აბანი და სუსტი შედეველობა; რომ ის ირბილებდა ბალანს ნიგვზის ცხელი ნაწუჭებით, და მოსწონდა აზარტული თამაშები; ვებულობ, რომ ენაბისწრებულმა ვესპასიანემ სიკვდილის წინ წარმოთქვა: "ვაი, მგონი, ლეგიათა უნდა ვიქცე". ეს ტექნიკური თუ შეიხზული ამბები თავშესაქცევია, მაშინაც კი, როდესაც იხინი შეეხება კეისართა ცხოვრების სექსუალურ ასპექტებს.

გინობი, თავისებური დარბაზილური მანერით, დრტივანავდა ამის გამო, რომ თორმეტი კეისრიდან მხოლოდ კლავდიუსი იყო სექსუალურად "ნორმალური". დანყებული ილლუს კეისრის სექსუალური ოპორტუნიზმით და დამთავრებული წერილის საღიზმითა და გალბას პედერასტიით, კეისრების სექსუალური ცხოვრება მოიცავდა ყველა იმ ასპექტს, რომლებსაც შუა საუკუნეების შემდეგ "სექსუალურ პათოლოგიას" ვუწოდებთ. ამასთან, სწორი არ იქნებოდა, ბევრი კომენტატორის მგავსად, კეისართა მგრანობელობის ფართო მრავალფეროვნება, უბრალოდ, თორმეტი პათოლოგიური ადამიანის სიმრთე ბუფერით აგვეხსნა. ისინი, ბოლოლო ანგარიშში, ხალხის წარმომადგენლები იყვნენ და განსხვავდნენ ჩვენგან ისევე, როგორც მათი თანამედროვეები სავანა, ანუ მხოლოდ ძალაუფლების ფაქტით, ეს კი თითოეულ მათგანს საშუალებას აძლევდა, გაეთამაშებინა თავისი ყველაზე ბნელი სექსუალური ფანტაზიები. სწორედ ამაში მდებარეობს სვეტონიუსის ფსიქოლოგიური ნიშნდევლობა. საკითხავია, რა უნდა ეწიათ ადამიანებს ასეთ მეგობარობაში? ცხადია: რაიმე და ყველაფერი. აღფრედ უაითხედმა ერთხელ შენიშნა, რომ კულტურის არსი დადგენილი უნდა იქნას არა იმ ამბების საფუძველზე, რომლებიც გა-

რომი - O Tempora! O Mores!

ცხადებულა, არამედ იქიდან, რაც არ ითქმება, ანუ საზოგადოების ძირეული თვალსაზრისებიდან, რომელთა უფქველობა გამოირტყავს კონსტატორების საჭიროებას. მეოცე საუკუნის ამერიკაში გარკველებული თვალსაზრისით, ადამიანი პეტეროსექსუალური, ან ფსიქიკის ნორმალური განვითარების დარღვევისა, პომოსექსუალური არიან, უწინმწელო ვარიაციებით. ჩვენთვის ნორმას წარმოადგენს სწორედ პეტეროსექსუალობა, რადგან დიდ პატივს ვცემთ ოჯახს. სხვა ყველაფერი გადასრება, რაც, მოგვჩნის ეს თუ არა, დამოკიდებულია ადამიანის პირად მიდრეკილებებზე და იმზე, თუ რას ენიჭება, მორალური თვალსაზრისით, უზირატისობა. სვეტონიუსი გვიხსნავს სრულიად განსხვავებულ სამყაროს. მისი თვალსაზრისით, ადამიანი ნიქსეუალაია, რაც განაპირობებს სრულ თავისუფლებას სიყვარულში, ან რაც, ალბათ, უფრო შესაძლებლა კეისრებს - ძალადობაში მამაკაცებს თავისუფლად შეეძლოთ, მოეგრათ ხან ქალის, ხან კი მამაკაცის როლები - მათი ფანტაზიის კარნახით. მართოდენ სვეტონიუსი როდი ვარაუდობდა მამაკაცის სექსუალური მრავალსახეობების შესახებ. დანყებული პლტონი, ეს აზრი აშკარად გამოისახებოდა კლასიკური მწერლობაში. აშკამად ქრისტიანულმა, ისევე, როგორც ფრიოდის ან მარქსის მიმდევრმა კომენტატორებმა, მთლიანად უგულვებლად დატოვეს ეს ფაქტი ზეციურ საუფლებოში დაუბრკოლებლად შესვლის მიზნით. ჩვენს დროში უწყველო ფაქტად აღიქმება წერილის ლტოლვა ერთდროულად ქალუბრისა და მამაკაცებისადმი და გვეჩვენება, რომ ამ რაღაც შეცდომა: ან ერთი უნდა იყოს, ან მეორე, მაგრამ არა ორივე. ამასთან, ეს სექსუალური ელექტრონიკა ცვლად და კვლავ იქნეს თავს და თუქცა ზოგიერთი კეისარი აშკარად ამფობინებდა ქალებს (ავგუსტუსს საგანგებო მიდრეკილება ჰქონდა ნაბოკოუსეული ნიშნდებობაში), ჩემთვის მათი სექსუალური გაორება საგანგებო რამაა, რადგან ამის ნიშნები იშვიათად გვხვდება. საუქიერებელია, რომ თანამედროვე მკაცრი ზნეობრივი კანონების მიუხედავად, ადამიანებს უ-

რის არავითარი განსხვავება არ არსებობს. თუ სხვა არაფერი, დარი კისნი, თავისი დაიწმუნებული, ართიმეტკული მანერით ააშკარავებს, რომ ჩვენი ქვეყა გაცილებით ნაკლებად პროლონგირებულია, ვიდრე ვარაუდობენ ხოლმე.

ოილოვებისა და კლავდიუსების საქმიანობის ერთ-ერთ ნაკლებად შესწავლილ მხარეს წარმოადგენს მათი სამწერლო მოღვაწეობა. ცველანი წერდნენ. ზოგიერთი მათგანი - კარგადაც. იულიუს კეისარმა, გალიაში ლაშქრობის სახელგანთქმული აღწერის გარდა, დაწერა "იდიდოსი", ავეუსტუსმა კი - "აიათსი", გარკვეული დამრკოლდებით. როდესაც ავეუსტუსს მეგობარმა კვითხა, ან ხებუოდა "აიათსში", იმპერატორმა ამოიხორა: "ის თავის ხმაზე კი არ დაცა, არამედ ჩემს ღრმებზე მოიკლა თავი". ტიბერუსმა შეთხზა ენა ვიღაც იულიუს კეისარის სიკვდილზე. ქარავლმუტა კლავდიუსმა, მომიზიბვლად სკვპტიკურმა უფლისწულმა და თავგადიდებულმა შედარტმა, სცადა ანაზის გადამოშვება. ის იყო აგრეთვე პირველი ადამიანი, რომელიც სერიალურად მოუდგა ეტრუსკთა ისტორიის შესწავლას. ნერონი პოეტი გახლდათ. იულიუს კეისარი და ავეუსტუსი შესანიშნავი პროზაიკოსები იყვნენ. ყოველი მათგანი აშკარად ანიჭებდა უპირატესობას ძველი ყვიდის ლათინურს. ავეუსტუსს განსაკუთრებით სძულდა ენა. "აზიური" სტილი, რომელიც მოსწონდა, მაგალითად, მის მეტოქეს, მარკუს ანტონიუსს. ამ უკანასკნელის ენა, ავეუსტუსის აზრით, სიტლანქით გამოირჩეოდა და "ყარდა ხელოვნური ვრახუბით".

თორმეტ კეისარს, როგორც პიროვნებებს, ცოტა რამ აქვთ საერთო, მაგრამ ეს "ცოტა" ანგარიშგასანევი რამაა - ესაა წყვედიანი გავლევებული დანის შიში. თორმეტი კეისარიდან რვა მოკლეს. როგორც დომიციანმ შენიშნა, სანამ თვით მას მოკლავდნენ, "იმპერატორები გარდუვალად უბედური ადამიანები არიან, რადგან ხალხი შოლოდ მათი მკვლელობის შემდეგ რწმუნდება, რომ იმპერატორის წინააღმდეგ გამიზნული შეთქმულება არსებობდა. ბედის განსაზღვრის მიზნით ისინი აკვირდებოდნენ სხვადასხვაგვარი მოკლენების მომასწავებელ ნიშნებს, ადგენდნენ პიროსკოპებს და ანალიზებდნენ სიზმრებს (ისინი გასდენენ გულმოდრწვილო სიმბოლისტები, რომლებმაც წინ გაუსწრეს ფრიოდს, თვითონაც რომს თავყანისცემელს). პლატინის ბორკვის მკვიდრთა თვალსაზრისი ცხოვრების შესახებ ოპტიმისტურობით როდი გამოირჩეოდა, თუმცა ცხრა კეისარი მორწმუნე იყო (ამ სიტყვის თანამედროვე გაგებით), ყოველ მა-

თგანს ჰქონდა მიდრეკილება სტოიციზმისკენ. ტიბეროსმა, მისთვის დამასახაითებელი პირქუშობით, საზგასმით აღნიშნა იმპერატორთა ადგილსამყოფლის აებედიობა და განაცხადა, რომ ღმერთები კი არა, ბედისწერა წარმართავს ადამიანების ცხოვრებას.

როგორც იყო საბოლოო ანგარიშში აბსოლუტური ძალაუფლების ზეგავლენა ამ თორმეტ მამაკაცზე? სვეტიონოსი მკაფიოდ აღნიშნავს: დამლუპველი. კალიგულა შეიშალა. ნერონი, რომელიც თავიდან უწრაიანად მოქმედებდა, თანდათან ირაციონალურ ადამიანად იქცა. თვით ტიბეროსის მტკიცე სასაიაც კი შერბოდა. ტაციტუსმა, რომელიც აღწერდა იმავე პერიოდს, შენიშნა: "მისი დიდი გამოკლებების მიუხედავად, ტიბეროსი გარყვანა აბსოლუტური ძალაუფლების უმოწყალო ზეგავლენამ". კალიგულამ გაამკვლანა თავისი თავი, როდესაც მისდამი კრიტიკულად განწყობილი პიროვნებას უთხრა: "გათავისმინეთ, რომ შემიძლია ზუსტად ისე მოვეცე ნებისმიერ ადამიანს, როგორც მოქმედებდა". ამ სისასტიკემ, რომელიც ადამიანთა თანდაყოლილ თვისებას და ახლაც იძლევა შესაძლებლობებს, სტევის უღმობილად გაუფუკლავდეთ, კეისარებში მახინგი ფორმები მიიღო. განსაკუთრებით საინტერესოა დომიციანეს ისტორია, რომელსაც სვეტიონოსი გადმოგვცა. ჰკვიანი, მმართველობაში გაწაფული დომიციანი, ძალაუფლების მოპოვების შემდეგ, დაკმაყოფილად პეპლების ფრთებს გულეჯი - ინფანტილური გართობით, რომელიც თანდათან მიზერება, სანამ პეპლების ადამიანები არ შეუცდებლენ. მის საყვარელ გართობის წარმომადგენად ათერსიანი, მოწყალე საყვარები სიკვდილისჯილბოთან, შიშის გრძობის შესუსტების შემდეგ კი მითი მოკლვა. კეისარები იცნობიერებდნენ მათ საგანგებო სტატუსებს. არსებობს ტიბეროსის წერილი სენატის მიმართ, რომელიც სთავაზობდა იმპერატორს მისი საქმიანობის წინასწარ საქციონირებას. ტიბეროსი უფულებელყოფს ამ წინადადებას: "სანამ გონება არ მოლატება, ქვეი არ უნდა შეგეპაროთ ჩემი ქვევის თანამედგერლობაში, მაგრამ არ მომწონს პრეცედენტის შექმნა იმისათვის, რომ თქვენ დაამტკიცოთ ჩემი ყოველი ქმედება. რატომ უნდა შევიცვალო სასაიაცი?" იმ შიშის გამოს, რომელიც ვლინდებოდა იმპერატორებსა და მოვლენათა მომასწავებელ ნიშნებში, ვასაკვირა არაა, რომ კეისარებისთვის ქუკვიდან შემულა თავბრუსმტყვევი რელიგიისგან გაქცევასა და ხსნის საშუალებას წარმოადგენდა.

კეისართა ბიოგრაფიების გამაერთიანებელი ლატიმოტივია ალექსანდრე მკვედონელი, რომელსაც ისინი ეთავყენებოდნენ და სიდიადის კრიტერიუმად მიიჩნევენ. ასალგაზრდა იულიუს კეისარი უფრო ოხრავდა ალექსანდრეს აკლდამასთან. ავეუსტუსმა გაასწავინა ეს აკლდამა და დიდხანს აკვირდებოდა დამპყრობელის სახეს. კალიგულამ პიპარა მისი სამკრდე და ატარებდა მას. ნერონმა თავის გიერდიას "ალექსანდრე დიდის ფაღანტა" უწოდა. რაში მდგომარეობდა ამ ხილლის საიდუმლოება? ძალაუფლება ძალაუფლების გულისთვის, დაპყრობა - დაპყრობის მიზნით. მიწერი ხელისუფლება, როგორც თვითკმარი რამ: არავითარი უტომიური აღქმა, არავითარი პირველობა: მე გაგანადგურებთ; უზნაუკი მეუფე გახლავართ. რატომ შურდა ასალგაზრდა იულიუს კეისარს ალექსანდრის? სვეტიონოსი ამას არ განმარტავს. ის ვარაუდობს, რომ ნებისმიერი ტაბუკი ესწრავვის სამყაროს დაპყრობას. რისთვის სჭირდებოდა იულიუს კეისარს, ამ ბრძენ ადამიანს, საყარებ? უბრალოდ, რომ ჰქონოდა ის. თვით საბოლოო Pax Romanaც არ გახლდათ წინასწარ გათვლილი პოლიტიკის შედეგი, არამედ ბედნიერი შემთხვევის წყალობით განმოცვიცლდა. კეისარი და ავეუსტუსი, პრინციპატის შემქმნელები, უფუკლად განასახიერებენ მისწრავებას ძალაუფლებით. ცოცხლებისადმი თვით ძალაუფლების გულისთვის. ჩვენი საზოგადოება მწინეულოვანდ განსხვავდება რომისგან

საბოლოო

(თუმცა, შეიძლება, პირქუში სიამაყით მივუთითოთ პიტლერსა და სტალინზე, რომლებმაც მეოცე საუკუნეში განახორციელეს ქეშპირტად ნეორონისული ჯოჯოხეთი), მაგრამ რა ვუყოთ უამრავ (გულმოდინინედ დავენიცხებულ) მონაცემებს? ამერიკელი ისტორიკოსები არ აღიარებენ, რომ ფრანკლინ რუზველტს, როდესაც ის პრეზიდენტობისთვის იბრძოდა, სურდა არა მარტო ძალაუფლების მოპოვება, არამედ ისიც, რომ მას შიში და მოწინება დაემსახურებინა. ამ მარტივი ფაქტის შესწავლა აბათილებს საპირისპირო არაფემენტებს: ისტორია, როგორც სოციოლოგია, ლიდერები, როგორც მოიდერები, ქველმოქმედება, როგორც მამოტივირებელი ძალა, როდესაც სინამდვილეში საბოლოო მიზანს ძალაუფლება წარმოადგენს. ძალაუფლებისკენ ინსტინქტური სწრაფვის გარეშე არ აშენდება (და არ დაინგრეოდა) არცერთი ქალაქი. მიუხედავად ამისა, ბევრი თანამედროვე, სოციოლოგი და რელიგიათმცოდნე სრულიად სერიოზულად აცხადებს: რადგან არ არსებობდა ოლეოვ კეისარი, ამიტომ Zeitgeist-ს უნდა უზრუნველყო სხვა, მისი მსგავსი პიროვნების აღზევება, თუმცა აშკარაა, ეს კეისარი რომ არ არსებებოდა, ვერავინ გაბედავდა მის გამოგონებას. სამყაროს მოვლენები იმ ადამიანთა ძალისხმევის შედეგია, რომლებიც ხშირად გაუაზრებლად ან შემთხვევითი მოტივების კარნახით მოქმედებენ. კლავდიუსს რომ არ მიენდობებინა რომში ტროუმფით შესვლა, ის ბრიტანეთს არ დაიპყრობდა, ხოლო ბრიტანეთი პირველ საუკუნეში აქლანონიად რომ არ ქველყო... მიზეზობრივი კავშირი აქ სასყებით თვალსაჩინოა.

სულერთია, ცხოვრება გრძელდება. ამგვარი მიდგომა გარკვეულ ღირსებად მიგვანია. და თუმცა ვერ უარყოფთ რომ გათანაბრების შედეგად ჩვენს მოსახლეობაში "რუიი ფერი ქარბობს, მაგრამ უშეშვლად უუეთესია, გემართონ საშუალო მონაცემების მქონე პიროვნებებმა, ვიდრე დავემოწონ კეისრებმა. ამასთან, ადამიანის სულის ბნელი სიღრმეების უგულვებელყოფა არა მარტო სისულელეა, არამედ - სახიფათოცაა. ჩვენი დაუინება, დაფუძვემდებარით კერძო ნება ადამიანთა მოდგმის, როგორც გარკვეული მრავლობითი ბაქტერიის კონცეფციის, გვიქადის არა მარტო მოწყენილობას (ცხოვრების უაზრობის შეგრძნებას, რაც ყველაზე მეტად ახასიათებს ჩვენს ეოქსას), არამედ - წარმატებასაც პირველივე მესისა, რომელიც მოწყენილ ახალგაზრდებს კეისრისეული თავდაჯერებით შესთავაზებს თვალისმოჭრულ გემებს. ესაა სრულიად რეალური საშიშროება.

* * *

ამჟამად მსოფლიოს უმეტეს ნაწილს კეისრები მართავენ. პიროვნებები სულ უფრო ხშირად განიილებიან საგნების სახით. გავრცელებულია ადამიანთა ნაშებად და როგორც სარტრი აღნიშნავდა ანრი ალგის ნიენის წინასიტყვაობაში, "ყოველი ჩვენგანი ოდესმე მიხვდება, რომ ის ან მსხვერპლია, ან - ჯალათი". სვეტიოროსის ნიენი სარკეა, რომელიც ასახავს არა მარტო სანტრესო აღგენებს კეისრების შესახებ, არამედ - ჩვენც: ნახევრად ცდუნებულ არსებებს, რომელთა უშიშვრელოვანეს მორალურ ამოცანას შეადგენს წონასწორობის დაცვა ანგლოზსა და ურჩხულს შორის, რადგან ჩვენში ორივე მათგანი სახლობს. ამ გაორების იგნორირება გზას გაუშნის ბოროტებას.

ინგლისურიდან თარგმნა **თახარი ლუმიძე**

გასაგებია, რატომ აქნინებს პიროვნების როლს ისტორიაში ადამიანთა თანაბაროფლებიანობის პრეტენზიის მქონე საზოგადოება. ჩვენ, ბუნებრივად, ვიშობით, არ ვმსხვერპლოთ თავებედ ავანტიურისტებს და ამის თავიდან ასაცილებლად შევქმენით მითი დევეამოსილი მასის შესახებ. ამიტომ მეცნიერებას ვაღიარებთ არა ინდივიდუალური, არამედ კოლექტიური საქმიანობის შედეგად. ჩვენი არქივების გარეგნული მშვიდობიანობაც გულისხმობს განურჩევლობას პიროვნების მიმართ: თუ არა ეს ადამიანი, მაშინ - სხვა.

ძველი რომის ისტორიამ სამუდამოდ დაანეცხლა ორი სახელი: ლეციუს ანუს სენეკა - დიდი მწერალი, ფილოსოფოსი, ზნეობის მასწავლებელი და ნერონი - რომის გვირგვინისანი იმპერატორ-ონტიფექსი, ვერშემდგარი მსახიობი და ნრეგადასული მანიაკი.

პარადოქსია სწორედ, რომ სენეკა, კაცი, რომელიც სტოიკურ თავშეკავებას, ვნებათა და ემოციათგან თავის მოზღუდვასა და ზომიერებას ქადაგებდა, გახლდათ აღმზრდელი ნერონისა, ვისმა ამორალიზმმა და თავაშეებულობამ საზღვარი ვერ ჰყოვა.

რიტორ ანუს სენეკა უფროსის შუათანა ვაჟი - ლუციუს ანუსის დიბადა ესპანეთში, ქ. კორდოვაში (ახ. წ. 4-65 წწ.); განიხსნავდა რომში; ფილოსოფიასა და რიტორიკაში მასწავლებლად ნეოპითაგორელი სოტოინი, სტოიკოსი ატალუსი და ორატორ-დეკლამატორი ფაბიანუსი ჰყავდნენ.

30-იან წლებში სენეკა იღებს კვესტორის თანამდებობას და ხდება სენატის წევრი; უმაღლეს სახელმწიფო და საკანონმდებლო ორგანოში სენეკას წარმატებული გამოსვლებისა შეშურებია კალიგულას და მისი მოკვლა განუზრახავს. გადაურჩენია სენეკა მხოლოდ იმას, რომ კალიგულასათვის ჩაუგონებიათ, ევ კაცი ისედაც ავადმყოფია და დიდი დღე აღარ უწერიაო; თუმცა, მას კლანჭი მინც გაუურავს და სენეკას ლიტერატურულ-ორატორული სტილისათვის უწოდებია: "სილა დუდაბის გარეშე".

იმპერატორ კლავდიუსის მმართველობის პირველსავე წლებში სენეკას კუნძულ კორსიკაზე გადაასახლებენ მესალინას ცნობილ სკანდალურ ისტორიაში მონაწილეობის გამო. მხოლოდ რვა წლის შემდეგ დააბრუნებს სენეკას რომში კლავდიუსის მომდევნო ცოლი, აგრიპინა, დაეხმარება მას პრეტორის სახელის მიღებაში და თავისი ვაჟი, ნერონის აღზრდას აწოდოს.

ნერონის ტახტზე ასვლისთანავე (54 წ.) სენეკა იმპერიის ფაქტობრივი მმართველი ხდება. საყვედურობენ დიდებისა და სიმდიდრის სიყვარულს, და, თუმცა, იმ ხანებში იგი სამას მილიონ სესტერციას დააგროვებს, მაინც მაინცა, რომ ბედნიერება კაცმა მხოლოდ შინით, საკუთარ სამყაროში უნდა ეძიოს; თავს კი ასეთი კომპრომისული შეგონებით იმშვიდებს: "ზრძენი არ ექნეს სიმდიდრეს, მაგრამ, ასევე მშვიდად შეუძლია მასთან შეგუება". რაც შეეხება მორე უმძიმეს ბრალდებას, რომ სენეკამ ხელი დააფარა ნერონის დედის, აგრიპინას მკვლელობის გამო, თუ მას სინამდვილედ მივიჩნევთ, მაშინ მოგვინებს აღიარება იმისა, რომ ხშირად თვით უბრძენეს ადამიანთა სიტყვანი და საქმენი სხვადასხვაობენ, სამუხაროდ.

შემდეგში სენეკას გაეგნა სასახლის კარზე თანდათან მცირდება და, ბოლოს, მასაც მისწვდება ნუთისოფლის მსახვრალი ხელი; თავისი აღზრდილის თუ ვერაღზრდილის მიერ შეიმუქლებაში ექვმიტანილი ფილოსოფოსი იძულებულია, იმპერატორის ბრძანებით სიცოცხლე თვითიკველითონი დაასრულოს.

სიკვდილი მისთვის გარდაცვალება, სულის მარადიულ საუფლოში გადასვლა როდი გახლდათ, არამედ არყოფნაში, პირქუშ და ცივ არარაობაში გადასახლება. მით უფრო გამაოგნებელია მისი ღირსეული თავდაჭერა, ფორმის გრძობა.

როზარიუმში გამართულ ნადიმზე, მეგობრებთან ერთად, რომაული ადრისამებრ მხარეთმოზე მინოლიდი, ლეონით საზექუმამაზუსი ფილით თხოვება იგი სიცოცხლე. ამ შექმნევიანა სრულყოფილად გამოვლინდება რომაული მორალის ერთი მთავარი პრინციპი: სტოიკური სიმტკიცე სიკვდილის წინაშე, სიკვდილის შიშის დაძლევა. სენეკასთვის სიკვდილი გახლავთ ბედისწერისმიერი გარდუვალობა. თუმცა თანდათან ჩვენი ავტორისათვის ეს შეუვალი *fatum*-ი ღვთებრივ ნებას, განგებას მიუახლოვდენ

ცოცხალი სენეკა

ბა.

სიკვდილი, ასევე, გახლავთ მუდმივი შიშისაგან თავის დახსნის საიმედო საშუალება; რაც შეეხება თვითმკვლელობას, იგი არის თავისუფლების გარანტია; თავისუფლებით თავს კარის გაღება ვენების გადახსნა. სწორედ ამის გამო ადამაშულებზე სენეკას სიცოცხლის სიძულვილი; "მოზეიმე პუსიმიზმი" - ასეც აფასებენ სენეკას დამოკიდებულებას სიკვდილ-სიცოცხლის მიმართ. "უსერიოდ ცხოვრობს ის, ვინც ვერ ახერგებს რიგან სიკვდილს" - ამბობს იგი. მაგრამ სენეკა აქაც ახერგებს სტოიკური დებულების გადასინჯვას. სრულიად მოულოდნელად მის ფილოსოფიაში ჩნდება მოვალეობის გრძობის აღიარება არა მხოლოდ საკუთარი თავის, არამედ სხვათა წინაშე და ეს ელი სხვათა მიმართ, ატარებს სიყუთის, სიყვარულის, მეგობრული გრძობის ნიშნებს.

თავისი ფილოსოფიური მრწამსით სენეკა ბერძენი ზეონი სტოიკოსის მომდევნად, სტოიკოსადაა გამოცხადებული, თუმცა მან მრავალი სტოიკური დებულება განავითარა და სხვა გეუი მისცა; იგი ცდილობდა სტოის შეხედულებები ზოგჯერ ეპიკურიზმთანაც კი მოერიგებინა და შეექმნა საკუთარი სისტემა. მისი გულსყუერი ძირითადად კაცის შინაგანი ცხოვრებისა და პრაქტიკული მორალის საკითხებისადმი იყო მიმართული. სოკრატედან მოყოლებული ანტიკური საქართველოს ადამიანის განვითარების საფუძველი არის შეგნობა - საკუთარი თავის თუ გარესამყაროსი. სენეკასათვის შეგნობა არაა საკმარისი. სურვილი შეგნობის არის მხოლოდ ნახევარი გზა, მთავარი კი მოქმედებაა, ზნეობრიობის ცხოვრებში განხორციელება, და მისი მეშვეობით თვისურთყოფა.

ზნეობრივი ნორმის აღიარება ძველთაძველი რომაული ტრადიციაა; ხოლო საფუძველი მორალისა, ისევე, როგორც მისი განხორციელების ასპარეზი, გახლავთ სახელმწიფო. რომში განხორციელება ზნეობრივი ვიღ მოქალაქეობრივისაგან; ადამიანისა და მოქალაქის რომაული იდეალია *vir bonus* (მამაცი კაცი), ანუ ის, ვინც

მთელი თავისი შესაძლებლობებით სახელმწიფოს ემსახურება. სენეკასთან ამ იდეალამაც ახლებური გააზრება მიიღო. **bonus** მხოლოდ მამაცი ვაჟაკი აღარაა; ის გახალვთ ქველი, ღირსეული, კეთილშობილი კაცი, რომელიც სიკეთესა და პატიოსნებას ემსახურება.

რომაული სახელმწიფოებრიობის ბოლო ეტაპზე, ავგუსტუსის რეფორმების შედეგად ეს იდეალი ერთგვარად შესუსტდა, პოლიტიკური ინდიფერენტიზმი იჩენს თავს და მაშინ - ტრადიციული ზნეობრივი ფასეულობების მთელი სისტემა ცხოვრებისგან მონაცვეტილი აღმოჩნდება. სენეკა პირველი გაამახვილებს ყურადღებას იმაზე, რომ მორალური ფასეულობანი არ უნდა იყოს დამოკიდებული ისეთ წარმავალ და ცვლელად მოცემულობაზე, როგორც არის სახელმწიფო და მისი ესა თუ ის ფორმა. მისი მოსაზრებაა: ზნეობრივ ნორმებს უნდა მივედინო ცოდნის, განსჯის, თვითდისციპლინისა და თვითსრულყოფის გზით. მან თავის თავში უნდა აღზარდოს ბრძენი. მიზანი კი არის - ნეტარი ცხოვრება - ანუ, გარემოებებისაგან სრული შინაგანი დამოუკიდებლობის მდგომარეობა.

სენეკას ფილოსოფია, მისი მორალური ეტალონი, ერთი შეხედვით, ახლოა ქრისტიანულ ზნეობასთან, მაგრამ ადრეული და იდეალური საცნებით განსხვავებულია. თუმცა, სენეკასთვის მიუღებელია სტოიკური პანთეიზმის ამოსავალი დებულება გონი -ლოგოსისა და სამყაროს გაიგივებისა. აქაც იგი საკუთარი შეხედულების, საკუთარი გზის მოსინჯვას ცდილობს და პიროვნული ღმერთის არსებობისაკენ იხრება. საგულისხმოა ერთი ამბავიც: მის ბიოგრაფიასთა ერთი ნაწილი აღიარებს გადმოცემას წმ. მოციქულ პავლესა და სენეკას შორის ფარული მიმოწერის არსებობის შესახებ.

"მორალური წერილები ლუცილიუსისადმი" სენეკას ბოლო ნაწარმოებია. მისი პირობითი ადრესატია სენეკას მეგობარი, სიცილიის ახალგაზრდა პროკურატორი - ლუცილიუსი. თითქმის ყველა საკითხი, სენეკას მიერ ადრეულ შრომებში დამუშავებული, შევიდა ამ "წერილებში" ამა თუ იმ სახით და ამა თუ იმ დოზით.

ნაწარმოებს საკითხავად საინტერესოდ ხდის სენეკას იშვიათი უწარი ინდივიდუალური ფსიქოლოგიის დეტალური ანალიზის; ასევე, საგულისხმოდ მოჩანს სენეკას მიერ განვითარებული სტოიკთა შეხედულება კოსმოპოლიტიზმისა და ინდივიდუალიზმის - როგორც მედიის ორი მხარის - შესახებ.

დღეს გთავაზობთ პირველ ოთხ წერილს ზემოხსენებული თხზულებიდან. ისინი ეხებიან თემებს: დროის შესახებ; როგორ ვითხოვთ წიგნები; მეგობრობის გამო; ცხოვრების ამაოებისა და სიკვდილის შიშისათვის.

მთარგმნელი

ლუციუს ანაუს სენეკა

I წერილი

სენეკა საღამა უძღვანის ლუცილიუსს ასრე ჰქმენ, ჩემო ლუცილიუს, თავს მოერიე, დაზოგე და გაუფრთხილდი დროს, აქამდე თვალსა და ხელს შუა რომ გისხლტებოდა, სხებში გართმევდნენ, ანდა ფუჯად იხარავებოდა. მერწმუნე, სწორედ ასეა, როგორც გწერ; დროის უშეტქვს ჩვენ თვითონ ვფლანგავთ, ნაწილს გვაზარავენ, ნაწილი კი უშუშწნვლად ქრება. ყველაზე დასანანი და მიუღწევებელი მანქნ ის დანაკარგია, დაუღეერობით რომ მოგვდის.

ლუცილიუს, თუ ინებებ და ამ ამბავს ღრმად ჩაუკვირდები, დაინახავ: ცხოვრების დიდი წილი უფერი და უკეთურ საქმეებს მიატქვს, უფრო მეტს უსაჭყრობაში ვატარებთ და, საზოგადოდ, ვიქმთ არა იმას, რისი კეთებაც გეპართება.

დამისახლებე მუწნდაც ერთ კაცს, დროს რომ ავასებდები, დანახავ: ცხოვრების დიდი წილი უფერი და უკეთურ საქმეებს მიატქვს, უფრო მეტს უსაჭყრობაში ვატარებთ და, საზოგადოდ, ვიქმთ არა იმას, რისი კეთებაც გეპართება.

ჩემო ლუცილიუს, მოიქციე ისე, როგორც მწერ: გაუფრთხილდი ყოველ ნამს! ვისაც დღევანდელი დღე ხელთა აქვს, მომავალზე ნაკლებ იქნება დამოკიდებული. ცხოვრება გადის, ვიდრე მისთვის მოვიცილდეთ.

ყველაფერი, ლუცილიუს ჩემო, სისხისა; მხოლოდ დრო გვეკუთვნის ჩვენ. ეს ერთადერთი რამ გვიბოძა ბუნებამ, ისიც სწრაფწარმავალი და მიწყვებურნავი, და აქედანაც ჩვენს განდევნა შეუძლია ყველას, ვინც მოისურვებს. მოკვდავნი იმდენად უგუნურნი არიან, რომ უფრო მცირე და უშნიშვნელოს, ისიც ადვილად მისხაზუდლის გამო, თავს დავალებულად თვლიან, ხოლო არაფრად უღირთ სხვისი

მორალური წერილები ლუცილიუსისადმი

დრო, ეს ერთადერთი რამ, რასაც უკან ვეღარასოდეს შემაოცვლევ ვერანაირი მაღლიერება.

ლუცილიუს, ალბათ გაინტერესებს, როგორ ვიქცევი თავად, ასე რომ გმოძღვრავ შენ. გულწრფელად ვაღიარებ: ვცხოვრობ როგორც თითქოსდა ბევრის მქონე, მაგრამ სიხუსტისა და წესრიგის მოყვარე კაცი: ჩემი გონება აღწესსავს ყოველ დანაკარგს, ვერ ვიტყვი, არაფერი გამიფლანგავს მეტი, მაგრამ რაც ნაბიჯია, და რატომ, და რისთვის, - ვწამე. მე შეგნებულმაქვს მიზეზები ჩემი ხელმოკლეობისა. ჩემი საქმე ისეა, როგორც ბევრი, გაჭირვებაში მისდაწებურად ჩაფარდნილი კაცისა: ყველას ვეცოდები და არავინ მშველის. ნეტა რატომ ხდება ასე?

პირადად მე - ღარიბად არ მიმაჩნია კაცი, თუ იგი სჯერდება იმას, რაც გააჩნია. შენ კი, ჩემო ლუცილიუს, რაც გადაგარჩა, იმას გაუფრთხილდი, თანაც დროულად. კარგად უთქვამთ ჩვენს ძველებს: "დრო დროით, თორემ უფი ყოველთვის იქნება". მომჭირნებოა უადგილოა, როცა ყველაფერი ფსკრამდია დაყვანილი. უსკრებუ ილექება არა მხოლოდ მცირეოდენი, არამედ - უარესიც. ჯანმრთელად განახე, ლუცილიუს.

II წერილი

საღამო ლუცილიუს, იმის გათვალისწინებით, რასაც მწერ და რაც სხვათაგან მესმის, შენზე დიდ იმედებს ვამყარებ. ეგ კარგია, რომ მტკიცედ დგებარ და არ აყალიბარ უშიზო წრი-

აღს. მოუსვენრობა ავადმყოფ სულს ახასიათებს. ხოლო გრძობა-გონების სისალს უთავარი საბუთად გულისყური მოკერბისა და თავისთავან დარჩენის, გათვალისწინების უნარს მიეჩინე, თავად განსაჯე: განა მრავალი მწერლის და ყველა ჯურის ლიტერატურის უთავოლო კონსეპტმა მერყეობა, ორჭოვობა და სასიათის უღირსი არ შეგძინა? თუ ესაგონ, სარგებლობა მიიღო და ნაკითხულს ვეროვნად შეიმეცნო, მხოლოდ უცილობელი ნიჭის მწერლებზე შეყრდი სანგრძობად, მათით აღზარდულ სულს ვინც ყველგან არის, ის არსად არ არის.

ესე ხდება, რომ ადამიანებს, რომელთაც მთელი ცხოვრება მოგზაურობაში აქვთ გატარებული, მრავალი მოკეთაჟი აყვით, მეგობარი კი - არც ერთი. ასევე ემართებათ იმათ, ვინც ღრმად არაფერს ითავისებს და ყველაფერს ზერედე, ნაქარევეად გადაუქროლებს ხოლმე. არც სასარგებლოა და არც სხეულს შემატებს რასმე საზრდო, რომელსაც იგი მიუცხობანაჟე უკან ამოიღოს. განკურნება-გაჯანსაღებას ყველაზე მეტად სამკურნალო საშუალებათა ხშირი ცვლა უშლის ხელს. ჭრილობა პირს არ შეიკრავს, თუ მასზე ნიორვეარ მალაღობის ცინებუთ. ცნებარი, რომელსაც მალი-მალ ერთი ადგილიდან მეორეზე გადარგავენ, გვიან გაიხარებს. საზოგადოდ, სიკეთე არ მოაქვს არაფერს, რაც უსწერიოდ და ნაქარევეად კეთდება.

წიგნთა სირავლე სულს ბორკავს და დაბნეულობას წარმოშობს. რაკი ძალია არ შეგნებს, ნაკითხობ ყველა წიგნი, რაც გაცხს, ჯობს იქიროი იმდენი, რამდენის ნაკითხვასაც მოახერხებ. მაგრამო - მეტყვი - თუ მსურს ამასაც გადავალო თვალი და იმასაც? უხვი საკვიბო მოყრჭებას იწვევს. მრავალი და ნიორგავარი საზრდო მარტოოდენ ამოავებს კუჭს და ვერ კვებავს. ნაშევილი მწერლები იკითხეთ და, თუ ზოგჯერ სხვასაც გადახედავ, მერე ისევე ძველებს დაუბრუნდით.

ხამს კაცი ყოველ წამს გაჭირვებასთან, სიკვდილთან შესაძებლად ემზადოს და ჭირთა თმენას შეეცადოს. თუ ბევრს კითხულობ, მთავარი დაიხსობი, რაზეცაც იმ დღეს დაფიქრდი. მე ასე ვიქცევი: ნაკითხულიდან ძირითადად ჩავინიშნავ ხოლმე. მაგალითად დღეს ეპიკურესთან ნაჟანყი (ჩვეულებაა მაქვს მონიშნაღმდების ბანაკში გადასყრინება, არა გამცემად, არამედ მზევრავად): "უდარდელო სიღარბო ძალზე პატყსავეში რაბაო!". მართლაც, სადაც მზიარულებაა, იქ გაჭირვებას რა ხელი აქვს? ღატაკი ის კი არ არის, ვისაც მცირე აქვს, არამედ ის, ვისაც ბევრი სურს. რა ხეირია, თუნდაც მავანს სკიორც მრავალთ უმრავლესი ეწყოს, ბელელში აუარებელი ჰქონდეს, ბევრზე ბევრი საძოვარზე დაუდიოდეს, დიდძლის გასქსება და ამოგება შეუძლოს, თუ თვალი ისევ სხვისაზე რჩება და შეტყნის კი არა, შესაქნის ითვის?

რა მიგინოით სიმდიდრის ზობად? - მეკითხები. სულ მცირე - იმის ჭონა, რაც აუცილებელია და ბევრი-ბევრი - რაც საკმაოა.

ჯანმრთელად იყავ, ლუცილიუს.

III წავიკო

ჩემო ლუცილიუს, მწერ, ბარათს მეგობრის ხელთ გიგზავნიო, და იქვე მაფორებდეს: არ გავანდო მას ყველაფერი, რადგან საზოგადოდ ამას არა იქმ. ამრიგად, ერთ ნირობში კაცს მეგობარსაც უწოდებ და კიდევც ემიჯნებ მას. თუ ეს არის პრიველი ენაზე მომდებარი სიტყვა, რომელიც ცნობილი მნიშვნელობით იხმარე და მეგობრად მოისხენი მაგანი, ისევე, როგორც არჩევნებში მონაწილე ყველა კანდიდატს ლირსულს უწოდებდა და ყოველ ლირსულს ხვედრს, ვისი სახელიც არ ასწნებდათ - "პატონო ჩემოს" - დაე, ვინც იყოს: მაგრამ თუ მართლა მეგობრად მიგაჩ-

ნია კაცი და მას საკუთარი თავით არ ენდობი, ღრმად შემედარბარ და საკმაოდ ვერ შეგიცინია ჭქმპარიტი მეგობრობის არსი. ჯერ არ მესობარს ყველა საკითხზე დაეთათბირო, მაგრამ უწინარეს პირადად უნდა გაყავდეს ბოლომდე გამოცნობილი. დამეგობრებამდე გამოსცადე, ხოლო რა დაუმეგობრდები, გული შეაფერე და ენად.

ჭქმპარიტად უკულმართად ირეგება ის, ვინც თიფრნასტესის შეგონების გამოისპიროდ, ჯერ შეიყვარებს და მერე ნამოინყებს საპოძიებას, ხოლო რა გამოიკვლევს, გადვიცერებს, ხელს აიღებს. სანგრძობად იფიქრე, ვიდრე კაცს მეგობრად მიიღებდ, ხოლო თუ ცყან ამის ღირსად, მერე ერნმუნე სულით ხორჯამად და გაუზარე ყოველივე.

ეცადე ისე ეცხოვრო, რომ მტრისთვისაც არ მოგერიდოს იმისი გამხელა, რაშეც საკუთარ თავს გამოუტყვები. მაგრამ, რაკი საზოგადოდ ასე არ ხდება და ჩვეულებრივი ამბებისაღას საიდუმლოს ქწინა ხოლმე, გასსოვდეს, მეგობარი აზიარე შენს ყველა ფარულ აზრსა და ზრახვას. ერთგულად მიიჩნე - ასეთად აქცევე. ხშირად სიჭრუხს თავად ასწავლიან. ღალატის შიშითა და ეჭვით შეუკრძობდნი გარშემომყოფთ მზაკვრობისაკენ უშიბებენ. რატომ უნდა დავფარო რაიმე და რატომ არ უნდა ვიგრძნო მეგობრის თანდასწრებით თავი ისე, როგორც მარტო ყოფინას?

ხშირად პირითაც ხდება: ისეთ ამბებს, მხოლოდ მეგობარს რომ ანდობს კაცი, იოველსაც შემეხვევს უყუბიან. ოღონდ ვინმე ყური ათხოვოს მათ დარდებს და განურჩევლად ყველას გადაუშლიან გულს. ზოგი კი უახლოეს ადამიანსაც არ გაუმტყაფენებს ხელშიად. შესაძლებელი რომ იყოს, საკუთარ თავსაც დაუმალავდა და საიდუმლოს ღრმად ჩაიშარავდა. არც ერთი ვარკა, არც - მეორე. ერთიც ნაქილა და მეორეც, ოღონდ ერთს კეთილშობილური იერი დაჰკრავს, ხოლო მეორე შედარებით უსაფრთხოა.

ცალმხრივობას ერიდე. ადამიანთაგან ერთნი ნიადაც აღგზნებულნი არიან, მეორენი კი - მუდამ მშვიდნი და აუელეგებელნი. ერთნი საიმოყენებას მუდმივ შვობისა და დაუცხრომლობაში პოულობენ; თუმცა ეს რიდაა ჭქმპარიტი ღვნა და შემოქმედება, არამედ - ოდენ ავრონიკე-ბული სულის ბორკეა. მეორე მწრე - ცვლილებებისა და მოძრაობის საზოგადოდ მჯუნდ მიჩნევა გახლავს ნიშანი არა სულის აუმღერველობისა, ანამედ სიბაჟუნისა და მოქანცულობისა.

ამიტომ დღეს დასასსომებლად გთავაზობთ პომპონიუსის ერთ განცხობთაქებას: "მავანნი ისე ჩაიძირნენ სინებლენი, რომ იმის მცერიედ ექვენებათ, რაც ასე ანკარა და სხივისანია". უმჯობესია, ერთი მეორეს ეთავსებოდეს: დაღლოლა ხამს შეიცენოს, ხოლო ვინც უკვე მოკრობა ძალა - იმოქმედოს. ამასვე რაცსანავლის არნთა ბუნება, მქენელი დღისა და ღამისა, თუ მას რჩევისათვის მიმართავ.

ჯანმრთელობას გისურვებ, ლუცილიუს.

წერილი IV

ჩემო ლუცილიუს, ცდასა და მონდომებას ნუ მოაკლებს საქმეს, რომელიც თავს იდე. ამასთან იქჩარე, რაც შეგიძლია, რათა ადრითვე მოგეცეს ტკობა, შენივე სამქეინველის უხადობითა და სრულქმნილობით მონიჭებული. იმფილყოფისა და დახვეწის პროცესი თავისთავად დიდად სასიამოვნო რამაა, მაგრამ სულ სხვაგვარ ლტნას უზიარებ, საკუთარ გრძობა-გონებას და ზენ-ხსიათის ყველა ბინისაგან თავისუფალსა და სხივმეწარნს რომ სცნო.

სსოვნამ აღბათ შემოგინახა, რა სიხარული იგრძენი, როცა აღმდურად მოქარგული საქმენილო ტოკა

გაგზადეს, მამაკაცური მოსასხამით შეგმოსეს და ფორუმზე გაგიყვანეს. უფრო მეტად იაბზე, როცა სიყვამლე დეფიციენტი და ფილოსოფია კაცია შორის გაგარებს, ადამიანები ნაწერწეროდ შერჩებიან ხოლმე, განა-თუ ახალგაზრდობის, ბავშვობის ასაკსაც კი, თუნდაც სილოვანება აღარ აქვთ საამისო. ან უარესი რაღა იქნება: სახლად კაცი გვერტვას - მონიფული, სისუსტეები კი ყანწილის, ან მთლად უარესი - ბალისა დაირემო. ყრმით უბრალო წვრილმანებისა ემინიათ, ბიჭუცივლებს - მოჭყენებითი საფრთხისა, ჩვენ კი - ორივესი.

კარგად დაფიქრდი და შეიგნებ, რომ ყველაზე ნაკლებ სახიფათოა სწორედ ის, რაც საზოგადოებ უდღედ ძრწოლას გვეგვრის. ბოროტება ვერ ჩაითვლება დიდად, თუ ის საბოლოო და უკანასკნელია. მოგახალა სიკვდილი?! საშინო და საზარელი იგი მაშინ იქნებოდა, შენთან დაიწინა რომ შეძლებოდა. გარდუვლია ერთი: სიკვდილი ან გვერდს აგივლის, ანდა მოვა, მოგცვლავს და გაგყვრება.

აღბათ მტკცი: ძალზე ძნელია, მიაცივი გული ყველაფრის მიმართ განურჩევლობა. განა ვერ შევად, რომ ხშირად სავსებით უწიშველო და კნინი მიზეზი კმარა ამითათვის? ერთმა თავისი სატრფოს კარის წინ ყულფში გაუყარა თავი; მეორე სახლის სახურავიდან გადმოეშვა, ბატონის რისხვას რომ გარიდებოდა; მესამე - უკან არ მომბრუნონ გაქცეული და - მხვილი იძვარა შიგანში. განა ქეშმარიტება სიმამაცემ ვერ უნდა შეულოს ის, რასაც უზომო შიში მოიმოქმედებს? უდარდელ ცხოვრებას ვერასოდეს ეწევა კაცი, თუ მეტისმეტად ბევრს დიქრობს მის გრძელვადიანობისათვის; თუ დღევგრძელობა უდიდეს სიკეთეთა შორის შეურაცხავს.

ყოველდღიურად ემზადე, რათა შეძლო, უშფოთველად დათმო სიცოცხლე, რომელსაც მრავალნი იმგვარად ებღაუფებიან, ვითარცა წყალწაღებულნი - ხავსს. მოკვდავთაგან მრავალი სიკვდილის შიშსა და ცხოვრების ამაოებას შორისაა საწყალობად გახიროული: სიცოცხლე არ სურს, სიკვდილიც ვერ მოუხერხებია. ისე მოაწყე შენი ცხოვრება, მხოლოდ სიამოვნებთ ჰკრეფდე, მის გამო ჭმუნვა კი განზე გადადე. ადამიანს სიხარულს ვერ მოუტანს ფლობა იმისა, რასთან შელევაც უნუჭეგმოდ დაამუხურებდა. ხოლო, როცა დანაკარგი არაა დიდად სანაწური, მაშინ დათმობა ძალზე იოლია. მაშ, გამწნევი და გამოანროე გული იმასთან შესახვედრად, რაც თვით უღლიერესსაც შეიძლება შემოეყაროს.

პომპეუსს სასიკვდილო მსჯავრი უპატრონოდ და საჭურისმა გამოუტანა; კრასუსს - მრისხანე და ამპარტავანმა პართლამა. გაიუს კეისარმა ლეიბდუსს უბრძანა, ტრიბუნ დექსტრუსის მახვილისათვის მიეშვირა კისერი, თავად კი დეცა ქერისასგან განგმირული.

ბედს ვერ ისე არავინ გამოურჩევია, რომ რასაც სწყალობდა, იმაზე მეტი არ წაეგლიჯა. მოჭყენებითი მყუდროება ნუ მოგატუტუტებს: წყალნი ერთ ნაშში აზვიროდებიან და სწორედ იმ დღეს, როცა ხომალდები წყნარად და-ცურავდნენ ზღვის ზედაპირზე, ჩაინთქებიან მის სიღრმეში.

გახსოვდეს: ყველა ყაჩაღსა და გადაბითიელს შეუძლია მოგაბეზინოს ყელზე მახვილი. თუნდაც ძლიერნი ამა ქვეყნისანი არას გერჩოდნენ, შენი სიკვდილ-სიცოცხლის მსაჯულია ნებისმიერი მონა. მეტსაც გეტყვი: შენი სიცოცხლის ბატონ-პატრონია ყველა, ვისაც საკუთარი მოსძულეობია. გაიხსენე შემთხვევები, როცა შინაური შეთქმულების მსხვერპლნი გამბადარან, აშკარად ან ვერაგულად, და დარწმუნდები: მონათა რისხვას არანაკლები ხალხი ემსხვერპლა, ვიდრე - მეფეებისას. მაშ, მიეწინიოთა ძალმოსილად ის, ვისიც გვეშინია, თუ იმის ქნა, რის გამოც გვეშინია, ხელწიფების ნებისმიერს? ვიქვით, მტერს ჩაუვარ-

დი ხელთ და გამარჯვებულმა სიკვდილი მოგიკაბა, ანუ სწორედ ის, რისკვაც მთელი ცხოვრება მიდიოდი. რატომ უნდა მოიტყუო თავი, თითქოს პირველად მხოლედ ახლა გადაეყარე იმას, რაც მუდმივად ხვებოდა? მოდი ასე ვთქვათ: დაბადებითვე სასიკვდილოდ ხარ მოწოდებული. გამართებს ასე და ამგვარად შთაგონებდე თავს, თუ გასურს, უდრტინველად ელოდე აღსასრულს და მის წინაშე შიშმა არ მოგიშნაშოს მთელი ცხოვრება.

დღეისათვის გაგიზიარებ იმას, რაც სხვის ბაღში მოეწყვიტე და რითაც, ვფიქრობ, გასიამოვნო წერილის დასასრულს: "ბუნების კანონთან შეწინააღმდეგებელი სილარებე დიდი სიმდიდრეა!". ხომ იცი, რა საზღვრება დადგენილი ბუნებისაგან ჩვენთვის? შიშილი, წყურვილი და სიცივე აირიოდე! ხოლო შიშილია და წყურვილის დასაოკებლად სულაც არაა აუცილებელი პატემოყვარეთა მისაღებებში ყურყუტი, მათი ქედმაღლობისა და შეურაცხყოფილი გულმონყალების ატანა; არც - ზღვების გადაღახვა, ანდა სამხედრო ბანაკების კვალდაკვალ სიარული. რასაც ბუნება მოიხიბვს, ადვილად მოსაპოვებელი და ხელმისაწვდომია. ადამიანები ოვლს ღვრიან ზედმეტისა და მოჭარბებულობისათვის. ესაა ტრავმის რომ გვაცვთონებს, ბრძოლის ველზე გაგებრებს და უცხო მხარეებში გვახეტიალებს. რაც აუცილებელია, ის ჩვენს ხელთაა. მდიდარი ალბა, ვინც კარგად ეგუება სიღრმობებს.

ნახვამდის.

ლათინურიდან თარგმნა **ლალი კოჭლავაზაშვილმა**

<http://www.opentext.org.ge/arili>

წაიკითხეთ HERE

40 221/2

